



En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens skrivelse 2003/04:129 En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig jämte sex följdmotioner med 83 yrkanden. Dessutom behandlas sammanlagt 168 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2002, 2003 och 2004 om de frågor på miljö- och jordbruksutskottets områden som behandlas i skrivelsen.

Med hänvisning till vad som anförs i skrivelsen, till tidigare riksdagsuttalanden i frågorna, till aviserade propositioner om bl.a. miljö kvalitetsmålen, klimatpolitiken och forskning samt till de åtgärder som pågår på de olika områdena avstyrks samtliga motionsyrkanden.

I skrivelsen betonas att hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Målet gäller för alla politikområden. I skrivelsen redovisar regeringen en revidering av den nationella strategin för hållbar utveckling som presenterades år 2002 (skr. 2001/02:172, bet. 2001/02: MJU16, rskr. 2001/02:315). Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling: ekonomiska, sociala och miljömässiga. Strategin, som har tre utgångspunkter, innehåller en vision för hållbar utveckling i ett längre perspektiv. Den första utgångspunkten är att hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Den andra är att hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Den tredje utgångspunkten är att ytterligare nationella insatser krävs för att långsiktigt värna de kritiska resurser som utgör basen för hållbar utveckling.

Utifrån bl.a. slutsatserna från världstoppmötet i Johannesburg år 2002 redovisas regeringens prioriteringar inom internationella processer och strategier för hållbar utveckling. Vidare beskrivs det nationella arbetet övergripande ur ett aktörs- och ansvarsperspektiv. I skrivelsen redovisas också fyra strategiska framtidsfrågor, som kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling under mandatperioden. Dessa är:

- Miljödriven tillväxt och välfärd
- God hälsa – framtidens viktigaste resurs

- En samlad politik för hållbart samhällsbyggande
- Barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle

I betänkandet finns 106 reservationer och 3 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning.....	3
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	7
Redogörelse för ärendet	18
Ärendet och dess beredning	18
Bakgrund.....	19
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	20
Utskottets överväganden	22
En svensk strategi för hållbar utveckling	22
Internationellt arbete för hållbar utveckling	24
Kärnområden – vidtagna åtgärder och fortsatt arbete.....	38
Framtidens miljö	38
Befolkning och folkhälsa.....	81
Sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle.....	87
Hållbar ekonomisk utveckling och konkurrenskraft.....	93
Regional utveckling och regionala förutsättningar.....	103
Utveckling av ett hållbart samhällsbyggande	129
Vissa generella verktyg för hållbar utveckling	134
Motioner från allmänna motionstiden 2004	135
Reservationer	136
1. Förbättrad integration av hållbar utveckling (punkt 1).....	136
2. Förbättrad integration av hållbar utveckling (punkt 1).....	136
3. Hållbarhetskommision (punkt 2)	137
4. WTO:s kompetens i miljöfrågor m.m. (punkt 3).....	137
5. EU:s biståndspolitik (punkt 5).....	138
6. Mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning (punkt 6).....	138
7. Mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning (punkt 6).....	139
8. IT-investeringar i de fattigaste länderna (punkt 7)	139
9. Skuldavskrivning m.m. (punkt 8).....	140
10. Skuldavskrivning m.m. (punkt 8).....	140
11. Bekämpning av hiv/aids m.m. (punkt 9)	140
12. Bekämpning av hiv/aids m.m. (punkt 9)	141
13. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)	141
14. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)	142
15. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)	142
16. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11).....	143
17. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11).....	143
18. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11).....	144
19. Äganderättens betydelse för ett hållbart nyttjande av havsresursen m.m. (punkt 12)	144
20. Översyn av lagar och konventioner på havsmiljöområdet (punkt 13).....	144

21. Havsmiljökommissionens förslag (punkt 14).....	145
22. Revidering av Helsingforskonventionen m.m. (punkt 15).....	145
23. Gemensam förvaltning för Östersjön (punkt 17).....	146
24. Miljödomstol för Östersjön m.m. (punkt 18).....	146
25. Miljödomstol för Östersjön m.m. (punkt 18).....	147
26. Enkelskroviga fartyg och avskaffande av bekvämlighetsflagg m.m. (punkt 19).....	147
27. Katalysatorer på fartyg (punkt 20).....	147
28. Mottagning av spillolja m.m. (punkt 21).....	148
29. Miljöbrott mot Östersjöns ekosystem m.m. (punkt 22).....	148
30. Strandstädning (punkt 23).....	148
31. Naturvårdsverkets ansvarsområde (punkt 24).....	149
32. Naturvårdsverkets ansvarsområde (punkt 24).....	149
33. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25).....	150
34. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25).....	150
35. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25).....	151
36. Skydd av havsområden (punkt 26).....	152
37. Skydd av havsområden (punkt 26).....	152
38. Samverkan mellan länsstyrelse, kommun, fiskenäringen och forskare (punkt 27).....	152
39. EU:s kemikaliestrategi (REACH) m.m. (punkt 29).....	153
40. EU:s kemikaliestrategi (REACH) m.m. (punkt 29).....	153
41. Miljögarantin m.m. (punkt 30).....	154
42. Information om kemikalieanvändningen (punkt 31).....	154
43. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 32).....	154
44. Trifenylfosfat (punkt 33).....	155
45. Bromerade flamskyddsmedel och försiktighetsprincipen (punkt 34).....	155
46. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35).....	156
47. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35).....	156
48. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35).....	156
49. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35).....	157
50. AH-oljor i bildäck (punkt 36).....	157
51. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37).....	158
52. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37).....	158
53. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37).....	159
54. Handel med utsläppsrätter m.m. (punkt 38).....	160
55. Handel med utsläppsrätter m.m. (punkt 38).....	160
56. Avvecklande av de lokala investeringsprogrammen (punkt 39).....	160
57. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40).....	161
58. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40).....	161
59. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40).....	161
60. Ökad användning av fordonsgas m.m. (punkt 41).....	162
61. Ökad användning av fordonsgas m.m. (punkt 41).....	162
62. Miljöklassning av fordon (punkt 42).....	163

63. Miljöklassning av fordon (punkt 42).....	163
64. Skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer (punkt 43)	163
65. Handlingsplan för sanering av källor till dioxinutsläpp (punkt 44).....	164
66. Valfrihet inom barnomsorgen och barnomsorgens betydelse för lek och omsorg (punkt 45).....	164
67. Hållbara trygghetssystem (punkt 46).....	165
68. En sammanhållen yrkeshögskola (punkt 47).....	165
69. Tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen om kunskap om hållbar utveckling (punkt 48)	165
70. Forskning inom jordbrukets område m.m. (punkt 49).....	166
71. Forskning inom fiskets område (punkt 50).....	166
72. Miljöforskning (punkt 51).....	166
73. Miljöforskning (punkt 51).....	167
74. Miljöforskning (punkt 51).....	167
75. Miljöforskning (punkt 51).....	168
76. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretagare (punkt 52).....	168
77. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretagare (punkt 52).....	169
78. Skattereduktion för hushållstjänster (punkt 53).....	169
79. Anpassning av miljöbalken till småföretagarnas situation (punkt 54).....	170
80. Långsiktigt producentansvar och integrerad produktpolitik, IPP (punkt 55).....	171
81. Långsiktigt producentansvar och integrerad produktpolitik, IPP (punkt 55).....	170
82. Hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för statliga företag (punkt 56)	171
83. Hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för statliga företag (punkt 56)	172
84. Regional utveckling (punkt 57).....	172
85. Översyn av skogspolitiken m.m. (punkt 58).....	173
86. Ersättningsfrågor m.m. (punkt 59)	173
87. Ersättningsfrågor m.m. (punkt 59)	174
88. Konsekvensanalyser vid bildande av naturreservat m.m. (punkt 60).....	174
89. Naturvårdsavtal (punkt 62).....	175
90. Natura 2000 (punkt 64)	176
91. Tätortsnära natur (punkt 65).....	176
92. Livsmedelsproduktionen och konkurrenskraften för svenskt jordbruk (punkt 67)	177
93. Ett långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk (punkt 68).....	177
94. Reformering av EU:s jordbrukspolitik (punkt 69).....	178
95. Översyn av EU:s fiskesubventioner (punkt 70).....	178

96. Översyn av EU:s fiskesubventioner (punkt 70).....	179
97. Tumlare (punkt 71).....	179
98. Reglering av säl- och skarvbestånden (punkt 72).....	179
99. Spökgarn (punkt 73).....	180
100. Yrkesfiskaravdrag (punkt 74).....	180
101. En hållbar same- och rennäringsspolitik (punkt 75).....	181
102. Styrmedel inom energisektorn (punkt 76).....	181
103. Mål för energipolitiken m.m. (punkt 77).....	181
104. Effektiv energiteknik (punkt 78).....	182
105. Åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna (punkt 79).....	182
106. Frivilliga åtaganden mellan myndigheter och företag (punkt 80).....	183
Särskilda yttranden.....	184
1. Förbättrad integration av hållbar utveckling mom. 1.....	184
2. Forskning inom jordbrukets område m.m. mom. 48.....	185
3. Anpassning av miljöbalken till småföretagarnas situation (mom. 53).....	186
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	187
Skrivelsen.....	187
Följdmotioner.....	187
Motioner från allmänna motionstiden 2002.....	192
Motioner från allmänna motionstiden 2003.....	192
Motioner från allmänna motionstiden 2004.....	201
<i>Bilaga 2</i>	
Yttrande från annat utskott.....	207
Trafikutskottets yttrande 2004/05:TU2y.....	207

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förbättrad integration av hållbar utveckling

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ64 och 2003/04: MJ67 yrkande 1.

Reservation 1 (c)

Reservation 2 (mp)

2. Hållbarhetskommission

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 1, 2004/05: MJ369 yrkande 2, 2004/05: MJ371 yrkande 4 och 2004/05: U226 yrkande 27.

Reservation 3 (fp, mp)

3. WTO:s kompetens i miljöfrågor m.m.

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkandena 1 och 2.

Reservation 4 (fp, kd, c)

4. Enprocentsmålet i biståndspolitiken

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 3 i denna del och 2003/04: MJ66 yrkande 4 i denna del.

5. EU:s biståndspolitik

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 3 i denna del

Reservation 5 (fp, kd)

6. Mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 4, 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del och 2003/04: MJ66 yrkande 4 i denna del.

Reservation 6 (fp, kd)

Reservation 7 (m)

7. IT-investeringar i de fattigaste länderna

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 5.

Reservation 8 (kd)

8. Skuldavskrivning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 6 och 7 samt 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del.

Reservation 9 (fp, kd, mp)

Reservation 10 (m)

9. Bekämpning av hiv/aids m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 8, 2003/04:MJ65 yrkande 1 i denna del och 2003/04:MJ67 yrkande 4.

Reservation 11 (m)

Reservation 12 (kd, c)

10. Hållbar utveckling m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 9, 2003/04:MJ66 yrkande 2, 2003/04:MJ67 yrkande 5 och 2003/04:MJ451.

Reservation 13 (fp)

Reservation 14 (kd)

Reservation 15 (c)

11. Naturvården och biologisk mångfald

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 11, 2003/04:MJ65 yrkande 2, 2003/04:MJ472 yrkande 17 och 2004/05:MJ369 yrkande 24.

Reservation 16 (m)

Reservation 17 (kd, mp)

Reservation 18 (fp)

12. Äganderättens betydelse för ett hållbart nyttjande av havsresursen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ65 yrkande 3 och 2003/04: MJ438.

Reservation 19 (m, fp, kd, c)

13. Översyn av lagar och konventioner på havsmiljöområdet

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ472 yrkande 9.

Reservation 20 (fp, mp)

14. Havsmiljökommissionens förslag

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ434 yrkande 1.

Reservation 21 (mp)

15. Revidering av Helsingforskonventionen m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ243 yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ408 yrkande 13, 2004/05:MJ342 yrkandena 1 och 2 samt 2004/05:MJ500 yrkande 17.

Reservation 22 (kd)

16. Östersjön som särskilt känsligt havsområde, PSSA

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ334 yrkandena 7 och 8, 2003/04:MJ408 yrkande 10 och 2003/04:MJ472 yrkande 10.

17. Gemensam förvaltning för Östersjön

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 9, 2003/04: MJ408 yrkande 2, 2004/05: MJ371 yrkande 1 och 2004/05: MJ500 yrkande 3.

Reservation 23 (fp, kd, mp)

18. Miljödomstol för Östersjön m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/05: MJ63 yrkande 15 och 2003/04: MJ334 yrkande 3.

Reservation 24 (kd)

Reservation 25 (c)

19. Enkelskroviga fartyg och avskaffande av bekvämlighetsflagg m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 17 och 18 samt 2003/04: MJ65 yrkande 4.

Reservation 26 (kd, mp)

20. Katalysatorer på fartyg

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 19.

Reservation 27 (kd)

21. Mottagning av spillolja m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 16, 2003/04: MJ225, 2003/04: MJ408 yrkande 3, 2003/04: Ju263 yrkande 3 och 2004/05: MJ443.

Reservation 28 (fp, kd, c, mp)

22. Miljöbrott mot Östersjöns ekosystem m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ334 yrkande 4 och 2003/04: MJ437.

Reservation 29 (fp, c)

23. Strandstädning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 21, 2003/04: MJ284 yrkande 2, 2003/04: MJ408 yrkande 7 och 2004/05: MJ500 yrkande 12.

Reservation 30 (kd)

24. Naturvårdsverkets ansvarsområde

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ339 och 2003/04: MJ434 yrkande 2.

Reservation 31 (v)

Reservation 32 (mp)

25. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 13, 2003/04: MJ243 yrkande 3, 2003/04: MJ370 yrkande 11, 2003/04: MJ386, 2003/04: MJ408 yrkande 1, 2003/04: MJ434 yrkande 6, 2003/04: MJ472 yrkandena 19 och 21, 2004/05: MJ342 yrkande 3, 2004/05: MJ369 yrkandena 21 och 25, 2004/05: MJ371 yrkande 20 och 2004/05: MJ500 yrkande 1.

Reservation 33 (fp)

Reservation 34 (kd)

Reservation 35 (mp)

26. Skydd av havsområden

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 23, 2003/04: MJ408 yrkande 12, 2003/04: MJ472 yrkande 6, 2004/05: MJ369 yrkande 20, 2004/05: MJ371 yrkande 11 och 2004/05: MJ500 yrkande 16.

Reservation 36 (fp, v, mp)

Reservation 37 (kd)

27. Samverkan mellan länsstyrelse, kommun, fiskenäringen och forskare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ334 yrkande 9 och 2004/05: MJ507 yrkande 19.

Reservation 38 (kd, c)

28. Identifiering och sanering av källor till kadmium och PCB

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 14 och 2004/05: MJ500 yrkande 5.

29. EU:s kemikaliestrategi (REACH) m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 29, 2003/04: MJ65 yrkande 5, 2003/04: MJ278 yrkande 2, 2003/04: MJ334 yrkande 11, 2003/04: MJ474 yrkande 14, 2004/05: MJ498 yrkande 17 och 2004/05: MJ507 yrkande 13.

Reservation 39 (kd, mp)

Reservation 40 (c)

30. Miljögarantin m.m.

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ365 yrkandena 1, 2 och 5.

Reservation 41 (mp)

31. Information om kemikalieanvändningen

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ365 yrkande 7.

Reservation 42 (mp)

32. Bromerade flamskyddsmedel

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 30, 2003/04: MJ258 yrkandena 3 och 4, 2003/04: MJ400 yrkande 15, 2003/04: MJ474 yrkande 15, 2004/05: MJ361 yrkandena 3 och 4 samt 2004/05: MJ498 yrkande 21.

Reservation 43 (kd, c, mp)

33. Trifenylfosfat

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ258 yrkande 2 och 2004/05: MJ361 yrkande 2.

Reservation 44 (mp)

34. Bromerade flamskyddsmedel och försiktighetsprincipen

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ258 yrkande 1 och 2004/05: MJ361 yrkande 1.

Reservation 45 (v, mp)

35. Läkemedels miljöpåverkan

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 31, 2003/04: MJ278 yrkande 3, 2003/04: MJ334 yrkande 14, 2003/04: MJ400 yrkandena 17 och 18, 2003/04: MJ410 yrkande 3 och 2003/04: MJ472 yrkande 31.

Reservation 46 (fp, kd)

Reservation 47 (v)

Reservation 48 (c)

Reservation 49 (mp)

36. AH-oljor i bildäck

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 32, 2003/04: MJ379 yrkande 1 och 2003/04: MJ400 yrkande 19.

Reservation 50 (kd, mp)

37. Mål för klimat- och energipolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 33 och 34, 2003/04: MJ66 yrkande 7, 2003/04: MJ474 yrkandena 6, 7 och 10 samt 2004/05: MJ498 yrkande 3.

Reservation 51 (fp, mp)

Reservation 52 (kd)

Reservation 53 (c)

38. Handel med utsläppsrätter m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ370 yrkande 9, 2003/04: MJ401 yrkande 1 och 2003/04: MJ474 yrkande 8.

Reservation 54 (c)

Reservation 55 (mp)

39. Avvecklande av de lokala investeringsprogrammen

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ65 yrkande 22.

Reservation 56 (m, fp)

40. Nya bränslen och ny teknik m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ257, 2003/04:MJ380, 2003/04:MJ401 yrkande 5, 2003/04:MJ410 yrkandena 1 och 2, 2003/04:T304, 2003/04:T563 yrkande 5, 2003/04:T564 yrkande 23 och 2004/05:MJ229.

Reservation 57 (v)

Reservation 58 (c)

Reservation 59 (mp)

41. Ökad användning av fordonsgas m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ407 yrkande 1, 2003/04:MJ436, 2003/04:MJ474 yrkande 9, 2004/05:MJ290 yrkande 1 och 2004/05:MJ407.

Reservation 60 (kd)

Reservation 61 (c)

42. Miljöklassning av fordon

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ394 och 2003/04:T564 yrkande 20.

Reservation 62 (c)

Reservation 63 (mp)

43. Skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 20, 2003/04:MJ408 yrkande 6, 2004/05:MJ371 yrkande 19 och 2004/05:MJ500 yrkande 11.

Reservation 64 (kd)

44. Handlingsplan för sanering av källor till dioxinutsläpp

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ410 yrkande 11.

Reservation 65 (v, mp)

45. Valfrihet inom barnomsorgen och barnomsorgens betydelse för lek och omsorg

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ63 yrkandena 35 och 36.

Reservation 66 (kd)

46. Hållbara trygghetssystem

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ65 yrkande 7.

Reservation 67 (m)

47. En sammanhållen yrkeshögskola

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 50.

Reservation 68 (kd)

48. Tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen om kunskap om hållbar utveckling

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ67 yrkande 3.

Reservation 69 (kd, c)

49. Forskning inom jordbrukets område m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ263 yrkande 3, 2002/03: MJ435 yrkande 3, 2003/04: MJ63 yrkandena 51 och 52, 2003/04: MJ334 yrkande 15 och 2003/04: MJ401 yrkande 11.

Reservation 70 (c)

50. Forskning inom fiskets område

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ426 yrkande 16, 2003/04: MJ408 yrkande 15 och 2004/05: MJ500 yrkande 39.

Reservation 71 (kd)

51. Miljöforskning

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkandena 30 och 47, 2002/03: MJ492 yrkande 3, 2003/04: MJ235 yrkande 6 och 2003/04: MJ400 yrkandena 13 och 16.

Reservation 72 (kd)

Reservation 73 (v)

Reservation 74 (c)

Reservation 75 (mp)

52. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretagare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 45 och 2003/04: MJ65 yrkandena 12 och 13.

Reservation 76 (m)

Reservation 77 (kd)

53. Skattereduktion för hushållstjänster

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 48.

Reservation 78 (m, fp, kd, c)

54. Anpassning av miljöbalken till småföretagarnas situation

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ227 och 2003/04: N412 yrkande 14.

Reservation 79 (m, kd, c)

55. Långsiktigt producentansvar och integrerad produktpolitik, IPP

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 53, 2003/04:MJ66 yrkande 15 och 2004/05:MJ528 yrkande 3.

Reservation 80 (kd, mp)

Reservation 81 (fp)

56. Hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för statliga företag

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ65 yrkande 14 och 2003/04: MJ67 yrkande 2.

Reservation 82 (m)

Reservation 83 (kd, c, mp)

57. Regional utveckling

Riksdagen avslår motion 2003/04:MJ65 yrkande 16.

Reservation 84 (m)

58. Översyn av skogspolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 12 och 2003/04: MJ65 yrkande 17.

Reservation 85 (m)

59. Ersättningsfrågor m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ287 yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ384 yrkande 1, 2003/04:MJ387 i denna del och 2003/04: MJ404 yrkandena 4 och 9.

Reservation 86 (m)

Reservation 87 (c)

60. Konsekvensanalyser vid bildande av naturreservat m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ288, 2003/04:MJ316, 2003/04: MJ349 yrkande 2, 2003/04:MJ409 yrkande 6, 2003/04:MJ429 och 2003/04:MJ472 yrkande 18.

Reservation 88 (fp)

61. Skötselavtal

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ287 yrkande 3 och 2003/04: MJ349 yrkande 1.

62. Naturvårdsavtal

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 10, 2003/04:MJ384 yrkande 2, 2003/04:MJ387 i denna del, 2004/05:MJ219 och 2004/05: MJ534 yrkande 2.

Reservation 89 (m, fp, kd, c, mp)

63. Statlig mark för naturvårdsändamål

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ384 yrkande 3 och 2003/04: N327 yrkande 12.

64. Natura 2000

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 23 och 2004/05: MJ369 yrkande 27.

Reservation 90 (fp, mp)

65. Tätortsnära natur

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 24 och 2004/05: MJ369 yrkandena 28 och 29.

Reservation 91 (fp)

66. Naturvårdsverket och Sveaskog AB

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ66 yrkande 12.

67. Livsmedelsproduktionen och konkurrenskraften för svenskt jordbruk

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ65 yrkandena 8 och 18.

Reservation 92 (m)

68. Ett långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 11 och 2003/04: MJ67 yrkande 6.

Reservation 93 (fp)

69. Reformering av EU:s jordbrukspolitik

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ66 yrkande 3.

Reservation 94 (fp)

70. Översyn av EU:s fiskesubventioner

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 24 och 25 och 2003/04: MJ66 yrkande 10.

Reservation 95 (fp)

Reservation 96 (kd)

71. Tumlare

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 22 och 2004/05: MJ500 yrkande 14.

Reservation 97 (kd)

72. Reglering av säl- och skarvbestånden

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 26, 2004/05: MJ211, 2004/05: MJ225, 2004/05: MJ286, 2004/05: MJ298, 2004/05: MJ318, 2004/05: MJ344 yrkande 1, 2004/05: MJ356, 2004/05: MJ369 yrkande 23, 2004/05: MJ414, 2004/05: MJ426, 2004/05: MJ433 yrkande 2, 2004/05: MJ486, 2004/05: MJ494 yrkande 2, 2004/05: MJ500 yrkande 40, 2004/05: MJ503 yrkande 3, 2004/05: MJ536 och 2004/05: MJ537.

Reservation 98 (kd)

73. Spökgarn

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 27 och 2004/05: MJ500 yrkande 32.

Reservation 99 (kd)

74. Yrkesfiskaravdrag

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 28.

Reservation 100 (kd)

75. En hållbar same- och rennäringspolitik

Riksdagen avslår motionerna 2002/03: N304 yrkande 13 och 2003/04: MJ62.

Reservation 101 (m)

76. Styrmedel inom energisektorn

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 6.

Reservation 102 (m)

77. Mål för energipolitiken m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2003/04: MJ65 yrkande 19 och 2003/04: MJ370 yrkande 12.

Reservation 103 (m, kd)

78. Effektiv energiteknik

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 20.

Reservation 104 (m)

79. Åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ66 yrkande 8.

Reservation 105 (fp, kd)

80. Frivilliga åtaganden mellan myndigheter och företag

Riksdagen avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 21.

Reservation 106 (m)

81. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2003/04:129 till handlingarna.

Stockholm den 28 oktober 2004

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp)*, Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v)*, Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Sverker Thorén (fp), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Hagberg (s), Ann-Kristine Johansson (s), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

*) Har ej deltagit i beslutet under förslagspunkt 66.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Sedan den 1 januari 2003 stadgas i regeringsformen att det allmänna skall främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

År 2002 lämnade regeringen till riksdagen skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (skr. 2001/02:172, bet. 2001/02: MJU16, rskr. 2001/02: 315). Strategin var ett steg i arbetet med att integrera de tre dimensionerna av hållbar utveckling; den ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensionen. I skrivelsen aviserade regeringen att en första revidering skulle göras bl.a. för att beakta slutsatserna från det då kommande världstoppmötet om hållbar utveckling som hölls i Johannesburg år 2002.

I skrivelsen Johannesburg – FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling (skr. 2002/03:29, bet. 2002/03: MJU01, rskr. 2002/03:178) redovisar och värderar regeringen besluten vid världstoppmötet. Regeringen redogör också för pågående insatser och pekar på utmaningar som förestår.

I november 2002 var Regeringskansliet en av arrangörerna av en nationell konferens, Envisions, som främst behandlade uppföljningen av världstoppmötet men också den nationella strategin för hållbar utveckling. I skrivelsen om Johannesburgsmötet sammanfattas slutsatserna från konferensen.

Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat lämnade i sitt betänkande En hållbar framtid i sikte (SOU 2003:31) ett antal förslag om hur arbetet i Sverige med Agenda 21 och Habitat kan samordnas och utvecklas. Betänkandet har remitterats.

Miljövårdsberedningen (Jo 1968:A) har i sitt betänkande Tänk nytt, tänk hållbart! – dialog och samverkan för hållbar utveckling (SOU 2001:20) presenterat förslag om utveckling av ett ekologiskt hållbart näringsliv. Betänkandet har remitterats.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag redovisat rapporten På väg mot miljöanpassade produkter (rapport 5225 juli 2002). Regeringen har också, sedan den nationella strategin presenterades, till riksdagen lämnat flera andra propositioner och skrivelser som behandlar frågor som rör hållbar utveckling:

- Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2002/03: UU03, rskr. 2002/03:112),
- Mål för folkhälsan (prop. 2002/03:35, bet. 2002/03: SoU7, rskr. 2002/03:145),
- Jämt och ständigt (skr. 2002/03:140, bet. 2003/04: AU2, rskr. 2003/04: 69),
- Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter (skr. 2003/04:47).

I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att senare under våren 2004 återkomma till riksdagen med en ungdomspolitisk proposition.

I december 2003 inrättade regeringen ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid Statsrådsberedningen. Kansliets uppgift är att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet.

Strategin kommer fortlöpande att följas upp och revideras, varvid det nyinrättade kansliet kommer att ha en samordnande roll. Regeringen avser att presentera nästa revidering av strategin under år 2006.

Trafikutskottet har yttrat sig över de till följd av propositionen väckta motionerna. Yttrandet (2004/05:TU2y) återfinns i *bilaga 2*.

Underlag till behandlingen av vissa motionsyrkanden har lämnats av finansutskottet, skatteutskottet, utrikesutskottet, socialförsäkringsutskottet, socialutskottet, utbildningsutskottet och näringsutskottet.

Information i ärendet har inhämtats från representanter för Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Sjöfartsverket, Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Greenpeace.

Slutligen har utskottet i ärendet uppvaktats av företrädare för Svenska Samernas Riksförbund, SSR.

Bakgrund

Nationell strategi för hållbar utveckling år 2002

Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling presenterades för första gången för riksdagen i mars 2002, Nationell strategi för hållbar utveckling (skr. 2001/02:172, bet. 2001/02: MJU16, rskr. 2001/02:315). Strategin hade två syften; att uppfylla det internationella åtagandet att presentera en strategi för hållbar utveckling till FN under år 2002 samt att ge en avstämning och framåtblick angående arbetet med hållbar utveckling i Sverige. Strategin redovisade även hur arbetet med internationella processer för hållbar utveckling förankras nationellt.

Strategin omfattade alla dimensioner av hållbar utveckling; miljömässiga, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska. Den utgör en sammanfattning av mål, strategier och åtgärder som återspeglas i den förda politiken.

I skrivelsen redovisades de strategiska kärnområden som regeringen lyfter fram som viktiga i det fortsatta arbetet med hållbar utveckling. Kärnområden och mål relaterar till regeringens olika politikområden.

För att uppnå de uppställda målen behövs effektiva styrmedel för genomförande, indikatorer för uppföljning och, inte minst, ett brett deltagande från hela samhället. Arbetet för en hållbar utveckling skall ses som en långsiktig och fortlöpande process. Den strategi som presenterades år 2002 skall ses som ett första steg till ett mer samlat och systematiskt arbete för en hållbar utveckling.

Föreliggande skrivelse

Föreliggande skrivelse utgör den första revideringen av strategin från år 2002. Revideringen sker främst med utgångspunkt från resultaten av världstoppmötet i Johannesburg år 2002 men också med hänsyn till andra händelser sedan den första strategin lades, bl.a. inom EU:s strategi för hållbar utveckling och den s.k. Lissabonprocessen.

Strategin inleds med en vision och utgångspunkter i kapitel 3. Det internationella arbetet för hållbar utveckling redovisas i kapitel 4. Här beskrivs prioriteringarna inom internationella processer och strategier för hållbar utveckling. Internationella åtaganden fångas även upp i övriga delar av strategin integrerat inom respektive sakområde. Därefter behandlas det nationella arbetet övergripande ur ett aktörs- och ansvarsperspektiv, kapitel 5.

I kapitel 6 beskrivs de strategiska framtidsfrågorna som regeringen särskilt vill lyfta fram under mandatperioden. Kapitel 7 utgörs av de åtta kärnområden som presenterades i strategin år 2002. Här återges gällande mål och de åtgärder som regeringen har vidtagit de senaste två åren. Pågående och nya åtgärder som regeringen avser att vidta redovisas också. Arbetet med de styrmedel och verktyg för hållbar utveckling som är av generell karaktär beskrivs i kapitel 8. Slutligen återges i kapitel 9 hur regeringen avser följa upp och revidera strategin.

Skrivelsen har utformats i samarbete med Vänsterpartiet.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Hållbar utveckling är ett övergripande mål för regeringens politik. Målet gäller för alla politikområden. I skrivelsen redovisar regeringen en revidering av den nationella strategin för hållbar utveckling som presenterades år 2002. Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling; ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Strategin innehåller en vision för hållbar utveckling i ett längre tidsperspektiv. Vidare har strategin tre utgångspunkter. Den första utgångspunkten är att hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Den andra är att hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Den tredje utgångspunkten är att ytterligare nationella insatser krävs för att långsiktigt värna de kritiska resurser som utgör basen för hållbar utveckling.

Världstoppmötet i Johannesburg år 2002 innebar att begreppet hållbar utveckling, med dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner, blev definitivt erkänt som en överordnad princip för FN:s arbete. Utifrån bl.a. slutsatserna från toppmötet redovisas regeringens prioriteringar inom internationella processer och strategier för hållbar utveckling. Vidare beskrivs det nationella arbetet övergripande ur ett aktörs- och ansvarsperspektiv.

I skrivelsen redovisas också fyra strategiska framtidsfrågor, som kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling under mandatperioden. Dessa är:

- Miljödriven tillväxt och välfärd.
- God hälsa – framtidens viktigaste resurs.
- En samlad politik för hållbart samhällsbyggande.
- Barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle.

Hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Regeringen redovisar hur denna integration kan fördjupas och utvecklas inom de åtta kärnområden som presenterades i strategin år 2002. Gällande mål och de åtgärder som regeringen har vidtagit de senaste två åren återges. Pågående och nya åtgärder som regeringen avser att vidta redovisas också. Vidare beskrivs arbetet med vissa styrmedel och verktyg för hållbar utveckling. Slutligen redovisas hur regeringen avser att framdeles följa upp och revidera strategin.

Utskottets överväganden

En svensk strategi för hållbar utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker tre motionsyrkanden (fp, c, mp) om förbättrad integration av hållbar utveckling i alla politikområden, tillsättande av en hållbarhetskommission och vikten av varje människas delaktighet i miljöarbetet. Utskottet hänvisar till vad som anförts i skrivelsen och till det särskilda samordningskansli för hållbar utveckling som har inrättats i Statsrådsberedningen.

Jämför reservationerna 1 (c), 2 (mp) och 3 (fp).

Skrivelsen

Den svenska strategin för hållbar utveckling grundas på respekten för kunskap och demokrati. Den syftar till att säkra god miljö och hälsa, ekonomisk tillväxt, välfärd och social rättvisa för nu levande och kommande generationer.

Strategin har tre utgångspunkter. Den första utgångspunkten är att en hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Den internationella agendan för hållbar utveckling bildar startpunkten för den nationella strategin. EU utgör en viktig arena för samarbete i syfte att stärka såväl det nationella som det globala arbetet för en hållbar utveckling. Den andra utgångspunkten är att hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. I skrivelsen redovisar regeringen hur denna integration kan fördjupas och utvecklas inom åtta kärnområden. Den tredje utgångspunkten är att ytterligare nationella insatser krävs för att långsiktigt värna de kritiska resurser som utgör basen för hållbar utveckling. Till dessa kritiska resurser hör naturresurser, människors hälsa och kompetens samt infrastruktur och bebyggelse.

Fyra strategiska framtidsfrågor kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling under mandatperioden. Dessa fyra framtidsfrågor är Miljödriven tillväxt och välfärd, God hälsa – framtidens viktigaste resurs, En samlad politik för hållbart samhällsbyggande samt Barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle. Regeringen uttalar sin avsikt att senare återkomma med konkreta förslag inom ramen för de prioriterade framtidsfrågorna.

Hela Regeringskansliet medverkar i arbetet med att genomföra den svenska strategin för en hållbar utveckling. För att samordna arbetet, internationellt och nationellt, och för att stärka de strategiska satsningarna, har regeringen därtill inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ64 (mp) framhålls behovet av en väsentligt förbättrad integration av hållbar utveckling inom alla politikområden. Motionärerna delar i grunden de tre utgångspunkterna för regeringens strategi men anser att skrivelsen skulle behöva följas av en mer djuplodande analys av förutsättningarna för en hållbar utveckling utifrån en helhetssyn, vilken i sin tur bör kopplas till berörda politikområdena. Målkonflikter bör lyftas fram och synliggöras på ett tydligare sätt, och motionärerna anser att miljöhänsynen är eftersatt och att integrationen måste förbättras. Vidare bör begreppsparen *ekologi* och *rättvisa* och de relaterade begreppsparen *minskning* och *närmande* användas och en anpassning ske till de ekologiska ramarna. Nationella etappmål för maximigränser för resursförbrukning och utsläpp i absoluta tal baserade på globala eller regionala hänsyn måste tas fram.

Enligt motion 2003/04: MJ66 (fp) finns behov av bättre fokus i politiken för ett hållbart samhälle. Motionärerna anser det bekymmersamt att regeringen i princip tar med allt, stort som smått, i skrivelsen. Begreppet hållbar utveckling riskerar därmed att tunnas ut. I skrivelsen presenteras inte några verktyg för att åstadkomma en helhetssyn på hållbar utveckling. En hållbarhetskommission bör därför tillsättas för att analysera de grundläggande frågorna om hur hindren för en hållbar samhällsutveckling kan undanröjas och hur konflikter mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på bättre sätt än i dag (yrkande 1).

Enligt motion 2003/04: MJ67 (c) måste varje människas delaktighet vara drivkraften i Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling. Områdena demokrati, företagande och tillväxt samt hälsa och miljö måste stå i centrum. Diskussioner om livsstil måste föras på alla nivåer i samhället, och den hållbara utvecklingen måste finnas levande i samhällsdebatten. Regeringen har helt tappat fokus från demokrati och underifrånperspektiv (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen presenteras fyra strategiska framtidsfrågor som kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling under mandatperioden, nämligen Miljödriven tillväxt och välfärd, God hälsa – framtidens viktigaste resurs, En samlad politik för hållbart samhällsbyggande samt Barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle. Av skrivelsen framgår också att regeringen senare skall återkomma med konkreta förslag inom ramen för de prioriterade framtidsfrågorna.

Som även framgår av skrivelsen medverkar hela Regeringskansliet i arbetet med att genomföra den svenska strategin för hållbar utveckling. För att samordna arbetet, internationellt och nationellt, och för att stärka de strategiska satsningarna har regeringen därtill i december 2003 inrättat ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling i Statsrådsberedningen. Strategin kommer fortlöpande att följas upp, varvid det nyinrättade kansliet kommer att ha en samordnande roll. Regeringen avser att presentera nästa revidering av strategin under år 2006. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna

2003/04: MJ64 (mp) och 2003/04: MJ66 (fp) yrkande 1 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 2003/04: MJ67 (c) om att en förutsättning för hållbar utveckling är delaktighet av människor, företag, myndigheter, organisationer och lokala sammanslutningar. Detta har utskottet också uttalat vid ett flertal tillfällen. Av skrivelsen framgår också att regeringens utgångspunkt är att hållbar utveckling bärs upp av människors arbetskraft, kunskap och kreativitet. Det hållbara samhället genomsyras av demokratiska värderingar, och medborgarna känner delaktighet och möjlighet att påverka samhällsutvecklingen och har vilja och förmåga att ta ansvar för den. Det hållbara samhället är också ett samhälle som långsiktigt investerar i dess viktigaste resurser – människor och miljö. Det hållbara samhället präglas av god hushållning och effektivt nyttjande av naturresurserna. Företagen är konkurrenskraftiga och den ekonomiska tillväxten är god. Med det anförda finner utskottet syftet med motion 2003/04: MJ67 (c) yrkande 1 i allt väsentligt tillgodosett utan någon vidare riksdagens åtgärd.

Internationellt arbete för hållbar utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett flertal motionsyrkanden (s, m fp, kd, c) om bl.a. WTO, enprocentmålet i biståndspolitiken, mänskliga rättigheter, fattigdomsbekämpning, skuldavskrivning för de fattigaste länderna, effektivare vattenanvändning och bekämpning av hiv/aids och malaria. Motionerna avstyrks med hänvisning till vad som anförts i skrivelsen, till riksdagens tidigare uttalanden i frågorna och till vad regeringen anför i budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 7. Jämför reservationerna 4 (fp, kd, c), 5 (fp, kd), 6 (fp, kd), 7 (m), 8 (kd), 9 (fp, kd, mp), 10 (m), 11 (m), 12 (kd, c), 13 (fp), 14 (kd) och 15 (c).

Skrivelsen

Världstoppmötet i Johannesburg år 2002 innebar att begreppet hållbar utveckling med dess ekonomiska, sociala och miljömässiga dimensioner blev definitivt erkänt som en överordnad princip för FN:s arbete. Därmed stärktes ytterligare arbetet med hållbar utveckling på den globala, regionala och nationella nivån.

Som angelägna frågor på den globala dagordningen för svenskt vidkommande framhålls i skrivelsen dels genomförandet av politiken för en rättvis och hållbar global utveckling, dels de sakfrågor som är i fokus gällande uppföljningen av Johannesburg, dvs. vatten och sanitet samt energi, boende och hållbar bebyggelse. Regeringen driver även andra frågor, både globalt och

genom processer i vårt närområde, t.ex. fattigdomsbekämpning, hållbara konsumtions- och produktionsmönster, inklusive kemikaliefrågan, samt jämställdhet och utbildning. Vidare verkar Sverige för ett snabbt återupptagande av förhandlingarna i World Trade Organization (WTO) för en öppnare internationell handel som omfattar alla och sker med rättvisa spelregler som åstadkoms genom internationella överenskommelser.

Regeringen är aktiv i arbetet med EU:s hållbarhetsstrategi och Lissabonprocessen i syfte att öka samstämmigheten i dem och driver särskilt frågor om ökad energieffektivitet, miljöteknik och klimat samt arbetar för att EU skall vara en pådrivande global aktör i arbetet med hållbar utveckling.

Motionerna

Enprocentsmålet i biståndspolitiken behandlas i motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 3. Eftersom det är mycket viktigt att Sverige fortsätter att föregå med gott exempel och avsätter en vid internationell jämförelse hög anslagspost för det internationella biståndet måste regeringen skyndsamt återgå till enprocentsmålet. Motionärerna anser att regeringen i EU inte har varit tillräckligt pådrivande för att förbättra och effektivisera det gemensamma biståndet. Det är absolut nödvändigt för utvecklingssamarbetet att hela biståndet genomsyras av mänskliga rättigheter och att specifika MR-projekt prioriteras (yrkande 4). Fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och demokrati som gemensamt mål i EU för ett globalt samhälle behandlas i motion 2003/04: MJ66 (fp). Sverige måste återgå till enprocentsmålet i biståndspolitiken, och biståndet måste stärka demokratiutvecklingen och respekten för mänskliga rättigheter, öka människors makt och möjligheter liksom jämställdheten mellan män och kvinnor samt medverka till en bättre miljö (yrkande 4).

Målen för en strategi för hållbar utveckling behandlas i motion 2003/04: MJ66 (fp). Den enskilt viktigaste förutsättningen är demokrati även ur ett djupare perspektiv, inklusive likhet inför lagen, yttrandefrihet, respekt för individens okränkbarhet, människors lika rättigheter och delaktighet i samhället. Skyddet av äganderätten är en annan förutsättning. Därmed följer enligt motionärerna också det personliga ansvaret att förvalta det man äger för egen del men även för andras framtid. Ytterligare en förutsättning är frihandel som alltid har visat sig vara viktigast för de allra fattigaste. Grundläggande är att varje generation skall betala sina kostnader. Det personliga ansvaret betonas, t.ex. konsumentmakt, engagemang i frivilligorganisationer och vardagsansvar med bl.a. sopsortering. Genom olika styrmedel som omfattar både lagstiftning och ekonomiska verktyg kan en politik för hållbar tillväxt byggas upp där tillväxt och bättre miljö samverkar. Regeringen bör arbeta för att global fattigdomsbekämpning, demokrati och mänskliga rättigheter blir primära mål för EU:s strategi för hållbar utveckling. Detta kräver att den gemensamma jordbrukspolitiken underordnas dessa områden (yrkande 2).

Skuldavskrivningar för de fattigaste länderna behandlas i motion 2003/04: MJ63 (kd). Sverige skall enligt motionärerna vara ett föredöme i det internationella samfundet och leda den globala opinionen för skuldavskriv-

ningar (yrkande 6). Ett program för snabb fattigdomsutrotning läggs fram i motion 2003/04: MJ65 (m). Sverige bör ta initiativ till en total skuldavskrivning år 2005 för högt skuldsatta låginkomstländer, varav huvuddelen i Afrika. En nystart behövs i biståndsarbetet med fokus på erfarenheter från länder som har lyckats med en snabb utveckling. Flera utvecklingsenheter bör upprättas i ett låginkomstland i södra Afrika. Biståndet måste utformas i den miljö där det skall verka. Alla flickor och pojkar måste få en grundläggande utbildning. FN och EU måste stödja utvecklingen av en afrikansk säkerhetsordning, och ett system för att garantera mänskliga rättigheter och demokrati måste byggas upp. Motionärerna konstaterar att Afrika inte kan utvecklas utan regional integration (yrkande 1 delvis).

I motion 2003/04: MJ63 (kd) tas frågan om teknologiöverföring från västvärlden till utvecklingsländerna upp. Framtida energiinvesteringar och tjänster för energiöverföring måste i långt större utsträckning vara långsiktigt hållbara och energieffektiva och sunda och samordnade strategier behövs. Det framhålls som avgörande att energin görs tillgänglig för alla, även för dem som bor på landsbygden, och behovet av stora investeringar och teknologitillskott från västvärlden betonas. Samarbete krävs mellan en rad olika aktörer såsom biståndsgivare och mottagare och mellan privata företag i västvärlden och i utvecklingsländerna. Enligt motionärerna brister resurserna för finansiering av kostsam infrastruktur. Härvidlag kan EU spela en viktig roll som investerare via det gemensamma EU-biståndet. Detta gäller såväl vattenrening, avlopp och energi som telekommunikation och transportstrukturer (yrkande 1). WTO:s kompetens i miljöfrågor behöver förstärkas, och WTO-systemet som helhet måste genomlysas av hållbarhetstänkande. Försiktighetsprincipen måste få bättre genomslag inom WTO. I framtida WTO-rundor bör man eftersträva en dialog om de stödsystem inom t.ex. jordbruks-, fiske- och energiområdena som motverkar en hållbar utveckling. Samarbetet med andra globala organisationer, inte minst FN:s miljöprogram UNEP, måste öka, och UNEP behöver reformer och mer resurser. Bättre balans mellan frihandelsreglerna och miljömässiga hänsyn får inte innebära förtäckt protektionism (yrkande 2). Partnerskap med privata företag för att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna föreslås i yrkande 5. Strategier måste utarbetas, och Sida bör söka samarbete med andra länder, t.ex. inom EU-biståndet och FN-samarbetet, för att gemensamt rikta insatserna och investeringarna. Ett IT-utvecklingsperspektiv bör genomlysas alla nuvarande utvecklingsprogram.

Tre motioner tar upp frågan om bekämpning av hiv/aids. Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) skall Sverige genom EU arbeta för att öka tillgången på mediciner för bekämpning av hiv/aids, tbc och malaria (yrkande 8). I motion 2003/04: MJ65 (m) framhålls att hälsovårdsinsatser måste komma i fokus och utvecklingen av hiv/aids brytas (yrkande 1 delvis). I motion 2003/04: MJ67 (c) anföras att förebyggande hälsoinsatser måste ha en central plats i svenskt bistånd, och speciell tyngd måste läggas på målet att bromsa och motverka hiv epidemin (yrkande 4).

När det gäller effektivare vattenanvändning måste enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) målet att till år 2015 halvera antalet människor som inte har tillgång till tjänligt dricksvatten uppnås främst genom en långt mer effektiv användning av vattnet, t.ex. att vattenåtgången i konstbevattning minskar med minst 30 %. Sverige bör vara pådrivande för att målet uppfylls (yrkande 7).

Vikten av att fortsatt driva arbetet för en global tidsplan för införande av alternativ energi betonas i motion 2003/04: MJ67 (c) yrkande 5.

Institutionaliserat ekonomiskt, politiskt och ekologiskt samarbete med stater som inte vill eller kan bli EU-medlemmar efterlyses i motion 2003/04: MJ63 (kd). EU måste skapa bästa möjliga samarbetsklimat gentemot de östra grannländerna och erbjuda institutionaliserat ekonomiskt, politiskt och ekologiskt samarbete med dessa länder, kanske i stil med kandidatländernas europaavtal (yrkande 9).

Enligt motion 2003/04: MJ451 (s) bör en aktiv miljöpolitik utformas för att främja ungas möjligheter inom Östersjöområdet. Politiken bör bygga på utökat samarbete vad gäller frivilliga överenskommelser, lagstiftning och ekonomiska styrmedel, och den bör syfta till att på bred front få till stånd ett ökat samarbete med alla Östersjöländerna. Utbildning och forskning måste prioriteras och satsningar göras på både kvinnor och män.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet erinra om vad som uttalades av det sammansatta utrikes-, miljö- och jordbruksutskottet våren 2003 i samband med riksdagens behandling av regeringens skrivelse om världstoppmötet i Johannesburg år 2002 (skr. 2002/03:29, bet. 2002/03:UMJU1, rskr. 2002/03:178). Utskottet konstaterade att termen globalisering har börjat användas i sammanhang som inte minst avser förändringar på världsekonomens område och kopplingar mellan detta och frågor rörande demokrati och de mänskliga rättigheterna. Globaliseringsbegreppet används också i andra sammanhang som när det gäller tendenser till nya världsomspännande, politiska och sociala värderingar samt nya kulturella trender. Ett friare utbyte av information, idéer och kunskap har – anses det – på avgörande sätt påverkat den globala synen på kultur, ekonomi och politik. Bakomliggande faktorer är bl.a. de senaste årens teknologiska framsteg, exempelvis inom kommunikationsområdet, samt minskade transportkostnader, friare valuta- och handelsrörelser och det öppnare världspolitiska klimatet som kommit att råda efter det kalla krigets slut. Globaliseringen är i grunden en positiv process som, om den utvecklas rätt, kan bidra till att förverkliga målen om en rättvisare och tryggare värld präglad av hållbar utveckling. Globaliseringen innebär även en rad utmaningar. Utskottet ansåg dock att globaliseringen inte i sig innebär ett hot utan snarare erbjuder möjligheter för länder som är beredda att bedriva en utvecklings- och tillväxtfrämjande politik, att bl.a. bekämpa fattigdomen och att verka för hållbar utveckling. Globaliseringen erbjuder möjligheter att uppnå hållbar utveckling, och global samverkan på miljöområdet och samarbete för att nå

en hållbar utveckling för hela världen måste prioriteras. Utskottet hänvisade till vad som uttalades av miljö- och jordbruksutskottet i betänkande 2001/02:MJU16 (s. 22), dvs. att grunden för den svenska strategin för hållbar utveckling är det demokratiska styrelseskicket med dess värderingar. Genom demokratin kan vi skapa regler och institutioner som främjar resurssnåla konsumtions- och produktionsmönster. Demokratins institutioner ger oss de redskap vi behöver för att värna de kollektiva nyttigheter – bl.a. miljö – som utgör grunden för en hållbar och progressiv samhällsutveckling. En utmaning inför 2000-talet är att stärka ett demokratiskt samarbete kring hållbarhet inte bara nationellt utan också på den internationella nivån. Världssamfundet har ett ansvar för att värna kunskapsutveckling, miljö och hälsa. Handel och kapitalflöden måste utformas på ett sätt som ger incitament för ett mer långsiktigt agerande bland marknadens aktörer. En global ekonomi bör gå hand i hand med en global hållbarhetsstrategi. Enligt miljö- och jordbruksutskottet har Sverige goda förutsättningar att fungera som ett föredöme i detta avseende. Förutom att utveckla en egen nationell strategi för hållbar utveckling, anförde utskottet, verkar Sverige aktivt för att stärka FN:s arbete med hållbar utveckling, fattigdomsbekämpning och för att stärka den internationella miljöförvaltningen. Globaliseringen öppnar nya möjligheter att lösa problem med orättvisor, ojämlikhet och fattigdom genom t.ex. ökad medvetenhet om, och respekt för, gemensamma värden som demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Miljö- och jordbruksutskottet välkomnade det omfattande arbete som det internationella samfundet gjort för kvinnor och kvinnors rättigheter samt för satsningar på ökad jämställdhet. Samtidigt, konstaterade utskottet, återstår mycket att göra.

Hösten 2003 lade riksdagen fast att målet för den samlade politiken för global utveckling skall vara att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling (prop. 2002/03:122 Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:111). Vid sidan av detta mål, som gäller för alla politikområden, skall målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete vara att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. Politiken skall präglas av ett rättighetsperspektiv, vilket innebär att människors rättigheter skall utgöra grund för de åtgärder som vidtas för en rättvis och hållbar utveckling. Politiken skall också präglas av de fattigas perspektiv, vilket innebär att fattiga människors behov, intressen och förutsättningar skall vara utgångspunkt i strävandena mot en rättvis och hållbar utveckling. Människors rättigheter skall utgöra grunden för insatser inom olika politikområden. Detta innebär en omfattande förstärkning av utvecklingsdimensionen i regeringens samlade politik. Rättighetsperspektivet medför även fokus på diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper. Som grundläggande värden betonades demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män.

När det gäller frågor om tekniköverföring från västvärlden till utvecklingsländerna vill utskottet hänvisa till betänkandet SWENTEC AB – för en nat-

ionell kraftsamling på svensk miljöteknik (SOU 2004:84). I betänkandet föreslås tillskapandet av ett nytt statligt helägt bolag som får en samordnande roll i en nationell kraftsamling på svensk miljöteknik. Målet med verksamheten är att Sverige skall bli ledande nation inom miljödriven näringslivsutveckling, miljöteknikexport och hållbar utveckling. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

I samband med behandlingen av propositionen om Sveriges politik för hållbar utveckling framhöll utrikesutskottet att Sverige driver en långtgående frihandelsvänlig linje inom EU med syfte att eliminera handelshinder för u-ländernas export till i-länder. Utrikesutskottet ville starkt markera det angelägna i att den industrialiserade världen inte låter tid gå förlorad när det handlar om att avveckla sina handelshinder. Utvecklingsländerna bör ges möjlighet att gradvis öppna sina marknader samtidigt som handelshinder elimineras i snabbare takt för u-ländernas export till i-landsmarknaderna. Utrikesutskottet ansåg att det finns utrymme att föra en generös politik vad gäller tidsgränser för u-ländernas implementering av avtal och övergångsregler. Utrikesutskottet konstaterade vidare att det av mandatet för WTO-förhandlingarna, som antogs i Doha hösten 2001, framgår att utvecklingsländernas marknadstillträde, särskilt till i-ländernas marknader, skall öka, att interna handelsstörande stöd skall reduceras samt att alla former av exportstöd skall fasa ut. Avsikten med mandatet är främst att åstadkomma öppna och rättvisa spelregler för världshandeln på jordbruksområdet med u-ländernas intressen i centrum. Utrikesutskottet anförde vidare att det handelsrelaterade utvecklings-samarbetet har hög prioritet i svensk politik. Även det samlade internationella handelsrelaterade biståndet bör öka och effektiviseras. Handelsrelaterat stöd är viktigt för att förbättra utvecklingsländernas fördelar av WTO:s regelsystem, liksom för att öka förtroendet för WTO och för i-länders utvecklingssträvanden samt för att stärka deras förmåga att driva sina egna intressen. Sverige är en av de främsta givarna i världen av handelsrelaterat tekniskt bistånd och verkar aktivt för en samordning mellan olika givare som syftar till att leverera samordnat och efterfrågestyrt handelsrelaterat tekniskt bistånd och till att integrera handelsfrågorna i ländernas egna strategier för fattigdomsreduktion. Eftersom hållbar utveckling redan i dag är ett uttalat mål för WTO ansåg utrikesutskottet att WTO måste engageras och ge sitt bidrag till det globala arbetet med hållbar utveckling. Detta är nödvändigt för att förtroendet för organisationen skall upprätthållas och för att förståelsen för fördelarna med en öppen handel skall kunna öka. Vad gäller relationen mellan WTO-avtal och andra internationella avtal ville utrikesutskottet uppmärksamma att EU-länderna vid toppmötet i Johannesburg fick igenom kravet på att internationella miljöavtal inte skall underordnas WTO:s handelsavtal utan att avtalen skall vara ömsesidigt stödjande. Enligt utrikesutskottets mening inkluderar detta att åtaganden i ingångna konventioner på miljöområdet och det sociala området inte kan åsidosättas. En hållbar utveckling är redan i dag ett uttalat mål för WTO. Regelverket inom WTO liksom multilaterala konventioner på miljöområdet och det sociala området är viktiga delar av det internationella

regelverk som Sverige och EU har att leva upp till. Dessa regler får inte spelas ut mot varandra, utan bör i samverkan användas för att stärka miljöhänsynen, skyddet för de mänskliga rättigheterna och frihandeln i världen. Utrikesutskottet ansåg det angeläget att framtidens handelsregler utformas på ett sätt som bidrar till en bättre miljö och respekt för de mänskliga rättigheterna.

I sitt betänkande Vissa utrikeshandelspolitiska frågor (bet. 2003/04:NU12) ser näringsutskottet positivt på att frågan om sambandet mellan handel, miljö och sociala frågor m.m. har kommit upp i olika forum och i olika sammanhang. Initiativ har tagits på flera håll. Näringsutskottet har förhoppningen om att dessa initiativ speglar ett brett och djupt engagemang såväl i Sverige som internationellt. Näringsutskottet är medvetet om att frågan om handel och miljö är känslig i förhållandet mellan industriländer och utvecklingsländer och att det föreligger svårigheter att hitta en balanserad lösning. Många utvecklingsländer ser de krav som reses från industriländernas sida beträffande miljöhänsyn mer som förtäckta protektionistiska strävanden än som verklig omsorg om miljövärdena. I de pågående förhandlingarna i WTO bör slås fast att handelsreglerna inte får motverka FN:s regler på miljöområdet.

Våren 2004 behandlade miljö- och jordbruksutskottet frågor om den svenska hållningen i WTO-förhandlingarna. Utskottet anförde då att regeringen prioriterar de pågående reformerna inom EU och WTO med syfte att uppfylla målsättningarna gällande ökad frihandel, global livsmedelssäkerhet, efterfrågestyrd produktion av jordbruksvaror och livsmedel, lägre budgetkostnader för jordbrukspolitiken och en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion. Utskottet framhöll vidare att EU i WTO-förhandlingarna driver viktiga samhällseliga frågor, såsom förbättrad miljö- och djurskyddshänsyn, och att den svenska regeringen stöder detta arbete. En hållbar utveckling är redan i dag ett uttalat mål för WTO. Regelverket inom WTO liksom multilaterala konventioner på miljöområdet och det sociala området är viktiga delar av det internationella regelverk som Sverige och EU har att leva upp till. Utskottet framhöll att dessa regler inte får spelas ut mot varandra, utan bör i samverkan användas för att stärka miljöhänsynen, skyddet för de mänskliga rättigheterna och frihandeln i världen. Utskottet ansåg det angeläget att framtidens handelsregler utformas på ett sätt som bidrar till en bättre miljö och respekt för de mänskliga rättigheterna.

Det sammansatta utrikes- och miljöutskottet har uttalat att i det globala perspektivet kan jordbruket ses som nyckeln till utveckling. Riksdagen har vid ett flertal tillfällen anförts att Sverige skall verka för en öppen och regelbaserad handel, som också kommer de fattiga länderna till del (bet. 2002/03:UMJU1). Detta betyder dels att Sverige och EU skall vara beredda att öppna sina marknader på områden av särskilt intresse för u-länderna, dels att fattiga länder skall få det stöd de behöver för att bedriva förhandlingar på ett sådant sätt att deras intressen får genomslag. Utskottet ansåg att ett första steg i denna riktning är en snabbare avveckling av i-ländernas handelshinder avseende produkter som u-länder kan exportera, exempelvis jordbruks- och fiskeprodukter. Utskottet anförde vidare att det i högsta grad är ett svenskt

intresse att värna om frihandel som princip och att frihandel kan vara en stark välståndsskapande kraft såväl för de utvecklade länderna som för världens fattigaste länder. Utskottet hänvisade även till ministerdeklarationen från Doha, Qatar, år 2001 där målet om en hållbar utveckling betonas starkt. Inget land skall hindras från att vidta åtgärder för att skydda människor, djur, växter, hälsa eller miljö, samtidigt som sådana åtgärder inte får användas på ett godtyckligt eller diskriminerande sätt eller som ett dolt sätt att begränsa handeln.

I den nu aktuella skrivelsen anför regeringen att Sverige under en lång rad av år konsekvent har betonat fattigdomsbekämpning som en förutsättning för långsiktig hållbar utveckling i politiskt, ekonomiskt, socialt och miljömässigt hänseende. Genom regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122) har denna inriktning ytterligare befästs och förstärkts. Utöver den breda ansatsen i Sveriges politik för global utveckling, där fattigdomsbekämpning ingår, presenterades ett nytt mål för Sveriges internationella utvecklingssamarbete, nämligen att bidra till att skapa förutsättningar för fattiga människor att förbättra sina levnadsvillkor. De mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för politiken för global utveckling som helhet gäller även för det internationella utvecklingssamarbetet. Fattigdomsbekämpning som grund för hållbar utveckling står därmed tydligt i centrum för Sveriges politik för global utveckling inom det bilaterala såväl som det internationella samarbetet. Utgångspunkten för verksamhet inom olika politikområden skall vara utvecklingsländernas egna prioriteringar och strategier för fattigdomsbekämpning.

Utskottet vill även hänvisa till utrikesutskottets uttalande att åtagandena från den internationella konferensen om finansiering för utveckling i Monterrey år 2002 innebär att den internationellt nedåtgående trenden vad gäller volymen på det totala internationella utvecklingssamarbetet kan brytas (bet. 2003/04:UU3). Enighet fanns om att det krävs både kvalitet och kvantitet inom utvecklingssamarbetet. Både EU och USA åtog sig att öka volymen, och EU:s medlemsländer utfäste sig att till år 2006 som grupp nå upp till 0,39 % av BNI. Sverige uppnår redan mer än 0,8 % av bruttonationalinkomsten, BNI. Utskottet framhöll att enprocentsmålet för svenskt utvecklingssamarbete ligger fast. Åtagandena från konferensen om finansiering för utveckling i Monterrey delas av många länder. Flera medelinkomstländer och fattiga länder lämnar i dag bidrag till det internationella utvecklingssamarbetet. Utrikesutskottet konstaterade vidare att en höjning av biståndet till 1 % av BNI bör genomföras under mandatperioden förutsatt att det statsfinansiella läget så medger. En ambition är dessutom att, inom denna volym, en andel motsvarande 0,25 % av BNI skall nå de minst utvecklade länderna år 2010. Samtidigt måste samarbetslandets möjlighet att använda dessa medel på ett effektivt sätt beaktas. Enligt utrikesutskottets mening faller ansvaret att öka omfattningen av det internationella utvecklingssamarbetet på de rika länderna som grupp. Betydligt mer måste göras av flera rika länder för att möta de åtaganden som gjorts. Utrikesutskottet konstaterade också att svenskt bistånd

aldrig enbart styrts av ett utbetalningsmål som är kvantitativt utan alltid styrts av kvalitet och resultat.

Miljö- och jordbruksutskottet vill slutligen hänvisa till budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 7, där regeringen föreslår att biståndsramen för år 2005 skall uppgå till 23 746 miljoner kronor, vilket motsvarar 0,882 % av beräknad BNI plus 200 miljoner konor. För åren 2006 respektive 2007 beräknas ramen uppgå till 1 % av BNI.

Som utskottet redogjort för ovan antog riksdagen hösten 2003 regeringens proposition Gemensamt ansvar – Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122). I propositionen involveras för första gången andra politikområden uttryckligen för global utveckling. Propositionen lägger grunden för en sammanhållen och samstämmig svensk politik för en rättvis och hållbar global utveckling. Målet är att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Detta skall uppnås genom samstämmighet mellan olika politikområden och genom att politiken i sin helhet genomsyras av två perspektiv; ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Detta innebär att människors rättigheter skall utgöra grunden för insatser inom olika politikområden. Rättighetsperspektivet medför fokus på diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper. Människor oavsett kön, ålder, funktionshinder, etnisk tillhörighet eller sexuell läggning skall kunna ta del av sina rättigheter. En fungerande rättsstat och god samhällsstyrning utgör också förutsättningar för deltagande, inflytande och tillgodoseende av rättigheter. Fattiga kvinnors, mäns, flickors och pojkars behov, intressen och förutsättningar skall sättas i centrum. De fattigas perspektiv innebär en förskjutning av fokus, från rika länder till fattiga och från regeringar till enskilda människor. Politikens inriktning formuleras i åtta huvuddrag. Dessa är grundläggande värden som demokrati och god samhällsstyrning, respekt för de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män samt hållbart nyttjande av naturresurserna och omsorg om miljön, ekonomisk tillväxt och social utveckling och trygghet. Övriga huvuddrag inkluderar konflikthantering och säkerhet samt globala gemensamma nyttigheter, t.ex. naturresurser och klimatet. Politik med inriktning på ekonomisk, social och miljömässig utveckling, liksom andra politikområden med effekter på andra länders förmåga till hållbar utveckling, såsom handels-, jordbruks-, säkerhets- och migrationspolitiken, skall utformas så att den främjar en rättvis och hållbar utveckling i alla länder.

Även frågan om skuldavskrivningar behandlades av utrikesutskottet i betänkandet om Sveriges politik för global utveckling. Utrikesutskottet ansåg att tillväxt bör främjas genom insatser för ett stabilt makroekonomiskt ramverk med sunda och transparenta statsfinanser, låg inflation, tillgång till kreditfinansiering på rimliga villkor, ej ohållbar skuldsättning samt öppenhet för handel och investeringar. I betänkandet understryks också vikten av att minska de fattiga ländernas skuldbörda och att skuldavskrivning sker på ett sådant sätt att den främjar utveckling och därmed fattigdomsbekämpning. En av de grundläggande tankarna bakom det s.k. HIPC-initiativet är att ge de

fattiga och skuldyngda länderna möjlighet att permanent ta sig ur sin ohållbara skuldsituation. Skuldållbarhet är en funktion av sund ekonomisk politik, koncessionella resurser, direktinvesteringar, utveckling av exportmarknader, fattigdomsbekämpning och skuldhanteringskapacitet. Länderna har härvidlag ett stort eget ansvar för hur deras framtida skuld utvecklas, och biståndets roll är att stödja HIPC-initiativet. Kostnaderna för initiativets genomförande är så omfattande att insatser från Sverige och andra likasinnade givare inte räcker till för att finansiera initiativet. Därför måste även de stora länderna axla sin del av finansieringsbördan. Den svenska skuldpolitiken gentemot de fattigaste länderna syftar till att stödja sådana länder som bedriver en sund ekonomisk politik att återfå en hållbar skuld. Både låntagare och kreditorer har tagit på sig ett ansvar för den ekonomiska situationen i de fattiga skuldyngda länderna. Vidare framhöll utrikesutskottet att Världsbanken och IMF har förändrat sin verksamhet väsentligt under de senaste åren och anpassat den till en fördjupad förståelse kring vad som är effektivt utvecklingsarbete och relevanta makroekonomiska åtgärder i fattiga länder. Verksamheten behöver dock anpassas kontinuerligt till nya rön och förändrade förutsättningar. Utrikesutskottet ansåg det därför viktigt att Världsbanken och IMF fortsätter denna förändringsprocess inklusive ett ökat inflytande för utvecklingsländerna. Sverige har sedan länge drivit en politik för att Världsbanken skall ta mer sociala och miljömässiga hänsyn vid utformningen av sina projekt och program. Sedan år 1997 har en omfattande reformprocess genomförts i banken med syfte att effektivisera verksamheten och fokusera tydligare på fattigdomsbekämpning. Världsbanken gör i dag också ambitiösa miljökonsekvensbedömningar och har nyligen även presenterat en miljöstrategi. Utrikesutskottet ansåg även att Bretton Woods-institutionerna fyller en viktig funktion, inte minst beträffande den internationella finansiella stabiliteten liksom för finansieringen av fattigdomsbekämpningen. Vidare erinrade utrikesutskottet om att Sverige inom EU har verkat för att ge stöd till en förstärkning och rationalisering av FN-systemet, inklusive de operativa fonderna och specialprogrammen och varit drivande när det gäller att tillförsäkra givarna effektiv kontroll och insyn både i de ekonomiska processerna och i att stärka koordinering mellan de olika FN-organen, Bretton Woods-institutionerna, WTO och de regionala utvecklingsbankerna.

När det gäller frågor om vatten och vattenrening vill utskottet inledningsvis hänvisa till genomförandeplanen från toppmötet i Johannesburg där det gjordes ett åtagande om att halvera andelen människor som inte har tillgång till tjänligt dricksvatten och grundläggande sanitet till år 2015. Ett åtagande gjordes även om att varje land skall upprätta en nationell plan för integrerad vattenförsörjning och effektiv vattenhantering senast år 2005. Som framgår av skrivelsen är dessa åtaganden sedan länge prioriterade svenska frågor. Genom Sida fortsätter stödet till vatten, sanitet och hygienutbildning i olika samarbetsprogram. I olika forum inom EU och FN driver Sverige att särskilt sanitetsfrågan blir mer uppmärksam och att vattenprogram måste genomföras integrerat med sanitetslösningar och hygienutbildning för att uppnå en för-

bättring av människors hälsa. Genom stöd till organisationer som Global Water Partnership och UNEP:s och UNDP:s (United Nations Development Programme) vattenprogram stöder Sverige också framtagandet av nationella planer för integrerad vattenresursförvaltning. Program som omfattar samarbete kring gränsöverskridande flodområden är då prioriterade.

Sverige ger även stöd till EG-kommissionen för att vidareutveckla EU:s vatteninitiativ Water for Life. Initiativet har som målsättning att de två vattenrelaterade åtagandena från Johannesburg uppfylls. Sveriges stöd är särskilt inriktat på att stärka strukturen på samarbetet och Afrika. År 2003 lanserade Utrikesdepartementet och Miljödepartementet Swedish Water House, som samlar den svenska resursbasen inom vatten- och utvecklingsfrågor och därmed stärker Sveriges möjligheter att bidra till att lösa den globala utvecklingsproblematiken inom vattenområdet. Sverige ger även sedan många år stöd till Stockholm International Water Institute, vars verksamhet har som huvudsyfte att främja forskning och utveckling relaterad till vatten. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 23, framgår att FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) under åren 2004 och 2005 har haft vatten, sanitet och boende och bosättningar som teman. Vid kommissionens tolfte möte i april 2004 drev Sverige bl.a. frågor om jämställdhet, tydligt offentligt ansvar för sanitets- och hygienfrågor och utbildningsfrågor. Nästa möte kommer också att inriktas på policyinriktade frågor och fånga upp erfarenheter och resultat från FN-konferensen World Urban Forum i Barcelona i september 2004. Utskottet vill även hänvisa till det tredje partsmötet under FN:s konvention om skydd och användning av gränsöverskridande vattendrag och internationella sjöar, Vattenkonventionen, som hölls i november 2003. Vid mötet beslutades att även stater utanför ECE-området skall kunna tillträda konventionen.

Ett av de verkligt stora utvecklingshindren i världen i dag är utbredningen av hiv/aids, och det framhålls i skrivelsen som uppenbart att hållbar utveckling inte kan åstadkommas utan framsteg i kampen mot sjukdomen, och det framgår av skrivelsen att de förebyggande insatserna är högst prioriterade i det svenska arbetet mot hiv/aids. Den mest angelägna uppgiften är enligt regeringen att hejda ytterligare spridning av smittan. Här är öppenhet, ledarskap, delaktighet och jämställdhet grundläggande inslag. Men Sverige bredar också sina åtgärder. Varje länk i den kedja av åtgärder som krävs skall förstärkas, från det förebyggande arbetet till vård och behandling, tillgång till läkemedel, samt forskning och framtagande av vacciner. Miljö- och jordbruksutskottet delar denna uppfattning. Utskottet vill även hänvisa till utrikesutskottets uttalanden i frågan våren 2004 där utrikesutskottet tydligt markerar vikten av att hiv/aids-problematiken erkänns och uppmärksammas från det politiska ledarskapet i drabbade länder. Det är likaså angeläget att det sker en satsning av nationella resurser och att dessa främst allokteras till förebyggande åtgärder. Trots att många afrikanska ledare lyckats höja det allmänna medvetandet om hiv/aids och om hur sjukdomen kan undvikas, återstår, enligt utrikesutskottets förmenande, mycket att göra i många länder. Hälsofrämjande arbete framhålls i betänkandet som avgörande för ekonomisk utveckl-

ing och fattigdomsbekämpning. Under de senaste åren har hälsofrågorna intagit en alltmer central plats på den internationella dagordningen. Det gäller inte minst insatser som främjar sexuell och reproduktiv hälsa, särskilt åtgärder mot hiv/aids. Folkhälsofrågorna är en viktig del i den svenska politiken för global utveckling. Det är fråga om att förebygga missbruk och skadliga effekter av alkohol, tobak och narkotika och att förebygga sexuellt överförbara sjukdomar samt att främja en god sexuell och reproduktiv hälsa. Sverige verkar för en stärkt och sammanhållen folkhälsopolitik inom ramen för EU, och Folkhälsofrågor har fått en tydligare roll i FN:s arbete för hållbar utveckling genom internationella överenskommelser under 1990-talet och överenskommelserna från FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002. Utrikesutskottet slår fast att varje enskilt land har ett ansvar att förebygga och hindra spridningen av hiv/aids och hantera följderna av hiv-epidemin. Enligt utrikesutskottets mening bör Sverige i sin dialog med samarbetsländerna inom utvecklingspolitiken särskilt stödja dessa länders eget arbete med att uppfylla de åtaganden som de gjort i internationella sammanhang vad gäller bekämpning av sjukdomen. Utrikesutskottet konstaterade också att Sverige som första land utsett en särskild ambassadör för hiv/aids-frågor och avser att intensifiera insatserna i kampen mot epidemin genom ett aktivt agerande i relevanta forum och genom kraftigt ökade finansiella satsningar. Vidare kunde utrikesutskottet konstatera att hiv/aids är ett utvecklingsproblem som kräver ett brett angreppssätt och åtgärder som tar fasta på såväl förebyggande arbete som vård, behandling och lindring av följderna för den enskilde och samhället som helhet. Det förebyggande arbetet förblir viktigt. Ökad öppenhet, delaktighet och jämställdhet är avgörande för att hindra spridningen. Varje länk i kedjan av de åtgärder som krävs för att hindra spridningen och lindra effekterna av hiv/aids måste förstärkas, från det förebyggande arbetet till vård och behandling, tillgång till läkemedel, forskning och framtagande av vaccin.

I sammanhanget bör erinras om FN:s konferens om befolkning och utveckling i Kairo år 1994 och dess uppföljningskonferens år 1999 som resulterade i en helhetssyn på sexuell och reproduktiv hälsa. Kairokonferensen innebär ett genombrott för erkännandet av alla människors reproduktiva rättigheter. Under FN:s ledning kommer det internationella samfundet att under år 2004 följa upp de rekommendationer som gjordes i samband med Kairokonferensen och dess uppföljningskonferens. Därmed kommer frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter att få uppmärksamhet. Enligt utrikesutskottet är det centralt att multilaterala organ som UNAIDS, UNFPA och den globala fonden har tillräckliga medel men också att ett ökat finansiellt fokus läggs på de organ som arbetar med breda fattigdomsinriktade frågor, särskilt kapacitetsuppbyggnad inom hälsosektorn men också andra sektorer. Världens fattigaste drabbas även hårt av andra sjukdomar som malaria, tuberkulos och mässling. Utrikesutskottet anser att det är mycket angeläget att stärka det förebyggande arbetet vad gäller dessa sjukdomar och att Sverige visar gott föredöme i synnerhet med vaccinationsprogram för mässling. Ett

led i det arbetet är att göra de vaccin som finns mot sjukdomarna tillgängliga för alla.

Som ett led i åtagandet att halvera fattigdomen i världen till år 2015 framhålls i regeringens skrivelse som viktigt att förutsättningarna förbättras för utvecklingsländerna att dra fördel av de möjligheter som internationell handel skapar. Ett led i detta är att nedmontera handelshinder som i dag skapar barriärer mot utvecklingsländernas tillträde till de rika ländernas marknader, där jordbruksområdet kan nämnas som ett viktigt exempel. Efter misslyckandet i WTO-förhandlingarna i Cancún år 2003 verkar Sverige för ett snabbt återupptagande av förhandlingarna som syftar till en rättvis och fri handel samt global tillväxt. Bättre möjligheter för svenska varor och tjänster att komma in på andra länders marknader är av stor vikt för svenskt näringsliv och därmed för utvecklingen av vår ekonomi. Att förenkla handelsprocedurer är en prioritering som är betydelsefull för svenskt näringsliv och viktig för att underlätta utvecklingsländernas handel. Sverige fortsätter att fästa stor vikt vid att framtidens handelsregler utformas så att de bidrar till en bättre miljö och respekt för mänskliga rättigheter. Det är också viktigt att fortsatt arbeta för ett klagörande om hur vissa handelsåtgärder i miljökonventioner förhåller sig till WTO-regelverket. Samstämmighet mellan handels- och biståndspolitiken ges fortsatt hög prioritet, vilket manifesteras bl.a. genom Sveriges engagemang i Integrated Framework. Detta är ett initiativ inom vilket några av världens minst utvecklade länder söker ta ett helhetsgrepp om handelsfrågorna som del av de nationella utvecklingsstrategierna och som syftar till bättre givarsamordning inom handelsbiståndet. Det är viktigt att utvecklingsdimensionen i WTO-rundan betonas och att särskild vikt fästs vid de fattiga ländernas intressen. FN:s konferens för handel och utveckling, UNCTAD:s elfte ministerkonferens, som hålls i juni 2004 i São Paolo, bör användas för att lyfta fram betydelsen av ökad frihandel, rättvisa multilaterala handelsvillkor samt god samhällsstyrning som tillväxtmotor för utvecklingsländer.

Som anförs i skrivelsen är ett av de mest grundläggande behoven för utveckling tillgång till energi. En effektivare energianvändning i kombination med ökad tillgång på energi är nödvändig om millennieutvecklingsmålen skall kunna nås. Samtidigt utgör produktion och konsumtion av energi en av de främsta orsakerna till klimatförändringar och andra miljöproblem och kan orsaka sociala problem och katastrofer. Som regeringen anför måste man därför finna hållbara lösningar för ökad tillgång till energi. I detta avseende nåddes ett genombrott i Johannesburg år 2002 då toppmötet kunde enas om energitillgångens vikt för att nå utvecklingsmålen och behovet av att finna hållbara energilösningar. EU lyckades dock inte nå sin målsättning att sätta ett globalt mål för andelen förnybar energi i energimixen. En koalition för förnybar energi lanserades därför av EU-länderna gemensamt, och ett antal länder anslöt sig i Johannesburg till koalitionen, bland dessa några utvecklingsländer. EU lanserade också ett partnerskapsinitiativ, som syftar till att öka prioriteringen av hållbara energilösningar i samarbetsländerna och att på ett bättre sätt involvera den privata sektorn. Initiativet är ett resultat av ett genuint

intresse att bättre koppla samman globala målsättningar med praktiskt genomförande. Enligt regeringen är nu prioriterade åtgärder att ytterligare förankra och konkretisera initiativet. Vid konferensen togs ett tyskt initiativ till en internationell konferens om förnybar energi. Konferensen ägde rum i Bonn den 1–4 juni 2004. Konferensen resulterade i en politisk deklaration, en internationell handlingsplan och dokument om vägledning för god policy.

Som regeringen anför har det under senare år blivit alltmer tydligt att det är EU som är den drivande kraften i det internationella arbetet för en hållbar utveckling. EU:s interna arbete har kommit en bra bit på väg, vilket har väckt uppmärksamhet och skapat trovärdighet i de internationella förhandlingarna. Inför världstoppmötet i Johannesburg var också EU den ledande kraften i ansträngningarna att nå konkreta resultat. EU hade i många frågor önskat att slutsatserna från Johannesburg blivit mer långtgående än vad som blev fallet. Även i det regionala arbetet i Europa är EU pådrivande. Det gäller bl.a. EU:s vatteninitiativ och dess Östeuropadel samt frågor som förnybar energi och hållbara konsumtions- och produktionsmönster. EU har dessutom sökt etablera ett samarbete med Ryssland kring hållbar utveckling.

I budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, betonar regeringen återigen att Sverige lägger fortsatt stor vikt vid det regionala miljöarbetet för att skapa en mer enhetlig och ambitiös miljöpolitik i vårt närområde. Regeringen framhåller att EU-utvidgningen medför helt nya förutsättningar för ett intensifierat miljöarbete i norra Europa, inklusive Ryssland. Det är enligt regeringen särskilt viktigt att Sverige spelar en fortsatt aktiv och pådrivande roll i Nordiska ministerrådet, i Östersjöarbetet (Baltic 21 och Helcom), i samarbetet i Barentsregionen och Arktis samt i samarbetet i Nordostatlanten (Ospar). Utvecklandet av det gemensamma arbetet inom UNECE och OECD framhålls vara av stor miljöpolitisk betydelse.

Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkandena 1–9, 2003/04: MJ65 (m) yrkande 1, 2003/04: MJ66 (fp) yrkandena 2 och 4, 2003/04: MJ67 (c) yrkandena 4 och 5 samt 2003/04: MJ451 (s) lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Kärnområden – vidtagna åtgärder och fortsatt arbete

Framtidens miljö

Naturvården och biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen, avstyrker en motion (m) om att inte inrätta ett miljökvalitetsmål för biologisk mångfald under hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande i frågan. Utskottet avstyrker även motion (fp) om bevarande av den biologiska mångfalden och om förbiflöden vid vattenkraft-

verk. Utskottet hänvisar till vad som anförs i skrivelsen, till tidigare uttalanden på områdena och till budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20.

Jämför reservationerna 16 (m), 17 (kd, mp) och 18 (fp).

Skrivelsen

I skrivelsen anförs att, inom ramen för konventionen om biologisk mångfald, de mer än 180 parterna till konventionen har kommit överens om tre övergripande mål för biologisk mångfald. Målen återfinns i konventionens inledande portalartikel som säger att biologisk mångfald skall bevaras och nyttjas uthålligt samt att mervärdet som uppkommer vid utnyttjandet av genetiska resurser skall fördelas rättvist.

Dessa övergripande målsättningar preciserades genom EU:s strategi för hållbar utveckling som antogs av Europeiska rådet i Göteborg i juni 2001 och vid världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002. Vid dessa möten slogs fast som mål att utarmningen av den biologiska mångfalden avsevärt skall minska till år 2010.

I skrivelsen anförs vidare att övergripande svenskt mål för biologisk mångfald är att inhemska växt- och djurarter skall kunna fortleva under naturliga betingelser och i livskraftiga bestånd i sina naturliga utbredningsområden.

Motionerna

Enligt motion 2003/04: MJ65 (m) bör ytterligare ett miljö kvalitetsmål inte inrättas. Motionärerna anser att flera av de nuvarande miljö kvalitetsmålen redan inrymmer hänsyn till biologisk mångfald, och ett nytt specifikt mål riskerar att medföra dubbelarbete och möjligen också konflikter mellan olika mål. Vidare är begreppet biologisk mångfald oprecist och öppet för tolkningar och värderingar, vilket kan medföra risk för konflikter med humanism och mänskliga värden. Definitionerna blir problematiska, och målformuleringen och livskraftiga bestånd implicerar att vissa svaga arter skall stärkas på artificiell väg. Målet kan få en närmast museal karaktär, och gränsdragningsproblemen kommer att bli svåra (yrkande 2).

I motion 2003/04: MJ472 (fp) begärs en utvärdering av stödet till bevarande av den biologiska mångfalden. Utvärderingen bör kartlägga hur stödet har förvaltats, vilka resultat det har givit och hur det kan förbättras och effektiviseras (yrkande 17).

När det gäller förbiflöden vid vattenkraftverk krävs enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) omfattande åtgärder för att undanröja olika typer av vandringshinder. Motionärerna anser det angeläget att alla parter som på något sätt nyttjar resursen strömmande vatten mer aktivt tar sitt ansvar. Det bör finnas förbiflöden vid alla kraftverk och de utbyggda älvarna bör förses med erforderliga laxtrappor och vandringsvägar för ål (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Skyddet av biologisk mångfald är en av hörnstenarna i den svenska miljöpolitiken, och den biologiska mångfalden är en förutsättning för ekosystemens fortlevnad och varaktigt liv på jorden. Allt levande – även människan – bygger sin existens på denna mångfald och de livsuppehållande system den vidmakthåller. Strävan efter att säkerställa ett gott liv också för kommande generationer kräver att samhället förvaltar naturen så att den biologiska mångfalden bevaras.

I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36) anges en lång rad specifika delmål för biologisk mångfald och det svenska naturvårdsarbetet. I propositionen anförde regeringen att det fanns ett behov av ett 16:e miljökvalitetsmål om biologisk mångfald som skulle komplettera dagens miljökvalitetsmål och ge en tydligare målstruktur eftersom många arter är beroende av flera biotoper. Utskottet delade denna uppfattning. I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att våren 2005 till riksdagen lämna den första fördjupade utvärderingen av hur arbetet med de nationella miljökvalitetsmålen fortgår. I samband därmed avser regeringen att framlägga förslag om ett sextonde miljökvalitetsmål för biologisk mångfald. Utskottet, vars uppfattning om behovet av ett 16:e miljökvalitetsmål kvarstår, avstyrker på den grunden motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 2.

I budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, konstaterar regeringen att kunskapsuppbyggnaden inom området biologisk mångfald i dag är splittrad mellan många olika aktörer och har stora luckor där kunskapsunderlaget behöver förbättras för att kostnadseffektiva åtgärder skall kunna utformas. Kunskaperna om tillståndet i natur och miljö måste öka om man skall nå det miljökvalitetsmål som har satts upp för den biologiska mångfalden. Goda kunskaper om biologisk mångfald är också en förutsättning för att Sverige skall klara sina internationella miljöåtaganden. Regeringen har därför gett en särskild utredare i uppdrag att lägga fram förslag till hur en bättre samordning och tillgänglighet av den information som finns om biologisk mångfald kan utformas. Utredaren skall bl.a. analysera befintliga luckor och andra brister, föreslå hur de skall täppas till och hur kunskaperna kan spridas till alla som deltar i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden. Utredningen skall redovisas till regeringen senast den 1 oktober 2005. Med det anförda och i avvaktan på en proposition om de nationella miljökvalitetsmålen bör motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 17 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Sveriges sjöar och vattendrag är nästan samtliga påverkade av dammbyggnader och regleringar. I många fall saknas i dag vandringsvägar som möjliggör upp- och nedvandring för de fiskarter och andra vattenbundna organismer som påverkats av utbyggnaden. Byggandet av vandringsvägar för fisk och andra djur har fortsatt bl.a. i Mörrumsån och Gullspångsälven. I årets budgetproposition, utgiftsområde 20, anför regeringen att bristen på vandringsvägar bör åtgärdas i större omfattning. Med anledning av motion

2003/04:MJ63 (kd) om vandringshinder i de utbyggda älvarna vill utskottet härutöver hänvisa till sina uttalanden våren 2004 i samband med behandlingen av propositionen Kust- och insjöfiske samt vattenbruk. Utskottet anslöt sig då till regeringens uttalande om åtgärder för bl.a. lax och öring i de utbyggda älvarna (prop. 2003/04:51, bet. 2003/04:MJU13, rskr. 2003/04:186). Med hänvisning härtill avstyrks motionens yrkande 11 i den mån det inte kan anses tillgodosett.

Havet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför och avstyrker två motioner (m, fp) om äganderättens betydelse och om det gemensamma ansvaret för havsresursen. Utskottet hänvisar till det arbete som pågår i olika internationella forum och till en av regeringen aviserad sammanhållen nationell strategi för havsmiljön.

Med hänvisning till pågående arbete på det internationella området, framför allt inom IMO, Helcom och Nordsjökonferensen, till vad som anføres i skrivelsen och till beredningen i Regeringskansliet av Havsmiljökommissionens betänkande (SOU 2003:72) avstyrks även ett stort antal motionsyrkanden (s, m, fp, kd, v, c, mp) med förslag till åtgärder för att förbättra främst Östersjöns miljö. Utskottet hänvisar härvid även till tidigare uttalanden i frågorna.

Med hänvisning till tidigare uttalanden på området avstyrker utskottet tre motionsyrkanden (kd) om nedskräpning av haven.

Jämför reservationerna 19 (m, fp, kd, c), 20 (fp, mp), 21 (mp), 22 (kd), 23 (fp, kd, mp), 24 (kd), 25 (c), 26 (kd, mp), 27 (kd), 28 (fp, kd, c, mp), 29 (fp, c), 30 (kd), 31 (v), 32 (mp), 33 (fp), 34 (kd), 35 (mp), 36 (fp, v, mp), 37 (kd) och 38 (kd, c).

Skrivelsen

Regeringen avser att under år 2005 föreslå åtgärder som kan bidra till att bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön så att de nationella miljökvalitetsmål som är relevanta för havsmiljön kan nås till år 2020. Den europeiska marina strategin som utarbetats inom EU kommer enligt regeringen att utgöra ett viktigt verktyg i arbetet med att nå dessa mål. Sjöfart, fiske, gifter, övergödning och klimatförändringar bidrar tillsammans till en negativ utveckling av havsmiljön. Trots vidtagna åtgärder har Östersjöns och Västerhavets miljötillstånd i stort sett inte förbättrats under de senaste 10–15 åren. Tvärtom pekar trenden på att tillståndet kommer att vara oförändrat eller sämre inom ett eller ett par decennier. I Östersjöområdet konstateras en utveckling där dels volymerna transporterad olja ökar, dels att transportererna sker med allt större fartyg. Inte sällan sker dessa transporter också med undermåliga fartyg. Den förändrade riskbilden innebär enligt regeringen ökad risk för ett stort oljeutsläpp med svåra konsekvenser. Haven producerar i dag

betydligt mindre fisk än vad som vore möjligt från ett fungerande ekosystem med fiskbestånd inom säkra biologiska gränser. Övergödningen orsakar fortsatt betydande störningar. I skrivelsen betonar regeringen att kraftfulla åtgärder krävs för att lösa problemen i havsmiljön.

Motionerna

Miljötilståndet i haven, framför allt i Östersjön, är föremål för ett stort antal motioner. I motion 2003/04: MJ65 (m) betonas äganderättens betydelse för ett hållbart utnyttjande av havsresursen. Som ett generellt hinder mot bättre resurshushållning framhålls det faktum att vatten betraktas som allmän egendom. Ökade inslag av äganderätt skulle därför förbättra miljöskyddet av havet och vården av naturtillgångarna (yrkande 3). I motion 2003/04: MJ472 (fp) anförs att haven fortfarande är ”allas rätt men ingens ansvar” när det gäller utsläpp och rovdrift på havets naturresurser. Därför bör Sverige internationellt agera för en översyn och harmonisering av de lagar och konventioner som påverkar havsmiljön (yrkande 9).

Enligt motion 2003/04: MJ434 (mp) bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag till och vidta konkreta åtgärder för skyddet av haven bl.a. utifrån Havsmiljökommissionens förslag (yrkande 1). I motion 2003/04: MJ438 (s) betonas vikten av ett särskilt program och en utvecklad nationell strategi för integrerad utsjöplanering i svensk ekonomisk zon och utanför territorialvattengränsen.

I motion 2003/04: MJ243 (kd) påtalas behovet av högre takt i implementeringen av Helsingforskonventionens uppställda mål (yrkande 1) och om stöd för rysk implementering av Helsingforskonventionens uppställda mål (yrkande 2). Behovet av en revidering av Helsingforskonventionen påtalas i motion 2003/04: MJ408 (kd). Ekosystemansatsen måste omsättas i konkreta rättsliga principer, och det bör övervägas om Helcom bör ges rätt att fatta juridiskt bindande beslut och hur en sådan reglering kan utformas. Sverige måste agera internationellt för en översyn och harmonisering av de lagar och konventioner som påverkar havsmiljön (yrkande 13).

Enligt motionerna 2003/04: MJ334 (c) yrkande 7, 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 10 och 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 10 bör Östersjön klassas som särskilt känsligt havsområde, PSSA. I motion 2003/04: MJ334 (c) anförs även att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att i samarbete med myndigheter i övriga Östersjöländer vidta nya och kraftfulla åtgärder som tillsammans med befintliga regler kan kopplas till en ansökan om PSSA-klassning för Östersjön (yrkande 8).

Behovet av en övergripande gemensam förvaltning av Östersjön framhålls i motion 2003/04: MJ66 (fp). Regeringen måste snarast åstadkomma en strategi för hur skyddet skall bli kraftfullt. Alla hamnar skall ha utrustning och anordningar för omhändertagande av avfall, även oljehaltigt, och endast högkvalitativa, klassificerade tankfartyg skall användas för all farlig last, inkl. olja. Farleder och trafikregler måste utformas så att känsliga områden undviks och skador från oljeutsläpp blir minsta möjliga. Utsläpp av ballastvatten skall

kontrolleras för att minimera spridning av främmande organismer, och s.k. miljölotsar skulle öka säkerheten på havet. I motionen efterlyses samordnade insatser för att borda, visitera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott eller hot om brott mot nationella miljölagar (yrkande 9). Enligt motion 2003/04:MJ63 (kd) bör transport av olja i enkelskroviga fartyg snarast förbjudas inom Sveriges ekonomiska zon (yrkande 17). Sverige bör verka för avskaffande av bekvämlighetsflaggningen (yrkande 18) och för införande av investeringsbidrag för katalysatorer på fartyg (yrkande 19). Även motionärerna i motion 2003/04:MJ65 (m) anser att dubbelskrov bör bli obligatoriska för oljetransporter. De anför också att förstärkta möjligheter till gemensam havsövervakning kan uppnås genom samarbete mellan Östersjöns länder (yrkande 4). I motion 2003/04:MJ63 (kd) föreslås att fartyg skall kunna lämna spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar och att återvinningsanläggningar bör installeras i samtliga hamnar. Sverige bör aktivt verka inom Helcom för att fartygen skall kunna lämna sin spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar (yrkande 16). Motsvarande yrkande återfinns i motion 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 3. I motion 2003/04:MJ225 (kd) påtalas behovet av ökad övervakning av Östersjöns vatten, och checkpoints bör införas i Östersjön. Vikten av att hamnarnas åliggande att ta hand om avfall från fartyg efterlevs betonas i motion 2003/04:Ju263 (kd) yrkande 3.

Frågan om inrättande av en gemensam myndighet för Östersjöregionen behandlas i motion 2003/04:MJ63 (kd). Myndigheten skall ledas av en styrelse med representanter för samtliga länder i regionen och ha befogenhet att utfärda förordningar som är juridiskt bindande i de berörda länderna. En av myndighetens första uppgifter bör vara att kartlägga källorna till utsläppen av gifter i regionen (yrkande 15). I motion 2003/04:MJ408 (kd) föreslås att en gemensam myndighet inrättas för reglering av giftutsläpp i Östersjöregionen (yrkande 2). Enligt motion 2003/04:MJ334 (c) bör Sverige verka för tillskapande av en särskild miljödomstol för Östersjön (yrkande 3).

Enligt motion 2003/04:MJ334 (c) måste straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem stå i relation till skadan (yrkande 4). I regelverket om rättsligt ansvar för oljeutsläpp bör enligt motion 2003/04:MJ437 (s) rekvisitet grov vårdslöshet avskaffas så att endast vårdslöshet krävs för påföljd.

Insatser mot nedskräpning av havet begärs i motionerna och 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 21 och 2003/04:MJ408 (kd) yrkande 7. Problemet kräver gemensamma åtgärder, och Sverige bör ta initiativ till ett internationellt samarbete mot nedskräpning av haven, förslagsvis inom IMO, Ospar och Helcom. I motion 2003/04:MJ284 (kd) tas frågan upp om städning av strandområden och behovet av nationella resurser (yrkande 2).

I motion 2003/04:MJ339 (v) begärs att Naturvårdsverket får det övergripande ansvaret för havsmiljön. I motion 2003/04:MJ434 (mp) anförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag rörande Naturvårdsverkets ansvar för havsmiljön samt med förslag som säkerställer att hushållning med fiskeresurser ges högre prioritet (yrkande 2).

I motion 2003/04: MJ63 (kd) efterlyses åtgärder för fungerande reningsverk vid Östersjön. Samma krav bör ställas på reningsverken i inlandskommunerna som i kustkommunerna. Möjligheterna för jordbrukare att ansöka om miljöstöd i form av fast träda, fångstgrödestöd, vårplöjning samt anläggande och skötsel av våtmark bör utökas, och reglerna för utdelande av s.k. LBU-stöd bör bli frikostigare. Det är enligt motionärerna viktigt att stödja utvecklingen i Baltikum (yrkande 13).

Åtgärder mot kustnära övergödning efterlyses i motion 2003/04: MJ243 (kd). Regeringen bör återkomma till riksdagen med riktlinjer för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner (yrkande 3). Vikten av fortsatt kamp mot försurning och övergödning betonas i motion 2003/04: MJ370 (m) yrkande 11. Ett antal förslag för att motarbeta kväveutsläpp från reningsverk och jordbruk framläggs i motion 2003/04: MJ408 (kd). I första hand måste kraftfulla åtgärder vidtas för att minska utsläpp och miljögifter, och det är angeläget att kalkningen av försurade sjöar fortsätter. Sverige måste även fortsättningsvis ge bistånd till de länder på andra sidan Östersjön som står för de största utsläppen från reningsverk, och även svenska reningsverk måste minska utsläppen. Kväveutsläppen från jordbruket måste motverkas t.ex. genom utökade möjligheter till miljöstöd i form av fast träda, fångstgrödestöd, vårplöjning samt anläggning och skötsel av våtmarker samt frikostigare regler för det s.k. LBU-stödet. Det framhålls i motionen som viktigt att Sverige stöder utvecklingen i Baltikum. Härutöver bör regeringen snarast ta initiativ till en analys av vad som har orsakat minskningen av de kustlevande fiskarterna i Kalmarsundsregionen (yrkande 1). Även i motion 2003/04: MJ434 (mp) föreslås åtgärder mot övergödning. Havsmiljökommissionens resonemang om övergödning borde ha kompletterats med en analys av närsaltarnas kretslopp och flöden. Den av kommissionen föreslagna utredningen om den geografiska fördelningen av lantbrukets djur bör även få i uppdrag att studera hur ett fungerande kretsloppsjordbruk bör utformas. Det är viktigt att östeuropeiska miljöorganisationer får gehör för sina krav att EU-stödet skall gå till ett ekologiskt anpassat jordbruk, och det framhålls i motionen som angeläget att anpassningen i Sverige görs för att i ökad utsträckning styra i riktning mot ett mindre miljöbelastande jordbruk och större hänsyn till övergödningen och havsmiljön. EU-stödet bör användas på ett mer miljömålmedvetet sätt. Havsmiljökommissionens förslag om övergödningssområdet bör kompletteras med förslag om aktiv användning även av ekonomiska styrmedel som inte bryter mot PPP, t.ex. avgifter på kväveutsläpp från kommunala reningsverk och på handelsgödsel. Basen för avgifter på handelsgödsel bör breddas till att omfatta även kväve via inköpt foder. Kombinationen ekonomiska styrmedel/slutna kretslopp mellan staden och jordbruket bör uppmärksammas (yrkande 6). I motion 2003/04: MJ472 (fp) påtalas vikten av att nyanlägga och restaurera våtmarker (yrkande 19) och behovet av restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden (yrkande 21).

Kvävereduktion på Gotland tas upp i motion 2003/04: MJ386 (m). Enligt motionären är dikningsföretagen vid Gothemsån i behov av rekonstruktion för att öka jordbruksmarkens avkastning. Vid denna rekonstruktion är det synnerligen lämpligt att även försöka vidta åtgärder för att begränsa kväveutsläppen till Östersjön.

Skyddet av havsområden genom inrättande av Natura 2000-områden tas upp i motion 2003/04: MJ63 (kd). Även mjukbottnar, ålgräsängar och musselbankar med särskilt höga biologiska värden skall skyddas (yrkande 23). I motion 2003/04: MJ334 (c) anförs att fler marina reservat eller andra former av ekomarint skydd bör inrättas efter samverkan mellan fiskenäringen, länsstyrelsen, kommuner och forskare (yrkande 9). I motion 2003/04: MJ472 (fp) anförs att marina reservat som täcker Östersjöns samtliga huvudbiotoper bör inrättas, och de fem reservat som regeringen redan fattat beslut om måste iordningställas omedelbart (yrkande 6).

I motion 2003/04: MJ408 (kd) begärs att regeringen återkommer med förslag på lagstiftning i syfte att möjliggöra för riksdagen att inrätta och ange föreskrifter för marina skyddsområden som är av nationellt intresse, såväl innanför som utanför territorialvattengränsen (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Sjöfart, fiske, gifter, övergödning och klimatförändringar bidrar tillsammans till en negativ utveckling av havsmiljön. Trots vidtagna åtgärder har Östersjöns och Västerhavets miljö tillstånd i stort sett inte förbättrats under de senaste 10–15 åren, tvärtom pekar utvecklingen på att tillståndet kommer att vara oförändrat eller sämre inom ett eller ett par decennier. Övergödningen orsakar fortsatt betydande störningar. Kraftfulla åtgärder krävs således för att lösa problemen i havsmiljön. Den svenska havsmiljöpolitiken utgår från det nationella miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Åtta delmål anger inriktning och tidsperspektiv för att nå miljö kvalitetsmålet. En förutsättning för att miljö kvalitetsmålet skall uppnås är att också miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning och Giftfri miljö uppfylls. Totalt sett har dock inte mindre än 11 av de 15 miljö kvalitetsmålen bäring på haven.

Arbete med miljö- och säkerhetsfrågor inom framför allt sjöfarten bedrivs inom ramen för en rad internationella organ. Sverige deltar i samtliga dessa forum. FN:s *sjöfartsorganisation IMO* har sjösäkerheten och skyddet av den marina miljön som övergripande mål för sin verksamhet under bl.a. ett flertal konventioner. MARPOL-konventionen från år 1973 om förhindrande av havsföroreningar från fartyg försågs år 1978 med ett protokoll som innehåller bl.a. regler för fartygs utformning och utrustning samt för mottagning av olje- och kemikalierester i hamnar. En bilaga till MARPOL har nyligen ratificerats och träder i kraft den 19 maj 2005. Härmed finns ett internationellt regelverk för begränsning av emissioner från fartyg som medför att såväl svavel- som kväveutsläppen begränsas för all internationell sjöfart, oberoende av var i världen fartygen befinner sig.

EU:s verksamhet på området innebär i stor utsträckning att IMO:s konventioner görs till mer eller mindre bindande EG-regler. Detta gäller bl.a. IMO:s arbete med utfasningen av fartyg med enkelskrov, som har resulterat i EG:s dubbelskrovsförordning. Kommissionen har vidare tagit initiativ till en strategi för att skydda och bevara den marina miljön. Avsikten är att den skall presentas för rådet före maj 2005. Den nyligen inrättade europeiska sjösäkerhetsbyrån EMSA (European Maritime Safety Agency) har ansvaret för att gemenskapens sjösäkerhetsregler tillämpas effektivt och skall samla information och förvalta databaser, utvärdera och kontrollera klassificeringssällskapen samt samordna medlemsstaternas verksamhet. EMSA har sitt säte i Lissabon. Under verksamhetsåret 2003/04 har en EG-förordning antagits om sjöfartsskydd. Flera förslag till rättsakter inom området miljö och säkerhet är under behandling, nämligen en förordning om genomförande av den internationella säkerhetsorganisationskoden i gemenskapen, ett direktiv om förorening från fartyg och införande av påföljder vid överträdelser och ett direktiv om ökat hamnskydd. Med utgångspunkt från EU:s sjätte åtgärdsprogram för miljön lade kommissionen i oktober 2002 fram meddelandet *Mot en strategi för att skydda och bevara den marina miljön*. I mars 2003 gav rådet sitt stöd till meddelandets inriktning och målsättningar. Kommissionen har därefter inlett arbetet med att utveckla aktiviteter som påverkar haven och de åtgärder som behövs för dess genomförande skall utvecklas. Mötet beslutade också att Helcom och Oskar skall samarbeta för att till år 2010 skapa ett nätverk som omfattar båda havsområdena med väl förvaltade marina skyddade områden.

Oslo- och Pariskonventionerna har gett namn åt *Osparkonventionen* från år 1992 för skyddet av den marina miljön i Nordostatlanten. Arbetet inom Oskar har numera i hög grad inriktats på att följa upp beslut från ministermötet i Bremen år 2003.

Nordsjökonferensen är ett samarbete mellan länderna rund Nordsjön för skydd av Nordsjöns marina miljö. Sverige innehar sedan år 2000 ordförandeskapet i Nordsjökonferensen. Arbetet inom konferensen kommer att fokusera på frågor om miljöpåverkan från sjöfart och fiske inför det ministermöte som Sverige skall anordna år 2006.

Arbetet med ansökan om klassning av Östersjön som PSSA har pågått bl.a. inom ramen för Helsingforskommissionen, *Helcom*, som sedan år 1974 verkar för att multilateralt förbättra miljön i Östersjön och för internationellt samarbete vid större olje- och kemikalieolyckor.

Vid ett gemensamma ministermöte för Helcom och Oskar i Bremen år 2003 betonades de regionala konventionernas betydelse i arbetet med den europeiska marina strategin. Helcoms och Oskars roller i det arbetet definierades. Mötet slog vidare fast att ekosystemansatsen skall tillämpas senast år 2010 i förvaltningen av alla mänskliga aktiviteter som påverkar haven och att åtgärder som behövs för dess genomförande skall utvecklas. Mötet beslutade också att Helcom och Oskar skall samarbeta för att till år 2010 skapa ett nätverk som omfattar båda havsområdena med väl förvaltade marina skyddade områden.

Som anförs i skrivelsen är, på grund av de marina miljöproblemens gränsoverskridande karaktär, det globala och regionala samarbetet av avgörande betydelse. Av utskottets redogörelse ovan framgår att Sverige är pådrivande och deltar mycket aktivt i arbetet för att bevara och skydda den marina miljön bl.a. inom ramen för EU, Helcom, Oskar och Nordsjökonferensen.

När det gäller det nationella arbetet vill utskottet erinra om att regeringen år 2002 tillsatte en havsmiljökommission, som bl.a. fick i uppdrag att föreslå åtgärder som kan bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön, så att de nationella miljö kvalitetsmål som är relevanta för havsmiljön kan nås till år 2020. Havsmiljökommissionens betänkande Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72) överlämnades till regeringen i juni 2003. Sammanfattningsvis föreslår kommissionen en nationell marin strategi för Västerhavet och Östersjön samt åtgärder inom områdena sjöfart, fiske, gifter, övergödning och internationellt samarbete. Flera av förslagen innebär en revidering av de miljö kvalitetsmål som är relevanta för havets miljötillstånd. Kommissionen betonar nödvändigheten av internationell samverkan och föreslår därför en ny regional förvaltning i Östersjön inklusive Kattegat. Kommissionen ser Östersjön som pilotområde för en ny förvaltningsstrategi och lägger fram ett antal förslag som underlag för en revidering av Helsingforskonventionen. I den nu aktuella skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att lägga fram förslag med anledning av betänkandet under år 2005. Regeringen har även för avsikt att föreslå en sammanhållen nationell strategi för havsmiljön under mandatperioden.

Av skrivelsen framgår att Sverige till EG-kommissionen har angett ytterligare känsliga områden enligt rådets direktiv (91/676/EEG) om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. Genom återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel lämnas stöd till åtgärder för att bl.a. minska växtnäring förluster från jordbruket i syfte att minska övergödning.

Som utskottet konstaterat ovan är miljötillståndet i Östersjön och Västerhavet oroväckande. För att den negativa utvecklingen skall kunna brytas krävs omfattande och utökade insatser såväl av nationell som internationell karaktär. Utskottet utgår emellertid från att regeringen fortsatt driver frågan med stor kraft i olika internationella forum såsom EU, Helcom och Oskar. I samband med regeringens fördjupade utvärdering våren 2005 av de nationella miljö kvalitetsmålen kan ytterligare förslag om åtgärder för förbättrad havsmiljö förväntas. Som även framgår av utskottets redogörelse ovan kan förslag om en sammanhållen nationell strategi för havsmiljön förväntas under mandatperioden. Med det nu anförda och med vad i tillämpliga delar anförs nedan finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ65 (m) yrkande 3, 2003/04: MJ434 (mp) yrkande 1, 2003/04: MJ438 (s) och 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 9 i allt väsentligt tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Som utskottet redogjort för ovan betonades vid det gemensamma ministermötet för Helcom och Oskar i Bremen 2003 de regionala konventionernas betydelse i arbetet med den europeiska marina strategin, och deras roller i det

arbetet definierades. Helcom och Ospar skall samarbeta för att till år 2010 skapa ett nätverk som omfattar båda havsområdena med väl förvaltade marina skyddade områden. Det slogs också fast att Helcoms framtida roll och prioriteringar måste anpassas till de nya förhållanden som råder i omvärlden, särskilt sedan åtta av nio Helcomländer från den 1 maj 2004 är medlemmar i EU. I mars 2004 fattade Helcom beslut om inriktningen på den fortsatta verksamheten. På grundval av information om tillståndet i Östersjön skall Helcom vara pådrivande för att lämpliga åtgärder vidtas inom EU och internationella organisationer så att Östersjöns specifika behov av skydd tillgodoses. I det fall tillräcklig skyddsnivå inte kan uppnås genom åtgärder i andra forum skall åtgärder övervägas inom Helcom. Den implementering och revidering av Helsingforskonventionen som efterlyses i motionerna 2003/04: MJ243 (kd) och 2003/04: MJ408 (kd) pågår således inom ramen för konventionen. I sammanhanget vill utskottet även hänvisa till Havsmiljökommissionens synpunkter på arbetet inom Helcom. Därmed är något särskilt uttalande med anledning av motionernas yrkanden 1 och 2 respektive 13 inte påkallat. Motionerna i dessa delar påkallar inte någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Hösten 2002 beslutade riksdagen med anledning av ett antal motionsyrkanden och efter förslag från utskottet bl.a. att regeringen ytterligare skulle påskynda arbetet med att samtliga länder i östersjöregionen skall kunna få sina vatten klassade som särskilt känsliga havsområden, PSSA (bet. 2002/03: MJU6, rskr. 2003/04: 97).

Den 19 december 2003 lämnade samtliga östersjöstater utom Ryssland in en ansökan till IMO om att klassa Östersjön utom ryska vatten som särskilt känsligt havsområde. I arbetet med ansökan var Sverige drivande och samordnande. Ansökan innehöll inte några förslag till nya skyddsåtgärder, men däremot en avisering om att de ansökande länderna avsåg att inom den givna tidsramen på två år återkomma till IMO med förslag på tilläggsåtgärder. Som exempel på möjliga åtgärder till skydd för Östersjön nämns i ansökan obligatorisk rapportering, trafikövervakning, eskortering och eskortbogsring, lotsning och ruttsystem samt områden som skall undvikas. Den 2 april 2004 godkände IMO:s havsskyddskommitté i princip östersjöstaternas ansökan. I samband härmed åtog sig ansökarländerna att återkomma med särskilda åtgärder. För Sveriges del har detta arbete nu inletts genom att regeringen den 22 juli 2004 beslutade ge Sjöfartsverket i uppdrag att tillsammans med Naturvårdsverket och Kustbevakningen utarbeta förslag till särskilda åtgärder för att stärka sjösäkerheten på Östersjön. Sjöfartsverket skall även samordna arbetet med sikte på att år 2006 slutgiltigt få Östersjön klassad som ett särskilt känsligt innanhav. Enligt uppdraget är regeringens ambition att samtliga östersjöstater skall kunna sluta upp bakom en sådan klassning. Eftersom de växande transporterna av olja från ryska hamnar ger Ryssland en nyckelroll i det framtida sjösäkerhetsarbetet betonade regeringen vikten av att även Ryssland inbjuds till det fortsatta arbetet. Regeringen konstaterade att arbetet med att klassa Östersjön som PSSA har väckt stort intresse och engagemang även hos sjöfartsnäringen och miljörelsen. I syfte att främja en öppenhet i arbetet

med att skydda Östersjöns marina miljö bör Sjöfartsverket enligt uppdraget på lämpligt sätt hålla intresseorganisationerna informerade om det pågående arbetet.

Utskottet har inhämtat information i frågan från representanter för Miljödepartementet, Näringsdepartementet, Sjöfartsverket, Svenska Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden WWF och Greenpeace.

Företrädare för Näringsdepartementet och Sjöfartsverket uppgav bl.a. att ett sammanträde har hållits med samtliga Östersjöländer, och nästa möte kommer att äga rum i november 2004. Även om Ryssland inte har undertecknat ansökan till IMO deltar landet i sammanträdena. I enlighet med regeringens uppdrag arbetar verket för närvarande med en djupvattenled på svenskt vatten, och de baltiska länderna gör detsamma i sina vatten liksom Finland i Finska viken. Vidare kommer verket att begära ändring av IMO:s separata beslut beträffande vattnen söder om Gotland. I slutet av februari 2005 kommer verket därmed att ha slutfört vissa delar av åtgärderna enligt ansökan, vilket innebär att Norra Midsjöbanken och Hoburgs bank då blir förklarade som områden som bör undvikas. Under oktober 2004 kommer IMO att behandla frågan om förändrade riktlinjer för beslut om PSSA-områden. Sveriges inställning till detta beslut är positiv eftersom de nuvarande reglerna är otydliga. En revidering av hela Havsrättskonventionen anser Sjöfartsverket som omöjlig på grund av regelverkets omfattning. De delar av konventionen som reglerar säkerheten för stora passagerarfartyg är emellertid föremål för översyn, eftersom antalet möjliga passagerare på vissa fartyg har stigit drastiskt sedan reglerna infördes.

Några särskilda utbildnings- eller kompetenskrav för besättningen på fartyg i just Östersjön finns inte. Enligt Sjöfartsverket är frågan huruvida de internationellt gällande kraven är för låga. Eftersom ett stort antal europeiska fartyg trafikerar Östersjön kommer kommissionen och EU:s sjöfartsorganisation EMSA att kontrollera utbildningen inom EU. De bestämmelser som reglerar kraven på fartygens konstruktion är internationella och gäller i princip samtliga världens hav. Sedan lång tid har Sverige ställt krav på mottagning av olja i hamnarna. Problemet är dock att några länder inom EU har regler som begränsar mängden avfall, t.ex. endast avfall som uppkommit efter det att fartyget lämnade den senaste hamnen. Detta innebär att mycket avfall lämnas i svenska hamnar eftersom Sverige inte har dessa begränsningar. Enligt Sjöfartsverket fungerar systemet väl, men oroande tendenser finns. I Stora Bält och Öresund finns sedan lång tid tillbaka en överenskommelse om lotsplikt. Utanför dessa områden vidtar internationellt vatten där regler om lotsplikt inte är folkrättsligt bindande. På nationellt vatten innanför den s.k. baslinjen, dvs. längs de yttersta öarna, kan emellertid nationella beslut gälla. I hela Östersjön förekommer sådan lotsplikt efter nationella beslut i varje berört land.

Miljödepartementets representant betonade att regeringens ambition är att de förslag till åtgärder som nu arbetas fram skall ge Östersjöns miljö ett så bra skydd som möjligt utan att den slutliga klassningen som PSSA försvåras. Naturvårdsverket behöver emellertid ytterligare tid för att undersöka fler

områden i behov av skydd. Vidare framhölls att åtgärder bl.a. när det gäller fartygskonstruktioner, utbildning, straffansvar och sanktioner visserligen ingår i regeringens uppdrag men, i det fall dessa åtgärder inte kan rymmas i ansökan till IMO, de kommer att bli föremål för regeringens arbete med marint skydd utanför själva PSSA-klassningen, t.ex. inom ramen för IMO, MARPOL och EU.

Svenska Naturskyddsföreningens representant framhöll att de känsligaste områdena i Östersjön är ganska få och väl kartlagda och att regeringen bör tolka IMO:s regelverk extensivt. Förutom förbud och andra restriktioner bör incitament i form av bl.a. differentierade hamnavgifter, tillskapas. Det måste bli lönsamt att iaktta miljöhänsyn. WWF:s företrädare instämde i dessa synpunkter.

Företrädaren för Greenpeace hävdade att de flesta instrument för skydd av Östersjön redan finns inom IMO:s regelverk men att nya riktlinjer när det gäller ansvar, utbildning m.m. erfordras.

Som utskottet konstaterat ovan är miljötilståndet i Östersjön oroväckande och kräver omfattande och utökade insatser av såväl nationell som internationell karaktär. Mot den bakgrunden ser utskottet IMO:s beslut om principklassning av havsområdet som en stor framgång. För Östersjöländerna är nu nästa viktiga steg i arbetet för slutlig klassning av Östersjön som PSSA att återkomma till IMO med förslag till skyddsåtgärder för området. I sammanhanget bör uppmärksammas att, i slutdokumentet från den 13:e parlamentariska Östersjökonferensen den 31 augusti 2004, som undertecknades av samtliga Östersjöländer inklusive Ryssland, regeringarna i länderna runt Östersjön uppmanas att stödja införandet av ytterligare effektiva skyddsåtgärder för havsområdet. Som framgår av utskottets redogörelse ovan pågår ett omfattande nationellt och internationellt arbete i detta syfte. Sveriges del i arbetet med förslag till effektiva skyddsåtgärder för att förhindra bl.a. oljeutsläpp vid olyckor i den täta tankertrafiken är en för utskottet prioriterad fråga. Enligt utskottets mening bör regeringen pröva de möjligheter som IMO:s regelverk rymmer när det gäller ytterligare skyddsåtgärder för området. Exempel på åtgärder som bör bli föremål för sådan prövning är minimikrav på skeppskonstruktioner, besättningarnas kompetens och reglering av ansvaret för brott mot internationella konventioner på området. Utskottet anser vidare att Sverige, som drivande i frågan och med tanke på vår långa kust mot Östersjön, vårt vidsträckta havsterritorium och våra erfarenheter på sjöfartsområdet, också har ett stort ansvar i arbetet med att förbättra utformningen och tillämpningen av det närmare trettioåriga regelverk som fortfarande gör haven till "allas rätt men ingens ansvar". Utskottet förutsätter således att regeringen, i utformandet av förslag till de ytterligare skyddsåtgärder som kan anses nödvändiga, utnyttjar de möjligheter som IMO:s regelverk erbjuder. Inför kommande förhandlingar bör regeringen aktivt arbeta med att förankra dessa förslag hos regeringarna i övriga berörda länder. Utskottet kommer att noggrant följa det arbete som återstår innan beslut kan tas i mars 2006 om slutlig klassning av Östersjön som PSSA. Utskottet förutsätter även att Sjöfartsverket under pro-

cessen på lämpligt sätt och i enlighet med regeringens uppdrag håller intresseorganisationerna informerade om det pågående arbetet. Med det anförda får motionerna 2003/04: MJ334 (c) yrkandena 7 och 8, 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 10 och 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 10 anses tillgodosedda. Någon vidare riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandena anser utskottet inte påkallad.

I skrivelsen konstaterar regeringen att Kustbevakningens arbete för att minska de illegala oljeutsläppen från fartyg har haft en positiv effekt. Ökad flygövervakning och ökad närvaro till sjöss är avgörande för att nå delmålet om minskade utsläpp från fartyg till år 2010. Andra viktiga förutsättningar för att nå målet är hög beredskap, väl fungerande internationellt samarbete och god förmåga att genomföra insatser. Från och med innevarande budgetår har Kustbevakningens anslag utökats med ca 50 miljoner kronor. Regeringen bedömer att förutsättningarna för ett framgångsrikt arbete för att nå målet är goda. Dock kan den ökade närvaron till sjöss till att börja med komma att innebära en ökning av antalet rapporterade utsläpp, eftersom fler utsläpp sannolikt kommer att identifieras. De riskreducerande åtgärder som successivt införs bedöms inte helt kompensera den ökande risken för tankfartygsolyckor till följd av intensivare trafik till havs av oljetransporter från ryska och baltiska hamnar. Utskottet delar regeringens uppfattning om betydelsen av ett fortsatt målinriktat internationellt och regionalt sjösäkerhetssamarbete där Sjöfartsverket har en viktig roll. Utskottet välkomnar också de förslag om en sammanhållen nationell havsmiljöstrategi som regeringen har för avsikt att lägga fram under mandatperioden.

Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att antalet oljeutsläpp i svensk ansvarszon minskar till följd av intensifierad övervakning av de värst drabbade farledsstråken. Under perioden 1995–2003 har antalet oljeutsläpp minskat kraftigt, och jämfört med 1995 har utsläppen halverats. Utöver de konstaterade utsläppen finns dock ett stort mörkertal. Utsläppen till sjöss är i hög grad koncentrerade till de stora fartygsstråken, vilket tyder på att utsläppen till stor del görs av fartyg som passerar svensk ansvarszon på väg till eller från hamnar utanför Sverige. De senaste årens minskning av antalet oljeutsläpp har skett i dessa farvatten, vilket tyder på att Kustbevakningens flygövervakning, riktade operationer med satelliter, flyg och fartyg samt det internationella samarbetet har en förebyggande effekt. Samtidigt har Kustbevakningen under senare år rapporterat ett ökat antal utsläpp som kan hänföras till hamn- och skärgårdsområden. Myndigheten gör dock bedömningen att ökningen av antalet utsläpp beror på en ökad benägenhet från allmänheten och kommunala myndigheter att rapportera sådana utsläpp. Kustbevakningen har sedan den 1 februari 2002 rätt att inleda och bedriva förundersökning avseende vattenföroreningsbrott. Arbetet med att organisera en förundersökningsorganisation har prioriterats och ytterligare förundersökningsledare med särskild inriktning på detta arbete har rekryterats.

Under EU:s miljörådsmöte den 28 juni 2004 ingick miljöministrarna en överenskommelse om svaveldirektivet avseende marina bränslen. De nya

reglerna innebär bl.a. krav på 1,5 % svavel i bränslet för alla fartyg i bl.a. Östersjön och Nordsjön och för passagerarfartyg i reguljär drift mellan EU-hamnar samt 0,1 % svavel i bränslet för alla fartyg i hamn från den 1 januari 2010. En ny artikel har dessutom införts, som under vissa villkor tillåter avsteg från reglerna för att testa alternativa metoder av rening, såsom scrubbers. Sverige hade invändningar mot att direktivet inte är tillräckligt långtgående och deltog inte i beslutet. Förslaget behandlas nu vidare inom EU:s beslutsprocess.

Som utskottet tidigare anfört har Havsmiljökommissionen haft i uppdrag att bl.a. föreslå åtgärder som kan bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön, så att de nationella miljö kvalitetsmål som är relevanta för havsmiljön kan nås till år 2020. För Östersjön förespråkar kommissionen en indelning i zoner med olika nivåer av marint skydd. Vidare föreslås – inom ramen för en reviderad Helsingforskonvention och genom samarbete inom IMO – att vissa minimikrav för sjöfartsstandard i Östersjön fastställs. Enligt kommissionens förslag skall alla Östersjöns hamnar ha utrustningar och anordningar för att omhänderta avfall, även oljehaltigt sådant. Endast högkvalitativa tankfartyg skall befakta all farlig last inklusive olja, och några anmärkningar från besök i tidigare hamnar skall inte godtas. Det föreslås också att fartygen skall vara utrustade med transpondrar och/eller annan utrustning för kontroll och spårning och vara klassificerade av välrenommerade klassificeringssällskap. Farleder och trafikregler bör utformas så att känsliga områden undviks samt att skador från oljeutsläpp blir minsta möjliga om de skulle uppstå. Utsläpp av barlastvatten bör kontrolleras för att spridningen av främmande organismer skall minimeras. Inom ramen för samarbetet i Helcom bör insatser för att borda, inspektera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott mot nationella miljölagar samordnas.

När det gäller frågor om ökad säkerhet vid navigering, bekvämlighetsflaggade fartyg samt utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider hänvisar trafikutskottet i sitt yttrande till miljö- och jordbruksutskottet till sina uttalanden i betänkandet Sjösäkerhet (bet. 2002/03:TU5). Såvitt avser miljölotsar erinrade då trafikutskottet om att denna fråga diskuterades inom Helcom inför antagandet av den s.k. Köpenhamnsdeklarationen hösten 2001. Frågan kom emellertid inte att föras vidare, eftersom miljölotsar inte bedömdes medföra en effektivitetshöjning motsvarande de relativt sett höga kostnaderna. Trafikutskottet framhöll emellertid att lotsplikt utgör en av de åtgärdstyper som kan vara aktuella som PSSA-åtgärd. Trafikutskottet ser inte någon anledning att i detta sammanhang ändra uppfattning i frågan. Sannolikt kan en för alla kuststater runt Östersjön gemensam förvaltning, innefattande bl.a. trafikledning och trafikövervakning, ge motsvarande resultat och till lägre kostnader. Trafikutskottet utgår från att regeringen inom ramen för sin till våren 2005 aviserade transportpolitiska proposition lägger fram förslag med avseende på miljölotsar. Vad härefter gäller frågan om bl.a. skärpta regler för fartygsleder hänvisade trafikutskottet i sitt betänkande till den politiska överenskommelse som träffades år 2001 i Helcom i fråga om djupvattenområden. Vidare påpe-

kade utskottet att frågan om klassificering av Östersjön som PSSA även omfattar regler för fartygsleder. Trafikutskottet konstaterar nu sammanfattningsvis att Sjöfartsverket har regeringens uppdrag att utarbeta förslag till s.k. tilläggsåtgärder inom PSSA-klassningen och utgår från att förslagen i motion 2003/04: MJ66 (fp) i denna del kommer att bli föremål för verkets överväganden.

Vid flera tillfällen och senast hösten 2003 har trafikutskottet även behandlat frågan om åtgärder mot systemet med bekvämlighetsflaggade fartyg och åtgärder för att främja att fartyg återregistrerar sig i land inom EU (bet. 2003/04: TU1). Trafikutskottet erinrade i detta betänkande inledningsvis om sin behandling hösten 2002 av liknande motionsyrkanden. Trafikutskottet betonade då vikten av att regelsystemet, som bl.a. syftar till ökad sjösäkerhet och motverkande av social dumpning, är enhetligt och gäller all sjöfart inom gemenskapen, oavsett i vilket land fartyget är registrerat. När det gäller åtgärder för att minska möjligheterna för fartyg under bekvämlighetsflagg att färdas över svenska farvatten och lägga till i svenska hamnar ansåg trafikutskottet att Sverige i EU samt separat för Östersjöländerna kraftfullt borde verka för att bekvämlighetsflaggningen begränsas inom EU:s vattenområden. I det sammanhanget framhöll trafikutskottet att en klassificering av Östersjön som PSSA skulle erbjuda ökade möjligheter att vidta angelägna åtgärder för ökad säkerhet för miljö och människor. Trafikutskottet ansåg det angeläget att en gemensam syn utvecklas när det gäller näringspolitiskt stöd till sjöfart inom EU.

I sitt yttrande hänvisar trafikutskottet vidare till Havsmiljökommissionens förslag att målet inom Helcom att samordna insatser för att borda, visitera och uppehålla ett handelsfartyg misstänkt för brott eller hot om brott mot nationella miljölagar kan medföra begränsat tillträde till hamnar och marknader om fartyget seglar under bekvämlighetsflagg. I ett längre perspektiv, säger Havsmiljökommissionen vidare, bör Sverige och övriga Östersjöstater arbeta för ett avskaffande av bekvämlighetsflaggningen för att komma till rätta med den obalans i rättigheter som för närvarande råder mellan flaggstater och kuststater. Vidare sägs att frivilliga överenskommelser, samverkansavtal, mellan parterna kan bidra till att svenska vatten inte trafikeras av undermåliga fartyg.

Trafikutskottet vidhåller sin uppfattning om vikten av en enhetlig tillämpning av det internationella regelverket inom sjöfarten, utvecklande av en gemensam syn inom EU när det gäller näringspolitiskt stöd till sjöfarten och värnandet av konkurrensneutralitet inom näringen. Mot denna bakgrund emotser utskottet förslag i den aviserade transportpolitiska propositionen som innebär att dessa syften i hög grad kan uppnås.

När det gäller krav på dubbelskrov för oljetankfartyg delar trafikutskottet uppfattningen i motion 2003/04: MJ65 (m) om vikten av säkra transporter av olja och erinrar om de regelsystem, såväl inom IMO som EU, som syftar till att fartyg med enkelskrov skall fasas ut och ersättas med fartyg med dubbelskrov. Det finns enligt trafikutskottet skäl att se positivt på dessa åtgärder

och trafikutskottet ansluter sig därmed till vad som anförs i motionen i denna del. I detta sammanhang anser trafikutskottet det emellertid angeläget att betona att dubbelskrov inte ensamt kan bidra till säkrare oljetransporter. Minst lika viktigt är att inga undermåliga fartyg är i bruk, dvs. att fartygen är väl byggda och underhållna samt hanteras av besättningar med hög kompetens. Trafikutskottet delar vidare motionärernas uppfattning om vikten av samarbete mellan Östersjöns strandstater för att stärka övervakningen av Östersjön. Mot den nu angivna bakgrunden förutsätter trafikutskottet att syftet med motionen i nu behandlad del blir tillgodosett och anser att motionens yrkande 4 i detta sammanhang inte bör föranleda något initiativ från riksdagens sida.

Sedan år 1998 tillämpas inom inrikesjöfart ett system med ekonomiska styrmedel i form av miljödifferentialiserade farledsavgifter, som innebär rabatt för fartyg med låga utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider. Detta kan åstadkommas genom att fartygen använder lågsvavlig bunkerolja samt katalysatorer eller annan kvävereducerande utrustning. Målet är att minska sjöfartens luftföroreningar med 75 % inom en tioårsperiod. Trafikutskottet konstaterar i sitt yttrande att systemet har visat sig ge goda resultat. Samtidigt torde det vara unikt för Sverige, bl.a. på grund av att farledsavgifter över huvud taget inte förekommer i övriga EU-länder. Även flertalet svenska hamnar tillämpar likartade system genom hamnavgifter som är miljödifferentialiserade med avseende på olika skadliga ämnen från fartyg.

Svaveldioxidutsläppen från sjöfarten är högre räknat per ton transporterat gods än för andra transportslag. Vissa svenska rederier använder emellertid bunkerolja av miljöklass 1 i sina fartyg. Ett stort problem för dessa rederier är att det kan vara mycket svårt att få tag på bunkerolja av tillräckligt god kvalitet i andra europeiska hamnar. Enligt trafikutskottets mening är det viktigt att efterfrågan på en sådan produkt stimuleras för att tillgängligheten av bunkerolja av god miljö kvalitet skall öka. Trafikutskottet konstaterar att olika metoder för ekonomisk stimulans av miljöförbättrande åtgärder nu diskuteras i flera länder och inom EU. Trafikutskottet vill starkt understryka vikten av att det är angeläget att Sverige, inom ramen för EU-arbetet, verkar för att sådan bunkerolja blir tillgänglig i alla EU-ländernas hamnar.

I det föregående har en redovisning lämnats om arbetet med det s.k. svaveldirektivet avseende marina bränslen. Trafikutskottet har noterat att den svenska ståndpunkten är att ytterligare åtgärder är nödvändiga. Det ses emellertid som positivt från svensk sida att Sverige kunde genomdriva sina skrivelser så att förslaget nu omfattar tung eldningsolja och en bestämmelse om att direktivet skall ses över år 2008.

Som framgått i det föregående kan utsläpp av kväveoxider reduceras avsevärt genom bl.a. katalysatorer. Sverige ligger mycket långt framme när det gäller att installera katalytisk avgasrening inom sjöfarten. Tidigare utgick ett statligt stöd till investeringar av katalysatorer, och frågan om ett återinförande av detta stöd har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. I sitt yttrande framhåller trafikutskottet att utskottet tidigare erinrat om det år 1998 införda

systemet med miljödifferenterade farledsavgifter. Detta system har samma syfte som investeringsstödet och har också visat sig ge goda resultat (bet. 2002/03:TU5).

Trafikutskottet hänvisar vidare till regeringens avsiktsförklaring om fortsatt utvecklande av ekonomiska styrmedel för att komma tillrätta med bl.a. sjöfartens utsläpp av luftföroreningar såsom kväveoxider. Som framgår av det föregående har systemet visat goda effekter. Sjöfartsverket har även i uppdrag att utveckla farledsavgiftssystemet med utgångspunkt i det förslag som presenterades i departementspromemorian Nya farledsavgifter (Ds 2003:41). Enligt vad trafikutskottet har inhämtat avses de nya reglerna, som administreras av Sjöfartsverket, att träda i kraft den 1 januari 2005.

Ett system med handel för utsläppsätter avseende svaveldioxid och kväveoxid har genomförts i projektform under år 2003, delvis finansierat av Vinnova och Sjöfartsverket. Enligt den utvärdering som har gjorts på uppdrag av DG Miljö inom den Europeiska kommissionen är resultatet lovande. Systemet förutsätts omfatta alla fartyg som opererar inom EU:s gränser. Miljöeffekterna bedöms ha potential att på ett radikalt och snabbt sätt kraftigt minska utsläppen av svaveldioxid och kväveoxid från fartygstrafiken inom hela EU-området. Detta system kan ses som en komplettering till de internationella regelverket. Trafikutskottet framhåller att frågan om handel med utsläppsätter också har tagits upp år 2002 av Godstransportdelegationen som i sitt slutbetänkande (SOU 2004:76) anför att förutsättningarna för ett frivilligt handelssystem där sjöfarten ingår bör analyseras vidare.

Sammanfattningsvis framhåller trafikutskottet sin positiva syn på syftena med här behandlade motionsförslag, dvs. ökad säkerhet och förbättrad miljö inom sjöfarten. Som utskottet har visat på i det föregående drivs arbetet parallellt och på flera plan; internationellt inom IMO och EU, regionalt inom bl.a. Helcom och nationellt inom Sverige. Med ett adekvat regelverk och effektiv och enhetlig tillämpning kan sjöfarten aktivt bidra till att lösa godstransporternas miljöproblem och skapa ett effektivt transportsystem. Liksom i sina tidigare ställningstaganden i frågan förutsätter trafikutskottet att regeringen inom EU aktivt verkar för en ordning som säkerställer största möjliga konkurrensneutralitet.

Trafikutskottet konstaterar också att berörda företag inom svensk sjöfartsnäring bedriver ett fortlöpande arbete i miljöförbättrande syfte. I likhet med vad trafikutskottet tidigare har uttalat är detta ett både framkomligt och föredömligt arbetssätt. Det kan emellertid finnas skäl för regeringen att närmare undersöka förutsättningarna för att främja ytterligare initiativ av parterna. Därmed finns det också skäl att betona vikten av att utveckla en svensk flaggad handelsflotta.

I skrivelsen redovisar regeringen att Havsmiljökommissionen har föreslagit en övergripande marin strategi med syfte att åstadkomma samverkan för ett förbättrat havsmiljöarbete. Såvitt trafikutskottet kan finna ligger detta förslag liksom en rad övriga förslag i kommissionens betänkande väl i linje med de nu behandlade motionsförslagen. Som regeringen påpekar i budget-

propositionen återstår emellertid vissa frågor som måste drivas hårdare, medan andra frågor, såsom barlastvattenhantering, tillkommer. Trafikutskottet utgår från att regeringen i sitt fortsatta arbete tar i beaktande alla relevanta frågor om sjöfarten i nu aktuella motioner.

Miljö- och jordbruksutskottet ansluter sig till trafikutskottets synpunkter på de nu aktuella motionerna. Mot den bakgrunden finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkandena 15 och 17–19, 2003/04: MJ65 (m) yrkande 4, 2003/04: MJ66 (fp) yrkande 9 och 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 2 får anses helt eller delvis tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör inte medföra någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Med hänvisning till det ovan anförda bör även motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 16, 2003/04: MJ225 (kd), 2003/04: MJ334 (c) yrkande 3, 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 3 samt 2003/04: Ju263 (kd) yrkande 3 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Med anledning av två motioner om skärpta påföljder för bl.a. oljeutsläpp till sjöss vill utskottet erinra om att lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg skärptes betydligt hösten 2003 (prop. 2001/02:181, bet. 2002/03: MJU3, rskr. 2002/03:13). Sedan den 27 december 2002 kan skadestånd utgå om den som lämnar eller tar emot avfall från fartyg drabbas av onödig försening. Möjlighet finns även att hålla kvar fartyg som närmast kommer från annan hamn inom Europeiska samarbetsområdet och som där inte har lämnat avfall på föreskrivet sätt. Utskottet vill också erinra om vad som sägs ovan om att Kustbevakningen sedan den 1 februari 2002 har möjlighet att inleda och bedriva förundersökning avseende vattenföroreningsbrott. Vid myndigheten har dessutom arbetet med att organisera en förundersökningsorganisation prioriterats. Härutöver vill utskottet hänvisa till kommissionens nyligen presenterade förslag om skärpning av påföljderna för sådana brott. Förslaget är så långtgående som det är möjligt med hänsyn till internationella konventioner på området, framför allt Havsrättskonventionen. I förslaget föreslås oaksamhet och medverkan bli tillräckliga för ansvar, och förslaget innehåller även ett antal straffskärpningar. Med det anförda finner utskottet att motionerna 2003/04: MJ334 (c) yrkande 4 och 2003/04: MJ437 (s) inte bör påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har vid ett flertal tidigare tillfällen och senast hösten 2003 (bet. 2003/04: MJU3) tagit ställning till motioner om kostnader för strandstädning på framför allt Västkusten. Utskottet, som då hänvisade till sin behandling våren 2002 av liknande motioner (bet. 2001/02: MJU24) anförde att förslaget om statligt bidrag till kommunernas strandstädning innebär att kommunerna i princip skall bära kostnaderna för nedskräpningen. En sådan uppfattning står i motsättning till principen att förorenaren skall betala (Pollutor Pays Principle). Utskottet redogjorde för regeringens uppfattning i frågan, dvs. att ett viktigt sätt att minska nedskräpningen är att angripa problemet mera i grunden och satsa på lokalt och regionalt förankrade projekt som fokuserar på opinionsbildning bland vissa målgrupper såsom fiskare, redare, oljeindustri etc. Syftet härmed är att minska mängden marint avfall genom att

skapa attityd- och beteendeförändringar hos dem som bidrar mest till nedskräpningen. Utskottet hänvisade även till det projekt som sedan två och ett halvt år pågår med Stiftelsen Håll Sverige Rent i samarbete med stiftelsens samarbetspartner i Nordsjöstaterna. Projektet har initierats av stiftelsen och omfattar hela Nordsjöregionen. I projektets referensgrupp ingår från svensk sida Fiskeriverket, Sjöfartsverket, Naturvårdsverket, OKQ8, Preem Petroleum AB, Wallenius Wilhelmsen Lines, Sveriges fiskares riksförbund, Sveriges Redareförening och Svenska båtunionen. Primära målgrupper är fiskare, sjömän, ägare av fritidsbåtar och oljeindustriarbetare. Projektet genomför aktiviteter som kan påverka dessa grupper och som på sikt kan minska den marina nedskräpningen. Projektet finansieras delvis av EU:s program Interreg IIIB North Sea. Utskottets ställningstagande kvarstår. Det anförda innebär att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 21, 2003/04: MJ284 (kd) yrkande 2 och 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 7.

Verksförordningen (1995:1322) ger regeringen rätt att utfärda föreskrifter för myndigheter under regeringens verksamhetsområde. För Naturvårdsverkets del gäller förordningen (2001:1096) med instruktion för Naturvårdsverket. Det ankommer således på regeringen att i instruktionen ange de uppgifter som den anser lämpligen bör ankomma på verket. Med anledning av motion 2003/04: MJ434 (mp) yrkande 2 vill utskottet härutöver hänvisa till utskottets uttalanden våren 2004 om vikten av ekologiskt hållbar förvaltning av fiskeresurserna (bet. 2003/04: MJU13). Med det anförda avstyrker utskottet motionen i berörd del samt motion 2003/04: MJ339 (v).

När det gäller åtgärder för att främja bl.a. kvävereduktion bör, enligt Miljömålsrådets bedömning, arbetet med att skydda myrmark påskyndas om delmålet skall nås. Under år 2003 låg takten i reservatsbildningen under genomsnittet för den senaste femårsperioden. Samtidigt pågår ett viktigt arbete för skyddet av våtmarker genom utpekande av Natura 2000-områden. Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att regeringen under år 2004 har beslutat att ett 50-tal av Myrskyddsplanens områden skall ingå i Natura 2000-nätverket. Den nationella våtmarksinventeringen närmar sig sitt slut i och med att en sista fältsäsong genomförs i Norrbottens län under år 2004. Av årets budgetproposition framgår att resultatet bl.a. skall ligga till grund för utpekandet av nationellt och internationellt värdefulla områden. Naturvårdsverket har i uppdrag att redovisa en nationell strategi för skydd och skötsel av våtmarker och sumpskogar senast den 1 oktober 2005. Denna strategi skall ta ett helhetsgrepp på uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet. I budgetpropositionen redogör regeringen även för den utvärdering av svenska våtmarker anlagda under åren 1996–2002 med jordbruksstöd eller inom lokala investeringsprogram som på Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets uppdrag har gjorts vid Våtmarkscentrum vid Högskolan i Halmstad. Sammanlagt granskades närmare 1 200 objekt om ca 3 300 hektar. Enligt Våtmarkscentrums beräkningar renar vissa våtmarker vattnet från upp till ett ton kväve per hektar och år. Betydande variationer förekommer dock. Studien

visar även att våtmarker anlagda inom olika stödformer är olika effektiva i fråga om att lägga fast de näringsämnen som finns i vattnet. Placeringen av våtmarken är härvid en viktig faktor. Som stöd för det framtida arbetet har Jordbruksverket tagit fram kvalitetskriterier för våtmarkers placering, utformning och skötsel. Syftet är att våtmarkerna skall vara effektiva näringsfällor, främst beträffande kväve, samtidigt som biologisk mångfald gynnas och hänsyn tas till platsens kuturmiljövärden. I det samlade grepp som Naturvårdsverket tog under år 2003 beträffande åtgärdsprogram för hotade arter skrevs avtal med olika länsstyrelser om ett drygt tiotal program som berör arter med koppling till våtmarker. I rapporten Miljömålen – allas vårt ansvar föreslår Miljömålsrådet att delmålet ges en annan utformning sedan den nuvarande omgången av åtgärdsprogram fullföljts av Naturvårdsverket. Förslaget kommer att behandlas i samband med regeringens redovisning till riksdagen under år 2005 av den fördjupade utvärderingen av miljömålen. Det kan tilläggas att ca 1 300 hektar våtmarker och småvatten har anlagts under perioden 2000–2003.

Inom miljö- och landsbygdsprogrammet finns ett flertal åtgärder som syftar till att minska växtnäringsförlusterna från jordbruksmark. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 23, framgår att anslutningen till miljösättningen för minskat kväveläckage genom odling av fånggröda och senarelagd jordbearbetning uppgick till ca 196 200 hektar år 2003 vilket är ca fyra gånger fler än det uppsatta målet. Åtgärden bedöms ha en mycket positiv effekt genom att kväveläckaget minskat. Beräkningar pekar på att åtgärden år 2003 har lett till en minskning av kväveutlakningen från åkermark med ca 2 400 ton. Trots den positiva effekten bedöms det vara svårt att uppnå miljö-kvalitetsmålet Ingen övergödning.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att Sverige till EG-kommissionen har angett ytterligare känsliga områden enligt rådets direktiv (91/676/EEG) om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket. Härutöver bör framhållas att genom återföring av skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel stöd lämnas till åtgärder för att bl.a. minska växtnäringsförluster från jordbruket i syfte att minska övergödning.

Med det ovan anförda finner utskottet att syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 13, 2003/04: MJ243 (kd) yrkande 3, 2003/04: MJ370 (m) yrkande 11, 2003/04: MJ386 (m), 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 1, 2003/04: MJ434 (mp) yrkande 6 och 2003/04: MJ472 (fp) yrkandena 19 och 21 i allt väsentligt får anses tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Enligt Miljömålsrådets bedömning går arbetet med att bevara skyddsvärda miljöer i havs- och kustmiljön framåt. Rådet anser att det i allmänhet är en långsam process att bilda reservat och fiskefria områden i marin miljö eftersom det är många intressen som behöver konsulteras. Utskottet delar uppfattningen att den konsultativa processen är viktig och kan tyvärr konstatera att få nya reservat har bildats i marin miljö de senaste åren. Utskottet finner det därför angeläget att insatserna från berörda myndigheter och aktörer ökar

för att målet skall kunna uppnås såväl när det gäller inrättande av nya reservat som identifiering av ett lämpligt område där fiske inte skall bedrivas. Enligt Miljörådet är kunskapen om naturvärdena på land i svenska kust- och skärgårdsområden god men begränsad när det gäller områden i marin miljö, särskilt utsjöområden. Det är därför viktigt att få till stånd en sammanhållen marin naturinventering som grund för att klarlägga naturvärdena i kust- och havsområden. Naturvårdsverket har påbörjat inventeringar i 16 av ett 40-tal grundområden och bankar som kan kategoriseras som utsjöbankar eller utsjögrundområden. Som regeringen anför i budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, kommer denna inventering att utgöra ett viktigt underlag för att utveckla kunskapsbasen om de marina naturvärdena och för att kunna utvärdera vindkraftparkers effekter på naturmiljön i havsområden. Regeringen anser det också angeläget att även inventeringar av fiskbestånden på grundområden och bankar genomförs.

Av årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framgår vidare att arbetet med skyddade marina områden under år 2003 har fått ökad prioritet. Regeringen har föreslagit två marina utsjöbankar, Fladen och Lilla Middelgrund, som nya Natura 2000-områden. Länsstyrelserna har under året genom inköp skyddat 25 hektar kustområden till en kostnad av 750 000 kr. Under åren 1999–2003 har 87 hektar skyddats till en kostnad av 1,7 miljoner kronor. Inom ramen för Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordstatlanten lämnade Naturvårdsverket våren 2004 förslag till marina områden som bör skyddas i svenska delen av Kattegatt och Skagerrak, och i december 2003 beslutade länsstyrelsen i Hallands län att Kungsbackafjorden skall avsättas som naturreservat. I mars 2004 redovisade Naturvårdsverket och Fiskeriverket regeringens uppdrag att utreda möjligheten att införa fiskeförbud i ett skyddat marint område. Totalt har 15 områden undersökts, varav fem bedöms ge hög effekt vid ett fiskeförbud. Verkens bedömning är dock att det inte är möjligt att genomföra försök med totalt fiskestopp i något av de redovisade områdena till år 2005, på grund av att den erforderliga förankringsprocessen inte hinner genomföras till dess. Utan att något enskilt område utpekas anser verken att försök med fiskeförbud bör införas i ett nästa steg efter en lokalt och regionalt förankrad samrådsprocess med berörda intressenter. Det anförda innebär att syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 23, 2003/04: MJ334 (c) yrkande 9, 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 12 och 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 6 i allt väsentligt får anses tillgodosett utan någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Giftfri miljö

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker flera motionsyrkanden (kd, c, mp) om frågor med anknytning till förslaget till EU:s kemikaliestrategi REACH och hänvisar till det arbete som nationellt pågår på området.

Med hänvisning till det arbete som pågår på området, till vad som anförs i budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, och i skrivelsen Sanering och återställning av förorenade områden – resultatredovisning (skr. 2003/04:141) avstyrker utskottet ett motionsyrkande (kd) om sanering av områdena förorenade av kadmium och PCB.

Även ett flertal motionsyrkanden (kd, c, mp) om förbud mot bromerade flamskyddsmedel och AH-oljor avstyrks. Utskottet hänvisar till det arbete som pågår och till att förbud mot ämnena övervägs.

Motioner (fp, kd, v, c, mp) om läkemedels miljöpåverkan avstyrks med hänvisning till det arbete som pågår på området.

Jämför reservationerna 39 (kd, mp), 40 (c), 41 (mp), 42 (mp), 43 (kd, c, mp), 44 (mp), 45 (v, mp), 46 (fp, kd), 47 (v), 48 (c), 49 (mp) och 50 (kd, mp).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning är det särskilt viktigt de närmaste åren att aktivt driva på arbetet med den nya kemikalielagstiftningen inom EU (REACH) och den globala kemikaliestrategin för att uppfylla miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö*.

Regeringen anser att informationskraven för kemikalier bör skärpas samt att försiktighets- och substitutionsprincipen och principen om att förorenaren skall betala bör vara grundpelarna i kemikaliehanteringen både inom EU och globalt.

Sverige kommer vidare att aktivt driva på det internationella arbetet med reglering av användningen och utfasningen av tungmetaller.

Motionerna

Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) bör regeringen prioritera arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer (yrkande 14). I motionen framförs även ett antal synpunkter på EU:s förslag till ny kemikaliestrategi (REACH). Strategin bör tydligare klargöra att de kemikalier som inte uppfyller kraven för registrering skall förbjudas, och substitutionsprincipen skall följas. För att minimera onödig användning av försöksdjur är det angeläget att den databas (SEIF) som skall skapas för registrering av kemikalierna är öppen för alla företag som är skyldiga att utvärdera riskerna med sina kemikalier. I syfte att minska djurförsöken måste information om alternativa metoder för testning av kemikalier göras tillgänglig för alla producenter. Förordningen bör inte stipulera vilka testmetoder som skall användas, t.ex. att djurförsök behövs för tester av vissa kemikalier, utan hålla dörren öppen för att nya teststrategier kan komma att utvecklas under arbetets gång (yrkande 29). Vid utfasning av tungmetaller är det enligt motion 2003/04: MJ65 (m) av synnerlig vikt att nya material för kommersiell användning har framtagits innan förbud införs enligt den s.k.

substitutionsprincipen. Användning som medför akut risk för förgiftning bör givetvis omedelbart upphöra, och när det gäller bedömningen av kemiska substanser och deras farlighet bör samma regler gälla i hela EU. Därför bör de nationella program för riskminskning som regeringen aviserar inte genomföras eftersom detta snarare fjärmar de nationella reglerna från varandra (yrkande 5). I motion 2003/04: MJ278 (mp) anförs att ett nytt kemiskt ämne inte skall få tillverkas om det inte är nödvändigt för samhället och endast om tillverkaren kan bevisa att det är ofarligt (yrkande 2). Enligt motion 2003/04: MJ334 (c) skall utbytesprincipen och försiktighetsprincipen tillämpas såväl i Sverige som i EU (yrkande 11). Motionärerna i motion 2003/04: MJ365 (mp) anser att Sverige inte skall kringgå EU-förbud mot kemiska produkter genom att tillåta andra produkter med mycket liknande egenskaper (yrkande 2). Sverige bör pröva möjligheten att utnyttja miljögarantin (yrkande 5), och regeringen bör återkomma med förslag för att öka allmänhetens tillgång till information om kemikalieanvändningen (yrkande 7). I motion 2003/04: MJ474 (c) begärs ett nationellt förbud mot användning av särskilt hälso- eller miljöfarliga ämnen (yrkande 14).

I motion 2003/04: MJ365 (mp) begärs att lokala miljö- och hälsoskyddsnämnder skall ges rätt att utfärda generella föreskrifter avseende tillåtlighetsregler för bl.a. kemikalier (yrkande 1).

Ett flertal motioner behandlar frågan om bromerade flamskyddsmedel och deras farlighet. Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) bör alla bromerade flamskyddsmedel fasas ut (yrkande 30), och motionärerna i motion 2003/04: MJ258 (mp) anser att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel (yrkande 1), de bromerade flamskyddsmedlen bör utfasas i snabb takt (yrkande 3), och det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE bör verkligen genomföras (yrkande 4). I motionerna 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 15 och 2003/04: MJ474 (c) yrkande 15 begärs lagstiftning om förbud mot bromerade flamskyddsmedel. Alternativ till ämnet trifenylofosfat efterlyses i motion 2003/04: MJ258 (mp) yrkande 2.

Frågan om läkemedels miljöpåverkan tas upp i flera motioner. I motion 2003/04: MJ63 (kd) efterfrågas bättre information om läkemedlens miljöpåverkan. Exempelvis måste Apoteket AB informera bättre om läkemedlen ur ett miljöperspektiv och apoteken ta hand om överblivna läkemedel. Regeringen måste inleda arbete med att skapa incitament för att göra läkemedlen nedbrytbara (yrkande 31). Även motion 2003/04: MJ400 (kd) kräver förbättrad information om läkemedlens skadliga miljöeffekter (yrkande 17) och incitament för biologiskt nedbrytbara läkemedel (yrkande 18). Enligt motion 2003/04: MJ278 (mp) bör framförhållning krävas när det gäller de skador som kan uppstå på grund av läkemedel. Försiktighetsprincipen måste utgöra en förutsättning vid introduktion av nya ämnen, och vid tillverkning av läkemedel bör hänsyn tas till de ekologiska aspekter som kan bli resultatet vid användning (yrkande 3). Försiktighetsprincipen hävdas även i motion 2003/04: MJ334 (c) som också kräver miljöprövning av läkemedel (yr-

kande 14). I motion 2003/04: MJ410 (v) krävs att regeringen ser över hur hinder för omställningen till användningen av miljömärkta läkemedel kan undanröjas. Syftet är att underlätta introduktionen av miljömärkta läkemedel nationellt (yrkande 3). Behovet av miljökrav för läkemedel påtalas även i motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 31.

Förbud mot HA-oljor efterlyses i motion 2003/04: MJ63 (kd). Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag på förbud mot HA-oljor i Sverige och mot försäljning av däck som innehåller dessa oljor. Sverige bör samtidigt driva frågan om ett förbud inom EU (yrkande 32). Yrkandet återfinns i motion 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 19. Enligt motion 2003/04: MJ379 (c) bör åtgärder vidtas för att förbättra vattenkvaliteten i Stockholmsområdet, inklusive förbud mot HA-oljor i bildäck (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Sanering och efterbehandling av förorenade områden är ett långsiktigt arbete där kontinuitet, men även kunskap och kommunikation, är viktigt. En stor del av Naturvårdsverkets insatser på området har syftat till att sprida kunskap och att få i gång projekt på de allra mest förorenade platserna. Samtliga län genomför nu i större omfattning inventeringar och undersökningar av förorenade områden. Naturvårdsverket har i uppdrag av regeringen att tillsammans med länsstyrelserna verka för att arbetet med att sanera och återställa sådana områden ökar i såväl offentlig som privat regi. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framgår att regeringens mål är att de områden som utgör mycket stor eller stor risk för människors hälsa och miljön skall vara åtgärdade inom en generation (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU2, rskr. 2001/02:36). Inventeringen av förorenade områden är snart fullbordad och problembilden har klarnat. Det har visat sig att både mängden områden och saneringskostnaderna är betydligt större än vad som tidigare varit känt. Som regeringen anför är fortsatt arbete med sanering av dessa områden nödvändigt för att på sikt åtgärda spridning i miljön av långlivade farliga ämnen och därmed uppnå miljö kvalitetsmålet. I likhet med regeringen anser utskottet det viktigt att det långsiktiga arbetet med att åtgärda förorenade områden fortsätter med oförminskad styrka. Med en insats på 1 miljard kronor per år, varav drygt hälften statliga medel, kommer huvuddelen av miljöbelastningen från förorenade områden att kunna åtgärdas till omkring år 2050 genom att samtliga 1 500 objekt i den högsta riskklassen åtgärdats. Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att regeringen avser att återkomma med förslag till nya delmål för efterbehandling av förorenade områden för åren 2005–2010 i samband med regeringens redovisning till riksdagen under år 2005 av den fördjupade utvärderingen av miljömålen. Utskottet vill även hänvisa till vad som redovisas i regeringens skrivelse Sanering och återställning av förorenade områden – resultatredovisning (skr. 2003/04:141). Utskottet anser därmed att kravet i motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 14 inte bör föranleda någon riksdagens ytterligare åtgärd utan att resultatet av regeringens vidare arbete bör avvaktas.

I oktober 2003 presenterade EG-kommissionen ett förslag till ny kemikalielagstiftning (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals, REACH). Förslaget går i korthet ut på att förhandsregistrering, riskvärdering och godkännande skall krävas för kemikalier innan de släpps ut på marknaden. Kraven på att ta fram underlag för godkännandet ligger på industrin. Rådets industri- och konkurrensarbetsgrupp behandlar numera förslaget. Sveriges ståndpunkt är att särskild vikt bör fästas vid ett bättre skydd av miljö och hälsa och inte endast vid konkurrensaspekter. Exempel på detta är att lagstiftningens krav även skall omfatta nya kemikalier som tillverkas i volymerna 1–10 ton och att systemet för godkännande skall förbättras. Att detta förslag till förändring, i likhet med REACH-förslaget i övrigt, inte ställer orimliga krav på små och medelstora företag är en viktig aspekt för Sverige. För att förbättra kunskapsunderlaget i REACH-förhandlingarna har Sverige tagit initiativet till en gemensam nordisk studie av ekonomiska konsekvenser av förslaget.

Verket för näringslivsutveckling, Nutek, har också fått regeringens uppdrag att i samråd med KemI utreda konsekvenserna av REACH för svenska företag. Rapporten, REACH – EU:s förslag till nya kemikalierregler – omfattning och effekter för svenska företag (R 2004:12), omfattar en kartläggning av vilka svenska företag och branscher som kommer att beröras, en beskrivning av effekter på företagsnivå samt en analys av behovet av särskilda insatser för svenskt näringsliv. Härutöver föreslår Nutek ett antal åtgärder för att förenkla såväl regeltexten som det praktiska genomförandet av förslaget i Sverige.

Inom miljö- och jordbruksutskottet bildades i juni 2003 en parlamentariskt sammansatt arbetsgrupp med uppgift att inhämta kunskaper om kommissionens förslag till kemikalielagstiftning och följa processen i EU. Syftet är att utskottet i ett tidigt skede skall kunna påverka lagstiftningsprocessen. Under hösten 2004 kommer gruppen att anordna ett diskussionsseminarium med företrädare för Miljödepartementet, Kemikalieinspektionen, Nutek, Svenska Naturskyddsföreningen, Plast- och kemiföretagen, Sveriges Byggindustrier och Förbundet Djurens rätt.

Enligt Miljömålsrådets rapport kommer den slutliga utformningen och genomförandet av REACH att ha avgörande betydelse för möjligheterna att nå flera av delmålen. Om förslaget realiserar i sin nuvarande form kommer det enligt rådet att innebära stora framsteg när det gäller att förbättra kunskapen om och kontrollen av de kemikalier som används. Det finns dock brister i förslaget, bl.a. då det gäller datakrav för lågvolymerkemikalier, företagets ansvar och tillämpningen av produktvalsprincipen. Förslaget innehåller inte heller någon tydlig tidtabell för testning och riskbedömning av ämnen i godkännandesystemet. Därför anser rådet det tveksamt om en utfasning av farliga ämnen kan ske enligt tidtabellen för delmålen. REACH-förslaget innefattar dessutom endast mycket begränsade krav på information om kemikalier i varor. Enligt rådets bedömning behöver förslaget utvecklas och förstärkas för att delmålen om kunskap om kemiska ämnens hälso- och miljöegenskaper,

miljö- och hälsoinformation om varor, utfasning av särskilt farliga ämnen samt fortlöpande minskning av hälso- och miljöriskerna med kemikalier skall kunna nås.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för det svenska arbetet med förslaget. Enligt vad utskottet inhämtat har Nutek på regeringens uppdrag undersökt konsekvenserna för svenskt näringsliv. Sverige har också initierat två konsekvensstudier med ekonomiskt stöd från Nordiska ministerrådet, som redovisas hösten 2004. Den ena fokuserar på miljökostnader för kemiska föreningar och den andra på REACH-förslagets konsekvenser för industrin inom EU. Förslaget har remissbehandlats samtidigt som möten med näringslivet och miljö- och djurskyddsorganisationer har genomförts i syfte att ha en fortlöpande dialog med olika intressenter. Parallellt med den sedvanliga informationen till riksdagen har separata möten hållits med utskottets kemikali-grupp.

I årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framhåller regeringen att betydande insatser behövs för att utveckla och förstärka REACH-förslaget i EU:s förhandlingsprocess så att delmålen kan nås. Förhandlingarna om förslaget inom EU kommer troligen att pågå fram till år 2006 och lagstiftningen beräknas träda i kraft tidigast år 2007. Under denna period behövs insatser i förhandlingsarbetet, rådsarbetsgrupper och i tekniska arbetsgrupper, parallellt med arbete med fördjupade analyser och konsekvensbeskrivningar. Arbetet kommer främst att engagera Regeringskansliet och Kemikalieinspektionen, KemI, men insatser behövs även från andra berörda myndigheter. Utskottet utgår från att de synpunkter som förs fram i motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 29, 2003/04: MJ65 (m) yrkande 5, 2003/04: MJ278 (mp) yrkande 2, 2003/04: MJ334 (c) yrkande 11, 2003/04: MJ365 (mp) yrkandena 2 och 5 och 2003/04: MJ474 (c) yrkande 14 kommer att beaktas i detta arbete. Därmed finner utskottet ingen ytterligare riksdagens åtgärd påkallad med anledning av motionerna i dessa delar.

Med hänvisning till den fördjupade utvärderingen bör även motion 2003/04: MJ365 (mp) yrkande 1 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

I arbetet med REACH driver Sverige frågan om spridning av miljöinformation till allmänheten. Regeringen anser att EU:s kemikaliemyndighet bör ha ansvar för att aktivt sprida miljöinformation enligt Åhuskonventionens principer, som dessa utvecklats i artikel 7 i direktiv 2003/4 om allmänhetens tillgång till miljöinformation. I sammanhanget vill utskottet erinra om att Sverige under år 2003 har skrivit under ett protokoll under Åhuskonventionen om föroreningsregister (PRTR). Under året har också Naturvårdsverket etablerat ett nationellt kemikalieutsläppsregister (KUR) som bl.a. innehåller information om större anläggningars utsläpp per år av vissa kemiska substanser. Utskottet vill även erinra om regeringens uppdrag den 18 december 2003 till Kemikalieinspektionen att föreslå hur ett system för hälso- och miljöinformation om varors innehåll av farliga ämnen kan utformas. Inspektionen skall vidare föreslå en strategi för att genomföra ett sådant system i enlighet med målen i regeringens proposition 2000/01:65 Kemikaliestrategi för giftfri

miljö. Uppdraget skall slutligen redovisas för regeringen senast den 29 oktober 2004. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2003/04: MJ365 (mp) yrkande 7 lämnas utan åtgärd från riksdagens sida.

Direktivet (2002/95/EG) om begränsning av användningen av vissa farliga ämnen i elektriska och elektroniska produkter, RoHS-direktivet, antogs den 13 februari 2003. Direktivet förbjuder användning av kvicksilver, bly, kadmium samt de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE, med vissa undantag. Enligt vad utskottet erfarit remitterades förslaget till genomförande i Sverige under våren 2004. I maj 2004 gav regeringen Kemikalieinspektionen i uppdrag att ta fram underlag för ett nationellt förbud mot det bromerade flamskyddsmedlet deka-BDE. Uppdraget skall slutredovisas för regeringen i november 2004. Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att regeringen anser det angeläget att med tillämpning av försiktighetsprincipen fasa ut de bromerade flamskyddsmedel som är bioackumulerande och persistenta då risker för negativa effekter på miljö och hälsa kan föreligga. Utskottet delar denna uppfattning. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 30, 2003/04: MJ258 (mp) yrkandena 1–4, 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 15 och 2003/04: MJ474 (c) yrkande 15 tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör inte medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Våren 2004 behandlade socialutskottet bl.a. olika läkemedelsfrågor (bet. 2003/04: SoU7). Utskottet vidhöll då sin tidigare uttalade uppfattning att det är angeläget att kunskaperna kring läkemedels miljöpåverkan ökar. Socialutskottet ansåg i likhet med regeringen (prop. 2001/02:63 s. 86) att det mot bakgrund av det pågående miljömålsarbetet är väsentligt att se över hur miljöhänsyn kan vägas in som en naturlig del vid förskrivning, användning och prissättning av läkemedel liksom vid hantering av överblivna läkemedel. Socialutskottet såg därför mycket positivt på det breda uppdrag som Läkemedelsverket har fått när det gäller läkemedels miljöpåverkan. Även Socialstyrelsens uppdrag att se över hur kassationen av läkemedel kan minskas nämndes i sammanhanget. Socialutskottet anförde vidare att den nya europeiska läkemedelslagstiftningen bl.a. kommer att innebära skärpta krav ur miljösynpunkt. Vad särskilt beträffar kvicksilver i läkemedel konstaterade utskottet att Läkemedelsverket och läkemedelsindustrin samarbetar i syfte att så långt det är möjligt undvika användningen av ämnet i vacciner och andra preparat, vilket är i linje med den av riksdagen godkända strategin för utfasning av särskilt farliga ämnen. Kvicksilver används numera i läkemedel enbart i mycket små mängder och endast där det är svårt att hitta andra alternativ.

Läkemedelsverket redovisade den 1 juli 2004 regeringens uppdrag att utreda frågan om miljöpåverkan av läkemedel och föreslå åtgärder för att minska denna miljöpåverkan såväl nationellt som inom EU. Läkemedelsverket konstaterar att läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter kan utgöra en miljöfara men att påvisade skadeverkningar är mycket få. För att undvika framtida miljöskador måste dock kunskapen om eventuell miljöpåverkan öka. I uppdraget ingick bl.a. att utreda möjligheten att

införa miljöklassificering av läkemedel i Sverige. Läkemedelsverket föreslår i rapporten åtgärder för ökad baskunskap om läkemedels samt kosmetiska och hygieniska produkters påverkan på miljön. Vidare bör utifrån ökad baskunskap fler och förnyade miljöriskbedömningar göras av innehållsämnen i läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Åtgärder bör vidtas för ökad miljöhänsyn i den europeiska läkemedels- och kosmetikalagstiftningen och av miljöhänsyn relevanta data om läkemedel bör sammanställas i en databas. Arbete bör inledas med utbildning och information för att stimulera miljötankandet kring läkemedel samt kosmetiska och hygieniska produkter. Avfallshanteringen bör förbättras och kassationen av läkemedel minskas. Läkemedelsflödena i samhället bör följas upp kontinuerligt. Slutligen föreslår verket samarbete med branschen för kosmetiska och hygieniska produkter för att få en förbättrad rapportering av produkternas innehåll och kontinuerlig uppföljning av flöden. Med det anförda finner utskottet syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 31, 2003/04: MJ278 (mp) yrkande 3, 2003/04: MJ334 (c) yrkande 14, 2003/04: MJ400 (kd) yrkandena 17 och 18, 2003/04: MJ410 (v) yrkande 3 och 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 31 i allt väsentligt tillgodosett. Någon ytterligare riksdagens åtgärd med anledning av motionsyrkandena finner utskottet inte påkallad.

Sverige har drivit frågan om ett EU-förbud för användningen av farliga s.k. AH-oljor i bildäck, och i februari 2004 överlämnade kommissionen ett förslag om förbud till rådet. Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att Sverige verkar för att förslaget skall tas upp till behandling under hösten 2004. På regeringens uppdrag har Kemikalieinspektionen även redovisat ett förslag till nationellt förbud för användningen av AH-oljor i bildäck, och regeringen avser att agera med nationella åtgärder om EU:s behandling drar ut på tiden. Det anförda innebär att syftet med motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 32, 2003/04: MJ379 (c) yrkande 1 och 2003/04: MJ400 (kd) yrkande 19 får anses tillgodosett utan någon vidare riksdagens åtgärd.

Begränsa klimatförändringarna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen, avstyrker ett flertal motioner (s, m, fp, kd, v, c, mp) om bl.a. mål för klimat- och energipolitiken, handel med utsläppsrätter, lokala investeringsprogram, nya bränslen och ny teknik, fordonsgas, miljöklassning av fordon, skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer och sanering av källor till dioxinutsläpp. Utskottet hänvisar till skrivelsen, till årets budgetproposition och till tidigare uttalanden och pågående åtgärder på områdena.

Jämför reservationerna 51 (fp, mp), 52 (kd), 53 (c), 54 (c), 55 (mp), 56 (m, fp), 57 (v), 58 (c), 59 (mp), 60 (kd), 61 (c), 62 (c), 63 (mp), 64 (kd) och 65 (v, mp).

Skrivelsen

I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att under år 2005 återkomma med en uppföljning av det svenska klimatarbetet. Enligt propositionen Sveriges klimatstrategi kan regeringen, om behov finns, komma att föreslå ytterligare åtgärder och/eller föreslå en omprövning av målet.

Regeringen anser att klimatförändringarna är en prioriterad fråga. Utsläppen av växthusgaser är i dag så stora att halten av dem ökar i atmosfären på ett sätt som på sikt kan leda till omfattande klimatförändringar. Att begränsa människans bidrag till ökad växthuseffekt genom att minska utsläppen av klimatpåverkande gaser är att ta ansvar för den miljö våra barn kommer att leva i. Utsläppen av koldioxid, som är den dominerande växthusgasen, kommer företrädesvis från förbränning av fossila bränslen inom transportsektorn, energisektorn och industrin. Andra viktiga växthusgaser är metangas som bl.a. kommer från deponering av avfall och från djurskötsel samt lustgas som främst kommer från hantering av gödsel och från förbränning av bränslen. Koldioxidutsläppen i Sverige har minskat med 40 % sedan år 1970.

I skrivelsen anför regeringen att oljeutsläppen till en början minskade som ett resultat av den förda energipolitiken, inte minst genom att oljeeldning ersattes med vatten- och kärnkraft. Under 1990-talet och inledningen av 2000-talet pressades utsläppen ned något trots att de ökade i många länder i omvärlden. Minskningen är främst ett resultat av koldioxidskatten. Utsläppen av koldioxid från bostads- och servicesektorerna har t.ex. minskat med nära 40 %. Sverige har sedan många år satsat på energikällor som inte bidrar till växthuseffekten, och användningen av bibränslen har ökat starkt under 1990-talet. Sverige har under lång tid arbetat med ekonomiska styrmedel i klimatarbetet. I den ekonomiska vårpropositionen år 2000 angav regeringen att det samlade utrymmet för grön skatteväxling under perioden 2001–2010 var 30 miljarder kronor.

Motionerna

Riksdagens roll i klimatpolitiken behandlas i motion 2003/04: MJ63 (kd). Det är enligt motionärerna viktigt att det i samband med kontrollstationen år 2004 när Sveriges nationella klimatmål ses över även görs en grundlig översyn av möjliga politiska styrmedel, hur de samverkar och deras konsekvenser för miljö, sysselsättning och välfärd. I detta arbete bör riksdagen ges en framträdande roll (yrkande 33). När det gäller den svenska klimatstrategin anser motionärerna att regeringen bör öka insatserna på följande områden Fossilbränslen i energiproduktionen bör fasas ut genom effektivisering och besparing av energi samt uppbyggnad av energisystem baserade på förnybar energi. Även fossilbränslen i transportsektorn bör fasas ut. Förnybara bränslen till

transport- och energisektorn bör gynnas genom långsiktiga skattelättnader. Åtgärder som ökar kolbindningen i växtlighet bör vidtas. Studier har enligt motionärerna visat att det finns odlingsmetoder som ökar jordens mullhalt, varvid kol binds. Mer forskning behövs på detta område. Återvinning bör ske av koldioxid och eventuellt lagring av koldioxid under jord eller i gamla olje- och gasfält. Även på detta område behövs mer forskning. Omförhandling bör ske av internationella avtal i syfte att införa miljöbeskattning av flygbränsle. Klimatstrategin måste utformas så att det skapas realistiska, ekonomiska och miljövänliga alternativ till dagens fossila drivmedel. Motionärerna anser det därför ytterst viktigt att snabbt få fram produktion av förnybara drivmedel, både nationellt och internationellt, som ett alternativ till fossila drivmedel (yrkande 34).

När det gäller målen för klimat- och energipolitiken anser motionärerna i motion 2003/04: MJ66 (fp) att satsningar bör göras på forskning som kan leda till alternativa energisystem och att det behövs en bredare syn på vad som kan anses vara alternativ energi. Arbetet med energieffektivisering betonas och både uppvärmning och drivmedel behöver snart växla över till icke fossil användning. Det är enligt motionärerna mycket olyckligt att regeringen vill höja taket för koldioxidutsläpp efter år 2010. Slutligen anförs att riksdagens antagna mål för klimatpolitiken bör ligga fast (yrkande 7).

Enligt motion 2003/04: MJ474 (c) måste den svenska målsättningen i klimatarbetet höjas (yrkande 6). I motionen läggs också fram förslag till ett åtgärdsbatteri för ett bättre klimat. Förslagen omfattar handel med utsläppsrätter/flexibla mekanismer, ett kortsiktigt system med kolsänkor, nya s.k. KLIMP-projekt (klimatinvesteringsprogram) även under åren 2005 och 2005 och skatteväxling med tydliga klimateffekter. En bortre parentes för nytillverkade fossilbränsle drivna fordon bör sättas till år 2015, och samtliga transportslags miljökostnader bör internaliseras. Kollektivtrafiken bör förbättras i hela landet och godstransporter flyttas till järnväg och sjöfart. Krav på nollemissionsfordon bör införas för statliga myndigheter, bolag och verk och skrotningspremien höjas för gamla bilar. Gröna bränslecertifikat bör införas och auto-oil-direktivet omarbetas. Eftersom större tyngd bör läggas på biltransporternas rörliga kostnader bör skatteväxling mellan fordonsskatt och energiskatt/koldioxidskatt införas liksom differentierad fordonsskatt baserad på utsläpp. Slutligen framhålls behovet av ökad klimatforskning (yrkande 7).

Enligt motion 2003/04: MJ474 (c) bör Sverige bör aktivt medverka till att utforma en försöksverksamhet med flexibla mekanismer inom EU. Möjligheten att tillgodoräkna sig kolsänkor bör fasas ut i ett längre perspektiv, och flexibla mekanismer och kolsänkor skulle kunna nyttjas som komplement till andra styrmedel för att höja regeringens målsättning (yrkande 8). Såväl inom EU som i andra sammanhang bör Sverige arbeta för sammanhållna forskningsstrategier och ökade resurser inom klimatområdet (yrkande 10).

Enligt motion 2003/04: MJ370 (m) bör Sverige arbeta för ett globalt system med utsläppsrätter (yrkande 9), och i motion 2003/04: MJ401 (mp) begärs att regeringen lägger fram förslag om en skärpning av Sveriges mål för utsläpp

av växthusgaser till 10 % (yrkande 1). I motion 2003/04:T563 (kd) efterlyses långsiktiga mål vad gäller nya bränslen och ny teknik (yrkande 5).

I motion 2003/04: MJ65 (m) hävdas att de lokala klimatinvesteringsprogrammen (KLIMP) inte varit framgångsrika och därför bör avvecklas (yrkande 22).

När det gäller drivmedel är enligt motion 2003/04: MJ401 (mp) bränsleeffektiviteten central, och det framhålls som viktigt att beroendet av fossilbase-rade drivmedel minskar (yrkande 5). Enligt motion 2003/04: MJ407 (kd) är utveckling av fordonsgasmarknaden ett sätt att minska miljöpåverkan (yrkande 1). I motion 2003/04: MJ436 (s) efterlyses stimulanser för ökad användning av fordonsgas. Förslag som syftar till att förbättra bilparkens bränsleeffektivitet efterlyses i motion 2003/04: MJ380 (mp). Enligt motion 2003/04: MJ474 (c) bör en inköspolicy utformas för statliga myndigheter, bolag och verk vid inköp av fordon. Policyn bör syfta till att nyinköp av fordon skall avse nollemissionsfordon (yrkande 9).

Enligt motion 2003/04: MJ394 (mp) bör nya miljöklasser införas i syfte att stimulera utvecklingen av renare drivmedel och bränslen. De svenska reglerna för miljöklassning av bilar bör enligt motion 2003/04: T564 (c) ändras så att de även inkluderar utsläpp av fossil koldioxid (yrkande 20). I motion 2003/04: T304 (mp) begärs en utredning för fastställande av en målsättning för införandet av avgasfria bilar i Sverige med en nollvision som slutmål. Enligt motion 2003/04: T564 (c) bör miljöanpassade drivmedel och certifikat införas även för transporter. Systemet bör motsvara vad som gäller inom elbranschen (yrkande 23). Sverige bör enligt motion 2003/04: MJ257 (kd) vara pådrivande när det gäller miljöfrämjande s.k. acceleratorer i drivmedel, främst diesel.

I motion 2003/04: MJ410 (v) föreslås att en utredning tillsätts för att klarlägga hur förändringar av användningen och sammansättningen av petroleum-baserade bränslen kan minska negativa hälsoeffekter (yrkande 1). I denna utredning bör Socialstyrelsen ha en aktiv roll (yrkande 2).

Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) bör en skrotningspremie införas för äldre tvåtaktsmotorer (yrkande 20). Motionärerna i motion 2003/04: MJ408 (kd) begär att regeringen återkommer med förslag om införande av en skrotningspremie på äldre tvåtaktsmotorer för fritidsbåtar (yrkande 6).

I motion 2003/04: MJ410 (v) begärs att regeringen snarast antar en handlingsplan för hur källor till dioxinutsläpp skall stoppas (yrkande 11).

Utskottets ställningstagande

Sverige har varit pådrivande i det internationella arbetet med klimat och luftföroreningar, både inom EU och globalt. Arbetet inom ramen för FN:s klimatkonvention har under senare år framför allt varit inriktat på att lösa metodologiska och övervakningstekniska frågor som krävs för en effektiv uppföljning av klimat- och utsläppsutvecklingen. En vidare diskussion om åtaganden efter Kyotoprotokollets första period har emellertid hämmats av att Kyotoprotokollet inte hade trätt i kraft. Många parter är ovilliga att diskutera eventuella

framtida åtaganden innan redan gjorda överenskommelser fullföljts. Utskottet konstaterar därför med tillfredsställelse att Ryssland nu har ratificerat Kyoto-protokollet, vilket innebär att avtalet kan träda i kraft, vilket i sin tur kommer att ge ny kraft åt de internationella förhandlingarna. Inom EU har klimatarbetet fortskridit väl, och utskottet kan konstatera att viktiga framsteg har gjorts under år 2004. Arbetet har framför allt varit inriktat på att genomföra EU:s system för handel med utsläppsrätter för koldioxid. Rådet och Europaparlamentet enades också i april 2004 om det s.k. länkdirektivet, vilket möjliggör för företag som ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter att tillgodogöra sig utsläppsminskningar från de s.k. projektbaserade mekanismerna gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling. Genomförandet av systemet för utsläppshandel inom EU är även viktigt i ett internationellt perspektiv för att visa på möjligheterna att driva ett framsynt klimatarbete. Arbetet med att sätta upp nya mål och strategier på lång sikt har också påbörjats. I slutsatserna från Europeiska rådets möte våren 2004 fastslogs att stats- och regeringscheferna på Europeiska rådets vårmöte 2005 skall överväga strategier och mål för EU:s utsläpp av växthusgaser på medellång och lång sikt. Ett sådant beslut har stor betydelse för Sveriges framtida klimatarbete. Under våren 2004 beslutades lagar och förordningar som krävs för genomförandet i Sverige av EU:s system för handel med utsläppsrätter för koldioxid. Besluten grundade sig på två propositioner om handel med utsläppsrätter (prop. 2003/04:31, bet. 2003/04: MJU11, rskr. 2003/04:150, prop. 2003/04:132, bet. 2003/04: MJU19, rskr. 2003/04:281). Därmed fastslogs riktlinjer för genomförandet av handelssystemet och lagstiftning med bestämmelser om tillstånd för utsläpp av koldioxid och tilldelning av utsläppsrätter.

I skrivelsen betonar regeringen klimatfrågan som en prioriterad fråga, ett förhållande som visar sig inte minst i redogörelsen av de stora mängder åtgärder som pågår eller förbereds på klimatområdet.

Ett råd för tilldelningen av utsläppsrätter inrättades vid Naturvårdsverket i juli 2004. Naturvårdsverket och Energimyndigheten redovisade i juli 2004 uppdraget att utarbeta underlag inför utvärderingen av klimatpolitiken vid kontrollstationen år 2004. Den parlamentariska s.k. FlexMex-utredningen (N 2001:08) skall ta fram riktlinjer för ett svenskt system för tillämpning av Kyotoprotokollets flexibla mekanismer inklusive utsläppshandel. Våren 2004 presenterades ett tredje delbetänkande, Handla för bättre klimat – handel med utsläppsrätter 2005–2007 m.m. (SOU 2004:62), som har remitterats. Regeringen har i april 2004 lagt fram en nationell fördelningsplan för initial tilldelning av utsläppsrätter till de i Sverige berörda företagen. Planen har godkänts av kommissionen. Till detta bör läggas att utskottet för närvarande behandlar proposition 2004/05:18 Handel med utsläppsrätter II (bet. 2004/05: MJU5) om genomförande av EG-direktivet om handel med utsläppsrätter för växthusgaser. Systemet skall vara i bruk den 1 januari 2005.

Vidare har en parlamentarisk utredning haft till uppgift att se över reglerna för nedsättning av energiskatter inom industrin. Utredningen lade fram sitt

slutbetänkande (SOU 2003:80) i april 2003, och frågan bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Vidare pågår ett fortsatt arbete för att genomföra den gröna skatteväxlingen samt vissa energiskatteförändringar som är nödvändiga till följd av det energiskattedirektiv som antogs inom EU under år 2003. Ett system med s.k. gröna certifikat för att främja el från förnybara energikällor startades i maj 2003. Målet är att öka andelen förnybar el med 10 TWh till år 2010. Vägtrafikskatteutredningen redovisade i maj 2004 sitt slutbetänkande Skatt på väg (SOU 2004:63). Utredningen har sett över vägtrafikbeskattningen med hänsyn till dess miljöpåverkan men även med hänsyn till andra samhällsmål som konkurrenskraft och trafiksäkerhet. Förslag har lagts fram när det gäller fordonsbeskattning och drivmedelsbeskattning, och ett system för en kilometerskatt har föreslagits.

För att det långsiktiga svenska klimatmålet skall kunna nås till år 2050 behövs emellertid ett omfattande och långsiktigt omställningsarbete med ytterligare insatser och internationell samverkan. Den prognos över utsläppsutvecklingen som görs i rapporten Kontrollstation 2004 pekar mot att utsläppen fram till år 2010 ökar jämfört med de senaste årens nivåer men att utsläppen ändå kommer att ligga under 1990 års nivå. Som regeringen anför i skrivelsen uppfylls Sveriges andel av EU:s gemensamma åtaganden gentemot Kyoto-protokollet med marginal. Enligt rapporten behövs ytterligare åtgärder för att det nationella delmålet för åren 2008–2012 skall kunna nås. Myndigheterna lämnar ett antal förslag till åtgärder och föreslår en förändrad formulering av det nationella klimatmålet. Enligt vad utskottet erfarit har regeringen för avsikt att återkomma till frågan i den proposition om klimatpolitikens inriktning som avses presenteras för riksdagen under våren 2005.

Som regeringen anför i skrivelsen är en viktig åtgärd för att begränsa trafiksektorns klimatpåverkan en politik som främjar en introduktion och ökad användning av alternativa drivmedel. För detta finns en skattestrategi för alternativa drivmedel och lättnad i förmånsbeskattningen av miljöanpassade bilar. En särskild utredare (M 2003:02) skall föreslå ett nationellt mål för alternativa drivmedel samt komma med förslag om hur tillgängligheten för sådana drivmedel kan ökas. Den 30 januari 2004 lade utredaren i sitt delbetänkande (SOU 2004:4) fram ett förslag till vägledande nationellt mål för år 2005 på 3 % förnybara fordonsbränslen och ett förslag på hur ett krav i lag om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla minst ett förnybart fordonsbränsle år 2005 kan utformas. Uppdraget skall slutredovisas senast den 31 december 2004.

I skrivelsen anförts vidare att bebyggelsens påverkan på klimatet bör minskas successivt. En effektivare användning av energi och en ökad andel förnybara bränslen och användning av andra resurser samt väl fungerande bostäder, lokaler och service är viktiga förutsättningar för en hållbar utveckling. Planering, byggande och fastighetsförvaltning bör bidra till att klimatmålen och övriga miljömål uppfylls. Som ett led i detta har regeringen uppdragit åt Statens fastighetsverk, Fortifikationsverket, Luftfartsverket, Banverket och Vägverket att redovisa förutsättningarna för en effektivare energianvändning i

sina byggnadsbestånd samt möjligheterna att minska användningen av fossila bränslen. Syftet med uppdraget är att med beaktande av en god inomhusmiljö m.m. finna kostnadseffektiva åtgärder för att minska miljöbelastningen från energianvändningen. En lång lista på vad som skall redovisas finns i beslutet. Uppdraget har nu redovisats för Miljödepartementet.

Dialogprojekten Bygga Bo och Förvalta för Framtiden är ett exempel på ett unikt samarbete mellan näringslivet, kommunerna och regeringen som under 2003 ledde fram till en frivillig överenskommelse med ömsesidiga åtaganden om olika åtgärder för en hållbar utveckling av bygg- och fastighetssektorn och ett hållbart samhällsbyggande. Deltagande aktörer påbörjar nu sina åtaganden inom tre prioriterade områden, nämligen energieffektivisering, resurseffektivisering och god inomhusmiljö. Regeringen har bl.a. åtagit sig att se över möjligheterna att skapa incitament som främjar miljöinvesteringar i den bebyggda miljön. Av skrivelsen framgår att regeringen driver frågan om mål för energieffektivisering även på gemenskapsnivå.

I arbetet med att genomföra Kyotoprotokollet är frågor om utsläppsdata, rapportering och verifiering viktiga. Regeringen har därför gett Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med en rad andra myndigheter etablera ett svenskt nationellt system för utsläppsrapportering och data i enlighet med protokollets krav. Inom EU har en överenskommelse om en övervakningsmekanism nåtts som innebär att unionen kan leva upp till Kyotoprotokollets krav på inventering, rapportering och verifiering av växthusgasutsläpp. Kommissionen presenterade under år 2003 två rättsakter som är av stor betydelse för Kyotoprotokollets genomförande. I juli samma år presenterades ett direktiv som skall möjliggöra en sammanlänkning av Kyotoprotokollets projektbaserade mekanismer med direktivet för utsläppshandel och i augusti en förordning för att begränsa utsläppen av fluorerade växthusgaser.

Riksdagen beslutade våren 2002 om riktlinjerna för energipolitiken (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17). Beslutet baserade sig, i likhet med den energipolitiska uppgörelse som träffades år 1997, på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. 2002 års energipolitiska beslut innebar, enligt vad som angavs, en bekräftelse på att 1997 års energipolitiska riktlinjer låg fast.

Målet för den svenska energipolitiken är, enligt vad riksdagen fastställt, att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på gentemot omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vidare skall energipolitiken bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatarbete i Östersjöregionen.

Näringsutskottet behandlade energipolitikens inriktning senast hösten 2003 (bet. 2003/04:NU3) i anslutning till beredningen av 2004 års budgetproposition och med anledning av då väckta motioner. I detta sammanhang avstyrktes yrkanden om mål för energipolitiken liknande det här aktuella. Vid detta

tillfälle underströk näringsutskottet att den syn utskottet har när det gäller energipolitikens inriktning överensstämmer med de beslut som riksdagen fattade våren 1997 och våren 2002. Dessa beslut utgör enligt näringsutskottet grundstommen för den svenska energipolitikens utformning och inriktning.

En viktig del av underlaget till klimatpolitiken består av resultat från klimatforskningen. Som regeringen anför är viktiga element i denna forskning om klimatförändringar, om effekter av förändringar, styrmedel och ny teknik för att minska utsläppen samt forskning om kolcykeln och kolsänkornas betydelse. Regeringen anser att den typ av forskning som bedrivs bl.a. vid Rosaby Centrum vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) utgör ett viktigt bidrag till klimatforskningen. Hur samordning av klimatforskningen kan åstadkommas har utretts av Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad (Formas). Regeringen avser att återkomma till dessa frågor i den forskningspolitiska propositionen. Forskningen har även stor betydelse för eventuella åtgärder som kan behöva vidtas för att samhället skall kunna anpassas till klimatförändringarna. I sammanhanget vill utskottet nämna att en forskningsproposition är aviserad till årsskiftet 2004/05.

Slutligen vill utskottet erinra om att Naturvårdverket i mars 2004 redovisade sin slutrapport för verkets uppdrag att driva den s.k. Klimatkampanjen. Kampanjen har arbetat med en kombination av nationella och lokala aktiviteter.

Med det ovan anförda och med vad utskottet i tillämpliga delar anför nedan under detta avsnitt finner utskottet syftet med motionerna 2003/04:MJ63 (kd) yrkandena 33 och 34, 2003/04:MJ66 (fp) yrkande 7, 2003/04:MJ474 (c) yrkandena 6, 7 och 10 i allt väsentligt tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Som utskottet anförde våren 2003 i samband med behandlingen av en proposition om riktlinjer för genomförande av EG:s direktiv om ett system för handel med utsläppsrätter och växthusgaser (prop. 2003/04:31, bet. 2003/04:MJU11, rskr. 150) anger Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/87/EG av den 13 oktober 2003 att medlemsstaterna i en nationell fördelningsplan senast den 31 mars 2004 skall redovisa för kommissionen hur den initiala fördelningen av utsläppsrätter skall göras. Planen skall bl.a. ange den totala fördelade mängden utsläppsrätter till den handlande sektorn och en uppdelning på anläggningsnivå. Handeln med utsläppsrätter skall enligt direktivet inledas den 1 januari 2005. Utskottet konstaterade att arbetet med genomförandet av handelssystemet således är inne i ett intensivt skede. Som regeringen påpekade skall den fördelningsplan som skall presenteras för EG-kommissionen baseras på de kriterier som anges i direktivets bilaga III och de riktlinjer för uttolkning av dessa kriterier som kommissionen presenterat. Regeringen redovisade i propositionen bl.a. de kriterier som bör tillämpas för den svenska fördelningsplanen, på vilket sätt dessa kriterier kan tolkas, antalet utsläppsrätter som avses fördelas och vissa principer som bör tillämpas vid fördelningen av utsläppsrätter. Dessa principer utgår från direktivet och baseras på den parlamentariska utredningens (FlexMex2-utredningen) delbetän-

kande Handla för bättre klimat (SOU 2003:60) och remissyttrandena över detta betänkande. En utgångspunkt vid fördelningen skall vara de allmänna principer som FlexMex2-utredningen angivit. En annan utgångspunkt skall vara kriterierna i bilaga III till handelsdirektivet och Europeiska kommissionens riktlinjer för uttolkningen av dessa kriterier. Som utskottet närmare kommer att utveckla nedan instämmer utskottet i de bedömningar regeringen gör och tillstyrker regeringens förslag till bemyndigande. Enligt utskottets mening kännetecknas det arbete som föregått propositionen av en allsidig och grundlig belysning från olika håll, och regeringen avser att för riksdagen presentera propositioner med lagstiftningsförslag under våren och hösten innevarande år. Som framgår av den nu aktuella skrivelsen arbetar regeringen med att genomföra EG-direktivet. Systemet kommer inledningsvis att endast omfatta koldioxid och stora energianläggningar samt viss energiintensiv industri och skall starta den 1 januari 2005. Med hänvisning härtill och i avvaktan på riksdagens behandling av proposition 2004/05:18 Handel med utsläppsrätter II föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ370 (m) yrkande 9, 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 1 och 2003/04: MJ474 (c) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Rådet och Europaparlamentet enades i april 2004 om det s.k. länkdirektivet, vilket möjliggör för företag som ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter att tillgodogöra sig utsläppsminskningar från de s.k. projektbaserade mekanismerna gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling. Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, framgår att regeringen avser att under hösten 2004 utarbeta underlag för ett genomförande av direktivet i svensk lagstiftning.

För att kunskaper och erfarenheter från de lokala investeringsprogrammen skall komma samhället till nytta genomförs sedan juni 2001 ett stort utvärderingsprogram. I budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, redogör regeringen för de sex utvärderingar som hittills har avslutats och som rör följande områden.

- Utvärdering av fjärrvärme- och närvärmeprojekt.
- Utvärdering av spillvärmeprojekt.
- LIP och sju kommuners miljöarbete.
- LIP-miljöteknik för export.
- Utvärdering av våtmarker.
- En jämförande studie av kommuner som fått respektive inte fått LIP-stöd.

Utvärderingarna visar bl.a. att miljöarbetet förstärkts i de kommuner som fått bidrag. Ytterligare sex utvärderingar pågår. Dessa handlar bl.a. om energi, alternativa bränslen och enskilda avlopp. Utvärderingarna genomförs av konsulter, universitet och högskolor. Arbetet leds av Naturvårdsverket. Under året har 87 kommuner och andra aktörer ansökt om 2,8 miljarder kronor enligt förordningen (2003:262) om statliga bidrag till klimatinvesteringspro-

gram. I december beslutade Rådet för investeringsstöd att bevilja 300,1 miljoner kronor i bidrag till 14 program och en s.k. guld-klimp, dvs. en särskilt effektiv åtgärd enligt regelverkets krav. I denna första bidragsomgång prioriterades satsningar inom bl.a. områdena transport och energi. 35 % av bidraget gick till investeringar i transportsektorn där merparten avser fortsatt introduktion av biogasfordon. 40 % fördelades på energiprojekt, främst utbyggnad av fjärrvärme och konvertering till biobränslen. 15 % av bidraget gick till olika informationsprojekt, varav en stor andel är kopplad till trafikområdet. De beviljade programmen beräknas leda till 114 000 ton minskade utsläpp av koldioxidekvivalenter per år, vilket motsvarar 4 % av det svenska klimatmålet att minska utsläppen i Sverige med 4 % till perioden 2008–2012 jämfört med 1990 års nivå. Det beräknas även leda till minskad energianvändning med 263 GWh, varav minskad elanvändning med 72 GWh. Utsläppsminskningar av minskad elanvändning är inte inräknade som minskade utsläpp av växthusgaser i Sverige eftersom dessa utsläpp främst sker i andra länder. Investeringarna leder i många fall även till minskade utsläpp av andra ämnen som bidrar till att nå bl.a. miljö kvalitetsmålen Frisk luft, Ingen övergödning, Bara naturlig försurning och God bebyggd miljö. Det bör tilläggas att det i årets ekonomiska vårproposition föreslogs att Klimatinvesteringsprogrammet (KLIMP) utökas med 50 miljoner kronor år 2005 och med 150 miljoner kronor år 2006 (prop. 2003/04:100, bet. 2003/04:FiU20, rskr. 2003/04:284). Det anförda innebär att utskottet inte delar uppfattningen i motion 2003/04: MJ65 (m) om programmets bristande framgång och avstyrker på den grunden motionens yrkande 22.

När det gäller motioner om drivmedel vill utskottet inledningsvis hänvisa till skatteutskottets behandling våren 2004 av allmänna motioner om punktskatter (bet. 2003/04:SkU24). Skatteutskottet erinrade om att riksdagen (bet. 2000/01:FiU1) har ställt sig bakom den strategi för en successivt ökad miljörelatering av skattesystemet genom grön skatteväxling som presenterades i budgetpropositionen för år 2001. Grunden för strategin är att höjda skatter på energi- och miljöområdet växlas mot sänkta skatter på arbete. Det främsta syftet med skatteväxlingen är att bidra till att fastställda miljömål uppnås genom ökad miljöstyrning via skattesystemet. Genom miljöskatter sätter man ett pris på miljön, och det blir dyrare att släppa ut föroreningar. Hushållen får härigenom ekonomiska motiv att välja en mer miljövänlig och resurssnål livsstil medan företagen stimuleras att utveckla en mer miljövänlig teknik. En grön skatteväxling innebär inte en höjning av det totala skatteuttaget då höjningar av de miljörelaterade skatterna balanseras av sänkningar av skatterna på arbete.

Skatteutskottet anförde vidare att skatteväxlingsstrategin under en tioårsperiod beräknas omfatta sammanlagt 30 miljarder kronor. Under åren 2001–2003 har en skatteväxling på sammanlagt 8 miljarder kronor genomförts. Inriktningen år 2001 var att ge koldioxidskatten ökad tyngd i förhållande till energiskatten. Skattehöjningarna på energiområdet koncentrerades till fossila bränslen för uppvärmning, till elförbrukning och till dieselolja. Dessa höj-

ningar växlades mot höjda grundavdrag för löntagare och pensionärer och sänkta arbetsgivaravgifter och egenavgifter för egenföretagare. Skatteväxlingen år 2002 bestod av höjda grundavdrag i inkomstskatten, höjd koldioxidskatt på bränslen för uppvärmning, höjd energiskatt på el samt höjd avfallsskatt. Skatteväxlingen år 2003 bestod av en sänkt inkomstskatt för låg- och medelinkomsttagare finansierad med höjningar av koldioxidskatten, elskatten, avfallsskatten och naturgrusskatten.

Riksdagen har, som redovisats ovan, i samband med budgetbehandlingen hösten 2004 godtagit en skatteväxling som för år 2004 omfattar 2 miljarder kronor. Skatter och avgifter på förvärvsinkomster sänks i utbyte mot höjd koldioxidskatt och elskatt för hushåll och övrig sektor. Dessutom höjs energiskatten på dieselolja och skatten på bekämpningsmedel samt elskatten för industrisektorn med 0,5 öre per kWh. Den senare höjningen genomförs den 1 juli 2004. En samordning mellan elskattens införande och ett system med långsiktiga avtal med energiintensiv industri bör ske, genom att perioden för sådana avtal kan omfatta tiden fr.o.m. den 1 juli 2004, även om själva regelverket i denna del inte väntas vara i kraft förrän mot slutet av året efter godkännande av kommissionen och riksdagen.

En reformering av energiskattesystemet utgör enligt skatteutskottet en central del av en grön skatteväxling. Vid den senaste budgetbehandlingen uttalade utskottet att en ökad miljörelatering av skattesystemen förutsätter en rationell energiskattstruktur med långsiktigt hållbara energiskatter som också svarar mot de krav som EG-rätten ställer. Skatteutskottet anförde vidare att en reformering av den svenska energibeskattningen är angelägen för att öka miljöstyrningen inom näringslivet samtidigt som de svenska företagens internationella konkurrenskraft värnas. Systemet skall utformas så att det underlättar möjligheten för framtida skatteväxling som också omfattar näringslivet. Utskottet ansåg slutligen att en målsättning bör vara att ett nytt energiskattesystem skall kunna antas av riksdagen. Ett viktigt inslag är en samordning mellan energibeskattningen och alternativa styrmedel, som handel med elcertifikat och utsläppsrätter samt ingåendet av långsiktiga avtal. Skatteutskottets ställningstagande är fortfarande giltigt.

Skatteutskottet övergick härefter till de motioner som rör EU-samarbetet och frågor om bl.a. en gemensam europeisk miniminivå för koldioxidskatt, att miljöskatter skall kunna beslutas med kvalificerad majoritet i rådet och om en internationell överenskommelse om minimiavgifter på koldioxidutsläpp som inkluderar flygbränsle. Som skatteutskottet de senaste åren har redovisat har Sverige i EU under flera år verkat för att gemensamma minimiskatter skall införas också på naturgas och kol. Dessa ansträngningar har lett till att ett nytt energiskattedirektiv antagits den 27 oktober 2003 och att positiva minimiskattenivåer för el och samtliga energiprodukter, dvs. såväl mineraloljor som kol och naturgas, därigenom gäller fr.o.m. den 1 januari 2004. Direktivet innebär höjda minimiskattesatser på mineraloljor men samtidigt ökad flexibilitet för medlemsstaterna, bl.a. vad gäller möjligheten till differentiering utifrån bränslets miljöegenskaper. Enligt direktivet skall kommersiellt flygbränsle undan-

tas från beskattning. Undantaget kan begränsas till flygfotogen. En lämplig strategi enligt rådet och kommissionen är att fortsätta diskussionen i frågan med International Civil Aviation Organization (ICAO) och att rådet när beskattning av flygbränsle blir tillåten internationellt skall besluta om undantaget i energiskattedirektivet skall upphävas.

Skatteutskottet ansåg sammanfattningsvis att de motionärer som efterfrågar stimulanser av miljövänliga drivmedel och fordon får anses väl tillgodosedda genom de satsningar som staten i dag gör på miljövänliga drivmedel och miljöanpassade fordon. Satsningarna sker bl.a. genom samverkansprogram med bilindustrin och genom skattesubventioner av alternativa drivmedel. Biobränslen beskattas i dag endast när de används för drift av motordrivna fordon. Genom s.k. pilotprojektdispenser sedan år 1995 har emellertid all användning av biodrivmedel (inklusive biogas) varit helt eller, såvitt gäller etanol i blandning med mineraloljeprodukt, i vart fall delvis skattebefriad. Skattebefrielse har också beviljats vätgas som används i försöksverksamhet för drivmedel. Genom den av riksdagen godtagna skattestrategin för alternativa drivmedel är målsättningen att koldioxidneutrala bränslen även de kommande åren skall ha de skattevillkor som krävs för att underlätta en bred introduktion av sådana bränslen på marknaden.

Skatteutskottet hänvisade också till utredningen om introduktion av förnybara fordonsbränslen (M 2003:02) som skall föreslå nationella mål och strategier för en fortsatt introduktion av förnybara fordonsbränslen mot bakgrund av den referensnivå på 2 % för år 2005 och 5,75 % för år 2010 som antagits genom biodrivmedelsdirektivet. I uppdraget (dir. 2003:89) ingår att med förtur utreda frågan om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla minst ett förnybart fordonsbränsle år 2005. Utredaren skall även analysera möjligheten att införa någon form av drivmedelscertifikat (s.k. gröna certifikat). Utredningen skall vara avslutad senast den 31 december 2004. Skatteutskottet erinrade även om det regeringsuppdrag som Naturvårdsverket fick i mars 2002 att bl.a. undersöka om reglerna kan anpassas så att alternativa bränslen med lika goda egenskaper som de befintliga bränslena i miljöklass 1 inte missgynnas skattemässigt. Naturvårdsverket överlämnade sin rapport till regeringen i april 2003. Rapporten bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Som ett ytterligare steg i den gröna skatteväxlingens ökade miljörelatering av skattesystemet, föreslår regeringen i årets budgetproposition, finansplanen s. 214, att skatten på bensin höjs med 15 öre per liter och på dieselolja med 30 öre per liter (300 kr per m³). Höjningarna bör vara lika stora oavsett inplacering i miljöklass. Det föreslås dock att skatten på dieselolja som används i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk i stället sänks med ca 2 kr per liter från 2005 års nivå. Vidare höjs fordonsskatten för bensindrivna personbilar med 23 %, för dieseldrivna personbilar med 2 % och för lätta bussar och lätta lastbilar med 40 %. För att öka miljöstyrningen i fordonsbeskattningen bör enligt regeringen en koldioxidbaserad fordonsskatt för lätta fordon införas. Vidare föreslås energiskatten på el som förbrukas i hushålls- och servicesektorn höjas med 1,2 öre per kWh. Regeringen anser det angeläget att den stra-

tegi för skattenedsättning för alternativa drivmedel som lades fast i budgetpropositionen för år 2002 och utvecklades i budgetpropositionen för år 2004 kan börja tillämpas så snart erforderligt statsstödsgodkännande erhållits från kommissionen. Beräkningsgrunden för nedsättning av koldioxidskatt enligt 0,8-procentsregeln ändras så att skattebeloppet efter nedsättning i genomsnitt alltid uppfyller energiskattedirektivets minimiskattenivåer. Ändringarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Från Miljödepartementet har miljö- och jordbruksutskottet inhämtat följande när det gäller alternativa bränslen. De tekniker som behövs för naturgas, biogas och motorgas är kommersiella tekniker som finns på marknaden. Vätgasteknik har tämligen långt till dess att den är mogen för en bredare tillämpning. De största miljövinsterna med en introduktion av naturgas/biogas i fordonssystemet erhålls enligt departementet antagligen om de används i tunga fordon. Lätta bilar som går på dessa bränslen är inte särskilt mycket renare än motsvarande konventionella fordon. De möter exempelvis samma avgaskrav. Om användningen av sådana bränslen ökar blir det ofrånkomligt att den stora volymen utgörs av naturgas. Departementet anser vidare att en klar komplikation är att källan till vätgas ännu så länge är andra fossila bränslen. Något behov av en ytterligare kartläggning av hindren för vätgasbilar behövs inte i dagsläget, de är väl kända av teknisk expertis. Behovet av att få renare bränslen till främst sjöfarten är mycket stort. Eftersom dessa frågor har en internationell karaktär arbetar regeringen målmedvetet med detta syfte inom EU. Ett nationellt miljöklassystem kan, om det får genomslag i praktiken, betyda att Sverige utvecklas snabbare än omvärlden. Innan ett miljöklassystem kan införas behöver dock ett underlag om förutsättningar för och konsekvenser av åtgärden tas fram. Förutsättningarna för en sådan analys torde enligt departementet vara bättre när förhandlingarna inom EU om kvaliteten hos marina oljor är avslutade. Det finns flera bra motiv varför koldioxid inte är med som en parameter i miljöklassystemet för bilar. Miljöklassystemet är i dag ett system som anger enligt vilken kravnivå som fordonet är godkänt. Då vi ännu inte har minskat utsläppen av kväveoxider, kolväten och partiklar till en önskvärd nivå anser departementet att det saknas anledning att minska styrningen mot bättre kravnivåer. Skulle miljöklassystemet för bilar också innebära krav på koldioxidutsläpp gör departementet den bedömningen att, på grund av EU:s regler om ekonomiska incitament, Sverige i praktiken skulle blockera möjligheterna att kombinera miljöklassystemet för bilar med ekonomiska incitament. Det skulle leda till att Sverige blir förhindrat att gynna exempelvis partikelfilter för dieslbilar, vilket skulle vara mycket skadligt ur hälsosynvinkel. Vägtrafikskatteutredningen (SOU 2004:63) har behandlat frågan om en koldioxidrelaterad fordonsskatt. Detta torde enligt Miljödepartementet vara effektivare än att föra in koldioxid som en parameter i miljöklassystemet.

Som utskottet anfört ovan är de tekniker som behövs för naturgas, biogas och motorgas kommersiella tekniker som finns på marknaden. Vätgasteknik har tämligen långt till dess att den är mogen för en bredare tillämpning. Enligt

vad utskottet inhämtat erhålls antagligen de största miljövinster med en introduktion av naturgas/biogas i fordonssystemet erhålls om de används i tunga fordon. Lätta bilar som går på dessa bränslen är inte särskilt mycket renare än motsvarande konventionella fordon. De möter exempelvis samma avgaskrav. Om användningen av sådana bränslen ökar blir det ofrånkomligt att den stora volymen utgörs av naturgas. En klar komplikation är att källan till vätgas ännu så länge är andra fossila bränslen. Utskottet har vidare inhämtat att något behov av en ytterligare kartläggning av hindren för vätgasbilar inte behövs i dagsläget eftersom de är väl kända av teknisk expertis.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att en särskild utredare (M 2003:02) skall föreslå ett nationellt mål för alternativa drivmedel samt komma med förslag om hur tillgängligheten för sådana drivmedel kan ökas. Den 30 januari 2004 lade utredaren i sitt delbetänkande (SOU 2004:4) fram ett förslag till vägledande nationellt mål för år 2005 på 3 % förnybara fordonbränslen och ett förslag på hur ett krav i lag om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla minst ett förnybart fordonbränsle år 2005 kan utformas. Uppdraget skall slutredovisas senast den 31 december 2004. Utskottet vill även hänvisa till vad som sägs ovan om det s.k. länkdirektivet som gör det möjligt för företag som ingår i EU:s system för handel med utsläppsrätter att tillgodogöra sig vissa utsläppsminskningar.

Utskottet vill även erinra om proposition 2004/05:9 Kvaliteten på bensen och dieselbränslen som för närvarande är föremål för utskottets behandling (bet. 2004/05:MJU4). Enligt förslagen i propositionen skärps kraven för bensen i miljöklass 1 fr.o.m. den 1 januari 2005 på så sätt att gränsvärdet för svavelhalten sänks till 10 mg/kg och för de aromatiska kolvätena till 35,0 volymprocent. Kraven i miljöklass 2 skärps från samma datum på så sätt att gränsvärdet för svavelhalten sänks till 10 mg/kg och de aromatiska kolvätena till 35,0 volymprocent. Av specifikationerna för miljöklass 2 och för alkylatbensin i miljöklass 1 framgår att gränsvärdet för svavelvärdet får uppgå till 50 mg/kg t.o.m. den 31 december 2008.

När det gäller dieselbränslen föreslås att miljöklasserna 2 och 3 fr.o.m. den 1 januari 2009 godtar en högsta tillåtna svavelhalt på 10 mg/kg.

Som ett resultat av utskottets tillkännagivande i maj 2001 (se bet. 2000/01:MJU16) om att regeringen utan dröjsmål genomför en översyn av miljöklassningen av bensen och dieselolja och kriterierna för de olika miljöklasserna och att översynen bör inriktas på ett system som inte missgynnar utvecklingen av alternativa eller mer miljövänliga drivmedel fick Naturvårdsverket i uppdrag att utveckla systemet med miljöklasser för fordonbränslen. Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag med förslag till ändringar i miljöklassreglerna. Förslaget remitterades, men remissutfallet innebar att regeringen inte kunde gå vidare med förslaget. Naturvårdsverket fick i stället ett nytt uppdrag – Uppdrag om miljöklassning av alternativa drivmedel. Naturvårdsverkets förslag med anledning av det nya uppdraget är för närvarande ute på remiss. Remissvaren skall ha kommit in till Regeringskansliet senast den 12 december 2004. Beredning pågår med syftet att kunna bereda väg för ett

flertal olika alternativa bränslen. Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ257 (kd), 2003/04: MJ380 (mp), 2003/04: MJ394 (mp), 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 5, 2003/04: MJ407 (kd) yrkande 1, 2003/04: MJ410 (v) yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ436 (s) och 2003/04: MJ474 (c) yrkandena 20 och 23 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågan om skrotningspremie för bilar (se bl.a. bet. 2000/01: MJU13 och 2001/02: MJU16). Den 1 juli 2001 höjdes den premie som siste ägaren av en bil får när bilen lämnas för skrotning. Premien varierar mellan 700 kr och 1 700 kr beroende på bilens ålder. Syftet med höjningen var att kompensera bilägare för förväntade och redan inträffade prisökningar, bl.a. som en följd av skärpta miljöregler för bilskrotning. Premiehöjningen var också avsedd att säkerställa en kostnadsfri inlämning i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/53/EG om uttjänta fordon. Som utskottet tidigare påpekat saknas det än så länge erfarenheter och uppgifter som visar att premiehöjningen medfört att nedskräpning med skrotbilar minskat. Det är dock troligt att premiehöjningen till viss del motsvaras av bilägarens ökade kostnader för bilskrotning. Emellertid tenderar premiesystemet att styra mottagningsavgiften för bilar. Det är svårt att bedöma om den ökade kostnaden beror på ökade miljökrav vid bilskrotning eller om mottagningsavgiften anpassas till premien för att öka bilskrotarens vinst. Bland annat mot bakgrund härav ansåg regeringen att det bör utredas om det är lämpligt att åstadkomma kostnadsfri inlämning av skrotbilar genom att direkt från Bilskrotningsfonden betala ersättning till bilskrotaren för skrotningens kostnaden. I ett sådant system skulle enligt regeringen producenternas kompetens kunna komma till användning i förhandlingen om hur stor ersättningen bör vara. Utskottet ansåg i likhet med regeringen att frågan om hur en sådan form av kostnadsfri inlämning skall organiseras bör diskuteras närmare med såväl bilproducenter, bilskrotare, konsumentorganisationer som berörda myndigheter.

När det gäller kravet på att införa skrotningspremie även för äldre gräsklippare och båtmotorer vill utskottet hänvisa till sina uttalanden hösten 2004 (bet. 2003/04: MJU4) då utskottet påpekade att riksdagen har sänkt skatten på alkylatbensin till tvåtaktsmotorer med hänvisning till att det av miljöskäl är motiverat att öka användningen av sådan bensin i tvåtaktsmotorer (prop. 2001/02: 177, bet. 2001/02: SkU26, rskr. 2001/02: 331). Utskottet har i övrigt vid tidigare behandling av motionsyrkanden med samma innebörd (bet. 2002/03: MJU13) hänvisat till att avgaskraven för arbetsmaskiner inom EU regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/68/EG, det s.k. arbetsmaskindirektivet. Avgaskrav har hittills införts endast för vissa större diesel-drivna arbetsmaskiner. Enligt vad utskottet erfarit pågår förhandlingar för en skärpning av avgaskraven för dessa maskiner. För jordbruks- och skogsbruks-traktorer började krav införas under år 2001 genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/25/EG av den 22 maj 2000 om åtgärder mot utsläpp av gas- och partikelformiga föroreningar från motorer avsedda för jordbruks-

eller skogsbrukstraktorer. I detta sammanhang ansåg utskottet att det även borde uppmärksammas att det genom ändringsdirektivet 2002/88/EG om åtgärder mot avgasutsläpp från förbränningsmotorer som skall monteras i arbetsmaskiner och arbetsredskap infördes avgaskrav i två steg för mindre, bensindrivna arbetsmaskiner. Det första steget införs fr.o.m. år 2004. Det innebär att utsläppen per maskin skall minska med ungefär en tredjedel. Det andra steget ökar kraven med ytterligare 60–70 % beroende på maskintyp. När det gäller system med skrotningspremier för tvåtaktmotorer finns, enligt vad utskottet erfarit, betydande problem att lösa innan ett sådant system skulle kunna införas. Till exempel bör frågor om miljö- och kostnadseffektivitet samt EU-rättsliga grunder undersökas närmare.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 20 och 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 6 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Regeringens skrivelse Sanering och återställning av förorenade områden – resultatredovisning (skr. 2003/04:141) utgör ett komplement till budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, i fråga om redovisning, resurser och uppnådda resultat för verksamheten Sanering och återställning av förorenade områden, anslag 34:4. Som anføres i skrivelsen pågår, i syfte att få grepp om föroreningarnas omfattning, sedan början av 1990-talet ett systematiskt inventeringsarbete vid samtliga länsstyrelser efter initiativ från Naturvårdsverket. I inventeringsarbetet görs en bedömning av de risker de förorenade områdena innebär för människa och miljö. Enligt den s.k. MIFO-metoden delas varje objekt in i någon av fyra riskklasser där klass 1 innebär den högsta risken. För att hamna i riskklass 1 eller 2 skall föroreningen vara av särskilt farligt slag och riskera spridning till människa och miljö. Det är i riskklasserna 1 och 2 de mest angelägna objekten finns och bör bli föremål för ytterligare utredning. Varje länsstyrelse redovisar i samband med sitt årliga regionala program de 30 mest angelägna objekten i respektive län. Riskklassningen av objekt ligger till grund för länsstyrelsernas och Naturvårdsverkets val och prioritering av objekt för åtgärder.

Sammanfattningsvis konstaterar regeringen i skrivelsen att efterbehandling av förorenade områden är ett långsiktigt arbete där kunskap spelar en viktig roll. Det finns behov av teknikutveckling och en samordning av kunskaperna på området, vilket Naturvårdsverket uppmärksammat genom att tillskapa kunskapsprogrammet Hållbar sanering. Regeringen bedömer att samtliga förorenade områden kommer att vara identifierade till år 2005. Det är dock osäkert om målet för åtgärder, dvs. 100 påbörjade och 50 avslutade saneringsprojekt, kan nås. Med lägre statlig finansiering minskar också möjligheterna att nå målet. I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att under våren 2005 återkomma med förslag till nya delmål för efterbehandling av förorenade områden för åren 2005–2010. I budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 20, gör regeringen bedömningen att identifieringen av förorenade områden kommer att vara avslutad till år 2005 i enlighet med delmålet. Mängden förorenade områden är emellertid betydligt större än vad som tidi-

gare antagits, totalt 40 000–45 000, varav 10 000 tillhör den högsta eller näst högsta riskklassen. Kostnaderna för sanering av dessa är också högre än vad som tidigare beräknats, i genomsnitt 30–40 miljoner kronor per område. Vid ingången av år 2004 befann sig 226 objekt i olika skeden av undersökning eller utredning, helt eller delvis med statligt bidrag. Därutöver var 21 objekt i åtgärdsfas. Under åren 1999–2003 har ca 20 projekt slutförts. Detta innebär att drygt hälften av de 100 förorenade områden där sanering enligt målet skall vara påbörjade och de 50 som skall vara åtgärdade kommer att vara klara till år 2005.

I sammanhanget vill utskottet erinra om att såväl riksdagens som regeringens mål är att de områden som utgör mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa och miljön skall vara åtgärdade inom en generation (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU2, rskr. 2001/02:36).

Det ovan anförda innebär att syftet med motion 2003/04: MJ410 (v) yrkande 11 får anses tillgodosett. Motionen i denna del bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Befolkning och folkhälsa

Befolkningsutveckling och hållbara trygghetssystem

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker två motionsyrkanden (kd) om barnomsorgens betydelse för lek och omsorg och om valfrihet inom barnomsorgen. Utskottet hänvisar härvid till tidigare uttalanden av riksdagen, till pågående arbete på området och till riksdagens pågående behandling av en proposition om kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11).

Med hänvisning till riksdagens tidigare uttalanden i frågan och till pågående arbete på området avstyrker utskottet även ett motionsyrkande (m) om hållbara trygghetssystem.

Jämför reservationerna 66 (kd) och 67 (m).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning går Sverige, i likhet med många andra länder, mot en utveckling där allt färre människor måste försörja en allt större del av befolkningen. De snabba samhällsförändringarna både vad gäller familjemönster och klimatet i arbetslivet har ökat trycket på socialförsäkringssystemen, vilket i sin tur ökar kravet på systemens hållbarhet. En ökad försörjningsbörda för dem som i framtiden skall bidra till finansieringen av pensionerna, hälso- och sjukvården och socialpolitiken ställer höga krav på deltagande och produktivitet i arbetslivet.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ63 (kd) betonas barnomsorgens betydelse för lek och omsorg. Det är enligt motionärerna viktigt att hävda barnens rätt att få vara barn och deras rättighet att få utrymme för lek och omsorg (yrkande 35). Även valfrihet inom barnomsorgen tas upp i motionen. Motionärerna vill föra en politik där barnomsorgen verkligen får vara en omsorg och inte en ny skolform för ettåringar. Barnomsorgen måste också ge förutsättningar för olika alternativ så att föräldrarna kan välja den typ av omsorg för sina barn som passar just dem bäst (yrkande 36).

När det gäller hållbara trygghetssystem ställs i motion 2003/04: MJ65 (m) krav på sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen, förtidspensionen och arbetslöshetsförsäkringen och krav på sänkt arbetsgivaravgift för anställda över 61 år. Arbetsinkomster och pensionsinkomster bör beskattas separat för den som är över 65 år, och möjligheterna till mer flexibel anställning för arbetstagare över 61 år bör öka (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Förskolan är en frivillig pedagogisk verksamhet för barn mellan ett och fem år vars föräldrar förvärvsarbetar eller studerar, eller är arbetslösa eller föräldralediga samt för barn som har ett eget behov av verksamheten. Sedan den 1 januari 2003 har alla barn rätt till 525 avgiftsfria timmar per år i förskolan fr.o.m. höstterminen det år de fyller fyra år, dvs. allmän förskola. Läroplanen för förskolan, Lpfö 98, utgår från en ansvarsfördelning där staten anger de övergripande målen och riktlinjerna för förskolan och kommunerna har ansvar för genomförandet. Läroplanen överensstämmer till sin struktur i huvudsak med skolans läroplaner. Avsikten är att de tre läroplanerna skall länka i varandra utifrån en gemensam syn på kunskap, utveckling och lärande. Läroplanen bygger på 2 a kap. 1–12 §§ skollagen (1985:1100) där de grundläggande bestämmelserna finns om hur förskoleverksamheten skall utformas.

Förskolans uppdrag som det är formulerat i läroplanen är bl.a. att stimulera barns utveckling och lärande. Verksamheten skall utgå från en helhetssyn på barn och barns behov och utformas så att omsorg och lärande bildar en helhet. Förskolan skall främja gemenskap barnen emellan och vara trygg, utvecklande och lärorik för alla barn som deltar, utifrån vars och ens förutsättningar. Leken har haft och har stort utrymme i förskolan. I propositionen inför införandet av läroplanen för förskolan (prop. 1997/98:93 s. 21) konstateras bl.a. att lek leder till social kompetens, att de sociala lekreglerna, som samförstånd, ömsesidighet och turtagande som krävs för att leken skall fortgå, är grundläggande demokratiska principer samt att barnet i den viktiga rolleken eller låtsasleken tränar sig att gå in i tänkta sammanhang. Vidare konstateras att ett medvetet bruk av leken bör ingå i förskolans pedagogiska verksamhet. Enligt vad utskottet inhämtat har Skolverket nyligen genomfört en nationell utvärdering av förskolan, publicerad i rapporten Förskola i brytningstid, Rapport 239, 2004. I rapporten konstateras bl.a. att vissa enkätsvar tyder på att synen på förskolans uppdrag kan ha förändrats och att tyngdpunkten förskjutits mot

lärande. Utskottet vill härutöver hänvisa till propositionen Kvalitet i förskolan (prop. 2004/05:11), som bereds i utbildningsutskottet. I avvaktan på riksdagens ställningstagande till propositionen föreslår utskottet att motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 35 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Familjedaghem är ett alternativ till förskola och fritidshem för t.ex. barn som har behov av att vara i en mindre grupp eller då det är långt till närmaste förskola. Dessa hem är inte tillgängliga för samma reglering, kontroll och utvärdering som förskolan, och läroplanen gäller inte för familjedaghemmen som för förskolan. Däremot skall förskolans läroplan vara vägledande för familjedaghemmen, vilket innebär att familjedaghemmen kan tillämpa delar av läroplanen utifrån de förutsättningar som denna verksamhet ger. De avsnitt i läroplanen som behandlar normer och värden är lika relevanta för familjedaghemmen som för förskolan. Läroplanen skall också i övrigt fungera vägledande. Enligt budgetpropositionen för år 2004, utgiftsområde 16, hade år 2003 8 % av alla barn i åldern ett till fem år plats i familjedaghem. Utskottet har vidare inhämtat att Statens skolverk på regeringens uppdrag har utfärdat allmänna råd för familjedaghemmen (Skolverket 1999). Råden bygger på formuleringarna i skollagen om förskoleverksamhetens och familjedaghemmens uppgift och knyter också an till Lpfö 98 och Lpo 94. Utskottet har även inhämtat att regeringen i april 2003 uppdrog till Skolverket att följa upp och redovisa utvecklingen av familjedaghemmen. Uppdraget har redovisats den 1 april 2004 i rapporten Uppföljning av reformen maxtaxa, allmän förskola m.m. Utskottet vill i sammanhanget erinra om det tillkännagivande som riksdagen gjorde under riksmötet 2002/03 om mångfald inom barnomsorgen (bet. 2002/03: UbU19, rskr. 160). Riksdagen ställde sig då bakom följande formulering i en reservation: Vi anser att det är viktigt med mångfald och valfrihet inom barnomsorgen. Det som passar den ena familjen passar inte den andra. Därför skall föräldrar ha rätt att fritt välja barnomsorg. Barnomsorgen måste vara väl utbyggd, med olika alternativ. Vi är positiva till olika sorters barnomsorg med olika inriktning, i såväl kommunal som privat eller kooperativ regi. Valfrihet innebär också en möjlighet för dem som vill att i större utsträckning vara hemma med sina barn. Kommunerna måste kunna erbjuda likvärdiga villkor för alla godkända barnomsorgs- och förskoleverksamheter. Med en mångfald av barnomsorgsformer kan olika verksamheter stimulera varandra och bidra till en utveckling av hela barnomsorgen. Med hänvisning härtill och till riksdagens behandling av regeringens förskoleproposition bör motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 36 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

När det gäller motion 2003/04: MJ65 (m) om hållbara trygghetssystem vill utskottet inledningsvis hänvisa till finansutskottets uttalande våren 2004 i samband med detta utskotts behandling av den ekonomiska vårpropositionen (prop. 2003/04:100, bet. 2003/04: FiU20, rskr. 2003/04:284). I anslutning till diskussionen om sjukfrånvaron erinrade utskottet om att ersättningsnivån i sjukförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 2005 skall återställas till den nivå som gällde före den 1 juli 2003 och anförde vidare att det, enligt finansutskottets

mening, är en viktig princip, inte minst för att upprätthålla allmänhetens förtroende för välfärdssystemen, att ersättningsnivåerna i socialförsäkringen ligger på en sådan nivå att drabbade hushåll klarar att upprätthålla sin standard på en rimlig nivå även om de skulle drabbas av t.ex. sjukdom. Finansutskottet avvisade därför de förslag om sänkning av ersättningsnivåerna och införandet av ytterligare en karensdag i sjukförsäkringen som Moderata samlingspartiet föreslog i den då aktuella motionen. Enligt finansutskottet slår förslagen mot dem som redan är utsatta.

Finansutskottet anförde vidare att, eftersom ifrågavarande SGI-bestämmelser redan uppmärksammats inom Regeringskansliet, utskottet förutsatte att socialförsäkringsskyddet under uppbyggnadsskedet för den som driver verksamhet i aktieföretagsform granskas närmare. Finansutskottet ansåg det angeläget att regeringen skyndsamt återkommer med förslag beträffande företagens ekonomiska situation.

I årets finansplan konstaterar regeringen att den svenska arbetskraften blir allt äldre. De närmaste åren kommer de i åldersgruppen 60 till 64 år att bli alltfler. Sysselsättningsgraden i denna grupp är endast ca 56,9 %. Åtgärder behöver vidtas för att göra det möjligt för äldre att vara kvar längre i arbetslivet och stimulera dem till detta och för arbetsgivare att öka efterfrågan på äldre arbetskraft. Skattereduktionen för den allmänna pensionsavgiften ökas från 75 till 87,5 %. Samtidigt minskas avdraget för den allmänna pensionsavgiften vid beräkningen av underlaget för kommunal och statlig skatt från 25 till 12,5 % av avgiften. Vidare görs en uppjustering av skiktgränserna. Vid uttaget av statlig skatt på förvärvsinkomster inkomståret 2005 skall därmed den nedre skiktgränsen sättas till 298 600 kr och den övre skiktgränsen till 450 500 kr.

Socialförsäkringsutskottet motsatte sig i betänkandet till budgetpropositionen för år 2004, utgiftsområdena 10, 11 och 12, däremot en sådan principiell förändring av socialförsäkringens konstruktion att SGI:n för en egenföretagare skulle kunna täcka även kostnader i verksamheten och således mer eller mindre beräknas på verksamhetens bruttoinkomst (bet. 2003/04:SfU1). Socialförsäkringsutskottet konstaterade, liksom vid behandlingen av liknande motioner under föregående riksmöte (bet. 2002/03:SfU1), att kalenderdagsberäkningen medför att egenföretagare missgynnas vid uttag av tillfällig föräldrapenning. IBIS-utredningen har redovisat en teknisk lösning på problemet men har av kostnadsskäl inte kunnat lägga fram något förslag. Av kostnads-skäl anser sig inte heller socialförsäkringsutskottet kunna föreslå en sådan regeländring. I propositionen anges att det är flera faktorer som samspelar när det gäller orsakerna till den ökade ohälsan, såsom hårdare krav i arbetslivet, vilket bl.a. medfört sämre psykosocial arbetsmiljö, brister i försäkringskassornas och arbetsgivarnas rehabiliteringsarbete, väntetider inom hälso- och sjukvården, ändrade attityder till sjukskrivning, en åldrande arbetskraft samt bristande incitament för arbetsgivare, hälso- och sjukvård och sjukskrivna att motverka sjukfrånvaro. En första avstämning av regeringens mål för minskad ohälsa har gjorts i budgetpropositionen. Avstämningen avser i första hand

utvecklingen av från sjukförsäkringen ersatta nettodagar under år 2003. Härvid noteras att de senaste årens utveckling mot alltfler sjukskrivningar har vänt under det senaste halvåret. Såväl antalet ersatta nettodagar som antalet sjukfall har minskat under 2003. Regeringen räknar med en viss fortsatt nedgång under hösten och även under nästa år. Nedgången gäller i första hand sjukfall som är kortare än ett år. Andelen deltidssjukskrivningar har ökat. Regeringen framhåller att ett antal åtgärder har genomförts för att minska ohälsan och bryta kostnadsutvecklingen. Arbetet med regeringens breda åtgärdsprogram i elva punkter har fortsatt, och bl.a. har ett nationellt mål för att öka hälsan i arbetslivet uppställts. Obligatorisk redovisning av sjukfrånvaron i årsredovisningar har införts. Precisionen vid sjukskrivning skall öka genom att heltidssjukskrivning undviks. Avstämningsmöten med den försäkrade och berörda parter införs. Beslutsunderlagen förbättras. Utbildningen i försäkringsmedicin förstärks, och försäkringsläkarna blir fler och ges en förändrad roll. Rehabiliteringsutredning från arbetsgivaren görs obligatorisk, och tiden med vilande sjukersättning vid arbete har förlängts från ett till två år. Sjukpenningens storlek har sänkts, och sjukpenningen till arbetslösa har justerats så att den inte överstiger den högsta arbetslöshetsersättningen. Sjuklöneperioden har förlängts med 7 dagar till 21 dagar. Beslut har därvid tagits om att införa ett högkostnadsskydd för mindre företag. Anställningsstöd för långtidssjukskrivna inrättas. Huruvida det finns förutsättningar för att ge den försäkrade sjukersättning eller aktivitetsersättning i stället för sjukpenning skall utredas senast ett år efter sjukanmälningsdagen. Vården och försäkringskassorna har fått extra ekonomiska resurser. Arbetet med att förnya den arbetslivsinriktade rehabiliteringen har kommit i gång. Regeringen framhåller vidare att de åtgärder som redan genomförts bidrar till att klara målet att halvera antalet sjukdagar till 2008. Målet är dock ambitiöst, och det står klart att det krävs ytterligare åtgärder.

Förutom att fortsätta och fullfölja arbetet med åtgärder inom ramen för bl.a. regeringens 11-punktsprogram samt arbeta vidare med de punkter i det s.k. 121-punktsprogrammet som rör hälsan i arbetslivet, avser regeringen att inom sjukförsäkringsområdet inrikta sina insatser under återstoden av år 2003 och under år 2004 på främst följande områden: förstärka arbetsgivarnas ekonomiska drivkrafter att minska ohälsan, genomföra en översyn av bestämmelserna om indragning och nedsättning av sjukförsäkringsförmåner i lagen om allmän försäkring, pröva möjligheterna att tidsbegränsa rätten till sjukersättning till längst tre år i taget, fortsätta den tekniska översynen av reglerna om karensdagen och undersöka möjligheterna att vidta åtgärder för att öka rättvisan i regelverket, följa upp och utvärdera effekterna av de åtgärder som vidtas med anledning av regeringens proposition 2002/03:132 om finansiell samordning på rehabiliteringsområdet, förlänga den befintliga försöksverksamheten med lokal finansiell samordning mellan försäkringskassa, landsting och kommun (Socsam) i ytterligare tre år, tillföra medel till ytterligare informationsaktiviteter under år 2003 om sjukförsäkringen för att minska ohälsan och förändra socialförsäkringens administration. Vidare bör åtgärder vidtas mot

fusk och missbruk, förebyggande arbetsmiljöarbete utvecklas och bättre stöd till och uppföljning av personer med sjukersättning genomförs.

Sammanfattningsvis ansåg socialförsäkringsutskottet att, när det gäller krav på generellt sänkta sociala avgifter, detta är något som regelmässigt prövas i samband med det sedvanliga budgetarbetet.

Miljö- och jordbruksutskottet vill i sammanhanget erinra om att systemet för ersättningsnivåer i förtidspensionen är reformerat fr.o.m. den 1 januari 2003 och numera benämns sjuk- och aktivitetsersättning (prop. 2000/01:96, bet. 2000/01:SfU15). Då fastställdes alltså ersättningsnivåerna. När det gäller arbetsgivaravgift för anställda över 61 år arbetar regeringen med en översyn av möjligheterna till regeländringar för att öka de äldres drivkrafter för och intresse av att stanna kvar i arbetslivet. Utskottet vill även hänvisa till ett frågesvar den 27 januari 2004 (prot. 2003/04:58, 17 §). Finansministern framhöll inledningsvis att det redan i dag finns skattemässiga fördelar för arbetsgivare att anställa personer över 65 år. De skatter och avgifter som utgår på lön för arbetstagare över 65 år är lägre än för övriga. På lön för arbetstagare under 65 år utgår socialavgifter och allmän löneavgift på totalt 32,70 %. På lön för arbetstagare över 65 år utgår i stället särskild löneskatt på 16,16 % och ålderspensionsavgift på 10,21 %, d.v.s. ett totalt uttag på 26,37 %. Uttag av ålderspensionsavgift sker till följd av att löneinkomsten är pensionsgrundande. Nivån på den särskilda löneskatten är bestämd så att den ungefär skall motsvara vad som kan anses som skattedelen av socialavgifterna, dvs. den del av avgifterna som inte kan anses utgöra betalning för löntagarens socialförsäkringar. Det finns flera orsaker till att det uppstår en skattedel i socialavgifterna. Avgifterna finansierar exempelvis förmåner för värnpliktiga, föräldralediga, studerande etc. som inte förvärvsarbetar. Därtill kommer finansiering av förmåner för äldre för vilka nya rättigheter inte kan tjänas in och andelar av avgiften som inte ger någon ny rättighet på grund av att den betalas in på inkomst som överskrider aktuellt tak eller underskrider aktuellt golv i socialförsäkringarna. Regeringen är medveten om att Sverige står inför stora utmaningar i och med att andelen äldre ökar och andelen i yrkesverksam ålder minskar. Finansministern framhöll därför som viktigt att de äldres kompetens och arbetsvilja tas till vara bättre. Flera utredningar har visat på betydelsen av ekonomiska drivkrafter för de äldres intresse att stanna kvar i arbetslivet. I finansplanen för år 2004 aviserade därför regeringen att den skall se över möjligheterna till förändringar i regler för att öka de äldres drivkrafter och möjligheter att fortsätta förvärvsarbete. Ett sådant arbete har redan påbörjats inom Finansdepartementet. Finansministern var därför inte beredd att lämna några förslag på förändringar innan detta arbete är slutfört. Som utskottet anført ovan framgår det av finansplanen för år 2005 att åtgärder behöver vidtas för att göra det möjligt för äldre att vara kvar längre i arbetslivet och stimulera dem till detta och för arbetsgivare att öka efterfrågan på äldre arbetskraft.

Mot bakgrund av det ovan anförda avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 7.

Sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle

Sysselsättning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett motionsyrkande (kd) om en sammanhållen yrkeshögskola med hänvisning till riksdagens tidigare uttalanden i frågan och till det arbete som pågår i Regeringskansliet.

Jämför reservation 68 (kd).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning är arbets- och kompetenslinjen grunden för den svenska arbetsmarknadspolitiken. För att främja en snabb tillsättning av lediga platser och motverka långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden prioriteras insatser som ökar den arbetslöses möjlighet att få en reguljär anställning.

Motionen

I motion 2003/04: MJ63 (kd) betonas vikten av en sammanhållen yrkeshögskola. En samlad yrkeshögskola innebär enligt motionärerna optimala möjligheter för samordning men också för identiteten och är den kvalificerade yrkeskunskapens främsta chans att överleva och utvecklas (yrkande 50).

Utskottets ställningstagande

Utbildningsutskottet har behandlat frågan om en sammanhållen yrkeshögskola vid ett antal tillfällen och senast i betänkandet Vuxenutbildning (bet. 2003/04: UbU8). Enligt utbildningsutskottet är det olämpligt att använda termen högskola om utbildning som inte är avsedd att omfattas av högskolelagen. Utbildningsutskottet ansåg också att den kvalificerade yrkesutbildningen har särdrag som skiljer den från t.ex. utbildning till yrkeshögskoleexamen. I samma betänkande föreslog utbildningsutskottet att riksdagen skulle begära en översyn av den eftergymnasiala yrkesutbildningen eftersom bilden av denna utbildning är svåröverskådlig och besvärlig att få ett helhetsgrepp om. Bland annat skulle organisatoriska frågor analyseras. Med anledning härav har Utbildningsdepartementet tillsatt en arbetsgrupp som skall genomföra översynen. Enligt riktlinjerna har arbetsgruppen till uppgift att analysera utbudet av eftergymnasial yrkesutbildning, hur olika utbildningar värderas vid vidare studier, hur de finansieras och hur de kvalitetssäkras. Vidare bör arbetsgruppen kartlägga i vilka utbildningsformer eftergymnasial yrkesutbildning erbjuds och göra en probleminventering. Arbetet i denna del bör vara avslutat senast den 31 december 2004, och arbetsgruppen bör skriftligen redovisa sitt arbete till regeringen senast den 28 februari 2005 (U2002/2404/DK). Med det anförda föreslår miljö- och jordbruksutskottet att

motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 50 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Livslångt lärande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett motionsyrkande (c) om tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen om kunskap om hållbar utveckling. Utskottet hänvisar till vad som anförs i skrivelsen.

Jämför reservation 69 (kd, c).

Skrivelsen

För att kunna bemöta framtidens krav behöver enligt regeringen utbildningen för hållbar utveckling stärkas. Överenskommelsen Baltic 21 Education ger enligt regeringen en god grund för att stödja utbildning för hållbar utveckling. Regeringen anser att arbetet för att genomföra dessa åtaganden måste fortsätta såväl nationellt som internationellt.

Motionen

Behovet av en tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen vad gäller kunskapen om en hållbar utveckling framhålls i motion 2003/04: MJ67 (c). I kunskapen och medvetandet om en hållbar utveckling ligger enligt motionärerna grunden för allt fortsatt arbete, och det är viktigt att detta förhållande kontinuerligt lyfts fram i den svenska skolan (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen framhåller regeringen att utbildning för hållbar utveckling har ett starkt stöd i våra läroplaner för förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen samt i de mål folkbildningen har satt upp. Många av våra universitet och högskolor har utöver högskolelagens formulering om att främja förståelse för andra länder och för internationella förhållanden formulerat mål om att de skall verka för en hållbar utveckling. Enligt regeringens uppfattning, som delas av utskottet, kan utbildning för hållbar utveckling emellertid bli framgångsrik endast om lärare, elever och studerande på den enskilda skolan eller institutionen gemensamt med stöd av kreativitet och engagemang försöker förverkliga målsättningen att integrera perspektivet hållbar utveckling i undervisningen. Regeringen konstaterar också att arbetet inför beslutet av Baltic 21 Education visade på behovet av fortbildning av aktiva lärare och behovet av kompetensutveckling för övriga yrkesverksamma. Överenskommelsen Baltic 21 Education ger enligt regeringen en god grund för att stödja utbildning för hållbar utveckling. Arbetet för att genomföra dessa åtaganden måste fortsätta såväl nationellt som internationellt.

Av skrivelsen framgår också att Statens skolverk, i samarbete med Uppsala och Örebro universitet, initierade en ramkursplan för fortbildning av lärare på området utbildning för hållbar utveckling samt påbörjade ett pilotprojekt, Hållbar utveckling i skolan, med syfte att utveckla fortbildningen av lärare. Pilotprojektet slutförs nu av Myndigheten för skolutveckling, som överväger hur erfarenheterna kan spridas till en bredare krets av skolor och lärare.

Regeringen framhåller i skrivelsen att perspektivet hållbar utveckling är särskilt angeläget när det gäller den grundläggande lärarutbildningen. Inom det allmänna utbildningsområdet om 60 poäng i den nuvarande lärarutbildningen finns goda förutsättningar att utveckla perspektivet. Hur detta kan ske avgörs självfallet av berört universitet eller högskola. Av skrivelsen framgår vidare att Högskoleverket har tillsatt en arbetsgrupp med syfte att utveckla tankar kring hur perspektivet hållbar utveckling skulle kunna förstärkas även inom den högre utbildningen. I sin rapport På väg mot miljöanpassade produkter föreslår Naturvårdsverket att högskolorna skall integrera utbildning om miljöfrågor i utbildningen för bl.a. ekonomer, tekniker och designer.

Av skrivelsen framgår även att Folkbildningsrådet som fördelar statsbidrag till studieförbund och folkhögskolor enligt riktlinjerna för år 2004 har i uppdrag att redovisa särskilda utbildningsinsatser för hållbar utveckling inom studieförbund och folkhögskolor.

Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att statsministern i sitt tal inför FN:s toppmöte i Johannesburg år 2002 särskilt underströk vikten av utbildning som ett medel i arbetet för en hållbar utveckling. Han inbjöd till en internationell konferens i Sverige på temat Utbildning för hållbar utveckling. Konferensen ägde rum i form av ett internationellt rådslag med namnet Learning to Change Our World, International Consultation on Education for Sustainable Development och genomfördes i Göteborg den 4–7 maj 2004. Efter rådslaget kommer en skrift att tas fram som bygger på de erfarenheter och de slutsatser som rådslagets medlemmar beslutat sig för att lyfta fram.

Det bör framhållas att Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat i sitt betänkande (SOU 2003:31) föreslog åtgärder för att integrera hållbar utveckling i all pedagogisk skolverksamhet, bl.a. att utveckla indikatorer samt kompetensutveckling av lärare. Vikten av att sprida erfarenheter kring metoder om tvärvetenskaplig undervisning framhölls också. Kommittén underströk även vikten av att stimulera skolor att arbeta för utmärkelsen Miljöskola samt projektet Hälsofrämjande skola. Bland remissinstanserna fanns inget klart stöd för de förslag som kommittén presenterade. Däremot framhöll flera instanser, bl.a. Länsstyrelsen i Kronobergs län, vikten av att integrera hållbar utveckling i alla utbildningar.

I likhet med regeringen anser utskottet att de åtgärder som vidtagits eller pågår uppfyller de intentioner som kommittén förde fram. Som regeringen anför bör det betänkande som skall presenteras i oktober avvaktas innan ytterligare förslag presenteras.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion 2003/04: MJ67 (c) om vikten av kunskap om hållbar utveckling. Med det

anförda finner utskottet emellertid att syftet med motionens yrkande 3 i allt väsentligt kan anses tillgodosett utan något särskilt uttalande i frågan.

Forskning och utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför och avstyrker ett antal motionsyrkanden (kd, v, c, mp) om långsiktig basfinansiering inom forskning och om forskning på jordbrukets och fiskets områden. Utskottet hänvisar till tidigare uttalanden på områdena och till en aviserad proposition om forskning.

På samma grund avstyrks även motionsyrkanden (kd, v, c, mp) om bl.a. forskning om Östersjöns miljö, om ett internationellt projekt för Västerhavet, om de stora rovdjuren och om hållbar produktion och konsumtion.

Jämför reservationerna 70 (c), 71 (kd), 72 (kd), 73 (v), 74 (c) och 75 (mp).

Skrivelsen

Organisationen av de myndigheter som finansierar forskning har enligt regeringens bedömning bidragit till att skapa goda förutsättningar för att forskning och utveckling framgångsrikt skall kunna bidra till en hållbar utveckling av samhället bl.a. genom att ett sammanhållet forskningsråd för miljö, areella näringar och samhällsbyggnad skapades. Ny kunskap genom forskning och utveckling är en förutsättning för en hållbar samhällsutveckling. Forskningen måste ske över disciplinränsarna och i samverkan mellan forskare och övriga samhället.

Motionerna

Balansen mellan extern konkurrens och långsiktig basfinansiering inom forskningen tas upp i motion 2003/04: MJ63 (kd). Tillräckliga basresurser för att upprätthålla och utveckla hög vetenskaplig kompetens behöver gå direkt till lärosätena, varje lärosäte bör själv ha ansvaret för intern fördelning av denna basresurs och basfinansieringen som andel av resurserna måste öka för att trygga en långsiktig finansiering av grundforskningen (yrkande 51). Möjligheterna till en postdoktorsperiod bör öka (yrkande 52).

I motion 2002/03: MJ263 (v) begärs en översyn av hur forskningsanslagen inom jordbruksforskningen bör omfördelas mellan forskning inom konventionellt respektive ekologiskt lantbruk. Syftet bör vara att gynna den sammantagna forskningen för hållbara produktionsmetoder (yrkande 3). I motion 2003/04: MJ334 (c) framhålls att fortsatt forskning, utveckling och rådgivning inom jordbrukets område krävs för att läckaget av näringsämnen från jordbruksmark skall minska ytterligare (yrkande 15). Forskningens betydelse inom jordbruksområdet lyfts fram i motion 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 11.

I motion 2002/03: MJ435 (c) begärs att regeringen tillsätter en utredning om forskning vid SLU inom ekologiskt lantbruk i ett systemsammanhållet perspektiv (yrkande 3).

I motion 2003/04: MJ408 (kd) framhålls behovet av havsforskning om fiskeribiologi, utveckling av fångstredskap och fångstmetoder, spridning och effekter av kemikalier, övergödning m.m. (yrkande 15). Vikten av utökad forskning om fisksjukdomar betonas i motion 2002/03: MJ426 (kd) yrkande 16.

Enligt motion 2002/03: MJ428 (c) bör Sverige inom EU ta initiativ till en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö (yrkande 30), och arbetet med att minska gapet mellan miljöforskningen och medborgarna bör intensifieras (yrkande 47). Nödvändigheten av utökad marin forskning i form av ett nytt nordiskt eller internationellt Västerhavsprojekt betonas i motion 2002/03: MJ492 (mp) yrkande 3.

I motion 2003/04: MJ235 (v) begärs en översyn av den forskning som bedrivs om de stora rovdjurens biologi och ekologi och om hur människors attityder och vardagsliv förändras när rovdjur finns i närheten är tillräcklig för att möta det kunskapsbehov som finns (yrkande 6).

Enligt motion 2003/04: MJ400 (kd) behövs ett samlat forskningsprogram som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion (yrkande 13). I motionen betonas också vikten av att forskningen om PFOS (perfluoroktansulfonsyra) fortsätter och intensifieras (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen hänvisar regeringen till förslaget i den ekonomiska vårpropositionen för år 2001 att forskning om biologisk mångfald och ekologiskt hållbar utveckling inom Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, skulle stärkas med 50 miljoner kronor för åren 2002–2004. Formas har också tilldelats extra medel för forskning om biologisk mångfald och för forskning till stöd för en ekologiskt hållbar utveckling omfattande 80 miljoner kronor för åren 2002 och 2003 samt 90 miljoner kronor för år 2004. Formas fick dessutom en förstärkning på 10 miljoner kronor från år 2003 för forskning om marin miljö. Härutöver har Formas sedan ett antal år fått 23 miljoner kronor per år för ett forskningsprogram om ekologisk produktion. På förslag av regeringen i budgetpropositionen för år 2004 har riksdagen beslutat att dessa satsningar skall fortsätta även fr.o.m. år 2005 (prop. 2003/04:1, utgiftsområde 23, bet. 2003/04: MJU2, rskr. 2003/04:104 och 105). I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att återkomma i den forskningspolitiska propositionen vad avser forskning om hållbar utveckling.

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för år 2004, utgiftsområde 23, hade utskottet att ta ställning till motioner om medel till olika forskningsprojekt på jordbrukets område. Utskottet delade motionärernas syn på betydelsen av de olika forskningsprojekten men ansåg att det får anses vara en uppgift för i första hand forskningsrådet att fördela medel till olika forskningsprojekt. Utskottets ställningstagande kvarstår. Med hänvisning härtill

och till den till årsskiftet 2004/05 aviserade propositionen om forskning föreslår utskottet att motionerna 2002/03: MJ263 (v) yrkande 3, 2003/04: MJ334 (c) yrkande 15, 2003/04: MJ401 (mp) yrkande 11 och 2002/03: MJ435 (c) yrkande 3 lämnas utan ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Med hänvisning till den aviserade propositionen om forskning bör även motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkandena 51 och 52 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Våren 2004 behandlade utskottet en motion (kd) om resurser för forskning om fisksjukdomar. Utskottet konstaterade då att kunskaperna om fiskbestånd av betydelse för kust- och insjöfisket samt fritidsfisket inte var tillräckliga för att fisket skall kunna bedrivas på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Utskottet delade regeringens uppfattning i proposition 2003/04:51 Kust- och insjöfiske om behovet av förstärkt forskning om fisksamhällen, reproduktionsområden, biologiska effekter av fiskemetoder och biologisk mångfald. Utskottet hänvisade till Formas verksamhet, till den strategi för skydd av haven som utvecklas inom ramen för EU:s sjätte miljöhandlingsprogram och till det arbete som pågår inom Internationella rådet för havsforskning (ICES) och till FAO:s rådgivande kommission för insjöfiske. Vidare anförde utskottet ett en förutsättning för akvatisk forskning är tillgång till forskningsfartyg. De svenska forskningsfartygen är byggda på 1970-talet. Fiskeriverket har mot den bakgrunden haft i uppdrag att i samråd med Formas senast i januari 2004 redovisa en förstudie av behovet av marina forskningsfartyg. Utskottet erinrade också om Havsmiljökommissionens förslag om förstärkning av forsknings- och utvecklingsverksamheten inom det marina området (SOU 2003:72). Förslaget bereds i Regeringskansliet. I avvaktan på en aviserad proposition i frågan och på den ovan nämnda forskningspropositionen föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ408 (kd) yrkande 15 och 2002/03: MJ426 (kd) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motionerna 2003/04: MJ235 (v), 2003/04: MJ400 (kd), 2002/03: MJ428 (c) och 2002/03: MJ492 (mp) om betydelsen av den forskning som motionerna vill främja. Som utskottet anför ovan får det emellertid anses vara en uppgift för främst Formas att fördela medel till olika forskningsprojekt. Det bör tilläggas att Havsmiljökommissionen i sitt betänkande presenterar ett antal områden inom framför allt den marina miljön där kunskaperna är bristfälliga (SOU 2003:72). I avvaktan på resultatet av beredningen i Regeringskansliet och den aviserade forskningspropositionen anser utskottet att motionerna 2003/04: MJ235 (v) yrkande 6, 2003/04: MJ400 (kd) yrkandena 13 och 16, 2002/03: MJ428 (c) yrkandena 30 och 47 och 2002/03: MJ492 (mp) yrkande 3 bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Hållbar ekonomisk utveckling och konkurrenskraft

Hållbar ekonomi

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen, avstyrker fyra motionsyrkanden (m, kd) om åtgärder för förbättrat företagsklimat för småföretagare, om sänkt skatt på arbete och om skattereduktion för hushållstjänster. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare ställningstaganden på områdena, till budgetpropositionen för år 2005, till pågående arbete i Regeringskansliet och till en proposition om skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus som kommer att behandlas av riksdagen under hösten 2004.

Jämför reservationerna 76 (m), 77 (kd), 78 (m, fp, kd, c) och 79 (m, kd, c).

Skrivelsen

Regeringens och riksdagens kvantitativa mål för den ekonomiska politiken är följande:

- Ett finansiellt sparande i den offentliga sektorn motsvarande 2 % av BNP över en konjunkturcykel.
- Att fastställa nominella utgiftstak tre år framåt.
- Prisstabilitet definierad som en inflationstakt på 2 % (1 procentenhet), genomförd av en självständig riksbank. Återgång till målsättningarna för skattereformen år 1990/91 att endast 15 % av löntagarna betalar statlig skatt.
- En sysselsättningsgrad på 80 % till år 2004 i gruppen 20–64-åringar.
- En halvering av antalet bidragstagare av försörjningsstöd mellan åren 1999 och 2004.
- En halvering av frånvaron från arbetslivet på grund av sjukskrivning mellan åren 2002 och 2008. Flera av dessa mål berör politikområden som behandlas i andra avsnitt.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ65 (m) hävdar motionärerna att regeringen i praktiken missar samtliga mål för den ekonomiska politik som den har inflytande över. Skrivelsens avsnitt om skatter präglas av fördelningspolitik i stället för tillväxtpolitik (yrkande 12). Som ett viktigt medel för att åstadkomma högre tillväxt framhålls lägre skatter, främst på arbete, sänkt skatt för småföretagare och på arbete med tyngdpunkten på låg- och medelinkomsttagare (yrkande 13). I motion 2003/04: MJ63 (kd) föreslås ett antal åtgärder som syftar till förbättrat företagsklimat för småföretag. Attityderna till företagande och företagare bör förbättras, reglerna för företagande förenklas och regler som

inte används avvecklas. Reglerna för F-skattsedel och självdeklarationen för företagare bör förenklas, liksom kontakterna med myndigheterna. Försäkringssystemen bör bli mera rättvisa och staten bör betala föräldraledigas semesterersättning. Miljöbalken bör utformas utifrån småföretagens situation, arbetsgivaravgifterna bör sänkas och reglerna för beskattning av fåmansbolag bör reformeras. Vidare bör förmögenhetsskatten avvecklas, generationsskiften i familjeföretag underlättas och skatten på arbete sänkas. Slutligen bör riskkapitalavdrag och etableringskonto införas och avgiften vid försenad deklaration slopas (yrkande 45).

Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) bör skattereduktion införas för hushållstjänster, reparationer, tillbyggnad och ombyggnad (ROT) samt privat barnomsorg. Reduktionen bör fastställas till 50 % av arbetskostnaden inklusive moms för hushållstjänster utförda i hemmet eller på den egna tomten och gälla fr.o.m. den 1 april 2004 (yrkande 48).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen betonar regeringen att en prioriterad uppgift för den ekonomiska politiken är att bidra till stabila makroekonomiska förhållanden. Det skapar förutsättningar för en väl fungerande ekonomi som karakteriseras av dynamik, flexibilitet och god tillväxt. Stabila makroekonomiska förhållanden innebär balanserade offentliga finanser, en ekonomisk politik för full sysselsättning, hållbara pensionssystem och ett kontinuerligt arbete med att göra både arbetsmarknaden och produkt- och kapitalmarknader mer flexibla och dynamiska. Ekonomiska styrmedel används även för att stimulera till mer hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Ett övergripande syfte med skatterna är att finansiera de offentliga åtagandena. Skatterna skall bidra till att åstadkomma en rättvis fördelning av inkomster och förmögenheter samtidigt som de kan bidra till en bättre användning av våra samlade resurser, däribland naturresurser.

I sitt betänkande till den ekonomiska vårpropositionen för år 2004 anförde finansutskottet bl.a. detta (prop. 2003/04:100, bet. 2003/04:FiU29, rskr. 2003/04:209). Resurserna för riskkapital till näringslivet har utökats och skall utökas ytterligare. I vårpropositionen anges också att insatser görs för att inom befintliga ramar ännu mer öka utbudet av kapital i tidiga skeden av en affärs- eller företagsutveckling, s.k. såddfinansiering. Vidare anges att regeringen avser att återkomma med ytterligare reformer inom 3:12-regelverket. Sammantaget ska förändringarna, inklusive höjningen av klyvningsrättan, ge företagen skattelättnader om 1 miljard kronor. Stödet till kvinnligt företagande förlängs, och ett arbete pågår för att genom elektronisk registrering korta handläggningstiderna vid registrering av aktiebolag och handelsbolag. Resurser satsas för att ytterligare främja en miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport. Vidare fortsätter satsningarna på arkitektur, form och design, och förberedelser pågår inför designåret 2005. Regeringens arbete med regelförenklingar för företagen är, enligt finansutskottets mening, ett

mycket omfattande och viktigt projekt. Syftet är att förenklingarna skall leda till högre tillväxt och högre sysselsättning i samhället.

Finansutskottet fortsätter: Sedan fyra år tillbaka lämnar regeringen varje år en redogörelse till riksdagen om förenklingsarbetets utveckling. Den senaste lämnades i höstas (skr. 2003/04:8). Målet är att tydligt minska den administrativa bördan för småföretag. I den senaste skrivelsen presenteras regeringens handlingsplan för att uppnå denna målsättning. Enligt handlingsplanen skall departementen och berörda myndigheter senast i slutet av juni 2004 presentera konkreta åtgärdsplaner på hur internationella och nationella regler kan minskas och förenklas, hur servicen och tillgängligheten hos myndigheter kan öka, hur handläggningstider vid tillståndsgivning kan kortas, hur administrationen kan effektiviseras samt hur olika IT-lösningar kan användas för att förenkla kontakten mellan företagen och myndigheterna. Resultatet av åtgärdsplanerna skall sedan redovisas till riksdagen hösten 2004. Vidare pågår, enligt skrivelsen, ett konkret arbete med att ta fram ett kvantitativt mål för hur mycket den administrativa bördan skall minska. Ett problem i sammanhanget är att det saknas en metod för att tillförlitligt mäta den administrativa bördan. Nutek har på regeringens uppdrag utarbetat en mätmetod, och metoden och resultatet av den första pilotmätningen presenterades i slutet av maj 2004. Det kvantitativa målet kommer att redovisas för riksdagen så snart tillförlitliga mätningar har genomförts. Förutom detta redovisas i skrivelsen bl.a. hur myndigheterna tillämpar förordningen och särskild konsekvensanalys av reglers effekter på småföretagarens villkor. Under år 2002 har 32 myndigheter tillsammans infört och ändrat i 123 föreskrifter och allmänna råd med bäring på små företag. Myndigheterna har samtidigt upphävt 111 föreskrifter och allmänna råd. I sammanhanget noterar finansutskottet även arbetet med den s.k. 24-timmarsmyndigheten. Målet med detta arbete är att all offentlig myndighetservice som kan skall tillhandahållas elektroniskt, vilket t.ex. underlättar för företagen och företagare. Finansutskottet vill också nämna Företagarguiden som regeringen lanserade under år 2001. Företagarguiden är en Internetportal med myndighetsinformation riktad till företag och blivande företagare.

Hållbar utveckling är enligt finansutskottets mening ett av den ekonomiska politikens viktigaste mål. Detta innebär att alla politiska beslut skall utformas så att de beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna av denna politik. Detta ställer stora krav på politiken och på Regeringskansliets sätt att arbeta. Därför inrättades hösten 2003 ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid Statsrådsberedningen.

Vid sidan av den gröna skatteväxlingen genomförs även en mängd olika åtgärder för att bl.a. öka den hållbara utvecklingen, bevara den biologiska mångfalden, begränsa klimatpåverkande utsläpp, sanera förorenade områden, stimulera miljöforskning och miljöinformation samt öka miljöövervakningen. Finansutskottet erinrar om att regeringen i vårpropositionen anger att klimatiseringsprogrammet, det s.k. KLIMP, utökas med 50 miljoner kronor år 2005 och 150 miljoner kronor år 2006. Vidare höjs anslagen till biologisk mångfald

med 300 miljoner kronor år 2005 och 500 miljoner kronor år 2006. Finansutskottet vill också hänvisa till de gröna nyckeltal som sedan år 1999 redovisas i budget- och vårpropositionerna. Nyckeltalen är ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen och är ett viktigt instrument för att nå det övergripande miljömålet om att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta.

Skatteutskottet erinrar i sitt betänkande Allmänna motioner om företags- och kapitalbeskattning (2003/04:SkU21) om att riksdagen i samband med att utgiftsramarna och en inkomstberäkning för 2004 lades fast (prop. 2003/04:1, bet. 2003/04:FiU1) avslag motionsyrkanden om att införa någon form av etableringskonto. Skatteutskottet framhöll då i ett yttrande till finansutskottet vikten av att skattereglerna inte skall lägga hinder i vägen för nyföretagande och entreprenörskap och att avkastningen för den som tar risken att starta ett eget företag eller att expandera sin verksamhet är tillräcklig. Särskilda stimulanser i samband med nystart av företag skulle enligt utskottet emellertid inte ge denna effekt utan skulle tvärtom medföra en risk för att livskraftiga företag slås ut i konkurrensen med nystartade och skattegynnade företag, något som inte på sikt kan anses vara förenligt med kravet på stabila och goda regler för företagen.

I betänkandet hänvisar skatteutskottet även till behandlingen i december 2003 av regeringens förslag om höjd klyvningsränta då riksdagen avslag motionsyrkanden om olika ändringar i fåmansföretagsreglerna med hänvisning till det pågående arbetet i riksdagen (prop. 2003/04:17, bet. 2003/04:SkU9). Skatteutskottet anser att ställningstagandet, som innebär att riksdagen inte föregriper den pågående beredningen, bör stå fast. Ett tidsbegränsat riskkapitalavdrag infördes hösten 1995. Avdraget var avsett att gälla till dess problemen kring de små och medelstora företagens kapitalförsörjning kunde få en permanent lösning. Sådana permanenta regler har numera införts genom de särskilda lättnader som gäller sedan år 1997 vid beskattningen av utdelningar och kapitalvinster på onoterade aktier.

Skatteutskottet hänvisar även till Egendomsskattekommittén (Fi 2002:06) som har gjort en övergripande teknisk översyn innefattande en genomgång av samtliga regler i 1941 års arvs- och gåvoskattelag. Kommittén avslutade sitt arbete i maj 2004 (SOU 2004:66).

Skatteutskottet behandlar även de lättnadsregler vid arvs- och gåvobeskattningen som innebär att företagsförmögenheten tas upp till endast 30 % av substansvärdet. Förutsättningar för att tillämpa lättnadsreglerna har mju-kats upp fr.o.m. den 1 januari 2004. De nya reglerna innebär dessutom att fastighetsförvaltande verksamhet skall omfattas av lättnadsreglerna. En gåva av ett företag behöver inte längre omfatta hela företaget, utan kan ske successivt. Vidare skall ett vederlag för gåvan kunna lämnas. Den minsta tid under vilken en gåva skall behållas av gåvotagaren har ändrats från fem till tre år (prop. 2003/04:17, bet. 2003/04: SkU9).

I fråga om den löpande inkomstbeskattningen har reglerna om räntefördelning och om expensionsmedel utformats med beaktande av vissa problem

som kan uppkomma vid generationsskiften (prop. 1996/97:12, bet. 1996/97: SkU7). 3:12-utredningen har tagit upp vissa ytterligare förändringar i inkomstbeskattningen i samband med generationsskiften, bl.a. att göra det möjligt att föra över periodiseringsfond och expansionsfond i samband med företagsöverlåtelser där det i dag inte är möjligt. Utredningens förslag bereds i Finansdepartementet.

Av skatteutskottets betänkande Allmänna motioner om taxering, skattebetalning och folkbokföring (2003/04:SkU25) framgår att Skatteverket genom det senaste regleringsbrevet har fått i uppdrag att redogöra för kontrollen av dem som ansöker om F-skattsedel och av dem som redan har tilldelats F-skattsedel och därvid särskilt belysa om det finns regionala skillnader i kontrollen. Verket skall också redogöra för eventuella övriga regionala skillnader vid tillämpningen av F-skattereglerna. Skatteverket skall dessutom redovisa utvecklingen av antalet F-skatteansökningar från utlänningar såväl före som efter utvidgningen av EU samt redogöra för eventuella kontrollsvårigheter vid handläggningen av dessa. Vidare skall verket lämna förslag till åtgärder som kan behöva vidtas. En delrapport avseende utvecklingen av antalet F-skatteansökningar före utvidgningen, eventuella kontrollproblem vid hanteringen av dessa och förslag till åtgärder skall lämnas senast den 1 april 2004. Uppdraget skall i övrigt redovisas senast den 30 november 2004. Utskottet anser att Skatteverkets redovisning bör avvaktas innan ställning tas till mera genomgripande förändringar i F-skattesystemet och vissa andra lättnader i tilldelningsreglerna.

I årets budgetproposition, finansplanen, konstaterar regeringen att arvs- och gåvoskatten är kostsam att administrera vilket måste sättas i relation till de intäkter som skatten ger. På grund av värderingsreglerna och konstruktionen i övrigt av arvs- och gåvoskattereglerna är det lätt att nedbringa skatten genom olika skatteplaneringsåtgärder som är helt lagliga. Mot bakgrund av detta och med syfte att underlätta generationsskiften i företag avser regeringen att senare under hösten föreslå riksdagen att arvs- och gåvoskatten tas bort. Inriktningen är att arvs- och gåvoskatten skall slopas fr.o.m. den 1 januari 2005. I finansplanen gör regeringen även bedömningen att 3:12-reglerna bör förändras så att de blir mer gynnsamma för företagen.

Miljö- och jordbruksutskottet vill med anledning av ett förslag i motion 2003/04: MJ63 (kd) erinra om att Miljöbalkskommittén har som övergripande uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109, 2001:25, 2003:61 m.fl.) Kommittén har under år 2004 redovisat delbetänkandena Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) och Alternativ för miljöbalkens prövningsorganisation (SOU 2004:38). Betänkandena bereds i Regeringskansliet.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 45 och 2003/04: MJ65 (m) yrkandena 12 och 13.

När det gäller yrkandet i motion 2003/04: MJ63 (kd) om skattereduktion för tjänstesektorn vill utskottet hänvisa till skatteutskottets betänkande våren 2004, Allmänna motioner om inkomstbeskattning (2003/04:SkU20), då lik-

nande motioner var aktuella. Enligt skatteutskottets mening skulle införandet av en särskild stimulans för tjänstesektorn i de former motionärerna föreslog innebära ett avsteg från de principer om en likformig och neutral beskattning som ligger till grund för skattereformen och som enligt utskottets mening bör gälla. Det är också kostsamt att genom stimulanser försöka skapa en tjänsteproduktion som kan konkurrera med hushållens egen tjänsteproduktion. Risken är att effekterna på sysselsättningen blir mycket små eller inga alls, samtidigt som kostnaderna blir stora. De erfarenheter som har gjorts i Danmark talar enligt skatteutskottet för en sådan utgång. En stimulans av denna typ skulle också leda till gränsdragningsproblem och ge upphov till svårkontrollerade gråzoner. Utskottet avstyrkte med det anförda de nu aktuella motionerna.

I proposition 2003/04:163 Skattereduktion för utgifter för byggnadsarbete på bostadshus föreslås en skattereduktion för utgifter avseende byggnadsarbeten på bostadshus. Skattereduktionen skall på vissa villkor kunna ges till fastighetsägare och innehavare av privatbostadsrätter. Skattereduktionen uppgår till 30 % av ett underlag som består av utgifter för byggnadsarbete. Riksdagen har nyligen fattat beslut i frågan, och reglerna kommer att träda i kraft den 1 november 2004 och tillämpas retroaktivt på byggnadsarbeten som utförs under tiden den 15 april 2004–30 juni 2005 (bet. 2004/05:SkU3). Med det anförda avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 48 i den mån motionen inte kan anses tillgodosedd.

Hållbart näringsliv

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker två motionsyrkanden (fp, kd) om integrerad produktpolitik och långsiktigt producentansvar. Utskottet hänvisar till vad som anförts i skrivelsen, till arbetet inom EU och till utskottets tidigare ställningstagande i frågan.

Med hänvisning till skrivelsen avstyrks även två motionsyrkanden (m, c) om hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för de statliga företagen.

Jämför reservationerna 80 (kd, mp), 81 (fp), 82 (m) och 83 (kd, c, mp).

Skrivelsen

I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att verka för att öka och effektivisera det internationella arbetet och erfarenhetsutbytet, och då även det nordiska samarbetet, kring företags sociala och miljömässiga ansvar.

Regeringen kommer i ökad utsträckning att uppdra åt berörda myndigheter och statliga verk att se över kopplingarna mellan deras verksamhet och frågan om företags sociala och miljömässiga ansvar.

Regeringen strävar efter ökad öppenhet och harmonisering av företags rapportering och avser att se över möjligheten att stödja internationella initiativ kring arbetet.

Regeringen uttalar även sin avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, i samverkan med berörda aktörer, utveckla en strategi för informationsflöden för att uppnå målen med en integrerad produktpolitik.

Regeringen avser att se över möjligheterna att främja såväl offentlig som privat teknikupphandling på EU-nivå. Det nationella centret för miljödriven näringslivsutveckling och miljöteknikexport kan här komma att bidra med nationella erfarenheter.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ227 (m) påtalas behovet av sådana ändringar av miljöbalken att småföretagare inte på ett orimligt sätt drabbas av krångel, kostsam administration, sanktioner och dubbelbestraffning. Enligt motion 2003/04: N412 (kd) måste miljöbalken anpassas utifrån de små företagens situation. Detta innebär att regelmängden bör bantas, straffsatser och sanktionsavgifter bättre ta hänsyn till företagets storlek och graden av miljöfarlighet, och inriktningen bör vara beivrandet av miljöbrott i stället för pappersexercis (yrkande 14).

I motion 2003/04: MJ63 (kd) framhålls behovet av ett dynamiskt europeiskt ramverk kring integrerad produktpolitik (IPP) som bör byggas på bl.a. följande principer. En systemansats där livscykelräkning utgör basen, fördjupad förståelse om hur naturen fungerar och klara ansatser att anpassa företagets produkt- och affärsmodeller efter biologiska principer. Optimering av produktdesign genom att material med så liten miljöpåverkan som möjligt skall väljas. Biologiskt nedbrytbara material skall prioriteras och rigorösa regler införas för hantering av tungmetaller och giftiga kemikalier. Uttjänta produkter skall optimalt separeras i sina beståndsdelar och återanvändas alternativt, och, om det gäller biologiskt nedbrytbart material, fasas in i naturens kretslopp. Informationsteknologirevolutionen skall utnyttjas maximalt för att främja större effektivitet i användningen av energi och material och för dematerialisering. Största möjliga involvering av berörda aktörer, t.ex. näringsliv, miljöorganisationer, konsumentorganisationer och myndigheter bör eftersträvas (yrkande 53).

Betydelsen av ett långsiktigt producentansvar betonas i motion 2003/04: MJ66 (fp). Motionärerna anser att såväl det frivilliga som det lagstadgade producentansvaret, om nödvändigt, måste breddas. Det är viktigt att ett bra producentansvar utformas för produkter med lång livslängd där producenten kan ha upphört med sin verksamhet långt innan produkten behöver omhändertas. Försäkringslösningar bör användas i större utsträckning (yrkande 15).

Motionärerna i motion 2003/04: MJ65 (m) anför att det inte är acceptabelt att verk och myndigheter ställer andra krav på företag vid t.ex. upphandling än vad som stadgas i lagar och förordningar. Detta förhållande skapar enligt

motionärerna rättsotrygghet och godtycke och kan användas som ett protektionistiskt instrument. Statens roll för att främja en god miljö bör i stället vara att med hjälp av lagstiftning minska negativ påverkan på miljön. Det framhålls i motionen som viktigt att främja fri och oberoende forskning som bl.a. syftar till att ta fram mindre miljöpåverkande produkter och processer. Miljökrav utöver lagstadgade nivåer vid offentlig upphandling bör inte ställas (yrkande 14). I motion 2003/04:MJ67 (c) begärs förslag om etiska och miljömässiga riktlinjer för de statliga företagen. Det är enligt motionärerna viktigt att de statliga företagen fungerar som föregångare (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen redogör regeringen för de åtgärder som har vidtagits för att främja entreprenörskap och företagande och som syftar till att förenkla för småföretagen. Prioriterade områden är skatte-, arbetsrätts- och miljölagstiftning. Ett annat arbete inom området är att underlätta och effektivisera registreringen av företag. Nutek gör inom ramen för ett nationellt program för entreprenörskap för ungdomar insatser för att öka deras kunskap om företagande och bidra till positiva attityder till entreprenörskap för att på sikt öka nyföretagande och ekonomisk tillväxt. Främjande av kvinnors företagande framhålls i skrivelsen som ett annat viktigt område. Inom ramen för Nuteks näringslivsfrämjande insatser lanserade verket hösten 2001 programmet Miljödriven näringslivsutveckling som syftar till att hållbar utveckling skall genomsyra företagets hela verksamhet. Fokus har flyttats mot hållbara produkter och verksamhetsutveckling som bedöms vara särskilt viktiga för näringslivets tillväxt och omställning till ett hållbart samhälle. Ett tvåårigt projekt som skall främja utveckling och kommersialisering av nya mer miljöanpassade produkter och tjänster med hjälp av miljöutbildade designer startades år 1999. Vinnova har finansierat fyra nationella kompetenscentrum samt genomfört en s.k. road map inom området förnybara material såsom biofibrer, kompositer, biopolymerer etc.

I sammanhanget vill utskottet erinra om Miljöbalkskommitténs övergripande uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109, 2001:25, 2003:61 m.fl.). Kommittén har redovisat delbetänkandena Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) och Alternativ för miljöbalkens prövningsorganisation (SOU 2004:38). Utskottet vill även hänvisa till betänkandet SWENTEC AB – för en nationell kraftsamling på svensk miljöteknik (SOU 2004:84), som bereds i Regeringskansliet.

Med hänvisning till det ovan anförda och till vad utskottet i tillämpliga delar anført ovan under avsnittet Hållbar ekonomi avstyrks motionerna 2003/04:MJ227 (m) och 2003/04:N412 (kd) yrkande 14 i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

1992 års produktsäkerhetsdirektiv har ersatts av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet. Syftet med det nya direktivet är, liksom det tidigare, att säkerställa att

endast säkra produkter släpps ut på marknaden. Direktivet omfattar alla produkter som är avsedda för konsumenter eller som kan komma att användas av konsumenter under rimligt förutsebara förhållanden och som tillhandahålls i kommersiella förhållanden. Tjänster omfattas inte av direktivet. Tillverkare åläggs i direktivet en uttrycklig skyldighet att endast släppa ut säkra produkter på marknaden. Vad som är att anse som säker produkt anges närmare i direktivet. Medlemsstaterna skall se till att tillverkare och distributörer iakttar sina skyldigheter enligt direktivet. Det åligger därför medlemsstaterna att inrätta eller utse tillsynsmyndigheter och säkerställa att det finns proportionella och avskräckande påföljder om inte företagen följer de nationella reglerna. I direktivet finns vidare bestämmelser om befogenheter att vidta åtgärder mot företag som inte uppfyller kravet på att endast släppa ut säkra produkter på marknaden. Kommissionen ges i vissa fall möjlighet att ingripa mot farliga produkter på gemenskapsnivå. Direktivet trädde i kraft den 15 januari 2002 och skulle ha varit genomfört i medlemsstaterna senast den 15 januari 2004, då 1992 års direktiv upphörde att gälla.

I skrivelsen framhåller regeringen att Sverige inom EU deltar i utvecklandet av en integrerad produktpolitik (IPP) i syfte att minska den negativa påverkan från produktion och konsumtion av produkter och tjänster på miljön och människors hälsa. Sverige och övriga medlemmar i det europeiska informella IPP-nätverket ser IPP som en viktig strategi för att uppnå hållbar konsumtion och produktion och arbetar därför för att integrera IPP-tänkandet också i det internationella arbetet för hållbar konsumtion och produktion. Kommissionen arbetar med en kartläggning av vad som görs inom EU i fråga om konsumtion och produktion. Kartläggningen skall ligga till grund för ett europeiskt program. I november 2004 kommer kommissionen tillsammans med UNEP att arrangera det första europeiska mötet om hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Nationellt arbetar Sverige vidare med dialoger med olika aktörer bl.a. genom ett nationellt IPP-nätverk. I enlighet med den reviderade nationella strategin för hållbar utveckling har Naturvårdsverket fått i uppdrag att göra en svensk kartläggning avseende ytterligare nödvändiga nationella åtgärder för en hållbar konsumtion och produktion. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2004.

Kommissionen presenterade i juni 2003 sitt Meddelande om en integrerad produktpolitik, IPP. Meddelandet fokuserar på att skapa ramverk för IPP och på identifiering av de viktigaste produktgrupperna och utvecklar också behovet av verktyg. Kommissionen avser att genom pilotprojekt få erfarenhet av att tillämpa den integrerade produktpolitiken i praktiken. Europeiska rådet antog slutsatser om IPP i oktober 2003. Slutsatserna fokuserar bl.a. på behovet av att sammanlänka IPP med strategierna inom ramen för det sjätte miljöhandlingsprogrammet, Lissabonprocessen, samt andra produktrelaterade EU-strategier. Slutsatserna understryker vidare att IPP även bör omfatta tjänster, att verktygen för miljöanpassad offentlig upphandling och miljöinformation bör utvecklas samt att olika verktyg måste effektiviseras och samordnas och konkreta initiativ tas.

Utskottet vill även hänvisa till utskottets uttalanden hösten 2003 i samband med behandlingen av regeringens proposition 2003/03:117 Ett samhälle med giftfria och resurssnåla kretslopp (bet. 2003/04:MJU4, rskr. 2003/04:13). Utskottet, som tillstyrkte regeringens förslag, anslöt sig till vad regeringen anförde om att den tidigare inriktningen på avfallspolitiken bör fortsätta och utvecklas enligt den inom EU beslutade avfallshierarkin. Viktiga aspekter i denna politik är lättillgängliga system och tydliga regler för vad som gäller. Konsumenterna och en miljöriktig hantering måste stå i fokus tillsammans med hänsyn till lokala och regionala förutsättningar. Avfallshanteringen tydliggjordes inte bara som ett miljöproblem utan också som en fråga om infrastruktur samtidigt som det centrala planeringsansvaret blir tydligare och den centrala uppföljningen utvecklas och stärks. Utskottet ansåg vidare att det finns anledning att komplettera styrmedlen för att utifrån bl.a. ekonomiska och praktiska förutsättningar i större utsträckning tillskapa ett ekologiskt omhändertagande av avfall i enlighet med avfallshierarkin. Nödvändigheten av att både mängden avfall och dess farlighet minskar betonades av utskottet.

Med det ovan anförda finner utskottet syftet med motionerna 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 53 och 2003/04:MJ66 (fp) yrkande 15 i väsentliga delar tillgodosett utan några ytterligare åtgärder från riksdagens sida.

Som regeringen anför i skrivelsen skall staten självklart vara ett föredöme i att främja social och miljömässig hänsyn. Detta kan ske genom t.ex. upphandling, utvecklingssamarbete, exportkrediter och statlig ägarpolitik. Miljömässiga och sociala hänsynstaganden är av affärsässig och strategisk betydelse och bör vara självklara utvärderingsparametrar för beslut som rör förvaltningen av statliga bolag. Styrelserna bör således aktivt följa företagets insatser i dessa frågor.

För att stimulera svenska företag att stödja och sträva efter att följa internationellt framförhandlade konventioner och riktlinjer avseende mänskliga rättigheter, grundläggande arbetsvillkor och en hållbar miljö lanserade statsministern i mars 2002 initiativet Globalt Ansvar. Globalt Ansvar tar sin utgångspunkt i OECD:s riktlinjer för multinationella företag och principerna i FN:s Global Compact. Globalt Ansvar har tre övergripande målsättningar:

- att bidra till förverkligandet av mänskliga rättigheter och hållbar utveckling,
- att stärka svenska företags konkurrenskraft samt
- att öka kunskapen om och efterlevnaden av de multilaterala regelverken.

Aktiviteterna inom regeringens projekt Globalt Ansvar inkluderar externa aktiviteter för en bred intressentkrets såsom seminarier, workshops och hemsida. Dessutom ingår interna aktiviteter i syfte att öka medvetenheten hos Regeringskansliet, relevanta myndigheter, verk och organisationer samt aktivt deltagande i den internationella policyutvecklingen. I skrivelsen framhåller regeringen även att biståndsministern i mars 2004 var värd för en internationell konferens kring utvecklingsaspekterna av arbetet med företags sociala och miljömässiga ansvar.

Det anförda innebär enligt utskottets mening att syftet med motionerna 2003/04: MJ65 (m) yrkande 14 och 2003/04: MJ67 (c) yrkande 2 i väsentliga delar kan anses tillgodosett. Motionerna i dessa delar påkallar inte någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Regional utveckling och regionala förutsättningar

Regional utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet, som instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen, avstyrker ett motionsyrkande (m) om regional utveckling. Utskottet hänvisar till tidigare uttalanden av skatteutskottet, till Miljöbalkskommitténs arbete och till vad som anförts ovan under avsnittet Hållbart näringsliv.

Jämför reservation 84 (m).

Skrivelsen

Regionala utvecklingsprogram och regionala tillväxtprogram är enligt regeringen centrala instrument i arbetet för hållbar regional utveckling. Regeringen avser att initiera ett metodutvecklingsarbete för arbetet med regionala utvecklingsprogram. Regionala tillväxtprogram skall genomföras under perioden 2004–2007. Genom årliga uppföljningar skall bl.a. redogöras för hur jämställdhets-, integrations- och miljödimensionen har beaktats och utvecklats.

Motionen

Enligt motion 2003/04: MJ65 (m) är bästa sättet att skapa regional utveckling att ge enskilda och företag så bra förutsättningar att de väljer att bo och etablera sig i hela landet. Det är också fråga om att åstadkomma bra villkor för småföretagande som t.ex. att ta bort de diskriminerande 3:12-reglerna. En alltför rigid tillämpning av lagar som miljöbalken är enligt motionärerna till nackdel för den regionala utvecklingen. Infrastrukturen, särskilt vägarna, måste förbättras och EU:s strukturfonder måste utnyttjas fullt ut (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

I sitt betänkande Allmänna motioner om punktskatter (2003/04: SkU24) anför skatteutskottet att riksdagen vid budgetbehandlingen för år 2004 har godtagit regeringens förslag om fortsatt grön skatteväxling som innebär höjda skatter på bränslen, el och bekämpningsmedel. Jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna kompenseras genom en höjning av koldioxidskattelättnaden. I betänkandet anfördes även att regeringen har aviserat sin avsikt att inför kommande skatteväxlingar se över i vilken form compensation skall ske för höjningen av skatten på diesel avseende jord- och skogsbrukets arbetsmaskiner.

Riksdagen avsgjorde i samband med budgetbehandlingen oppositionens krav på bl.a. sänkta skatter på bränslen, el och slopade skatter på handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Skatteutskottet hänvisar också i sitt betänkande till Skattenedsättningskommittén (Fi 2001:09) som har sett över utformningen av nedsättningssystemet för bl.a. jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksnäringarna. Översynen har omfattat beskattningen av såväl bränslen som el. Konsekvenserna för de berörda verksamheterna när det gäller bl.a. deras konkurrenskraft har analyserats. Utredningen avlämnade i april 2003 betänkandet som bereds i Regeringskansliet.

Vidare hänvisar skatteutskottet till att beskattningen av dieselolja för jordbrukets arbetsmaskiner med förtur har setts över av Vägtrafikskatteutredningen (Fi 2001:08). Utredningen har i en promemoria i februari 2002 i ett preliminärt ställningstagande ansett att om dieseloljebeskattningen för arbetsmaskiner skall sänkas bör det ske till den s.k. uppvärmningsnivån, vilket skulle motsvara sänkt skatt med 62 öre per liter. Det slutliga ställningstagandet i frågan tas när utredningen utrett de grundläggande principerna för trafikbeskattningen. Utredningen slutredovisade sitt arbete i maj 2004 (SOU 2004:63). Den s.k. HOBS-utredningen (Fi 2001:12) har utvärderat skatterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel. I betänkandet Skatt på handelsgödsel och bekämpningsmedel? (SOU 2003:9) föreslår utredningen att skatten på handelsgödsel skall vara kvar och att skattesatserna behålls oförändrade. För att minska riskerna med användningen av bekämpningsmedel föreslås att uttaget av en skatt differentieras efter medlets farlighet för hälsa och miljö. I avvaktan på ett sådant system föreslås en höjning av skatten med 5 kr till 25 kr. I samband med budgetpropositionen för år 2004 beslutade riksdagen att skatten på bekämpningsmedel skulle höjas till 30 kr fr.o.m. den 1 januari 2004.

För skatten på el gäller som huvudregel att återbetalningen sker på årsbasis, med möjlighet för företag med förbrukning i större omfattning att få återbetalning kvartalsvis. Vad gäller återbetalning av elskatt finns det en administrativ gräns som innebär att endast den del av skattebeloppet som överstiger 1 000 kr per år betalas tillbaka. Enligt skatteutskottets mening har de regler som nu gäller för nedsättning av skatterna på eldningsolja och el utformats med industrin som förebild, och återbetalningsreglerna har med de anpassningar som krävs på grund av de annorlunda förutsättningarna en liknande utformning.

I sammanhanget vill utskottet hänvisa till vad som anförts ovan under avsnittet Hållbart näringsliv om regeringens avsikt att senare under hösten föreslå riksdagen att arvs- och gåvoskatten tas bort. Inriktningen är att arvs- och gåvoskatten skall slopas fr.o.m. den 1 januari 2005. I finansplanen gör regeringen även bedömningen att 3:12-reglerna bör förändras så att de blir mer gynnsamma för företagen. Utskottet vill även erinra om Miljöbalkskommitténs övergripande uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag till nödvändiga reformer (dir. 1999:109, 2001:25, 2003:61

m.fl.) Kommittén har under år 2004 redovisat delbetänkandena Miljöbalkens sanktionssystem och hänsynsregler (SOU 2004:37) och Alternativ för miljöbalkens prövningsorganisation (SOU 2004:38). Betänkandena bereds i Regeringskansliet.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 16 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Skogen som resurs

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett flertal motionsyrkanden (s, m, fp, kd, c,) om en översyn av skogspolitiken, ersättning för intrång i markanvändningen, skötselavtal, konsekvensanalyser, naturvårdsavtal, statlig mark för naturvårdsändamål, utökat områdesskydd, tätortsnära natur samt Naturvårdsverket och Sveaskog AB. Utskottet hänvisar till skrivelsen, till årets budgetproposition och till tidigare uttalanden och pågående åtgärder på områdena.

Jämför reservationerna 85 (m), 86 (m), 87 (c), 88 (fp), 89 (m, fp, kd, c, mp), 90 (fp, mp) och 91 (fp).

Skrivelsen

Ett hållbart nyttjande av skogen som förnybar resurs och med bibehållna naturvärden framhålls av regeringen som en viktig fråga i Sverige och i övriga världen.

Hushållning med resurser är i dag en tvingande nödvändighet. Världens skogar är i det sammanhanget ett gemensamt ansvar för alla länder, och biologisk mångfald är en förutsättning för väl fungerande och stabila ekosystem. FN:s konferens för miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, som bl.a. utmynnade i de s.k. Skogsprinciperna, ligger till grund för arbetet på skogsområdet på såväl nationell, regional som global nivå. Den senaste utvärderingen av skogspolitiken visar enligt regeringens bedömning att miljöhänsynen inom skogsbruket successivt har förbättrats under 1990-talet men att varken produktions- eller miljömålet har uppnåtts.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ63 (kd) begärs en totalöversyn av den svenska skogspolitiken. I översynen bör en avvägning göras mellan produktions- och miljömålen. Vidare bör översynen vara väl underbyggd och beakta studier av olika skogsområden som skyddas genom statliga markköp eller frivilligt ingångna skogsvårdsavtal och prioritera en träffsäker inventering av den svenska skogen. Avsatta skogsområden måste konsolideras och resultaten av avsättningarna utvärderas (yrkande 12). I motion 2003/04: MJ65 (m) framförs en rad synpunkter på skogspolitiken. Jämställandet av miljö- och produktionsmålen

får inte innebära att produktionen prioriteras ned. Skogspolitiken bör utvärderas men utvärderingen bör inte samordnas med utvärderingen av miljömålet eftersom det då är svårt att undvika att miljömålet prioriteras på bekostnad av produktionsmålet. Motionärerna anser det positivt att regeringen tydligt deklarerar att långsiktighet och stabilitet skall prägla skogspolitiken, men hänvisningen till att nya värderingar skall få komma till uttryck i den konkreta utformningen av politiken inger oro för produktionsmålet ställning. Behovet av rekreationsområden bör lösas inom ramen för skogspolitiken eller något annat politikområde, och rekreationsområden i skogsmark bör ingå i den kommunala planeringen. Områden för fritidsändamål bör avsättas antingen genom inköp eller tecknande av avtal med markägaren där denne mot ersättning friställer mark eller åtar sig bruksrestriktioner för rekreationsbehov. Motionärerna motsätter sig en gemensam skogspolitik på EU-nivå eftersom ökade inslag av gemensamhetslagstiftning inskränker det nationella självbestämmandet som inte har gemenskapskaraktär (yrkande 17).

I motion 2003/04: MJ287 (c) betonas att äganderätten inte får urholkas. Lagstiftningen måste förtydligas i syfte att äganderätten även i fortsättningen ges ett mycket starkt skydd. Samtidigt måste lagstiftningen utformas så att den inte förhindrar åtgärder som är motiverade på grund av skyddet av miljön (yrkande 1). Även behovet av klara och tydliga ersättningsregler påtalas i motionen. Markägaren måste få full ersättning för intrång, och kompensation måste utgå för begränsningar av pågående markanvändning som är att betrakta som mer än bagatellartad (yrkande 2). Även motion 2003/04: MJ384 (c) tar upp frågan om ersättning vid intrång och inskränkningar i äganderätten. Det framhålls som viktigt att alltid påminna om äganderättens betydelse för samhällsutvecklingen. Ingen skall berövas sin egendom eller få sin rätt att bruka den inskränkt annat än i speciella fall som noga specificeras i lag och mot full ersättning. Utöver ersättning för den mistade marken till marknadspris bör utgå en tilläggsersättning (yrkande 1). I motion 2003/04: MJ387 (m) delvis framförs krav på ersättning till markägaren när brukanderätten inskränks. Ersättningen bör vara årlig och kopplas till avtalet för skydd av naturvärdet inom berört markområde. Enligt motion 2003/04: MJ404 (m) skall ersättningsmark erbjudas vid naturskydd där markägandet övergår till staten (yrkande 4). Intrång som medför inskränkt förfoganderätt skall alltid medföra rätt till ersättning (yrkande 9).

Enligt motion 2003/04: MJ384 (c) bör avsättning av mark för naturvårdsändamål främst ske på statlig mark (yrkande 3). I motion 2003/04: MJ429 (s) efterlyses en rimligare fördelning av reservatsmark. Anslagen för drift och underhåll av reservaten är enligt motionärerna helt otillräckliga, och kvalitet och inte maximering av areal bör i mycket större utsträckning beaktas vid avsättningar. Avsättningar bör i huvudsak göras i Syd- och Mellansverige, medan Norrland fortsättningsvis måste fredas.

I motion 2003/04: MJ472 (fp) framhålls att information, dialog och samråd mellan berörda parter är av största vikt vid bildandet av naturreservat och naturskyddsområden. Vidare måste markägaren hållas skadeslös och skötsel-

planer inrättas (yrkande 18). Fler Natura 2000-områden måste ges kvalificerat skydd som naturreservat eller på annat sätt, och ytterligare nationalparker och natur- och kulturresevat behövs för skyddet av exklusiva natur- och kulturlandskap (yrkande 23). Behovet av lokalt förankrade skötselplaner i samband med kommande reservatsbildningar påtalas i motionerna 2003/04: MJ287 (c) yrkande 3 och 2003/04: MJ349 (c) yrkande 1.

Några motioner tar upp frågan om frivilliga avsättningar av skyddsvärd skog genom naturvårdsavtal. Enligt motion 2003/04: MJ63 (kd) skall en större andel av avsättningarna ske genom frivilliga åtaganden och naturvårdsavtal (yrkande 10). I motion 2003/04: MJ384 (c) hävdas att avtal där staten och markägaren tar ett gemensamt ansvar för naturvården bör utnyttjas i betydligt större utsträckning än i dag (yrkande 2). Fördelen med frivilliga avtal med markägare om skötselplaner betonas även i motionerna 2003/04: MJ387 (m) delvis och 2003/04: N327 (c), där motionärerna anför att statligt ägande, som i fallet med den kraftigt ökande naturreservatsbildningen, inte är någon garanti för att ett s.k. särskilt samhällsintresse tillgodoses. Genom att enbart köpa in skyddsvärd mark utan att samtidigt sätta av resurser för att sköta marken motverkar regeringens politik sina egna syften. I stället bör skötselavtal ingås med berörda markägare, vilket är mycket mer effektivt (yrkande 12).

Enligt motionerna 2003/04: MJ288 (c) och 2003/04: MJ316 (kd) bör konsekvensanalyser genomföras innan nya naturreservat inrättas.

I syfte att skapa bästa möjliga förutsättningar för kommande reservat bör enligt motion 2003/04: MJ349 (c) yrkande 2 en utvärdering göras av nuvarande skyddsplaner. I motion 2003/04: MJ409 (kd) begärs att regeringen låter utreda värdet av gamla reservatsavsättningar och tidigare skyddad mark (yrkande 6).

När det gäller tätortsnära natur bör enligt motion 2003/04: MJ472 (fp) kommunerna uppmuntras att bygga ut grönstråk och s.k. gröna korridorer. Det framhålls som viktigt att staten i sin roll som markägare tar ett stort ansvar för miljöhänsynen. Samtidigt vill motionärerna påpeka att nedskräpningen av vår natur har ökat de senaste åren. En informationskampanj liknande Håll Sverige rent bör därför startas (yrkande 24).

I motion 2003/04: MJ66 (fp) krävs att regeringen omedelbart löser konflikten mellan Naturvårdsverket och Sveaskog (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Grunderna för gällande skogspolitik lades fast av riksdag och regering år 1993 (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252). Några av de viktigaste förändringarna jämfört med tidigare var att två jämställda mål för skogspolitiken fastställdes, ett produktionsmål och ett miljömål, och att detaljregleringen inom skogspolitiken minskades. Merparten av de bidrag som tidigare funnits avskaffades. Skogsägarna fick frihet under ansvar att själva bedriva ett hållbart skogsbruk. Skogspolitiken har därefter utvärderats och redovisats till regeringen två gånger, år 1997 och år 2002. Med anledning av 1997 års utvärdering föreslog regeringen mindre ändringar i skogsvårdsla-

gen (1979:429), vilka också har genomförts (prop. 1997/97:158, bet. 1998/99:MJU3, rskr. 1998/99:32). Ändringar i skogsvårdsförordningen (1993:1096) gjordes också. En översyn av förvaltningen av de statligt ägda skogarna gjordes år 2002 (SOU 2002:40). Resultaten av 2002 års utvärdering redovisade regeringen till riksdagen i skrivelsen Uppföljning av skogspolitiken (skr. 2003/04:39). I skrivelsen betonades att grunderna för dagens skogspolitik ligger fast. Samtidigt förordades en fördjupad, oberoende utvärdering och översyn av skogspolitiken. Miljömålsrådet gjorde i sin utvärdering av Sveriges 15 miljömål, Miljömålen – allas vårt ansvar, i februari 2004 bedömningen att målet Levande skogar kan vara svårt att nå med nu gällande beslut. Varken riksdagen eller de två utvärderingarna av 1993 års skogspolitik har haft några invändningar mot grunderna för skogspolitiken. Regeringen konstaterade i skrivelsen att dessa grunder, med jämställda mål och med frihet under ansvar, bör ligga fast. Samtidigt framhöll regeringen att det är väsentligt att utvärdera hur väl målen för skogspolitiken kan uppfyllas under de dryga tio år som den har tillämpats. De långa utvecklingstider som gäller för skog i Sverige gör att skogspolitiken skall vara framsynt. Det är därför först nu möjligt att mera genomgripande utvärdera effekterna av 1993 års skogspolitik. 2002 års utvärdering pekade på svårigheterna att särskilja olika påverkanfaktorer, som skogspolitiska mål, lagstiftning, skattepolitik och EU-politik. Även denna fråga ansåg regeringen att det fanns anledning att uppmärksamma.

Den 19 maj 2004 beslutade regeringen att tillkalla en utredare med uppdrag att se över skogspolitiken. Utvärderingen skall ha som utgångspunkt att grunderna för den gällande skogspolitiken ligger fast, vilket innebär att skogspolitikens två jämställda mål, produktionsmålet och miljömålet ligger fast. Skogen och skogsnäringen skall vara ekonomiskt, socialt, kulturellt och ekologiskt hållbara. Ett hållbart skogsbruk skall bedrivas, och skogen och skogsnäringen kommer även i fortsättningen att vara av ekonomisk, social, kulturell och ekologisk betydelse för Sverige. Regeringen bedömer att det är väsentligt att utvärdera hur väl målen för skogspolitiken har uppfyllts under de dryga tio år som den har tillämpats. Statens respektive skogsnäringens ansvar för genomförande av skogspolitiken skall förtydligas. Utredaren skall i första hand utgå från att det statliga åtagandet inte skall öka i omfattning. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2005 (dir. 2004:70). De synpunkter som tas upp i motionerna 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 12 och 2003/04:MJ65 (m) yrkande 17 kommer således att få sin belysning inom ramen för utredarens uppdrag. Utskottet föreslår därför att motionerna i dessa delar lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Med anledning av motion 2003/04:MJ65 (m) vill utskottet tillägga att, trots att ingen gemensam skogspolitik finns, den svenska skogspolitiken i allt högre utsträckning påverkas av medlemskapet i EU. Frågan om ökade inslag av gemensam politik aktualiserades under förhandlingarna om det nya fördraget, men inga ändringar gjordes. Trots detta berör flera aktuella EU-förslag skogspolitiken. Kommissionens förslag till ny förordning för landsbygdsut-

veckling för perioden 2007–2013 innehåller en mängd åtgärder med skoglig inriktning. För närvarande gäller detta särskilt de s.k. FLEGT-förhandlingarna om skogsvårdslagstiftningens efterlevnad framför allt i fråga om handel. Syftet är att förhindra import till EU av virke som avverkats i strid med exporterande lands lagstiftning, såväl skogslagstiftning som ekonomisk lagstiftning. Som regeringen anför i budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 23, är det viktigt att väl hävda svenska intressen inom det skogspolitiska området, eftersom skogen har stor betydelse för landet. Utvecklingen måste följas noga när flera stora skogsländer har blivit medlemmar i unionen under år 2004.

I samband med 1991 års miljöpolitiska proposition uttalade sig utskottet och riksdagen om principerna för ansvaret vid bevarandet av skyddsvärda områden m.m. (1990/91:JoU30 s. 255). Regeringen kom därefter att hänvisa till dessa principer i motiven till miljöbalken (prop. 1997/98:45, bet. 1997/98:JoU20). Uttalandet innebär i korthet att ansvaret för att säkerställa den biologiska mångfalden inte får begränsas till att bli en fråga om statens ekonomiska resurser för inträngs- och inlösenersättningar. En princip, parallellt med polluter pays principle, borde utformas där förvaltande av naturen och den biologiska mångfalden blir ett normalt inslag i verksamheten och som inte förutsätter statliga bidrag. Utskottet fastslog att alla har ansvar för att bevara biologisk mångfald och att också det ekonomiska ansvaret bör delas av alla. Med detta synsätt fordrades enligt utskottet alltså regler, enligt vilka samhället till en viss grad kompenserar markägare och andra rättighetsinnehavare, som grundas på bl.a. naturvårdsskäl. Miljöbalken kom i enlighet med uttalandena att i korthet innebära att rätt till ersättning föreligger vid beslut om nationalpark, naturreservat, kulturresevat, biotopskyddsområde, vattenskyddsområde samt föreläggande och förbud enligt den s.k. samrådsparagrafen (12 kap. 6 §). Innebär ett sådant beslut att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras betalas ersättning för intrånget. Ersättning betalas också vid vissa undersökningar och vid föreläggande om stängselgenombrott m.m. En eventuell ersättning skall emellertid alltid minskas med ett belopp som motsvarar vad fastighetsägaren är skyldig att tåla utan ersättning. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ287 (c) yrkandena 1 och 2, 2003/04: MJ384 (c) yrkande 1, 2003/04: MJ387 (m) delvis och 2003/04: MJ404 (m) yrkandena 4 och 9.

Av budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 23, framgår att arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar har utvecklats mycket positivt. Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokalkännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste faktorerna, vilket även den skogspolitiska utvärderingen antyder. Skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Naturvårdsavtalen innebär inte ett permanent skydd för marken på samma sätt som biotopskydd eller naturreservat, utan det är fråga om avtal som normalt tecknas på 50 år. Under år 2003 har Natur-

vårdsverket beslutat om köp och intrångsersättning för att bevara skogsmark som naturreservat inom skogs- och skogsmosaikobjekt med en areal om drygt 14 338 hektar, varav 11 255 hektar produktiv skogsmark till en kostnad av 399 miljoner kronor. Motsvarande siffror för år 2002 var för skogs- och myrmosaikobjekt 21 824 hektar, varav ca 14 600 hektar produktiv skogsmark till en kostnad av 314 miljoner kronor. År 2001 skyddades skogs- och skogs/myrobjekt om ca 14 841 hektar, varav 11 700 hektar utgjorde produktiv skogsmark och kostnaden var ca 405 miljoner kronor. Arealen produktiv skogsmark undantagen från skogsbruk genom biotopskyddsområden och naturvårdsavtal ökade under år 2003 med 1 950 respektive 4 400 hektar. Motsvarande siffror för år 2002 var ca 5 000 respektive ca 2 150 hektar och för år 2001 947 respektive 1 900 hektar. Kostnaden för biotopskyddsområden under år 2003 uppgick till 101 miljoner kronor och för naturvårdsavtal till 34 miljoner kronor. Skogsbrukets frivilliga avsättningar av skogsmark i form av hänsynsområden har ökat kraftigt från 230 000 hektar år 1998 till 810 000 hektar år 2001. I dag beräknas enligt Skogsstyrelsen ca en miljon hektar produktiv skogsmark vara undantagen från skogsbruk i form av hänsynsområden.

När det gäller delmålet om långsiktigt skydd av skogsmark har satsningen på skyddet av skogsmark genom naturreservat, biotopskydd och frivilliga insatser de senaste åren varit stor men inte tillräcklig. De medel för skydd och skötsel för att bevara biologisk mångfald som funnits till Naturvårdsverkets disposition har under perioden 1999–2003 ökat kraftigt. Det innebär att också arbetet med att långsiktigt skydda mark som naturreservat har ökat starkt i omfattning under perioden. Länsstyrelsernas administrativa kapacitet har förstärkts från ca 25 årsarbetskrafter år 1997 till ca 75 årsarbetskrafter år 2002. Även Skogsvårdsorganisationen har genom biotopskyddsanslaget möjlighet att skydda mindre mark- och vattenområden som biotopskyddsområden. Dessa medel används också för att finansiera naturvårdsavtal. Till och med år 1998 uppgick anslaget till 20 miljoner kronor per år, men har sedan vuxit och var 170 miljoner kronor år 2003. För år 2004 har anslaget minskat till 150 miljoner kronor. Från år 1999 till år 2003 skyddades ca 8 000 hektar genom biotopskydd och ca 19 000 hektar genom naturvårdsavtal. Under samma period ökade skogsbrukets frivilliga avsättningar med ungefär 600 000 hektar. Den totala arealen skogsmark som därmed är undantagen skogsproduktion är nästan 2 miljoner hektar. Som anförs i årets budgetproposition blir mot denna bakgrund skogsägarnas egna insatser alltmer viktiga för att de miljö- och skogspolitiska målen skall kunna uppnås. Informationen om bl.a. det biologiska innehållet och om värdet för naturvärden i dessa frivilligt avsatta områden behöver emellertid förbättras. Kvaliteten på frivilligt avsatta områden kommer att beskrivas av utredningen (N 2004:12) om utvärdering och översyn av skogspolitiken, och frågorna kommer att behandlas vidare i samband med regeringens redovisning till riksdagen under år 2005 av den fördjupade utvärderingen av miljömålen.

När det gäller genomförande av områdesskydd framhöll regeringen i skrivelsen En samlad naturvårdspolitik (skr. 2001/02:173) att områdesskydd,

inklusive skydd av vattenmiljöer, i högre utsträckning bör värderas i ett landskapsammanhang. Arbetsformerna bör utvecklas i riktning mot öppenhet och dialog samt god information tidigt i processen. Samverkan med människor som lever i eller nära områden som avses att skyddas, liksom med andra intressenter, bör utvecklas. Vidare behövs en bättre kartläggning av naturtyper, arter och livsmiljöer som redan har skydd, och en naturtypindelning behöver läggas fast. Väl definierade naturtyper liksom bristanalyser som relaterar till totalförekomster av olika naturtyper och arter bör användas i det fortsatta arbetet. Därutöver bör integreringen av Natura 2000-arbetet i övrig naturvård fortsätta. Statens skogar skall fortsättningsvis förvaltas på ett fördömligt sätt både från produktions- och miljösynpunkt för att trygga en långsiktigt ekologisk och produktionsmässig hållbar utveckling. När det gäller frågan om bättre förutsättningar för naturvårdsmyndigheterna att kunna erbjuda bytesmark avser regeringen att återkomma till riksdagen. Innan köp eller inträngsersättning används vid områdesskydd bör bl.a. övervägas vilka naturtyper som dominerar, vilka inskränkningar i markägarens dispositionsrätt som planeras mot bakgrund av bevarandemålens kostnadseffektivitet, och förvaltningen av skyddade områden bör förstärkas. Även vid förvaltning och skötsel bör enligt regeringen arbetsformerna präglas av öppenhet, bra dialoger och deltagande av olika intressenter samt av god information mycket tidigt i processen. Innovativa lokala förvaltningsformer bör prövas. I skrivelsen framhåller regeringen att förvaltning och skötsel av skyddade områden öppnar specifika möjligheter till att mot ersättning engagera lokala aktörer i den direkta praktiska skötseln. Det kan röra sig om att, med beaktande av gällande regler för upphandling, direktupphandla skötseltjänster från brukare på berörda fastigheter, att arvodera eller anställa personer med lokal förankring för löpande uppdrag eller att anlita lokala entreprenörer. En annan variant kan enligt regeringen vara att upplåta intäktsbringande verksamhet genom avtal, t.ex. turistverksamhet, guidning, viss försäljning och kaféverksamhet. Ett annat sätt att engagera lokala aktörer är att så långt det är möjligt försöka välja lokala leverantörer av varor och tjänster, exempelvis när det gäller aktiviteter inom naturturismen. Redan i dag används i varierande utsträckning uppdragsavtal med lokala brukare om att utföra aktiva skötselåtgärder i olika reservat. Behoven framöver i skyddade områden, inklusive Natura 2000-områdena, får enligt regeringen visa om det finns anledning att utveckla och tillämpa även andra avtalsformer i syfte att på ett kostnadseffektivt sätt nå bevarandesyftena.

Förvaltningen av skyddade områden bör underlätta ett ökat nyttjande av områdena för upplevelser, friluftsliv, natur- och kulturturism m.m. Övervakning och uppföljning av värdefull natur bör ses som en del av övervakningen av miljötillståndet. Slutligen ansåg regeringen att uppföljningen av att bevarandemålen upprätthålls är ett eftersatt område som bör förstärkas. Regeringen anförde vidare att uppmärksamheten under den närmaste tioårsperioden bör riktas på att uppnå de delmål som riksdagen har lagt fast. För att klara detta krävs att organisationen och verktygen för genomförande av områ-

desskydd förbättras och utvecklas, och processen måste effektiviseras ytterligare. Genomförandet kommer att präglas av ett mycket stort antal objekt som i sin tur kommer att beröra ett stort antal fastigheter och ännu fler fastighetsägare. Enligt regeringen finns det i dag i allt väsentligt en bra organisation för att klara detta genomförande. Utskottet delade denna uppfattning (bet. 2001/02:MJU24 och 2003/04:MJU3).

Av årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framgår att Naturvårdsverket under år 2003 har slutredovisat en plan för hur en nationell basinventering av de föreslagna Natura 2000-områdena och skyddade områden kan genomföras. I planen ingår dels kostnadsberäkning av genomförandet, dels förslag till hur data från basinventeringen skall hanteras. Utskottet delar verkets syn på den föreslagna inriktningen på och omfattningen av basinventeringen. Som regeringen anför i ovan nämnda skrivelse är en uppföljning av Natura 2000-områdena nödvändig för att de utpekade naturvärdena skall kunna säkerställas. Genom basinventeringen kommer även värdefull kunskap som gagnar såväl det statliga som det kommunala naturvårdsarbetet att byggas upp. Det anförda innebär att utskottet finner syftet med motionerna 2003/04:MJ287 (c) yrkande 3, 2003/04:MJ288 (c), 2003/04:MJ316 (kd), 2003/04:MJ349 (c) yrkandena 1 och 2, 2003/04:MJ409 (kd) yrkande 6 och 2003/04:MJ429 (s) i allt väsentligt tillgodosett. Motionerna i dessa delar bör inte medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Enligt miljö kvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål 1 skall det fram till år 2010 slutas naturvårdsavtal på totalt 50 000 hektar i landet. Med anledning av detta har Skogsvårdsorganisationens anslag för områdesskydd öronmärkts så att 25 % av anslaget skall användas för naturvårdsavtal. Detta innebär att ca 45 miljoner kronor anvisades för naturvårdsavtal år 2002. Under år 2003 var motsvarande summa också ca 45 miljoner kronor och under år 2004 ca 39 miljoner kronor. Under perioden 1994–2002 utbetalades ca 60 miljoner kronor som ersättning till markägare. Av anslaget använder Skogsvårdsorganisationen ca 20 % för egna kostnader, vilket motsvarar i genomsnitt 11 500 kr per avtal.

Som framgår av utskottets redogörelse ovan har arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar utvecklats i en glädjande riktning, och skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokalkännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste faktorerna till denna gynnsamma utveckling. Utskottet har inhämtat att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har beräknat de från år 2003 återstående kostnaderna för delmålet Långsiktigt skydd av skogsmark. Beräkningarna, som ingår i Skogsstyrelsens rapport Underlag för fördjupad utvärdering 2004 av miljö kvalitetsmålet Levande skogar, utgår från den skydds nivå som uppnåts t.o.m. år 2002. Sammantaget är det fråga om ca 1 400 miljoner kronor per år fr.o.m. år 2003. Enligt beräkningarna bör områden med naturvårdsavtal öka med ca 35 000 hektar till år 2010, vilket enligt Skogsstyrelsen grovt beräknat kommer att kosta

450 miljoner kronor eller ca 55 miljoner kronor per år fr.o.m. år 2003 och framåt. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 23, framgår att arealerna produktiv skogsmark för naturvårdsavtal vid utgången av år 2003 totalt uppgick till ca 13 400 hektar. Härav tillkom under år 2003 ca 4 000 hektar som naturvårdsavtal och under år 2002 ca 5 000 hektar.

För att målet om en ökad areal biotopskyddsområden och naturvårdsavtal skall kunna nås och för att kvaliteten hos dessa skyddsformer skall kunna säkras långsiktigt måste enligt utskottets mening former och metoder för skyddsarbetet, liksom den naturvårdande skötseln och tillsynen av biotoperna, utvecklas ytterligare. Med det anförda och i avvaktan på den till våren 2005 aviserade propositionen om miljö kvalitetsmålen föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 10, 2003/04: MJ384 (c) yrkande 2 och 2003/04: MJ387 (m) delvis inte föranleder något särskilt uttalande från riksdagens sida.

Med det nu anförda och med vad utskottet i tillämpliga delar anført ovan bör inte heller motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 18 medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

I regeringens skrivelse 2003/04:39 Uppföljning av skogspolitiken redovisades de skäl som tidigare angetts för att staten bör äga betydande skogsarealer. Skälen kan sammanfattas på följande sätt. Statligt skogsbruk bör genom att vara ledande inom såväl natur- och kulturmiljövård som produktion av virke och andra nyttigheter tjäna som föredöme för hela skogsnäringen. Statligt skogsägande underlättar vidare en långsiktig förvaltning av större sammanhängande områden för att t.ex. bevara biologisk mångfald och från natur- och kulturmiljösynpunkt värdefull skogsmark. Statligt skogsägande ger också möjligheter till bättre arrondering av mark och underlättar markbyten med andra ägare, vilket bl.a. är viktigt för att tillgodose friluftslivets samt natur- och kulturmiljövårdens behov. Skogen är en naturresurs med stora natur- och kulturmiljövärden och en naturtillgång som berör många människor och som i hög grad bör vara tillgänglig för ett rörligt friluftsliv. Ett statligt skogsägande värnar dessa intressen och stärker allmänhetens känsla för skogen med dess natur- och kulturmiljövärden som gemensam tillgång och gemensamt ansvar. Vidare skall skogsmark som ingår i nationalpark enligt gällande lagstiftning ägas av staten. Staten äger också skogsmark för speciella ändamål, t.ex. genom Sveriges lantbruksuniversitet för långsiktiga vetenskapliga ändamål.

Vid sin behandling av skrivelsen instämde utskottet med regeringen i vad som anförts och i att statens skogar skall förvaltas på ett föredömligt sätt när det gäller såväl virkesproduktion som hänsyn till natur- och kulturmiljön samt sociala värden (bet. 2003/04: MJU16). På miljösidan bör staten följaktligen ligga i frontlinjen beträffande krav på en ansvarsfull förvaltning av det egna skogsbruket och ombesörja en god kompetens såväl inom den egna verksamheten som hos anlåtade organisationer. Redan i dag är merparten av det statliga skogsbruket anslutet till den frivilliga certifieringsstandarden FSC. Statens skogsförvaltning kan ha stor betydelse för att utveckla den lokala turist-

närings- och natur- och kulturturism. Sveaskog AB har beslutat att utveckla en sådan verksamhet på sina marker.

Utskottet, som vidhåller sin uppfattning, anser således att statligt skogsbruk bör kunna tjäna som ett föredöme för hela skogsnäringen genom att fortsätta att utveckla förvaltningsmodeller som kan ge förutsättningar för både en effektiv och värdeskapande virkesproduktion och bevarande av natur- och kulturmiljövärden samt annat nyttjande. Genom det statliga skogsinnehavet finns särskilda möjligheter att bidra till detta. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 2003/04: MJ384 (c) yrkande 3 och 2003/04: N327 (c) yrkande 12.

Av den nu aktuella skrivelsen framgår att regeringen i april 2004 beslutade att ytterligare komplettera det svenska bidraget till det europeiska nätverket av värdefulla områden, Natura 2000, med 417 nya områden. Enligt kommissionens plan skall nätverket sedan beslutas under hösten 2004. Under de närmaste åren kommer det nationella genomförandet av Natura 2000-nätverket att fokusera på att ta fram bevarandeplaner för de närmare 4 000 områdena. I årets budgetproposition, utgiftsområde 20, anför regeringen att Natura 2000-arbetet gick in i en ny fas under året. Urvalet av områden till nätverket är i stort sett klart. I december 2003 fastställde kommissionen den alpina regionen som är en av EU:s sex biogeografiska regioner. Regeringen har under året till kommissionen föreslagit ytterligare områden som bör ingå i det europeiska nätverket Natura 2000. Sedan år 1995 har totalt 3 903 områden föreslagits enligt art- och habitatdirektivet och 509 områden enligt fågeldirektivet. Arbetet pågår nu med att ta fram bevarandeplaner för alla föreslagna områden. Med det anförda och med vad utskottet i tillämpliga delar anført ovan under detta avsnitt finner utskottet syftet med motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 23 i allt väsentligt tillgodosett. Något särskilt riksdagens uttalande med anledning av motionen finner utskottet inte påkallat.

I regeringens skrivelse 2003/04:39 Uppföljning av skogspolitiken anförde regeringen att Skogsvårdsorganisationen bedriver ett projekt med fokus på tätortsnära skog med människan i centrum. Projektet syftar bl.a. till att nå grupper som inte naturligt kommer ut i skogen. Pilotskogar, publikationer och manualer skall visa exempel på hur man kan stimulera och förbättra möjligheterna till rekreation i de tätortsnära skogarna. Arbetet sker i samarbete med kommuner och privata skogsägare inom ett begränsat geografiskt område. Att skapa goda förutsättningar för friluftsliv och rekreation är ett bra sätt att investera i god folkhälsa. Utskottet delar uppfattningen att erfarenheter från detta projekt kommer att utgöra en bra grund för att arbeta vidare med tätortsnära rekreationsskogar i hela landet. Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion 2003/04: MJ472 (fp) yrkande 24 om att tätortsnära natur- och rekreativvärden om möjligt bör bevaras. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår och mot bakgrund av vad som anförts föreslår utskottet att motionsyrkandet lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverket och Länsstyrelsen i Norrbottens län har inventerat statens skogar och pekat ut områden med höga natur-

värden. Med anledning av att frågan är kontroversiell har Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Norrbotten och Sveaskog AB haft samråd om hur dessa skogar skall hanteras i framtiden. Samrådet om prioritering av vilka marker som skall skyddas och lämpliga former för skyddet inleddes i början av april. Sedan dess har arbetsgruppen haft flera möten och även gjort gemensamma skogsbesök. Utgångspunkten har varit det av riksdagen beslutade arealmålet om 320 000 hektar reservat på produktiv skogsmark i Sverige. Sveaskog har i Norrbotten ca 1 500 000 hektar produktiv skogsmark. Av dessa har 126 000 hektar vid inventeringen visat sig ha höga naturvärden. Dessa arealer har i arbetet delats upp i två grupper, dels de som bör bli naturreservat, ca 30 000 hektar, dels de som kan hanteras enligt Sveaskogs miljöpolicy, ca 33 000 hektar. I den senare gruppen utgörs 24 000 hektar av beslutade ekoparker. Det gemensamma arbetet med att kategorisera de återstående 63 000 hektaren fortsätter under hösten. Parterna enades i mitten av juni 2004 om principerna för förvaltningen. Enligt samrådsprinciperna kommer betydande arealer att hanteras i enlighet med Sveaskogs miljöpolicy medan andra stora områden föreslås bli naturreservat. Kategoriseringen av återstående områden kommer att ske i enlighet med den strategi för långsiktigt skydd av skogsmark som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen håller på att ta fram. Arbetsgruppen kommer att sortera och gruppera de aktuella skogarna i fyra grupper så att klarhet skapas om den vidare hanteringen i olika kategorier, dvs. skogar som bör bli reservat utifrån ett nationellt perspektiv, skogar som blir ekoparker, skogar som ges ett frivilligt skydd eller sköts med särskilda hänsyn och skogar som kan brukas med generella hänsyn. Med det anförda finner utskottet syftet med motion 2003/04: MJ66 (fp) yrkande 12 tillgodosett utan någon vidare åtgärd från riksdagens sida.

Jordbruk, fiske och rennäring

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett antal motioner (s, m, fp, kd) om bl.a. konkurrenskraften för svenskt jordbruk, om översyn av EU:s fiskesubventioner, om reglering av säl- och skarvbestånden, om yrkesfiskaravdrag och om en hållbar same- och rennäringspolitik. Utskottet hänvisar till regeringens skrivelse, till tidigare ställningstaganden i frågorna, till årets budgetproposition och till pågående arbete på områdena.

Jämför reservationerna 92 (m), 93 (fp), 94 (fp), 95 (fp), 96 (kd), 97 (kd), 98 (kd), 99 (kd), 100 (kd) och 101 (m).

Skrivelsen

Hållbara konsumtions- och produktionsmönster betonas av regeringen som viktiga utgångspunkter för de areella näringarna och för landsbygden.

En långsiktigt hållbar utveckling av de areella näringarna innefattar strategiska framtidsfrågor om produktionen av livsmedel, ett konkurrenskraftigt

jordbruk, ett långsiktigt hållbart fiske och en levande landsbygd för boende, rekreation och turism. En utgångspunkt för politikens inriktning är att produktionen skall styras av konsumenternas efterfrågan. Inom ramen för landsbygdspolitiken genomförs särskilda åtgärder med inriktning på landsbygdens utveckling. Renskötseln spelar en central roll i samiskt näringsliv och samisk tradition och är därmed en grundläggande förutsättning för bevarandet av det samiska kulturarvet.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ65 (m) hävdas att ökade ansträngningar för att förbättra kunskapen och därmed minska miljöpåverkan från den konventionella livsmedelsproduktionen sannolikt skulle ge avsevärt större effekt än åtgärder för att gynna ekologisk produktion. Enligt motionärerna grundas inriktningen att främja ekologiska livsmedel på en felaktig analys och bör därför överges. Så kallade frivilliga åtaganden mellan myndigheter, kommuner, företag och livsmedelsbranschen bör inte främjas (yrkande 8). Det svenska jordbruket har i dag uppenbara svårigheter att klara konkurrensen från andra länders jordbruk på grund av unikt höga skatter på jordbrukets produktionsmedel, unika krav på djurhållningen och tillämpningen av miljöbalken och annan miljölagstiftning. Det är emellertid bra om det som regeringen aviserar om att bl.a. tillväxt och sysselsättning skall få en mer framträdande roll blir verkligt (yrkande 18).

Enligt motion 2003/04: MJ66 (fp) måste jordbrukspolitiken i EU förändras radikalt och vara en del av kampen mot fattigdomen i tredje världen och en hållbar utveckling. Detta innebär bl.a. att handelshinder och subventioner måste avvecklas snabbt, att de etiska värdena inom jordbruket måste bevaras och att jordbrukets stora betydelse för bevarandet av biologisk mångfald och goda livsmiljöer för människor och djur måste erkännas. Vidare måste ett mer långtgående förslag med snabbare avreglering på den europeiska jordbruksmarknaden utarbetas, och företrädare för de areella näringarna måste konkurrera på likartade villkor och på en konkurrensutsatt marknad. Slutligen måste exportbidrag, dumpningsförfarande och höga tullar förbjudas och utvecklingen i EU måste påskyndas så att samtliga länder når upp till kraven på ett gott djurskydd, god miljö och säkra livsmedel (yrkande 3). Även behovet av en politik för biologisk mångfald och långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk påtalas i motionen. Styrmedel som gynnar en hållbar utveckling av dessa näringar bör införas och, när det gäller landsbygdsprogrammen, bör det vara tillräckligt med målformuleringar för vad stödet skall åstadkomma. Därefter bör experter fördela medlen så att målen bäst uppfylls (yrkande 11).

Enligt motion 2003/04: MJ67 (c) behövs en utredning som undersöker vad som krävs för att jordbruket skall vara långsiktigt hållbart och som jämför vilka miljöeffekterna blir vid en avsaknad av ett livskraftigt, fungerande jordbruk (yrkande 6).

I motion 2003/04: MJ63 (kd) begärs en översyn av EU:s fiskesubventioner i syfte att göra fiskepolitiken mer ändamålsenlig för att uppnå ett långsiktigt

hållbart fiske. Enligt motionärerna gynnas i dag stordrift på bekostnad av småskaligt fiske med mindre fartyg (yrkande 24). Hänsyn till lokalbefolkningen när EU förhandlar med andra länder efterlyses i samma motion. Sverige måste verka för att fiskets konsekvenser för lokalbefolkningen alltid beaktas när EU förhandlar med andra länder (yrkande 25). Full kompensation bör utgå till yrkesfiskare till följd av nya EU-regler mot bifångster av tumlare (yrkande 22). Säl- och skarvbestånden bör regleras genom ansvarsfull viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av jakttider och andra villkor (yrkande 26). Fiskare skall ha möjlighet att fiska upp spökgarn mot statlig ersättning (yrkande 27). Det framhålls i motionen som angeläget att förslaget i betänkandet om yrkesfiskets konkurrenssituation (SOU 1999:3) genomförs så snart som möjligt, dvs. yrkesfiskaravdrag bör införas (yrkande 28).

När det gäller EU:s mål för fiskepolitiken och hållbarhet är det enligt motion 2003/04: MJ66 (fp) viktigt att fiskare och forskare kan råda över vilka fiskekvoter som skall gälla. Varje beslut om nya fiskemöjligheter måste se till beslutets konsekvenser för den marina miljön. Det internationella arbetet för hållbart fiske är viktigt, och samma hållbarhetsmål som inom EU-området skall gälla EU:s fiske i tredjeländ. Regeringen bör finna metoder för att på ett tidigt stadium aktivt involvera riksdagen i Sveriges ställningstaganden vad avser kommissionens strategi för att skydda och bevara den marina miljön (yrkande 10).

Behovet av en hållbar same- och rennäringspolitik framhålls i motion 2003/04: MJ62 (s). Ett beredningsorgan under sameministerns ledning med representanter för Sametinget, Samernas riksförbund och parlamentariker bör tillskapas snarast. Beredningsorganet bör få i uppdrag att göra en samlad bedömning av reformarbetet på området och vid behov initiera framtagande av kompletterande underlag. Det bör vidare lämna förslag till möjliga delreformer i avvaktan på ett senare, samlat förslag och följa pågående utredningsarbete och då framför allt arbetet i Gränsdragningskommissionen och Jakt- och fiskerättsutredningen. I övrigt bör organet bereda underlag för en proposition om den statliga same- och rennäringspolitiken så att den kan behandlas av riksdagen snarast möjligt efter 2006 års val.

Äganderättskonflikterna inom renskötselområdet tas upp i motion 2002/03: N304 (m). Gränsdragningskommissionen måste arbeta skyndsamt, och det framhålls i motionen som angeläget att finna former för samråd och samexistens i det fall problematiken med samernas vinterbetsmark inte kan få en lösning. Motionärerna motsätter sig en svensk ratificering av ILO:s konvention nr 169 eftersom stärkta rättigheter för renskötsel på annans mark skulle medföra motsvarande inskränkning i markägarens rättigheter (yrkande 13).

Utskottets ställningstagande

Riksdag och regering eftersträvar en jordbrukspolitik som främjar konkurrenskraftig produktion vilande på långsiktigt hållbara produktionsformer.

Med hållbara produktionsformer avses resursbevarande, uthålliga, miljöanpassade och etiskt godtagbara produktionsformer på såväl små som stora gårdar. Det är därmed inte fråga om storleken på lantbruken utan om hur produktionen drivs. En utveckling av jordbrukspolitiken förutsätter en övergång från marknadsprisstöd till riktade insatser på miljö- och landsbygdsområdet. Produktionen skall styras av konsumenternas efterfrågan. Svenskt jordbruk har goda förutsättningar för produktion av högkvalitativa livsmedel. De svenska mervärdena, som har skapats bl.a. genom nationella regelverk för miljö och djurskydd, är här av stor vikt. I en situation med en öppen marknad är det av avgörande betydelse att dessa mervärden tydliggörs så att den ökande medvetenheten om dessa värden kan komma till uttryck i såväl offentlig som privat konsumtion. För att uppnå målet för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar livsmedelsproduktion kan det vara motiverat att gå in med stöd för att tillfredsställa samhällets krav och behov av kollektiva nyttigheter som marknaden inte förmår att tillfredsställa men som jordbruket kan bidra med. I årets budgetproposition, utgiftsområde 23, anför regeringen att den eftersträvar att även sänka de samhällsekonomiska kostnaderna samt budgetkostnaderna. Utgångspunkten i regeringens arbete med EU:s gemensamma jordbrukspolitik är de principer som presenterades i propositionen Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen (prop. 1997/98:142, bet. 1997/98:JoU23, rskr. 1997/98:241).

En av regeringens ambitioner, som den kommer till uttryck i årets budgetproposition, är att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft. På en gemensam EU-marknad är de nationella regelverken av stor betydelse för sektorns konkurrenskraft. Nationella regelverk av betydelse berör bl.a. djurskydd, miljökrav och produktionsmedelsskatter. Sverige arbetar därför aktivt på EU-nivå för att höja ambitionsnivån inom bl.a. djurskydds- och miljöskyddslagstiftningen med den svenska lagstiftningen som förebild. Reformen av EU:s jordbrukspolitik innebär, med stöd frikopplade från produktionen, enligt regeringen en väsentlig förändring av grunderna för jordbruksföretagens ekonomi. Detta leder till att bl.a. produktionsmedelsskatter får större relativ tyngd vid beslut om fortsatt produktion och nyinvesteringar inom jordbruket. I regeringens skrivelse Genomförande av EU:s jordbrukspolitik i Sverige (skr. 2003/04:137) anför regeringen att skatten på diesel för jordbrukets arbetsmaskiner bör sänkas den 1 januari 2005. Av årets finansplan framgår att skatten på dieselolja som används i jordbruk, skogsbruk och vattenbruk från detta datum sänks med ca 2 kr per liter från 2005 års nivå.

Som regeringen anför i den nu aktuella skrivelsen har Sverige aktivt medverkat till den reform av EU:s jordbrukspolitik som beslutades år 2003 och som träder i kraft den 1 januari 2005. Beslutet innebär att det på några områden lämnas till medlemsstaterna att bestämma den nationella tillämpningen, t.ex. med avseende på användningen av de medel som förs över från marknads- till miljö- och landsbygdsåtgärder. Förhandlingarna om att utvidga EU med nya medlemsländer kommer att fortsätta under de kommande åren. Arbetet med Agenda 2007-processen, som omfattar en översyn av flera politik-

områden samt fastläggandet av EU-budgeten för perioden 2007–2013, kommer att intensifieras. Kommissionen presenterade i juli 2004 ett meddelande samt förslag till ny förordning för landsbygdens utveckling, och rådet förväntas fatta beslut i frågan sommaren 2005. Under åren 2005 och 2006 kommer också arbetet med utformningen av nästa miljö- och landsbygdsprogram i Sverige att intensifieras. WTO:s jordbruksförhandlingar kommer att fortsätta och avslutas tidigast år 2005. Resultatet av förhandlingarna kan, enligt vad regeringen anför i årets budgetproposition, utgiftsområde 23, få stor betydelse för den gemensamma jordbrukspolitikens framtida utformning. Stödets nya utformning innebär större frihet för lantbrukarna att producera det marknaden efterfrågar och innebär därmed ett mer konsumentanpassat utbud samt mindre handelsstörningar, vilket är positivt ur ett frihandelperspektiv och ökar möjligheterna för utvecklingsländernas jordbruksproduktion. Stöden riktas i större utsträckning än tidigare mot främjandet av miljö- och landsbygdsutvecklingen. En strategi för integrering av miljöhänsyn och hållbar utveckling i den gemensamma jordbrukspolitiken beslutades inom ramen för den s.k. Cardiffprocessen år 1999. En utvärdering och översyn av strategin är beslutad.

Regeringen har nyligen beslutat att tillkalla en kommitté med parlamentarisk medverkan med uppdrag att utarbeta en långsiktig strategi för den nationella politiken för landsbygdsutveckling. Strategin skall utgå från målet om en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling av landsbygden, inbegripet de areella näringarnas roll och utvecklingsförutsättningar. I sitt arbete skall kommittén prioritera övergripande och strategiska frågeställningar. Det ingår inte i kommitténs uppdrag att lämna förslag till detaljerade åtgärdsprogram eller ekonomiska ramar för olika insatser inom ramen för landsbygdspolitiken. Inom ramen för sitt uppdrag skall kommittén lämna förslag till övergripande strategisk inriktning för nästa miljö- och landsbygdsprogram avseende perioden 2007–2013. Ett programförslag planeras att föreläggas riksdagen för godkännande våren 2006 och därefter överlämnas till kommissionen för godkännande före ikraftträdandet år 2007. Kommittén skall redovisa sitt uppdrag såvitt avser riktlinjer för miljö- och landsbygdsprogrammet i en delrapport senast den 30 april 2005. Kommittén skall därefter redovisa sina överväganden och förslag vad gäller en långsiktig strategi för hållbar landsbygdsutveckling i ett slutbetänkande senast den 30 november 2006 (dir. 2004:87).

I skrivelse 2003/04:137 Genomförande av EU:s jordbrukspolitik i Sverige anför regeringen att skatten på diesel för jordbrukets arbetsmaskiner bör sänkas den 1 januari 2005. Regeringen föreslår nu i budgetpropositionen för år 2005 att nuvarande skattesats för dieselolja i miljöklass 1, som används i yrkesmässig jordbruks-, skogsbruks- och vattenbruksverksamhet, sänks från år 2005 med ca 2 kr per liter. En sänkt skatt på diesel som används inom jordbruket kommer enligt utskottet att få positiva effekter för lönsamheten och konkurrenskraften för den svenska livsmedelsproduktionen. I Vägtrafikskatteutredningens betänkande Skatt på väg (SOU 2004:63) redovisas med-

lemsstaters skatt på dieselolja för jordbrukets arbetsmaskiner. Resultaten visar att i stort sett alla medlemsstater utom Österrike och Sverige har en nedsatt dieselskatt för jordbruket jämfört med vägtrafiken. Österrike planerar dock att sänka skatten för jordbrukets arbetsmaskiner från den 1 januari 2005.

Med det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2003/04: MJ65 (m) yrkandena 8 och 18, 2003/04: MJ66 (fp) yrkandena 3 och 11 och 2003/04: MJ67 (c) yrkande 6 i den mån de inte kan anses tillgodosedda. I de delar motion 2003/04: MJ66 (fp) avser skogsbruket vill utskottet hänvisa till vad som sägs ovan under avsnittet Skogen som resurs.

Genom den nya grundförordningen 2371/02 för den gemensamma fiskeripolitiken har de grundläggande förutsättningarna att integrera miljöskyddande åtgärder inom den gemensamma fiskeripolitiken ökat. Detta innebär bl.a. att genomförandet av handlingsplanen för biologisk mångfald från år 2001 prioriteras högre. Några av de högst prioriterade förvaltningsåtgärderna är reduktion av fisketrycket, minskning av andelen fisk som kastas överbord (discards) samt borttagandet av subventioner för modernisering av fiskeflottan. Dessutom prioriteras etableringen av långsiktiga förvaltningsplaner för de viktigaste och känsligaste fiskbestånden. Som ett komplement till de prioriterade förvaltningsåtgärderna inom fiskeripolitiken uppmanas medlemsstaterna också att uppfylla sina skyldigheter inom habitat- och fågeldirektiven och särskilt förvaltningen av marina områden som en särskild del av Natura 2000. Rådsslutsatser för att integrera miljöskyddet i den gemensamma fiskeripolitiken antogs under år 2003. Slutsatserna var allmänt hållna med referenser till Cardiffprocessen, FAO, Nordsjökonferensen m.fl. Behovet av förbättring av den marina forskningen, förbättrade fiskemetoder som minimerar miljöeffekter och behovet av att allmänt reducera fisketrycket och utveckla indikatorer uttrycks i slutsatserna.

Under de 20 år som den gemensamma fiskeripolitiken funnits har lagstiftningen successivt utvecklats, såväl avseende antalet reglerade bestånd och förvaltningsverktyg som kontrollens omfattning. Målen om att skydda och bevara de levande akvatiska resurserna har dock inte uppfyllts, utan situationen för de flesta fiskbestånden har visat en negativ utveckling. Läget är allvarligt för bl.a. torsk-, ål- och kummelbestånden (generellt) samt för gädda, abborre och sill i Östersjön (specifikt). En positiv utveckling har dock skett för framför allt skarpsill men även lax i Östersjön och sill i Nordsjön. Mot denna bakgrund är de förstärkta instrumenten i den gemensamma fiskeripolitiken och de ökade möjligheterna att integrera miljöskyddande åtgärder i fiskeripolitiken viktiga. En av de viktigaste komponenterna inom gemenskapens resurspolitik får anses vara tillämpningen av återhämtningsplaner.

I budgetpropositionen för år 2005, utgiftsområde 23, betonar regeringen att Sverige ser det som angeläget att man nu enas om att åtgärder vidtas avseende ålen mot bakgrund av det mycket oroande beståndsläget. Älfisket är av grundläggande betydelse för det svenska småskaliga fisket, varför åtgärder för att stärka beståndet bör genomföras samtidigt som det finns behov att skydda ålen i alla typer av älfisken och i ålens samtliga livsstadier. Framför oss har vi

ett viktigt arbete nationellt och på gemenskapsnivå som måste göras för att undvika hoten mot det europeiska ålbeståndet. Beslutet om en förordning rörande förbättring av skyddet av småvalar (oavsiktliga bifångster av valar) där en utfasning av drivgarnen i Östersjön ingår samt initiativet till att upprätta en gemenskapsplan för att rädda den europeiska ålen är två tydliga exempel på hur miljöhänsynen inom fiskeripolitiken har ökat. Arbetet med att genomföra gemenskapens strategi för en hållbar utveckling inom fiskesektorn, Cardiffstrategin, fortsätter genom test av indikatorer för hållbar utveckling och uppföljning av den pågående miljöintegreringen genom EU-kommissionens syntesrapporter. Även detta visar enligt utskottets mening att den gemensamma fiskeripolitiken nu förändras i en mer miljövänlig riktning. Bildandet av de regionala rådgivande nämnderna är också en viktig komponent för den gemensamma fiskeripolitikens utveckling. Genom att det nu finns ett regelverk inom vilket dessa nämnder kan bildas har ytterligare ett steg tagits mot ett stärkt samråd med fiskerinäringen och andra berörda intressenter för att effektivisera och skapa legitimitet för fiskeripolitiken. Ett utökat samrådsförfarande är viktigt även på nationell och lokal nivå. Regeringens initiativ om pilotprojekt för nationell lokal och regional förvaltning syftar till att uppnå detta.

I december 2002 fattade EU:s fiskeministrar beslut om förändringar av den gemensamma fiskeripolitiken. Det nya regelverket trädde i kraft den 1 januari 2003 och understryker att den gemensamma fiskeripolitiken skall baseras på försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen. Ett av de viktigaste verktygen för en sådan långsiktig fiskeriförvaltning är att fleråriga förvaltningsplaner upprättas för så många bestånd som möjligt. De bestånd som befinner sig utanför biologiskt säkra gränser skall prioriteras i arbetet. Vidare skall fiskeflottans kapacitet begränsas genom att nationella maximala nivåer för kapaciteten fastställts fr.o.m. år 2003, vilka successivt minskar utifrån olika kriterier. I övrigt skall fiskeflottans storlek administreras nationellt, vilket medför ett enklare system för en bättre anpassning av fiskeflottans storlek till resurstillgången och möjlighet till ökad regional hänsyn. En implementering av dessa förvaltningsverktyg skapar enligt utskottets mening förutsättningar för att i framtiden uppnå ett hållbart fiske.

Vid sin behandling av regeringens proposition 2003/04:51 Kust- och insjöfiske samt vattenbruk våren 2004 delade utskottet regeringens uppfattning att Sverige skall vara ett föregångsland i omställningen till hållbar utveckling på fiskets område (2003/04: MJU13, rskr. 2003/04:186). Sveriges position är att gemenskapens fiske, i enlighet med försiktighetsprincipen och ekosystemansatsen, bör förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt så att de nyttjade bestånden befinner sig inom säkra biologiska gränser. Utskottet konstaterade vidare att en överkapacitet i gemenskapens fiskeflotta och alltfler bestånd som befinner sig utanför biologiskt säkra gränser tyder på att den fiskeripolitik som förts inte har uppfyllt målen om ett långsiktigt hållbart fiske. Utskottet anförde vidare att regeringen vid varje årlig förhandling inom IBSFC (Fiskerikommissionen för Östersjön) driver frågan om efterföljd av ICES (Internation-

ella havsforskningsrådet) rekommendationer. Eftersom det rör sig om internationella förhandlingar kan dock andra parter ha andra utgångspunkter, vilket gör att kompromisslösningar ofta nås. Regleringen av fiskeflottans storlek, mätt i kapacitet, har överlämnats till medlemsstaten och begränsas endast av en fastställd maximal kapacitet som inte får överskridas och av minimikrav på hur stor kapacitet som skall föras ut ur flottan då ny kapacitet förs in. Sverige kan därmed anpassa sitt regelverk i fråga om krav på utförsel av fartyg till de varierande förhållanden som råder i olika regioner och fisken. Möjligheterna till begränsningar i fiskets bedrivande utifrån art och geografiskt område samt kraven på in- och utförsel av fartyg i fiskeflottan skall användas som mer aktiva förvaltningsinstrument.

Enligt utskottets mening sammanfaller de synpunkter som redovisas i motionerna 2003/04:MJ63 (kd) yrkandena 24 och 25 och 2003/04:MJ66 (fp) yrkande 10 i allt väsentligt med de nu angivna målsättningarna för de svenska prioriteringarna för den gemensamma fiskepolitiken. Utskottet finner mot bakgrund av det anförda att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av motionerna i dessa delar.

I Västerhavet uppskattas den nuvarande bifångsten av tumlare i svenskt fiske till mindre än 1 % av beståndet. För Östersjön saknas aktuell, kvantitativ kunskap om storlek på bestånd och bifångst. Beståndets ringa storlek innebär emellertid att varje bifångstnivå är ett hot. Vid mötet i augusti 2003 under Ascobans (Agreement on the Conservation of Small Cetaceans of the Baltic, Northeast Atlantic, Irish and North Seas) antogs en plan för att minska fiskets bifångster av tumlare i Östersjön. Planen ligger till grund för det arbete som Fiskeriverket och Naturvårdverket bedriver inom området. Mötet föreslog att en liknande plan skall tas fram för Västerhavet. Vad gäller tumlare framhåller regeringen i årets budgetproposition, utgiftsområde 20, att EU:s nya förordning skall genomföras och Fiskeriverket och Naturvårdverket bör fullfölja sitt arbete med åtgärdsplanen för tumlare. I likhet med regeringen anser utskottet att utvecklandet av nya och mer selektiva redskap bör fortsätta och åtgärder för att förbättra tumlarens miljö bör intensifieras. Av budgetpropositionen framgår även att Fiskeriverkets försök med att skapa s.k. tumlarfria torsknät fortsätter. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 22 i den mån motionsyrkandet inte kan anses tillgodosett.

I betänkandet Kust- och insjöfiske samt vattenbruk (2003/04:MJU13) behandlade utskottet motioner om *säl och skarv*. Utskottet uttalade då att *säl*en troligtvis är det största enskilda problemet för kustfisket. Sälskadorna är så omfattande i vissa områden att yrkesfiskare har tvingats lägga ned sin verksamhet. Sedan början av 1990-talet arbetar representanter för Naturvårdverket, Fiskeriverket, länsstyrelser och yrkesfiskare med att utveckla redskap som minskar skadorna. Arbetet, som i huvudsak har bekostats av viltskademedel, har resulterat i att en fälla för fångst av sik och lax har tagits fram som betydligt minskar skadorna av säl. Utskottet har inhämtat att, på grund av tekniska svårigheter, några framsteg hittills inte har uppnåtts för de för kustfisket viktiga rörliga fiskeredskapen, såsom siknät, torskgarn och ström-

mingsskötar. Våren 1999 antog riksdagen Levande sjöar och vattendrag, som innebär att de årliga bifångsterna av marina däggdjur senast år 2010 skall uppgå till maximalt 1 % av respektive bestånd (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183, prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU3, rskr. 2001/02:36). Inom ramen för detta miljömålsarbete har Fiskeriverket fått regeringens uppdrag att fortsätta arbetet med att utveckla selektiva redskap som syftar till att minimera bifångsterna. Regeringen fördelar vidare bidrag till yrkesfiskarna för investeringar i sälskyddade selektiva fiskeredskap och i form av ekonomisk ersättning för skador. Under år 2002 har 18 miljoner kronor fördelats.

Utskottet anförde vidare att Naturvårdsverket under år 2001 hade antagit en förvaltningsplan för gråsäl i Östersjön. I förvaltningsplanen ges en samlad bild av såväl sälpopulationens storlek och genetik som vilka åtgärder som är effektiva inom gällande regelverk. I planen, som gäller till år 2006, framhålls att den enda långsiktigt hållbara lösningen på konflikten mellan kustfiske och sälförekomst är utvecklandet av sälsäkra fiskeredskap och fiskemetoder.

Enligt yrkesfiskarna borde ökningen av gråsälsbeståndet i de norra delarna fås att upphöra till dess utvecklingen av redskap och jakt har medfört att ett livskraftigt kustfiske har återetablerats. Som regeringen anför är det därför angeläget att en analys av skydds jaktens effekter för att minska såväl sälstam som sälskador snarast initieras. I det sammanhanget bör övervägas om inte skydds jakt skall kunna tillämpas även i andra drabbade områden. Eftersom samtliga kustfiskare i framtiden troligen kommer att behöva investera i nya redskap, anser utskottet i likhet med regeringen att forskningsarbetet för att utveckla redskap som minskar sälskador för fångst av andra arter än lax och sik måste intensifieras. Av propositionen framgår att, inom ramen för strukturstödet, en inventering genomförs som klarlägger regionala förutsättningar för en förändrad inriktning på fisket och som samtidigt lyfter fram hinder och alternativ. Utskottet gör samma bedömning som regeringen beträffande det angelägna i att Fiskeriverket skapar goda förutsättningar för ändrad fiskeinriktning. Som regeringen anför bör motsvarande förvaltningsplaner för knubbsäl och vikare snarast upprättas.

Utskottet erinrade också om att Havsmiljökommissionen i sitt nyligen redovisade betänkande föreslår att bifångstmålet skall skärpas så att de årliga bifångsterna av marina däggdjur senast år 2010 skall understiga 1 % av respektive bestånd (SOU 2003:72). Vidare föreslås att samrådsgrupper för bifångstreduktion skall skapas. Förslagen behandlas inom Regeringskansliet, och i propositionen uttalar regeringen sin avsikt att senare återkomma i denna fråga.

Av årets budgetproposition, utgiftsområde 20, framgår att utvecklingen av sälskadefria nät för ostkusten fortsätter.

Även vintern 2003 behandlade utskottet ett flertal motioner om utökad skydds jakt efter bl.a. säl (bet. 2002/03: MJU9). Utskottet redogjorde då för det arbete som pågick på området, bl.a. Naturvårdsverkets förvaltningsplan för gråsälsbeståndet i Östersjön, och erinrade om att syftet med förvaltningspla-

nen är att ange efter vilka riktlinjer den svenska delen av gråsälsbeståndet i Östersjön bör förvaltas under de närmaste fem åren. Det framgår av planen att de förvaltningsinsatser som anges huvudsakligen styrs av målet att skapa förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling av ett livskraftigt gråsälsbestånd samt för en uthållig samexistens mellan gråsälarna och det kustnära yrkesfisket. Med det anförda och i avvaktan på det arbete som pågår på området avstyrkte utskottet då aktuella motionsyrkanden. Härtill kan läggas att utskottet har inhämtat att viss skydds jakt efter gråsäl har tillåtits i åtta Östersjölänen. Naturvårdsverket medgav år 2003 jakt på 170 gråsäl från Östergötlands län och norrut. Motivet till utökning av området där jakt tillåts med Östergötland och Sörmland var en ökning av populationerna i dessa länen. Jakttiden var den 16 april till den 31 december. 79 sälar har rapporterats fällda, varav 74 bärgats. Den tidiga jaktstarten möjliggjorde jakt på is i Norrbotten, och här fälldes också hela kvoten på 36 sälar. Det huvudsakliga skälet till att jaktkvoterna inte fylls i övriga länen är enligt Naturvårdsverket svårigheterna att skjuta säl. Jakten får endast ske från land eller från fast förankrad anordning. Enligt vad utskottet inhämtat har Naturvårdsverket för närvarande inte för avsikt att förändra sina föreskrifter rörande jaktmedel, men följer noga utvecklingen på ammunitionssidan, där en viss osäkerhet om effekterna av s.k. Varmintkulor ännu kvarstår. Utskottet har vidare inhämtat att arbete med Helcoms rekommendation rörande säljakt pågår i syfte att få internationell acceptans för en jakt som ryms inom nuvarande populationsstorlek. Även frågan om tillstånd att använda fällor för säljakt kan komma att behandlas i detta sammanhang. Någon överenskommelse om en ny rekommendation har ännu inte kunnat ingås.

Vidare hade utskottet inhämtat att Naturvårdsverket anser att nackdelarna med skytte från båt i dagsläget talar mot ett införande av metoden. Bland annat visar de försök som tidigare har genomförts med skytte från båt på en hög andel sälar som inte kunde bärgas.

Ett annat allvarligt hot mot kust- och insjöfisket kan lokalt vara *skarven*. En kraftig skarvexpansion under senare år, såväl antalsmässigt som geografiskt, beror på att skarven numera är skyddad över hela Västeuropa. En kraftig skarvexplosion under senare år, såväl antalsmässigt som geografiskt, beror på att skarven numera är skyddad över hela Västeuropa. Vidare har troligen en minskad användning av miljögifter haft betydelse för skarvens kraftiga ökning. Yrkesfiskets problem utgörs även av fångstförluster genom att skarven skadar eller konsumerar fisk i yrkesfiskarnas redskap. Därtill kommer att fiskeredskap som garn eller fasta nätredskap skadas. Vidare förekommer ökade bifångster av skarv. För att undersöka detta närmare har regeringen under år 2003 initierat ett projekt om skarvskador. Som effektiv toppredator utövar också skarven i vissa fall betydande effekter på de akvatiska ekosystemen. I Naturvårdsverkets förvaltningsplan framhålls att någon risk för artens överlevnad inte föreligger samt att konflikter med yrkesfisket uppstått på vissa håll, särskilt i häckningsområdena. Vidare anges att skarvangrepp på fisk i redskap skall minimeras, i första hand genom redskapsutveckling. För

att förhindra allvarlig skada på fiske kan dessutom länsstyrelsen besluta om s.k. skydds jakt för att motverka skador. I likhet med regeringen anser utskottet att det är angeläget att det finns förutsättningar för att en näring och olika vilda djur kan utnyttja en och samma naturresurs. Som regeringen anför är det emellertid angeläget att åtgärder vidtas för att ytterligare minska skarvskadorna för yrkesfisket. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att ge Fiskeriverket i samverkan med Naturvårdsverket i uppdrag att ge förutsättningar för att minska skarvens skadeverkningar för yrkesfisket både genom att utveckla skarvsäkra redskap och genom att minska tätheten av skarv i för yrkesfisket prioriterade områden.

Även motioner om utökad jakt efter skarv behandlades av utskottet vintern 2003 (bet. 2002/03: MJU9). Utskottet hänvisade då till Naturvårdsverkets i december 2002 beslutade förvaltningsplan för storskarv och mellanskarv där det konstateras att skarvbeståndet i Sverige i dag är tillfredsställande för att garantera artens överlevnad. I planen anges att om skarvbeståndet i Sverige som helhet lämnas åt fri utveckling, vilket generellt bör tillåtas ske, tyder det mesta på endast begränsad fortsatt tillväxt. I förvaltningsplanen anförts vidare att äggprickning, dödande av ungar samt jakt på ungfåglar har liten effekt på populationen i stort. Mest effektivt men också svårast är jakt på könsmogna vuxna individer eftersom skarvbestånd som utsätts för jakt uppträder skyggt och därför är svårjagade. Trots lokalt mycket omfattande ingrepp på ägg och ungar i kolonier, både i Sverige, Europa och Nordamerika, har skarvbestånden fortsatt att öka. Det är enligt verket osäkert hur mycket störningar i kolonier i exempelvis kustområden i Småland och Östergötland har påverkat beståndsutvecklingen senare år och i vilken takt bestånden skulle ha utvecklats utan ingrepp. Vid en jämförelse av populationsutvecklingen i områden med omfattande störningar och populationsutvecklingen i områden med endast små störningar verkar emellertid uppbromsningen av beståndstillväxten ha skett ungefär samtidigt. Således hade skarvbeståndet utan ingrepp sannolikt endast varit obetydligt större än vad det är i dag. Naturvårdsverkets samlade bedömning enligt förvaltningsplanen är att jakten i många fall endast haft begränsad inverkan såväl på regionala bestånd som på det totala skarvbeståndet i landet. Som tidigare nämnts har skarven hög reproduktionstakt, och ökad dödlighet genom jakt kompenseras förmodligen till stor del genom ökad överlevnad bland kvarvarande individer i beståndet. Med denna redovisning avstyrkte utskottet de då aktuella motionerna.

Utskottet anförde även att, när det gäller frågan om förändringar avseende skarvens status i fågeldirektivet, kommissionens inställning hela tiden har varit att man inte har för avsikt att påbörja en revision av bilagorna till fågeldirektivet förrän länderna har genomfört de åtaganden som följer av direktivet. Enligt vad utskottet inhämtat pågår skriftväxling med kommissionen om de svenska reglerna och besluten om jakt på skarv med fokus på omfattningen av de skador som skarv orsakar för fisket. Kommissionen har efterlyst mer detaljerade och kvantifierade underlag om skadornas omfattning och frågan

utreds för närvarande av Naturvårdsverket och Fiskeriverket på uppdrag av regeringen.

Utskottet har i samband med behandlingen av regeringens skrivelse inhämtat att Naturvårdsverket har redovisat kunskapsläget beträffande mellanskarv. Beståndet, som nu har stabiliserats, uppgår till drygt 30 000 par eller drygt 150 000 individer. Skarven tycks inte ha någon betydande inverkan på ekosystem eller fiske i näringsrika, grumliga vatten men kan ha inverkan på ekosystem och fiske i kustområden och i klarvattensjöar.

Utskottet, vars uppfattning kvarstår, avstyrker mot bakgrund av det ovan anförda motion 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 26.

Även frågor om s.k. spökgarn har vid flera tidigare tillfällen och senast våren 2004 varit föremål för utskottets behandling (bet. 2003/04:MJU13). Utskottet delade då motionärernas uppfattning att dessa garn utgör ett stort problem som behöver åtgärdas och betonade att undersökningar har visat att gamla förlorade torskarn är ett större problem än man tidigare trott. Garnen fångar fortfarande torsk, liten som stor, under långa tider, och även om det i dag inte går att uppskatta hur mycket fisk som går förlorad, är detta enligt utskottets mening ett oacceptabelt slöseri. Enligt det tiopunktprogram som regeringen presenterade våren 2002 skulle en handlingsplan för att få bort spökgarn i de svenska vattnen genomföras snarast. Utskottet redogjorde våren 2002 för ett EU-projekt där man draggat efter spökgarn i Östersjön som just hade avslutats. Efter utvärdering av projektet kan behovet av beslut om eventuella åtgärder bedömas. Utskottet har vidare inhämtat att försök med upptagning av spökgarn för närvarande bedrivs genom Fiskeriverkets havsfiskelaboratorium i Lysekil. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2003/04:MJ63 (kd) yrkande 27 lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Skatteutskottet behandlade våren 2004 frågan om yrkesfiskeavdrag (bet. 2003/04:SkU21). Utskottet redogjorde då för gällande regler på området, vilka innebär att yrkesfiskare som i näringsverksamheten gör fiskeresor som är förenade med övernattnings utanför hemorten får avdrag för sina ökade levnadskostnader på grund av vistelsen utanför hemorten (16 kap. 28 b § IL). Under flera år, t.o.m. år 2000, gällde ett schablonbelopp om 90 kr per dag (RSV S 1994:23) för de fall en större ökning i levnadskostnaderna inte kunde styrkas. Från och med beskattningsåret 2001 får yrkesfiskare som har företagit inrikes fiskeresor under beskattningsåret 2001 göra ett schablonavdrag för ökade levnadskostnader med 180 kr per dag och därutöver ett schablonavdrag för logi med 90 kr per dag, totalt 270 kr per dag (RSV 2002:11). Vid exempelvis 220 fiskedagar på ett år blir det totala avdraget 59 400 kr. Eftersom nivån på avdraget följer prisbasbeloppets utveckling blir avdraget under motsvarande förutsättningar 66 000 kr för beskattningsåret 2003. För fiskeresor utomlands varierar avdragets storlek beroende på destinationen men avdraget är normalt högre än för inrikes resor. Sedan fartygsfonderna avskaffades i samband med skattereformen finns inga särskilda reserveringsmöjligheter för fartyg, men en vinst vid försäljningen kan till 25 %, alternativt 30 % för enskilda näringsidkare, sättas av till periodiseringsfond. En sådan avsättning kan

stå kvar i sex år och den kan också gradvis upplösas mot avskrivningar på ersättningsfartyget. Avskrivningsreglerna är generösa. Ett fartyg kan som andra inventarier skrivas av helt på fem år trots att den ekonomiska livslängden är avsevärt längre.

Riksdagen har tidigare beslutat ett tillkännagivande om att regeringen efter en beredning av frågan om yrkesfiskarnas konkurrenssituation i förhållande till grannländerna skall återkomma till riksdagen med förslag som tillgodoser de krav på konkurrensneutralitet i förhållande till grannländerna som väckts i flera motioner (bet. 1996/97:SkU13).

Utredningen (Jo 1998:05) om konkurrenssituationen för det svenska yrkesfisket lade i januari 1999 fram betänkandet Yrkesfiskets konkurrenssituation (SOU 1999:3). Utredningen föreslog ett yrkesfiskaravdrag som ersätter nuvarande avdrag och ett särpräglat system efter dansk modell för resultatutjämnning vid fartygsbyte, dvs. att tillåta negativa saldon för inventarietillgångar.

Regeringen anmälde sommaren 2001 ett yrkesfiskaravdrag till EG-kommissionen för prövning enligt statsstödsreglerna (Jo 2001/2645). Enligt anmälan skall yrkesfiskaravdraget utbetalas till fiskare med yrkesfiskarlicens och uppgå till 40 000 kr per år, dock högst 20 % av inkomsten. Den planerade stödåtgärden motiveras bl.a. med att de danska yrkesfiskarna har ett motsvarande stöd som har godkänts av kommissionen. Regeringen har fått besvara kompletterande frågor från kommissionen, DG Fiske, om det nya yrkesfiskaravdraget. I en skrivelse den 10 december 2002 har regeringen redovisat de nya beloppen för beräkning av det avdrag för ökade levnadskostnader som kan göras för fiskeresor som är förenade med övernattningsfr.o.m. beskattningsåret 2001. I skrivelsen har regeringen även uppgett att det nya yrkesfiskaravdraget om 40 000 kr kommer att utgå även vid fisketurer som inte är förenade med övernattningsfr.o.m. beskattningsåret 2001. I skrivelsen har regeringen även uppgett att det nya yrkesfiskaravdraget om 40 000 kr kommer att utgå även vid fisketurer som inte är förenade med övernattningsfr.o.m. beskattningsåret 2001. I skrivelsen har regeringen även uppgett att det nya yrkesfiskaravdraget om 40 000 kr kommer att utgå även vid fisketurer som inte är förenade med övernattningsfr.o.m. beskattningsåret 2001. Kompletterande frågor från kommissionen har föranlett ytterligare skrivelser den 12 maj 2003, den 10 december 2003 och den 26 februari 2004. Frågan bereds fortfarande av kommissionen.

I sitt ställningstagande anförde skatteutskottet att kommissionens prövning av regeringens förslag till ett nytt yrkesfiskaravdrag inte är avslutad och avstyrkte mot denna bakgrund motionsyrkandena såvitt gäller yrkesfiskaravdraget. Utskottet avvisade förslagen om att införa ett särskilt utjämningsystem eller speciella redovisningsregler i syfte att medge ytterligare skattelättnader till den berörda näringen.

Med det anförda avstyrker miljö- och jordbruksutskottet motion 2003/04: MJ63 (kd) yrkande 28.

Inom det samepolitiska området pågår i Regeringskansliet sedan flera år ett omfattande arbete med reformering av same- och rennäringspolitiken för att bl.a. säkerställa biologisk mångfald och hållbar utveckling i renskötselområdet. Som ett led i detta arbete har hittills tre utredningar redovisat sina uppdrag till regeringen. Rennäringspolitiska kommittén överlämnade i november 2001 sitt betänkande En ny rennäringspolitik (SOU 2001:101). Kommittén hade i uppdrag att lämna förslag till en ny rennäringspolitik för en ekologiskt,

ekonomiskt och kulturellt bärkraftig rennäring, föreslå framtida organisering av renskötelsen och utvärdera vad som i framtiden bör vara myndighetsuppgifter på området. Även utredningen Översyn av Sametingets organisation och arbetsformer har avslutat sitt uppdrag (SOU 2002:77), och ILO-utredningen överlämnade våren 1999 betänkandet Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige (SOU 1999:25) till regeringen. Utredningen har behandlat frågan om Sveriges anslutning till ILO:s konvention nr 169. Betänkandena bereds i Regeringskansliet.

I januari 2002 tillsatte regeringen en gränsdragningskommission för renskötelsesområdet. Kommissionens uppgift är att utreda omfattningen av den mark där renskötelse rätt föreligger och att fastställa i vilken omfattning som samerna, så som det anges i ILO:s konvention nr 169, traditionellt innehar mark respektive utnyttjar mark tillsammans med andra. Kommissionen skall i sitt arbete främst gå igenom det material som finns hos olika myndigheter. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2005 (dir. 2002:7 och 2004:141). I april 2003 uppdrog regeringen åt en särskild utredare att bl.a. klarlägga grunderna för och omfattningen av samebymedlemmars och markägares rätt till jakt och fiske inom lappmarkerna och renbetesfjällen och föreslå åtgärder för bättre samarbete och samförvaltning när det gäller jakten och fisket. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2005 (dir. 2003:45).

Utskottet kan i allt väsentligt ansluta sig till de synpunkter som förs fram i motion 2003/04: MJ62 (s) om behovet av en hållbar same- och rennäringspolitik. Som utskottet redovisat ovan kommer ett omfattande utredningsarbete att vara avslutat senast vintern 2005. Utskottet förutsätter att regeringen snarast möjligt inleder arbetet med utarbetande av en långsiktig och sammanhållen same- och rennäringspolitik som syftar till att säkerställa biologisk mångfald och hållbar utveckling i renskötelsesområdet och som framstår som berättigad och välgrundad. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2002/03: N304 (m) yrkande 13 och 2003/04: MJ62 (s) lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Utveckling av ett hållbart samhällsbyggande

Energiförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett motionsyrkande (m) om endast ett styrmedel för att åtgärda problemen inom energisektorn. Utskottet hänvisar till riksdagens tidigare beslut i energipolitiska frågor. Med samma motivering avstyrker utskottet även två motionsyrkanden (m) om mål för energipolitiken.

Även ett motionsyrkande (m) om att stimulera användningen av befintligt effektiv energiteknik och introduktion av ny sådan av-

styrks med samma motivering och med hänvisning till det arbete som pågår på området.

Jämför reservationerna 102 (m), 103 (m, kd) och 104 (m).

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning bör energipolitiken skapa förutsättningar för effektiv och hållbar energianvändning och kostnadseffektiv energiförsörjning med låg påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Energitjänster i olika former är en nödvändig förutsättning för alla samhällsfunktioner, all industriell verksamhet och varje del av vår vardag. Tillgången till energi och tryggheten i tillförseln är centrala i ett modernt samhälle.

Utvinning och omvandling av energi i form av bränslen m.m. svarar för en stor del av omsättningen i samhället och samtidigt för en dominerande del av de totala miljöbelastningarna. Detta gäller inte minst försurande ämnen från användningen av drivmedel och bränslen för el- och värmeproduktion, växthusgaser i form av koldioxid från användningen av fossila bränslen, sot och stoft samt kolväten.

Motionerna

Begränsning till ett styrmedel för att åtgärda problemen inom energisektorn efterlyses i motion 2003/04: MJ65 (m). Floran av styrmedel inom energiområdet bör rensas, elcertifikationen och subventionerna till vissa energiformer bör avskaffas, och miljöskatter skall tas ut i producentledet och efter verklig miljöbelastning (yrkande 6). Energipolitiken bör ha två övergripande mål. Den skall främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning, och all energiproduktion skall klara högt ställda miljö- och säkerhetskrav (yrkande 19). Användningen av befintlig effektiv energiteknik och introduktionen av ny bör stimuleras. Motionärerna tolkar regeringens ambition att satsa på vetenskap och forskning som syftar till att minska utsläppen av växthusgaser som en vilja att häva den s.k. tankeförbudslagen kring kärnteknikutveckling. I motionen ställs också krav på att avvecklingen av kärnkraften avbryts (yrkande 20).

I motion 2003/04: MJ370 (m) framhålls att det inte är acceptabelt att svensk energipolitik leder till kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser i norra Europa (yrkande 12).

Utskottets ställningstagande

Våren 2002 fattade riksdagen beslut om ett nytt mål för el producerad med förnybara energikällor (prop. 2002/03:143, bet. 2002/03:NU17). Enligt vad riksdagen har fastställt är målet att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. Näringsutskottet påpekade i detta sammanhang bl.a. att ett sådant mål ligger i linje med att den

svenska energiförsörjningen i ökande utsträckning skall baseras på förnybara energikällor. I propositionen redovisade riksdagen även sina överväganden om att införa ett system för handel med elcertifikat i syfte att främja elproduktion från förnybara energikällor. Propositionen omfattade också förslag om särskilda åtgärder för vindkraften som beslöts av riksdagen. Förslaget innefattade ett särskilt planeringsmål för vindkraften och ett stöd för teknikutveckling och marknadsintroduktion av vindkraften. Näringsutskottet ansåg det befogat med särskilda insatser för vindkraft bl.a. för att påskynda kommersialiseringen i havs- och fjällområdena. Riksdagens beslut omfattade vidare olika åtgärder för effektivare energianvändning: information, utbildning, provning m.m., lokala och regionala initiativ samt teknikupphandling och marknadsintroduktion. Programmet påbörjades år 2003 och löper under fem år.

I maj 2003 infördes, efter riksdagens beslut (prop. 2002/03:40, bet. 2002/03:NU6), ett elcertifikatssystem i syfte att främja produktion av förnybar el så att sådan el skall kunna hävda sig på elmarknaden. Vid beredningen av lagförslaget framhöll näringsutskottet att det såg mycket positivt på det föreslagna elcertifikatssystemet och ansåg att det kommer att skapa möjligheter för en fortsatt utbyggnad av elproduktionen från förnybara energikällor, samtidigt som det stimulerar en marknadynamik som främjar kostnadseffektivitet och teknikutveckling. Näringsutskottet tillstyrkte därför regeringens förslag om att ett sådant certifikatssystem skulle införas. Enligt näringsutskottets uppfattning finns det behov av en kraftfull satsning för att främja investeringar i elproduktion från förnybara energikällor. Elcertifikatssystemet kommer att ge långsiktiga och stabila förutsättningar så att investeringar i förnybar elproduktion genomförs. Vidare påpekades att systemet genom sin marknadynamik även kan förväntas stimulera teknikutveckling och kostnadseffektivitet. Samtidigt stimulerar systemet konkurrens mellan olika förnybara energislag, vilket bör medverka till att produktionskostnaderna pressas ned. Det anförda innebär att miljö- och jordbruksutskottet avstyrker motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 6.

Våren 2002 fastställde riksdagen riktlinjerna för energipolitiken (prop. 2001/02:143, bet. 2001/02:NU17). Beslutet baserade sig, i likhet med den energipolitiska uppgörelse som träffades år 1997, på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet. 2002 års energipolitiska beslut innebar, enligt vad som angavs, en bekräftelse på att 1997 års energipolitiska riktlinjer låg fast.

Målet för den svenska energipolitiken är, enligt vad riksdagen fastställt, att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på gentemot omvärlden konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa villkoren för en effektiv och hållbar energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ inverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Vidare skall energipolitiken bidra till ett breddat energi-, miljö- och klimatarbete i Östersjöregionen.

Näringsutskottet behandlade energipolitikens inriktning senast hösten 2003 i anslutning till beredningen av 2004 års budgetproposition (bet. 2003/04:NU3). I detta sammanhang avstyrktes motionsyrkanden om mål för energipolitiken liknande det här aktuella. Näringsutskottet underströk sin syn på energipolitikens inriktning, som överensstämmer med de beslut som riksdagen fattade våren 1997 och våren 2002. Dessa beslut utgör enligt näringsutskottet grundstommen för den svenska energipolitikens utformning och inriktning. Med hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet att motionerna 2003/04: MJ65 (m) yrkande 19 och 2003/04: MJ370 (m) yrkande 12 avslås.

Det beslut riksdagen tog våren 2002 om ett nytt mål för el producerad med förnybara energikällor omfattade olika åtgärder för effektivare energianvändning under perioden 2003–2007 (prop. 2002/03:143, bet. 2002/03:NU17). Dagens energipolitiska program innehåller även satsningar på forskning och teknisk utveckling inom energiområdet, vilka baseras på 1997 års energipolitiska beslut. Det innefattar bl.a. stöd till energiforskning, forskning om energisystemet, forskningssamarbete med länderna i Östeuropa, stöd till utveckling av ny energiteknik i företag och branscher, stöd till introduktion av ny energiteknik. Denna del av programmet löper t.o.m. år 2004. Åtgärderna har utretts (SOU 2003:80) och förslag från regeringen om vad som skall gälla efter utgången av år 2004 väntas under hösten 2004.

I sammanhanget vill miljö- och jordbruksutskottet även hänvisa till betänkandet SWENTEC AB – för en nationell kraftsamling på svensk miljöteknik (SOU 2004:84). I betänkandet föreslås tillskapandet av ett nytt statligt helägt bolag som får en samordnande roll i en nationell kraftsamling på svensk miljöteknik. Målet med verksamheten är att Sverige skall bli ledande nation inom miljödriven näringslivsutveckling, miljöteknikexport och hållbar utveckling. Betänkandet bereds i Regeringskansliet.

Förbudet i 6 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet mot vissa förberedande åtgärder i syfte att inom landet uppföra en kärnkraftsreaktor har behandlats av näringsutskottet vid ett flertal tillfällen, senast hösten 2003 (bet. 2003/03:NU3). Näringsutskottet vidhöll då sin uppfattning att denna bestämmelse inte begränsar möjligheterna till forskning och energitekniskt utvecklingsarbete. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 20.

Transportsystem och infrastruktur

Utskottets förslag i korthet

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i skrivelsen och avstyrker ett motionsyrkande (fp) om en åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna. Utskottet hänvisar till tidigare riksdagsbeslut i frågan, till vad som anføres i skrivelsen och till pågående arbete på områdena.

Jämför reservation 105 (fp, kd).

Skrivelsen

I skrivelsen anför regeringen att utvecklingen av ekonomiska styrmedel fortsätter för att främja användningen av miljöanpassade fordon, fartyg, flygplan och drivmedel. Stora satsningar görs i väg- och järnvägsnätet för att stärka förutsättningarna för en hållbar tillväxt.

Regeringen ser transportpolitiken som ett medel för att uppnå angelägna samhällsmål. Den skall i likhet med övriga politikområden bidra till en socialt, kulturellt, ekonomiskt och ekologiskt hållbar utveckling.

Motionen

Enligt motion 2003/04: MJ66 (fp) bör en åtgärdsstrategi utarbetas för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna. Mest prioriterat miljömål bör vara att minska utsläppen av klimatgaser, och energieffektivisering och effektivisering av transporter bör vara en del av denna strategi (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Sex delmål utan inbördes prioritering anger ambitionsnivån på lång sikt. Transportsystemet skall vara tillgängligt och ha hög transportkvalitet. Trafiken skall vara säker och transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador. En god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser skall främjas. Transportsystemet skall främja en positiv regional utveckling och motverka nackdelar av långa transportavstånd. Systemet skall dessutom vara jämställt.

I skrivelsen anføres att arbetet med att stärka järnvägens konkurrenskraft fortsätter i Sverige och inom EU. Flera nya EG-direktiv har beslutats som syftar till att förnya, vitalisera och harmonisera den europeiska järnvägssektorn. Direktiven i det andra s.k. järnvägspaketet har varit föremål för förlikning mellan rådet och parlamentet. Regeringen har lagt fram en proposition (prop. 2003/04:123) om en ny samlad järnvägslagstiftning som inarbetar direktiven i det första järnvägspaketet.

I juli 2003 redovisades Regeringskansliets översyn av de svenska sjöfartsavgifterna, Nya farledsavgifter (Ds 2003:41). Översynen innehåller ett förslag till nya farledsavgifter som bättre speglar sjöfartens samhällsekonomiska marginalkostnader och som därmed utgör ett mer effektivt och rättvist avgiftssystem. Förslaget innebär en ökad miljöstyrning. Regeringen har gett Sjöfartsverket i uppdrag att utveckla systemet för farledsavgifter i linje med detta förslag. Sjöfartsverket och Luftfartsverket har fått i uppdrag att analysera förutsättningar för och effekter av att beskatta bunkerolja och luftfartens bränsle i enlighet med de möjligheter som EG:s nya energiskattedirektiv (2003/96/EG) erbjuder.

I budgetpropositionen för år 2004 förklarade regeringen att den generella befrielsen från koldioxidskatt för koldioxidneutrala drivmedel som tidigare annonserats bör utvidgas till att omfatta befrielse från energiskatt och att detta bör gälla i fem år fr.o.m. år 2004. Regeringen anför att en sådan utvidgning kan börja tillämpas när EG-kommissionen givit stadsstödsgodkännande.

Regeringen beslutade i juli 2003 att tillsätta en utredning (M 2003:2) om introduktion av förnybara fordonsbränslen. Utredaren har i ett delbetänkande föreslagit att det nationella målet skall sättas till 3 % samt hur ett krav på lag på pumpar för förnybara fordonsbränslen kan utformas. Utredningen skall lämna sin slutliga redovisning, som bl.a. skall analysera möjligheten att införa någon form av drivmedelscertifikat, senast den 31 december 2004. Vägtrafikskatteutredningen lämnade i sitt delbetänkande Vissa vägtrafikskattefrågor (SOU 2002:64) förslag på en särskild fordonskatteskala differentierad efter de miljöklasser som finns för tunga fordon. Utredningen föreslår att den sänkta skatten för tunga fordon finansieras genom en höjd fordonsskatt för småbussar och lätta lastbilar. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i maj 2004 (SOU 2004:63). Betänkandet, som bl.a. innehåller en analys av hur ett eventuellt svenskt kilometerskattesystem kan utformas, bereds i Regeringskansliet.

Med hänvisning till det ovan anförda och till vad utskottet anförde ovan under avsnittet Begränsa klimatförändringarna finner utskottet syftet med motion 2003/04: MJ66 (fp) i väsentliga delar tillgodosett. Motionens yrkande 8 bör inte medföra någon ytterligare riksdagens åtgärd.

Vissa generella verktyg för hållbar utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens uppfattning om det angelägna i en dialog mellan stat och näringsliv om hur en hållbar utveckling kan uppnås. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet ett motionsyrkande (m) om att myndigheter, kommuner och företag eller hela branscher inte bör ingå frivilliga överenskommelser och att existerande överenskommelser bör avvecklas.

Jämför reservation 106 (m).

Skrivelsen

Det är enligt regeringen angeläget med en dialog mellan stat och näringsliv om hur en hållbar utveckling kan uppnås. Boverkets respektive Naturvårdsverkets kommande redovisningar med utvärdering av de två pågående dialogprojekten Bygga/Bo respektive Framtida Handel är viktiga som en grund för hur dialog och överenskommelser kan användas som styrmedel.

Regeringen framhåller vidare som önskvärt att hållbarhetsbedömningar av viktigare handlingsprogram, planer och projekt görs i större utsträckning.

Regeringen avser att ge Naturvårdsverket i uppdrag att klarlägga frågor kring frivilliga överenskommelser.

Motionen

I motion 2003/04: MJ65 (m) framhålls att myndigheter skall kontrollera att lagar och regler följs och se till att lagstiftningen inom alla områden är aktuell. Så kallade frivilliga åtaganden mellan myndigheter, kommuner och företag eller hela branscher bör inte ingås, och existerande överenskommelser bör avvecklas (yrkande 21).

Utskottets ställningstagande

Som framgår av skrivelsen anser Miljövärdberedningen att erfarenheterna från de två dialogerna Bygga/Bo respektive Framtida Handel är goda och föreslår i sitt betänkande dialog och överenskommelser som ett väsentligt komplement till andra styrmedel. Beredningen anser även att regeringen bör inrätta en särskild sammanhållande funktion som kan genomföra sektorsövergripande dialoger med näringslivet. Miljövärdberedningens betänkande har remissbehandlats. De flesta remissinstanserna anser att dialog, samverkan och överenskommelser kan vara ett effektivt styrmedel i arbetet med en hållbar utveckling. Instanserna pekar bl.a. på att en dialog är särskilt positiv i komplexa processer som kräver förändringsarbete och systemutveckling. Metoden har stor potential att stimulera och få till stånd samarbete mellan sektorer och olika nivåer i samhället och bidrar till att skapa kontakter, nätverk och ny kunskap. Vidare anser en majoritet av instanserna att en sammanhållande funktion för arbetet behövs. Några instanser är negativa eller tveksamma till att använda sig av dialog och samarbete som arbetsform. De pekar framför allt på risken för oavsedda eller icke önskvärda effekter och för snedvridning av konkurrens samt att ansvarsförhållandena inom staten inte får suddas ut.

Utskottet delar regeringens uppfattning att det är angeläget med dialog mellan stat och näringsliv om hur en hållbar utveckling kan uppnås. De två pågående dialogprojekten Bygga/Bo respektive Framtida Handel har gått in i en ny fas där uppdrag givits åt Boverket respektive Naturvårdsverket att ansvara för arbetet. I uppdragen ingår att redovisa en samlad utvärdering av dialogprojektet senast den 31 december 2006. I likhet med regeringen anser utskottet att denna utvärdering är viktig som en grund för hur dialog och överenskommelser skall användas som styrmedel i fortsättningen.

När det gäller frivilliga överenskommelser framhåller Miljövärdberedningen att det finns ett antal aspekter som måste beaktas. Det handlar om konkurrensneutralitet, småföretagens möjligheter, risk för fripassagerare och behovet av insyn och öppenhet. Beredningen föreslår att en särskild utredning bör få i uppgift att se över om det behövs ett ramverk för överenskommelser mellan stat och näringsliv som är fastställt genom lag. Vidare föreslår beredningen att de överenskommelser som har gjorts i Sverige utvärderas. Remissinstanserna stöder i stort beredningens förslag.

Regeringen anser att frågor kring frivilliga överenskommelser bör klarläggas. Utskottet delar denna uppfattning. I skrivelsen uttalar regeringen sin avsikt att ge Naturvårdsverket i uppdrag att se över behovet av ett ramverk för överenskommelser mellan stat och näringsliv som är fastställt genom lag. I uppdraget skall ingå att utreda hur överenskommelser och åtaganden förhåller sig till de krav som ställs i miljöbalken samt att utvärdera de överenskommelser som har gjorts i Sverige.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet avstyrker motion 2003/04: MJ65 (m) yrkande 21.

Motioner från allmänna motionstiden 2004

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker 62 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2004, vilka utskottet funnit utgöra i huvudsak upprepningar av motionsyrkanden som har behandlats tidigare i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har funnit att 62 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2004 i huvudsak utgör upprepningar av de motioner från allmänna motionstiden 2002 och 2003 och de följdmotioner till den nu aktuella skrivelsen som behandlas i detta betänkande. De nya motionerna, som återfinns i förteckningen över behandlade förslag, *bilaga 1*, föranleder ingen ändring av utskottets bedömningar och ställningstaganden under de olika ämnesrubrikerna i det föregående.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förbättrad integration av hållbar utveckling (punkt 1)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ67 yrkande 1 samt avslår motion 2003/04: MJ64.

Ställningstagande

Varje människas delaktighet måste utgöra drivkraften i Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling. Demokrati, företagande och tillväxt samt hälsa och miljö måste stå i centrum. Diskussioner om livsstil måste föras på alla nivåer i samhället, och den hållbara utvecklingen måste vara levande i samhällsdebatten. Enligt min mening har regeringen helt tappat fokus från demokrati och underifrånperspektiv. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Förbättrad integration av hållbar utveckling (punkt 1)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ64 samt avslår motion 2003/04: MJ67 yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns enligt min mening behov av en väsentligt förbättrad integration av hållbar utveckling inom alla politikområden. Jag delar i grunden de tre utgångspunkterna för regeringens strategi men anser att skrivelsen skulle behöva följas av en mer djuplodande analys av förutsättningarna för en hållbar utveckling utifrån en helhetssyn, vilken i sin tur bör kopplas till berörda politikområden. Målkonflikter bör lyftas fram och synliggöras på ett tydligare sätt, och integrationen måste förbättras. Begreppsparen ekologi och rättvisa och de relaterade begreppsparen minskning och närmande bör användas och

en anpassning ske till de ekologiska ramarna. Nationella etappmål måste tas fram för maximigränser för resursförbrukning och utsläpp i absoluta tal baserade på globala eller regionala hänsyn. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Hållbarhetskommission (punkt 2)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 1, 2004/05: MJ369 yrkande 2, 2004/05: MJ371 yrkande 4 och 2004/05: U226 yrkande 27.

Ställningstagande

Enligt vår mening finns behov av bättre fokus i politiken för ett hållbart samhälle. Det är bekymmersamt att regeringen i princip tar med allt, stort som smått, i skrivelsen eftersom begreppet hållbar utveckling därmed riskerar att tunnas ut. I skrivelsen presenteras inte några verktyg som kan åstadkomma en helhetssyn på hållbar utveckling. En hållbarhetskommission bör därför tillsättas för att analysera de grundläggande frågorna om hur hindren för en hållbar samhällsutveckling kan undanröjas och hur konflikter mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på bättre sätt än i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

4. WTO:s kompetens i miljöfrågor m.m. (punkt 3)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Vi anser att framtida energiinvesteringar och tjänster för energiöverföring i långt större utsträckning än i dag måste vara långsiktigt hållbara och energieffektiva, och sunda och samordnade strategier behövs för detta arbete. Det är avgörande att energin görs tillgänglig för alla, även för dem som bor på landsbygden. Det finns även behov av stora investeringar och teknologitillskott från västvärlden till utvecklingsländerna. Samarbete krävs mellan en rad olika aktörer såsom biståndsgivare och mottagare och mellan privata företag i västvärlden och i utvecklingsländerna. Enligt vår mening brister resurserna för finansiering av kostsam infrastruktur. Härvidlag kan EU spela en viktig

roll som investerare via det gemensamma EU-biståndet. Detta gäller såväl vattenrening, avlopp och energi som telekommunikation och transportstrukturer.

Vi anser vidare att WTO:s kompetens i miljöfrågor behöver förstärkas, och WTO-systemet som helhet måste genomsyras av hållbarhetstänkande. Försiktighetsprincipen måste få bättre genomslag inom WTO. I framtida WTO-rundor bör man eftersträva en dialog om de stödsystem inom t.ex. jordbruks-, fiske- och energiområdena som i dag motverkar en hållbar utveckling. Samarbetet med andra globala organisationer, inte minst FN:s miljöprogram UNEP, måste öka, och UNEP är i behov av reformer och mer resurser. Bättre balans mellan frihandelsreglerna och miljömässiga hänsyn får inte innebära förtäckt protektionism. Detta bör ges regeringen till känna.

5. EU:s biståndspolitik (punkt 5)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 3 i denna del.

Ställningstagande

Det är mycket viktigt att Sverige fortsätter att föregå med gott exempel och avsätter en vid internationell jämförelse hög anslagspost för det internationella biståndet. Vi anser dessutom att regeringen i EU inte har varit tillräckligt pådrivande för att förbättra och effektivisera det gemensamma biståndet. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning (punkt 6)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 4 och 2003/04: MJ66 yrkande 4 i denna del samt avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening absolut nödvändigt att hela biståndspolitiken genomförs av mänskliga rättigheter och att specifika MR-projekt prioriteras. Bi-

ståndet måste stärka demokratiutvecklingen och respekten för mänskliga rättigheter, öka människors makt och möjligheter liksom jämställdheten mellan män och kvinnor samt medverka till en bättre miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning (punkt 6)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 4 och 2003/04: MJ66 yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

En nystart behövs i biståndsarbetet med fokus på erfarenheter från länder som har lyckats med en snabb utveckling. Flera utvecklingsenheter bör upprättas i ett låginkomstland i t.ex. södra Afrika. Biståndet måste utformas i den miljö där det skall verka, och alla flickor och pojkar måste få en grundläggande utbildning. FN och EU måste stödja utvecklingen av en afrikansk säkerhetsordning, och ett system som garanterar mänskliga rättigheter och demokrati måste byggas upp. Enligt vår mening kan Afrika inte utvecklas utan regional integration. Detta bör ges regeringen till känna.

8. IT-investeringar i de fattigaste länderna (punkt 7)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 5.

Ställningstagande

I syfte att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna bör regeringen verka för partnerskap med privata företag. Strategier måste utarbetas, och Sida bör söka samarbete med andra länder, t.ex. inom EU-biståndet och FN-samarbetet, för att gemensamt rikta insatserna och investeringarna. Ett IT-utvecklingsperspektiv bör genomsyra alla nuvarande utvecklingsprogram. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Skuldavskrivning m.m. (punkt 8)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 6 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 7 och 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del.

Ställningstagande

Enligt vår mening skall Sverige vara ett föredöme i det internationella samfundet och leda den globala opinionen för skuldavskrivningar. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Skuldavskrivning m.m. (punkt 8)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkandena 6 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att Sverige, som ett led i ett program för snabb fattigdomsutrotning, bör ta initiativ till en total skuldavskrivning år 2005 för högt skuldsatta låginkomstländer, varav huvuddelen i Afrika. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Bekämpning av hiv/aids m.m. (punkt 9)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 8 och 2003/04: MJ67 yrkande 4.

Ställningstagande

I programmet för snabb fattigdomsutrotning måste enligt vår mening hälso-
vårdsinsatser sättas i fokus och utvecklingen av hiv/aids brytas. Detta bör ges
regeringen till känna.

12. Bekämpning av hiv/aids m.m. (punkt 9)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 12.
Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 8 och
2003/04: MJ67 yrkande 4 samt avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 1 i
denna del.

Ställningstagande

Förebyggande hälsoinsatser måste ha en central plats i svenskt bistånd, och
speciell tyngd måste läggas på målet att bromsa och motverka hivpidemin.
Genom EU bör Sverige arbeta för att öka tillgången på mediciner för be-
kämpning av hiv/aids, tbc och malaria. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 13.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 2 samt avslår mot-
ionerna 2003/04: MJ63 yrkande 9, 2003/04: MJ67 yrkande 5 och 2003/04:
MJ451.

Ställningstagande

När det gäller målen för en strategi för hållbar utveckling är den enskilt vik-
tigaste förutsättningen demokrati även ur ett djupare perspektiv, likhet inför
lagen, yttrandefrihet, respekt för individens okränkbarhet, människors lika
rättigheter och delaktighet i samhället. Skyddet av äganderätten är en annan
förutsättning. Därmed följer enligt vår mening också det personliga ansvaret
att förvalta det man äger för egen del men även för andras framtid. Ytterligare
en förutsättning är frihandel som alltid har visat sig vara viktigast för de allra
fattigaste. Grundläggande är att varje generation skall betala sina kostnader.
Det personliga ansvaret bör betonas, t.ex. konsumentmakt, engagemang i
frivilligorganisationer och vardagsansvar med bl.a. sopsortering. Genom olika
styrmedel som omfattar både lagstiftning och ekonomiska verktyg kan en

politik för hållbar tillväxt byggas upp där tillväxt och bättre miljö samverkar. Vi anser att regeringen bör arbeta för att global fattigdomsbekämpning, demokrati och mänskliga rättigheter blir primära mål för EU:s strategi för hållbar utveckling. Detta kräver att den gemensamma jordbrukspolitiken underordas dessa områden. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 9 samt avslår motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 2, 2003/04: MJ67 yrkande 5 och 2003/04: MJ451.

Ställningstagande

Det behövs i dag ett institutionaliserat ekonomiskt, politiskt och ekologiskt samarbete med stater som inte vill eller kan bli EU-medlemmar. Jag anser att EU måste skapa bästa möjliga samarbetsklimat gentemot de östra grannländerna och erbjuda institutionaliserat ekonomiskt, politiskt och ekologiskt samarbete med dessa länder, förslagsvis efter modell från kandidatländernas Europaavtal. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Hållbar utveckling m.m. (punkt 10)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ67 yrkande 5 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 9, 2003/04: MJ66 yrkande 2 och 2003/04: MJ451.

Ställningstagande

Klimatfrågan är en nyckelfråga för den hållbara utvecklingen. Minskningen av växthusgaser är en enorm global utmaning. Enligt min mening måste regeringen fortsatt driva arbetet för en global tidsplan för införande av alternativ energi. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ65 yrkande 2 samt avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 11, 2003/04:MJ472 yrkande 17 och 2004/05:MJ369 yrkande 24.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör ytterligare ett miljö kvalitetsmål inte inrättas. Flera av de nuvarande miljö kvalitetsmålen inrymmer redan hänsyn till biologisk mångfald, och ett nytt specifikt mål riskerar att medföra dubbelarbete och möjligen också konflikter mellan olika mål. Vidare är begreppet biologisk mångfald oprecist och öppet för tolkningar och värderingar, vilket kan medföra risk för konflikter med humanism och mänskliga värden. Definitionerna blir problematiska, och målformuleringen när det gäller livskraftiga bestånd implicerar att vissa svaga arter skall stärkas på artificiell väg. Målet kan få en närmast museal karaktär, och gränsdragningsproblemen kommer att bli svåra. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ63 yrkande 11 samt avslår motionerna 2003/04:MJ65 yrkande 2, 2003/04:MJ472 yrkande 17 och 2004/05:MJ369 yrkande 24.

Ställningstagande

När det gäller förbiflöden vid vattenkraftverk krävs omfattande åtgärder för att undanröja olika typer av vandringshinder. Det är angeläget att alla parter som på något sätt nyttjar resursen strömmande vatten mer aktivt tar sitt ansvar. Det bör finnas förbiflöden vid alla kraftverk, och de utbyggda älvarna bör förses med erforderliga laxtrappor och vandringsvägar för ål. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Naturvården och biologisk mångfald (punkt 11)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 17 och 2004/05: MJ369 yrkande 24 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 11 och 2003/04: MJ65 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att en utvärdering bör göras av stödet till bevarande av den biologiska mångfalden. Utvärderingen bör kartlägga hur stödet har förvaltats, vilka resultat det har givit och hur det kan förbättras och effektiviseras. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Äganderättens betydelse för ett hållbart nyttjande av havsresursen m.m. (punkt 12)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 12 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 3 samt avslår motion 2003/04: MJ438.

Ställningstagande

Vi vill betona äganderättens betydelse för ett hållbart utnyttjande av havsresursen. Det faktum att vatten betraktas som allmän egendom utgör enligt vår mening ett generellt hinder mot bättre resurshushållning. Ökade inslag av äganderätt skulle därför förbättra miljöskyddet av havet och vården av naturtillgångarna. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Översyn av lagar och konventioner på havsmiljöområdet (punkt 13)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ472 yrkande 9.

Ställningstagande

Haven är fortfarande ”allas rätt men ingens ansvar” när det gäller utsläpp och rovdrift på havets naturresurser. Därför bör Sverige internationellt agera för en översyn och harmonisering av de lagar och konventioner som påverkar havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Havsmiljökommissionens förslag (punkt 14)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ434 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till och vidta konkreta åtgärder för skyddet av haven bl.a. utifrån Havsmiljökommissionens förslag i betänkande SOU 2004:63. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Revidering av Helsingforskonventionen m.m. (punkt 15)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ408 yrkande 13 och 2004/05: MJ500 yrkande 17 samt avslår motionerna 2003/04: MJ243 yrkandena 1 och 2 och 2004/05: MJ342 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen överväga om Helcom skall ges rätt att fatta juridiskt bindande beslut och hur en sådan reglering i så fall kan utformas. Slutligen måste Sverige agera internationellt för en översyn och harmonisering av de lagar och konventioner som påverkar havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Gemensam förvaltning för Östersjön (punkt 17)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ66 yrkande 9 och 2004/05:MJ371 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04:MJ408 yrkande 2 och 2004/05:MJ500 yrkande 3.

Ställningstagande

Behovet är stort av en övergripande gemensam förvaltning av Östersjön. Regeringen måste snarast åstadkomma en strategi för hur skyddet av detta hav skall bli kraftfullt. Enligt vår mening skall alla hamnar ha utrustning och anordningar för omhändertagande av avfall, även oljehaltigt, och endast högkvalitativa, klassificerade tankfartyg skall användas för all farlig last, inklusive olja. Farleder och trafikregler måste utformas så att känsliga områden undviks och skador från oljeutsläpp blir minsta möjliga. Utsläpp av ballastvatten skall kontrolleras för att minimera spridning av främmande organismer, och ett system med s.k. miljölotsar skulle öka säkerheten på havet. Vi efterlyser samordnade insatser för att borda, visitera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott eller hot om brott mot nationella miljölagar. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Miljödomstol för Östersjön m.m. (punkt 18)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ63 yrkande 15 samt avslår motion 2003/04:MJ334 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser att en gemensam myndighet för Östersjöregionen bör inrättas. Myndigheten skall ledas av en styrelse med representanter för samtliga länder i regionen och ha befogenhet att utfärda förordningar som är juridiskt bindande i de berörda länderna. En av myndighetens första uppgifter bör vara att kartlägga källorna till utsläppen av gifter i regionen. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Miljödomstol för Östersjön m.m. (punkt 18)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 25.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ334 yrkande 3 samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 15.

Ställningstagande

Centerpartiet föreslår i annat sammanhang inrättande en särskild s.k. Östersjöregering med kraftfull beslutskompetens. För att efterlevnaden av dessa beslut skall bli verkningfull bör Sverige bör arbeta för tillskapande av en särskild miljödomstol för Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Enkelskroviga fartyg och avskaffande av bekvämlighetsflagg m.m. (punkt 19)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 26.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkandena 17 och 18 samt avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör transport av olja i enkelskroviga fartyg snarast förbjudas inom Sveriges ekonomiska zon, och regeringen bör verka för avskaffande av bekvämlighetsflaggningen för fartyg i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Katalysatorer på fartyg (punkt 20)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 27.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 19.

Ställningstagande

Jag anser att ett system med investeringsbidrag för installerande av katalysatorer på fartyg bör prövas igen. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Mottagning av spillolja m.m. (punkt 21)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 16 och 2003/04: MJ408 yrkande 3 samt avslår motionerna 2003/04: MJ225, 2003/04: Ju263 yrkande 3 och 2004/05: MJ443.

Ställningstagande

Enligt min mening skall fartyg kunna lämna spillolja gratis i Östersjöns hamnar, och återvinningsanläggningar bör installeras i samtliga hamnar. Sverige bör aktivt verka inom Helcom för ett sådant system. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Miljöbrott mot Östersjöns ekosystem m.m. (punkt 22)

av Sverker Thorén (fp), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ334 yrkande 4 samt avslår motion 2003/04: MJ437.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste lagstiftningen ändras så att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem står i relation till den skada dessa brott orsakar. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Strandstädning (punkt 23)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 21, 2003/04: MJ284 yrkande 2, 2003/04: MJ408 yrkande 7 och 2004/05: MJ500 yrkande 12.

Ställningstagande

Som anförs i flera motioner (kd) behövs insatser mot nedskräpning av havet och städning av våra stränder. Problemet kräver såväl nationella resurser som gemensamma åtgärder, och Sverige bör ta initiativ till ett internationellt samarbete mot nedskräpning av haven, förslagsvis inom IMO, Oskar och Helcom. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Naturvårdsverkets ansvarsområde (punkt 24)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ339 samt avslår motion 2003/04: MJ434 yrkande 2.

Ställningstagande

De allvarligaste problemen som rör havet har anknytning till miljöfrågorna. Naturvårdsverket har redan i dag ansvaret för de miljö kvalitetsmål som berör havet. Därför ser jag det naturligt att Naturvårdsverket får det övergripande ansvaret för havsmiljön. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Naturvårdsverkets ansvarsområde (punkt 24)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ434 yrkande 2 samt avslår motion 2003/04: MJ339.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag rörande Naturvårdsverkets ansvar för havsmiljön samt med förslag som säkerställer att hushållning med fiskeresurser ges högre prioritet. Detta bör ges regeringen till känna.

33. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ472 yrkandena 19 och 21, 2004/05: MJ369 yrkandena 21 och 25 samt 2004/05: MJ371 yrkande 20 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 13, 2003/04: MJ243 yrkande 3, 2003/04: MJ370 yrkande 11, 2003/04: MJ386, 2003/04: MJ408 yrkande 1, 2003/04: MJ434 yrkande 6, 2004/05: MJ342 yrkande 3 och 2004/05: MJ500 yrkande 1.

Ställningstagande

Våtmarkerna har stor betydelse som ekosystem och naturresurser. De fyller också en viktig funktion som naturliga kväve- och fosforfällor. För att minska problemet med övergödningen av sjö och hav är det enligt vår mening därför angeläget att inte bara bevara utan även restaurera och nyanlägga våtmarker. Skyddet av våra våtmarker måste därför stärkas, framför allt de områden som skall skyddas enligt den internationella våtmarkskonventionen och enligt fågeldirektivet. Vi vill betona vikten av nyanläggande och restaurering av våtmarker liksom behovet av restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden. Detta bör ges regeringen till känna.

34. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 13, 2003/04: MJ408 yrkande 1 och 2004/05: MJ500 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04: MJ243 yrkande 3, 2003/04: MJ370 yrkande 11, 2003/04: MJ386, 2003/04: MJ434 yrkande 6, 2003/04: MJ472 yrkandena 19 och 21, 2004/05: MJ342 yrkande 3, 2004/05: MJ369 yrkandena 21 och 25 samt 2004/05: MJ371 yrkande 20.

Ställningstagande

I motion 2003/04: MJ408 (kd) framläggas ett antal förslag för att motarbeta kväveutsläpp från reningsverk och jordbruk. I första hand måste kraftfulla åtgärder vidtas för att minska utsläpp och miljögifter, och det är angeläget att

kalkningen av försurade sjöar fortsätter. Sverige måste även fortsättningsvis ge bistånd till de länder på andra sidan Östersjön som står för de största utsläppen från reningsverk, och även svenska reningsverk måste minska utsläppen. Kväveutsläppen från jordbruket måste motverkas t.ex. genom utökade möjligheter till miljöstöd i form av fast träda, fångstgrödestöd, vårplojning, anläggning och skötsel av våtmarker samt frikostigare regler för det s.k. LBU-stödet. Vi anser det vara av vikt att Sverige stöder denna utveckling i Baltikum. Härutöver bör regeringen snarast ta initiativ till en analys av vad som har orsakat minskningen av de kustlevande fiskarterna i Kalmarsundsregionen. Samma krav bör ställas på reningsverken i inlandskommunerna som i kustkommunerna. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Åtgärder mot försurning och övergödning m.m. (punkt 25)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ434 yrkande 6 och 2004/05: MJ371 yrkande 20 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 13, 2003/04: MJ243 yrkande 3, 2003/04: MJ370 yrkande 11, 2003/04: MJ386, 2003/04: MJ408 yrkande 1, 2003/04: MJ472 yrkandena 19 och 21, 2004/05: MJ342 yrkande 3, 2004/05: MJ369 yrkandena 21 och 25 samt 2004/05: MJ500 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att Havsmiljökommissionens resonemang om övergödning borde ha kompletterats med en analys av närsaltarnas kretslopp och flöden. Den av kommissionen föreslagna utredningen om den geografiska fördelningen av lantbrukets djur bör även få i uppdrag att studera hur ett fungerande kretsloppsjordbruk bör utformas. Det är enligt min mening viktigt att östeuropeiska miljöorganisationer får gehör för sina krav att EU-stödet skall gå till ett ekologiskt anpassat jordbruk, och det framhålls i motionen som angeläget att anpassningen i Sverige görs för att i ökad utsträckning styra i riktning mot ett mindre miljöbelastande jordbruk och större hänsyn till övergödningen och havsmiljön. EU-stödet bör användas på ett mer miljömålmedvetet sätt. Havsmiljökommissionens förslag om övergödningsområdet bör kompletteras med förslag om aktiv användning även av ekonomiska styrmedel som inte bryter mot PPP, t.ex. avgifter på kväveutsläpp från kommunala reningsverk och på handelsgödsel. Basen för avgifter på handelsgödsel bör breddas till att omfatta även kväve via inköpt foder. Kombinationen ekonomiska styrmedel/slutna kretslopp mellan staden och jordbruket bör uppmärksammas. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Skydd av havsområden (punkt 26)

av Åsa Domeij (mp), Kjell-Erik Karlsson (v), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ472 yrkande 6, 2004/05:MJ369 yrkande 20 och 2004/05:MJ371 yrkande 11 samt avslår motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 23, 2003/04:MJ408 yrkande 12 och 2004/05:MJ500 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör marina reservat som täcker Östersjöns samtliga huvudbiotoper inrättas, och de fem reservat som regeringen redan fattat beslut om måste iordningställas omedelbart. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Skydd av havsområden (punkt 26)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 23, 2003/04:MJ408 yrkande 12 och 2004/05:MJ500 yrkande 16 samt avslår motionerna 2003/04:MJ472 yrkande 6, 2004/05:MJ369 yrkande 20 och 2004/05:MJ371 yrkande 11.

Ställningstagande

När det gäller skyddet av havsområden genom inrättande av Natura 2000-områden måste enligt min mening även mjukbottnar, ålgräsängar och musselbankar med särskilt höga biologiska värden skyddas. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Samverkan mellan länsstyrelse, kommun, fiskenäringen och forskare (punkt 27)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ334 yrkande 9 och 2004/05:MJ507 yrkande 19.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör fler marina reservat eller andra former av ekomarint skydd inrättas efter samverkan mellan fiskenäringen, länsstyrelsen, kommuner och forskare. Detta bör ges regeringen till känna.

39. EU:s kemikaliestrategi (REACH) m.m. (punkt 29)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 29 och 2004/05: MJ498 yrkande 17 samt avslår motionerna 2003/04: MJ65 yrkande 5, 2003/04: MJ278 yrkande 2, 2003/04: MJ334 yrkande 11, 2003/04: MJ474 yrkande 14 och 2004/05: MJ507 yrkande 13.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör EU:s förslag till ny kemikaliestrategi (REACH) tydligare klargöra att de kemikalier som inte uppfyller kraven för registrering skall förbjudas och att substitutionsprincipen skall följas. För att minimera onödig användning av försöksdjur är det angeläget att den databas (SEIF) som skall skapas för registrering av kemikalierna är öppen för alla företag som är skyldiga att utvärdera riskerna med sina kemikalier. I syfte att minska djurförsöken måste information om alternativa metoder för testning av kemikalier göras tillgänglig för alla producenter av kemiska produkter. REACH bör inte stipulera vilka testmetoder som skall användas, t.ex. att djurförsök behövs för tester av vissa kemikalier, utan hålla dörren öppen för att nya teststrategier kan komma att utvecklas under arbetets gång. Detta bör ges regeringen till känna.

40. EU:s kemikaliestrategi (REACH) m.m. (punkt 29)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ334 yrkande 11, 2003/04: MJ474 yrkande 14 och 2004/05: MJ507 yrkande 13 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 29, 2003/04: MJ65 yrkande 5, 2003/04: MJ278 yrkande 2 och 2004/05: MJ498 yrkande 17.

Ställningstagande

Enligt min mening skall utbytesprincipen och försiktighetsprincipen tillämpas såväl i Sverige som i EU. Regeringen bör även återkomma till riksdagen med förslag om ett nationellt förbud mot användning av särskilt hälso- eller miljöfarliga ämnen. Detta bör ges regeringen till känna.

41. Miljögarantin m.m. (punkt 30)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 30 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ365 yrkandena 1, 2 och 5.

Ställningstagande

Enligt min mening bör Sverige kringgå EU-förbudet mot kemiska produkter genom att tillåta andra produkter med snarlika egenskaper. I stället bör regeringen pröva möjligheten att utnyttja miljögarantin. Vidare bör lokala miljö- och hälsoskyddsnämnder ges rätt att utfärda generella föreskrifter avseende tillåtlighetsregler för bl.a. kemikalier. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Information om kemikalieanvändningen (punkt 31)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ365 yrkande 7.

Ställningstagande

Som anføres i motion 2003/04: MJ365 (mp) bör regeringen återkomma med förslag för att öka allmänhetens tillgång till information om kemikalieanvändningen. Detta bör ges regeringen till känna.

43. Bromerade flamskyddsmedel (punkt 32)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 32 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ258 yrkandena 3 och 4, 2003/04: MJ400 yrkande 15, 2003/04: MJ474 yrkande 15, 2004/05: MJ361

yrkandena 3 och 4, 2004/05: MJ498 yrkande 21 samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 30.

Ställningstagande

När det gäller bromerade flamskyddsmedel anser vi att alla bromerade flamskyddsmedel bör fasas ut i snabb takt, att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel och att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE bör stå fast. Detta bör ges regeringen till känna.

44. Trifenylfosfat (punkt 33)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ258 yrkande 2 och 2004/05: MJ361 yrkande 2.

Ställningstagande

Som anförs i motionerna 2003/04: MJ258 (mp) och 2004/05: MJ361 (mp) bör regeringen arbeta för att alternativ till ämnet trifenyfosfat kan tas fram. Detta bör ges regeringen till känna.

45. Bromerade flamskyddsmedel och försiktighetsprincipen (punkt 34)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 34 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 45. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ258 yrkande 1 och 2004/05: MJ361 yrkande 1.

Ställningstagande

I likhet med motionärerna i motionerna 2003/04: MJ258 (mp) och 2004/05: MJ361 (mp) bör försiktighetsprincipen gälla nya flamskyddsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

46. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 31 samt avslår motionerna 2003/04: MJ278 yrkande 3, 2003/04: MJ334 yrkande 14, 2003/04: MJ400 yrkandena 17 och 18, 2003/04: MJ410 yrkande 3 och 2003/04: MJ472 yrkande 31.

Ställningstagande

Enligt vår mening behövs bättre information om läkemedlens miljöpåverkan. Exempelvis måste Apoteket AB:s information om läkemedlen ur ett miljöperspektiv förbättras och apoteken ha skyldighet att ta hand om överblivna läkemedel. Regeringen måste inleda arbetet med att skapa incitament för att göra läkemedlen nedbrytbara. Detta bör ges regeringen till känna.

47. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ410 yrkande 3 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 31, 2003/04: MJ278 yrkande 3, 2003/04: MJ334 yrkande 14, 2003/04: MJ400 yrkandena 17 och 18 och 2003/04: MJ472 yrkande 31.

Ställningstagande

I syfte att underlätta introduktionen av miljömärkta läkemedel nationellt bör regeringen se över hur hinder för omställningen till användningen av miljömärkta läkemedel kan undanröjas. Detta bör ges regeringen till känna.

48. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ334 yrkande 14 samt avslår

motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 31, 2003/04: MJ278 yrkande 3, 2003/04: MJ400 yrkandena 17 och 18, 2003/04: MJ410 yrkande 3 och 2003/04: MJ472 yrkande 31.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04: MJ334 (c) bör försiktighetsprincipen gälla även läkemedel, liksom regler för miljöprövning. Detta bör ges regeringen till känna.

49. Läkemedels miljöpåverkan (punkt 35)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 49. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ278 yrkande 3 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 31, 2003/04: MJ334 yrkande 14, 2003/04: MJ400 yrkandena 17 och 18, 2003/04: MJ410 yrkande 3 och 2003/04: MJ472 yrkande 31.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04: MJ278 (mp) bör framförhållning krävas när det gäller de skador som kan uppstå på grund av läkemedel. Försiktighetsprincipen måste utgöra en förutsättning vid introduktion av nya ämnen, och vid tillverkning av läkemedel bör hänsyn tas till den negativa ekologiska påverkan som kan bli konsekvensen vid användning. Detta bör ges regeringen till känna.

50. AH-oljor i bildäck (punkt 36)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd)

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 50. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 32 och avslår motionerna 2003/04: MJ379 yrkande 1 och 2003/04: MJ400 yrkande 19.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen skyndsamt bör återkomma till riksdagen med förslag på förbud mot HA-oljor i Sverige och mot försäljning av däck som innehåller dessa oljor. Sverige bör samtidigt driva frågan om ett förbud inom EU. Detta bör ges regeringen till känna.

51. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 51. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 7 avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 33 och 34, 2003/04: MJ474 yrkandena 6, 7 och 10 samt 2004/05: MJ498 yrkande 3.

Ställningstagande

När det gäller klimat- och energipolitiken bör satsningar göras på forskning som kan leda till alternativa energisystem, och det behövs en bredare syn på vad som kan anses vara alternativ energi. Arbetet med energieffektivisering bör betonas, och både uppvärmning och drivmedel behöver snart växla över till icke-fossil användning. Riksdagens antagna mål för klimatpolitiken bör ligga fast. Detta bör ges regeringen till känna.

52. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 52. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkandena 33 och 34 samt avslår motionerna 2003/04: MJ66 yrkande 7, 2003/04: MJ474 yrkandena 6, 7 och 10 samt 2004/05: MJ498 yrkande 3.

Ställningstagande

Det är enligt min mening viktigt att det i samband med kontrollstationen år 2004 när Sveriges nationella klimatmål skall ses över även görs en grundlig översyn av möjliga politiska styrmedel, hur de samverkar och deras konsekvenser för miljö, sysselsättning och välfärd. I detta arbete bör riksdagen ges en framträdande roll. När det gäller den svenska klimatstrategin bör regeringen öka insatserna på följande områden. Fossilbränslen i energiproduktionen bör fasas ut genom effektivisering och besparing av energi samt genom uppbyggnad av energisystem baserade på förnybar energi. Även fossilbränslen i transportsektorn bör fasas ut. Förnybara bränslen till transport- och energisektorn bör gynnas genom långsiktiga skattelättnader. Åtgärder som ökar kolbindningen i växtlighet bör vidtas. Studier har visat att det finns odlingsmetoder som ökar jordens mullhalt, varvid kol binds, men mer forskning behövs på detta område. Återvinning bör ske av koldioxid och eventuell lagring av koldioxid under jord eller i gamla olje- och gasfält. Även på detta område behövs mer forskning. Omförhandling bör ske av internationella avtal i syfte

att införa miljöbeskattning av flygbränsle. Klimatstrategin måste utformas så att det skapas realistiska, ekonomiska och miljövänliga alternativ till dagens fossila drivmedel. Det är därför ytterst viktigt att snabbt få fram produktion av förnybara drivmedel, både nationellt och internationellt, som ett alternativ till fossila drivmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

53. Mål för klimat- och energipolitiken m.m. (punkt 37)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 53. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ474 yrkandena 6, 7 och 10 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkandena 33 och 34, 2003/04: MJ66 yrkande 7 samt 2004/05: MJ498 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt min mening måste den svenska målsättningen i klimatarbetet höjas. Regeringen bör lägga fram förslag till ett åtgärdsbatteri för ett bättre klimat. Förslagen bör omfatta handel med utsläppsrätter/flexibla mekanismer, ett kortsiktigt system med kolsänkor, nya s.k. KLIMP-projekt (klimatinvesteringsprogram) även under åren 2005 och 2006 samt skatteväxling med tydliga climateffekter. En bortre parentes för nytillverkade fossilbränslefordon bör sättas till år 2015, och samtliga transportslags miljökostnader bör internaliseras. Kollektivtrafiken bör förbättras i hela landet och godstransporter flyttas till järnväg och sjöfart. Krav på nollemmissionsfordon bör införas för statliga myndigheter, bolag och verk och skrotningspremien höjas för gamla bilar. Gröna bränslecertifikat bör införas och auto-oil-direktivet bör omarbetas. Slutligen vill jag föra fram behovet av ökad klimatforskning. Såväl inom EU som i andra sammanhang bör Sverige arbeta för sammanhållna forskningsstrategier och ökade resurser inom klimatområdet. Detta bör ges regeringen till känna.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04: MJ474 (c) bör Sverige aktivt medverka till att utforma en försöksverksamhet med flexibla mekanismer inom EU. Möjligheten att tillgodoräkna sig kolsänkor bör fasas ut i ett längre perspektiv, och flexibla mekanismer och kolsänkor skulle kunna nyttjas som komplement till andra styrmedel för att höja regeringens målsättning. Detta bör ges regeringen till känna.

54. Handel med utsläppsrätter m.m. (punkt 38)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 54. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ474 yrkande 8 och avslår motionerna 2003/04: MJ370 yrkande 9 och 2003/04: MJ401 yrkande 1.

55. Handel med utsläppsrätter m.m. (punkt 38)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 38 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 55. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ401 yrkande 1 och avslår motionerna 2003/04: MJ370 yrkande 9 och 2003/04: MJ474 yrkande 8.

Ställningstagande

Enligt min mening bör regeringen lägga fram förslag om en skärpning av Sveriges mål för utsläpp av växthusgaser till 10 %. Detta bör ges regeringen till känna.

56. Avvecklande av de lokala investeringsprogrammen (punkt 39)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 56. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 22.

Ställningstagande

I skrivelsen aviserar regeringen, som utan belägg hävdar att satsningen hittills varit framgångsrik, fortsatta medel till lokala investeringsprogram (KLIMP). Vi delar inte regeringens uppfattning om programmets positiva betydelse och anser att de därför bör avvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

57. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 57.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ410 yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna 2003/04: MJ257, 2003/04: MJ380, 2003/04: MJ401 yrkande 5, 2003/04: T304, 2003/04: T563 yrkande 5, 2003/04: T564 yrkande 23 och 2004/05: MJ229.

Ställningstagande

Jag föreslår att en utredning tillsätts för att klarlägga hur förändringar av användningen och sammansättningen av petroleumbaserade bränslen kan minska negativa hälsoeffekter. I denna utredning bör Socialstyrelsen ha en aktiv roll. Detta bör ges regeringen till känna.

58. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 58.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: T564 yrkande 23 samt avslår motionerna 2003/04: MJ257, 2003/04: MJ380, 2003/04: MJ401 yrkande 5, 2003/04: MJ410 yrkandena 1 och 2, 2003/04: T304, 2003/04: T563 yrkande 5 och 2004/05: MJ229.

Ställningstagande

Enligt min mening bör miljöanpassade drivmedel och certifikat införas även för transporter, och systemet bör motsvara vad som gäller inom elbranschen. Detta bör ges regeringen till känna.

59. Nya bränslen och ny teknik m.m. (punkt 40)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 59.
Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ380, 2003/04: MJ401 yrkande 5 och 2004/05: MJ229 samt avslår motionerna 2003/04: MJ257,

2003/04: MJ410 yrkandena 1 och 2, 2003/04: T304 och 2003/04: T563 yrkande 5 och 2003/04: T564 yrkande 23.

Ställningstagande

När det gäller drivmedel är bränsleeffektiviteten central, och det är viktigt att beroendet av fossilbaserade drivmedel minskar. Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att förbättra bilparkens bränsleeffektivitet. Detta bör ges regeringen till känna.

60. Ökad användning av fordonsgas m.m. (punkt 41)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 60. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ407 yrkande 1 och 2004/05: MJ407 samt avslår motionerna 2003/04: MJ436, 2003/04: MJ474 yrkande 9 och 2004/05: MJ290 yrkande 1.

Ställningstagande

Fordonsgas, biogas och naturgas är drivmedel som ger miljö- och hälsovinst, och fordonsgasen blir alltmer etablerad som alternativt drivmedel. I arbetet med att minska de miljöpåverkande utsläppen från trafiken borde stimulans till utveckling av drivmedel som inte släpper ut koldioxid vara en självklarhet. Detta bör ges regeringen till känna.

61. Ökad användning av fordonsgas m.m. (punkt 41)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 41 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 61. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ474 yrkande 9 samt avslår motionerna 2003/04: MJ407 yrkande 1, 2003/04: MJ436, 2004/05: MJ290 yrkande 1 och 2004/05: MJ407.

Ställningstagande

Enligt min mening bör en inköpspolicy utformas för statliga myndigheter, bolag och verk vid inköp av fordon. Policyn bör syfta till att nyinköp av fordon skall avse nollemissionsfordon. Detta bör ges regeringen till känna.

62. Miljöklassning av fordon (punkt 42)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 62.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:T564 yrkande 20 samt avslår motion 2003/04: MJ394.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04:T564 (c) bör de svenska reglerna för miljöklassning av bilar ändras så att de även inkluderar utsläpp av fossil koldioxid. Detta bör ges regeringen till känna.

63. Miljöklassning av fordon (punkt 42)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 42 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 63.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ394 samt avslår motion 2003/04:T564 yrkande 20.

Ställningstagande

Miljöklassningen bör användas offensivt för att driva fram ännu renare kvaliteter av bensin och diesel, för att stimulera rena former av blandade drivmedel samt alternativa drivmedel. Enligt min mening bör nya miljöklasser införas i syfte att stimulera utvecklingen av renare drivmedel och bränslen. Detta bör ges regeringen till känna.

64. Skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer (punkt 43)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 64.
Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 20, 2003/04: MJ408 yrkande 6 och 2004/05: MJ500 yrkande 11 samt avslår motion 2004/05: MJ371 yrkande 19.

Ställningstagande

I Sverige finns 600 000 fritidsbåtar med utombordsmotorer, varav flertalet är tvåtaktsmotorer. Årligen släpps 14 000 ton polyaromatiska kolväten som sannolikt har en skadlig effekt på fiskbestånden, ut från dessa motorer. Därför anser jag att regeringen skall återkomma med förslag om införande av en skrotningspremie på äldre tvåtaktsmotorer för fritidsbåtar. Detta bör ges regeringen till känna.

65. Handlingsplan för sanering av källor till dioxinutsläpp (punkt 44)

av Åsa Domeij (mp) och Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 44 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 65. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ410 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen snarast anta en handlingsplan för ett aktivare arbete för att begränsa miljögifter och däribland dioxin, i livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

66. Valfrihet inom barnomsorgen och barnomsorgens betydelse för lek och omsorg (punkt 45)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 66. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkandena 35 och 36.

Ställningstagande

Det är enligt min mening viktigt att hävda barnens rätt att få vara barn och deras rättighet att få utrymme för lek och omsorg. Därför bör barnomsorgens betydelse för lek och omsorg betonas. Även valfrihet inom barnomsorgen är viktig. Kristdemokraterna vill föra en politik där barnomsorgen verkligen får vara en omsorg och inte en ny skolform för ettåringar. Barnomsorgen måste också erbjuda olika alternativ så att föräldrarna kan välja den typ av omsorg för sina barn som passar just dem bäst. Detta bör ges regeringen till känna.

67. Hållbara trygghetssystem (punkt 46)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 67.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 7.

Ställningstagande

Vi ansluter oss till kraven i motion 2003/04: MJ65 (m) på sänkta ersättningsnivåer i sjukförsäkringen, förtidspensionen och arbetslöshetsförsäkringen samt kravet på sänkt arbetsgivaravgift för anställda över 61 år. Arbetsinkomster och pensionsinkomster bör beskattas separat för den som är över 65 år, och möjligheterna till mer flexibel anställning för arbetstagare över 61 år bör öka. Detta bör ges regeringen till känna.

68. En sammanhållen yrkeshögskola (punkt 47)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 68.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 50.

Ställningstagande

Enligt min mening innebär en samlad yrkeshögskola optimala möjligheter till samordning men också för identiteten och är den kvalificerade yrkeskunskapens främsta chans att överleva och utvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

69. Tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen om kunskap om hållbar utveckling (punkt 48)

av Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 69.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ67 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill framhålla behovet av tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen vad gäller kunskapen om hållbar utveckling. I kunskapen och medvetandet om en hållbar utveckling ligger grunden för allt fortsatt arbete, och det är viktigt att detta förhållande kontinuerligt lyfts fram i den svenska skolan. Detta bör ges regeringen till känna.

70. Forskning inom jordbrukets område m.m. (punkt 49)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 70. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ334 yrkande 15 samt avslår motionerna 2002/03:MJ263 yrkande 3, 2002/03:MJ435 yrkande 3, 2003/04:MJ63 yrkandena 51 och 52 och 2003/04:MJ401 yrkande 11.

Ställningstagande

Enligt min mening krävs fortsatt forskning, utveckling och rådgivning inom jordbrukets område för att läckaget av näringsämnen från jordbruksmark skall minska ytterligare. Detta bör ges regeringen till känna.

71. Forskning inom fiskets område (punkt 50)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 50 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 71. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:MJ408 yrkande 15 samt avslår motionerna 2002/03:MJ426 yrkande 16 och 2004/05:MJ500 yrkande 39.

Ställningstagande

Enligt min mening är behovet stort av havsforskning om fiskeribiologi, utveckling av fångstredskap och fångstmetoder, spridning och effekter av kemikalier, övergödning m.m. Detta bör ges regeringen till känna.

72. Miljöforskning (punkt 51)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 72. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ400 yrkande 13 samt avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkandena 30 och 47, 2002/03: MJ492 yrkande 3, 2003/04: MJ235 yrkande 6 och 2003/04: MJ400 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs ett samlat forskningsprogram som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion. Programmet bör vara tvärvetenskapligt inriktat och innehålla såväl naturvetenskapliga som samhällsvetenskapliga och humanistiska aspekter. Detta bör ges regeringen till känna.

73. Miljöforskning (punkt 51)

av Kjell-Erik Karlsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 73. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ235 yrkande 6 samt avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkandena 30 och 47, 2002/03: MJ492 yrkande 3 och 2003/04: MJ400 yrkandena 13 och 16.

Ställningstagande

Jag ansluter mig till kravet i motion 2003/04: MJ235 (v) om en översyn av den forskning som bedrivs om de stora rovdjurens biologi och ekologi och om hur människors attityder och vardagsliv förändras när rovdjur finns i närheten är tillräcklig för att möta det kunskapsbehov som finns. Detta bör ges regeringen till känna.

74. Miljöforskning (punkt 51)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 74. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ428 yrkandena 30 och 47 samt avslår motionerna 2002/03: MJ492 yrkande 3, 2003/04: MJ235 yrkande 6 och 2003/04: MJ400 yrkandena 13 och 16.

Ställningstagande

Jag anser att Sverige inom EU bör ta initiativ till en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö. Jag anser också att arbetet med att minska gapet mellan miljöforskningen och medborgarna bör intensifieras. Detta bör ges regeringen till känna.

75. Miljöforskning (punkt 51)

av Åsa Domeij (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 75. Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03: MJ492 yrkande 3 samt avslår motionerna 2002/03: MJ428 yrkandena 30 och 47, 2003/04: MJ235 yrkande 6 och 2003/04: MJ400 yrkandena 13 och 16.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs ökade satsningar på marin forskning. För att få mer kunskap om situationen vad gäller förgiftningen och överfiskandet och bättre beredskap och möjligheter att restaurera våra kusthav, måste satsningen på den marina forskningen stärkas ytterligare. Det handlar om att följa upp långa serier av undersökningar, men också att med nya metoder kontinuerligt ta färsk "temperatur" på tillståndet i det marina ekosystemet. Vi behöver underlagen för nödvändiga internationella överenskommelser vad gäller utsläpp, fiskekvoter m.m. Det tidigare Västerhavsprojektet bör nu följas upp av ett samnordiskt/internationellt nytt havsprojekt som kan ge den nödvändiga helhetskunskapen om våra kusthavs tillstånd. Detta bör ges regeringen till känna.

76. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretagare (punkt 52)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 76. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkandena 12 och 13 samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 45.

Ställningstagande

Vi anser att regeringen i praktiken missar samtliga mål för den ekonomiska politik som den har inflytande över. Skrivelsens avsnitt om skatter präglas av fördelningspolitik i stället för tillväxtpolitik. Som ett viktigt medel för att åstadkomma högre tillväxt vill vi framhålla lägre skatter, främst på arbete med tyngdpunkten på låg- och medelinkomsttagare samt sänkt skatt för småföretagare. Detta bör ges regeringen till känna.

77. Åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretagare (punkt 52)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 52 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 77.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 45 samt avslår motion 2003/04: MJ65 yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Jag ansluter mig till motion 2003/04: MJ63 (kd) där det föreslås ett antal åtgärder som syftar till förbättrat företagsklimat för småföretag. Attityderna till företagande och företagare bör förbättras, reglerna för företagande förenklas och regler som inte används avvecklas. Reglerna för F-skattesedel och självdeklarationen för företagare bör förenklas, liksom kontakterna med myndigheterna. Försäkringssystemen bör bli mer rättvisa och staten bör betala föräldraledigas semesterersättning. Miljöbalken bör utformas utifrån småföretagens situation, arbetsgivaravgifterna bör sänkas och reglerna för beskattning av fåmansbolag bör reformeras. Vidare bör förmögenhetsskatten avvecklas, generationsskiften i familjeföretag underlättas och skatten på arbete sänkas. Slutligen bör riskkapitalavdrag och etableringskonto införas och avgiften vid försenad deklaration slopas. Detta bör ges regeringen till känna.

78. Skattereduktion för hushållstjänster (punkt 53)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 53 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 78.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 48.

Ställningstagande

Enligt min mening bör skattereduktion införas för hushållstjänster, reparationer, tillbyggnad och ombyggnad (ROT) samt privat barnomsorg. Reduktion bör fastställas till 50 % av arbetskostnaden upp till 50 000 kr, inklusive moms, för hushållstjänster utförda i hemmet eller på den egna tomten och gälla fr.o.m. den 1 april 2004. Detta bör ges regeringen till känna.

79. Anpassning av miljöbalken till småföretagarnas situation (punkt 54)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Bengt-Anders Johansson (m) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 79. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ227 och 2003/04:N412 yrkande 14.

Ställningstagande

Vi vill framhålla behovet av att miljöbalken anpassas utifrån de små företagens situation. Miljöbalken bör ändras på så sätt att småföretagare inte på ett orimligt sätt drabbas av krångel, kostsam administration, sanktioner och dubbelbestraffning. Detta innebär att regelmängden bör bantas, straffsatser och sanktionsavgifter bättre ta hänsyn till företagets storlek och graden av miljöfarlighet, och inriktningen bör vara beivrandet av miljöbrott i stället för papersexercis. Detta bör ges regeringen till känna.

80. Långsiktigt producentansvar och integrerad produktpolitik, IPP (punkt 55)

av Åsa Domeij (mp) och Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 80. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04:MJ63 yrkande 53 och 2004/05:MJ528 yrkande 3 samt avslår motion 2003/04:MJ66 yrkande 15.

Ställningstagande

Jag vill framhålla behovet av ett dynamiskt europeiskt ramverk kring integrerad produktpolitik (IPP) som bör bygga på bl.a. följande principer. En systemansats bör göras där livscykelänkande utgör basen, fördjupad förståelse om hur naturen fungerar och med klara ansatser att anpassa företagets produkt- och affärsmodeller efter biologiska principer. Produktdesignen bör optimeras genom valet av material med så liten miljöpåverkan som möjligt. Biologiskt nedbrytbara material skall prioriteras och rigorösa regler införas för hantering av tungmetaller och giftiga kemikalier. Uttjänta produkter skall optimalt separeras i sina beståndsdelar och återanvändas alternativt, och, om det gäller biologiskt nedbrytbart material, fasas in i naturens kretslopp. Informations- teknologirevolutionen måste utnyttjas maximalt för att främja större effektivitet i användningen av energi och material och för dematerialisering. Största möjliga involvering av berörda aktörer, t.ex. näringsliv, miljöorganisationer,

konsumentorganisationer och myndigheter, bör eftersträvas. Detta bör ges regeringen till känna.

81. Långsiktigt producentansvar och integrerad produktpolitik, IPP (punkt 55)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 81. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 15 samt avslår motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 53 och 2004/05: MJ528 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill framhålla betydelsen av ett långsiktigt producentansvar. Såväl det frivilliga som det lagstadgade producentansvaret måste, om nödvändigt, breddas. Det är viktigt att ett bra producentansvar utformas för produkter med lång livslängd där producenten kan ha upphört med sin verksamhet långt innan produkten behöver omhändertas. Försäkringslösningar bör användas i större utsträckning. Detta bör ges regeringen till känna.

82. Hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för statliga företag (punkt 56)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 56 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 82. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 14 samt avslår motion 2003/04: MJ67 yrkande 2.

Ställningstagande

Det är enligt vår mening inte acceptabelt att verk och myndigheter ställer andra krav på företag vid t.ex. upphandling än vad som stadgas i lagar och förordningar. Detta förhållande skapar rättsotrygghet och godtycke och kan användas som ett protektionistiskt instrument. Statens roll för att främja en god miljö bör i stället vara att med hjälp av lagstiftning minska negativ påverkan på miljön. Det är viktigt att främja fri och oberoende forskning som bl.a. syftar till att ta fram mindre miljöpåverkande produkter och processer. Miljökrav utöver lagstadgade nivåer vid offentlig upphandling bör inte ställas. Detta bör ges regeringen till känna.

83. Hållbart näringsliv och etiska och miljömässiga riktlinjer för statliga företag (punkt 56)

av Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 83. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ67 yrkande 2 samt avslår motion 2003/04: MJ65 yrkande 14.

Ställningstagande

Eftersom det är viktigt att de statliga företagen fungerar som föregångare bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag om etiska och miljömässiga riktlinjer för de statliga företagen. Detta bör ges regeringen till känna.

84. Regional utveckling (punkt 57)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 84. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 16.

Ställningstagande

Enligt vår mening är bästa sättet att skapa regional utveckling att ge enskilda och företag så bra förutsättningar att de väljer att bo och etablera sig i hela landet. Det är också fråga om att åstadkomma bra villkor för småföretagande som t.ex. att ta bort de diskriminerande 3:12-reglerna. En alltför rigid tillämpning av lagar som miljöbalken är till nackdel för den regionala utvecklingen. Infrastrukturen, särskilt vägarna, måste förbättras, och EU:s strukturfonder måste utnyttjas fullt ut. Detta bör ges regeringen till känna.

85. Översyn av skogspolitiken m.m. (punkt 58)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 58 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 85. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 17 samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkande 12.

Ställningstagande

Vi ansluter oss till vad som anförs i motion 2003/04: MJ65 (m) om en utvärdering av skogspolitiken. Utvärderingen bör emellertid inte samordnas med utvärderingen av miljömålet eftersom det då är svårt att undvika att miljömålet prioriteras på bekostnad av produktionsmålet. Vi anser det positivt att regeringen tydligt deklarerar att långsiktighet och stabilitet skall prägla skogspolitiken men hänvisningen till att nya värderingar skall få komma till uttryck i den konkreta utformningen av politiken inger oro för produktionsmålet ställning. Behovet av rekreationsområden bör lösas inom ramen för skogspolitiken eller något annat politikområde, och rekreationsområden i skogsmark bör ingå i den kommunala planeringen. Områden för fritidsändamål bör avsättas antingen genom inköp eller tecknande av avtal med markägaren där denne mot ersättning friställer mark eller åtar sig bruksrestriktioner för rekreationsbehov. Vi motsätter oss en gemensam skogspolitik på EU-nivå eftersom ökade inslag av gemensamhetslagstiftning inskränker det nationella självbestämmandet som inte har gemenskapskaraktär. Detta bör ges regeringen till känna.

86. Ersättningsfrågor m.m. (punkt 59)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 86. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ387 i denna del och 2003/04: MJ404 yrkandena 4 och 9 samt avslår motionerna 2003/04: MJ287 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04: MJ384 yrkande 1.

Ställningstagande

När det gäller ersättning till markägaren när brukanderätten inskränks bör denna ersättning vara årlig och kopplas till avtalet för skydd av naturvärdet

inom berört markområde. Ersättningsmark skall erbjudas vid naturskydd där markägandet övergår till staten, och intrång som medför inskränkt förfoganderätt skall alltid medföra rätt till ersättning. Detta bör ges regeringen till känna.

87. Ersättningsfrågor m.m. (punkt 59)

av Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 59 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 87. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ287 yrkandena 1 och 2 samt 2003/04: MJ384 yrkande 1 samt avslår motionerna 2003/04: MJ387 i denna del och 2003/04: MJ404 yrkandena 4 och 9.

Ställningstagande

Som anförs i motion 2003/04: MJ287 (c) får äganderätten inte urholkas, och det är viktigt att alltid påminna om äganderättens betydelse för samhällsutvecklingen. Ingen skall berövas sin egendom eller få sin rätt att bruka den inskränkt annat än i speciella fall som noga specificeras i lag och mot full ersättning. Utöver ersättning för den mistade marken till marknadspris bör utgå en tilläggsersättning. Lagstiftningen måste förtydligas i syfte att äganderätten även i fortsättningen skall ges ett mycket starkt skydd. Samtidigt måste lagstiftningen utformas så att den inte förhindrar åtgärder som är motiverade på grund av skyddet av miljön. Jag vill även framhålla behovet av klara och tydliga ersättningsregler. Markägaren måste få full ersättning för intrång, och kompensation måste utgå för begränsningar av pågående markanvändning som är att betrakta som mer än bagatellartade. Detta bör ges regeringen till känna.

88. Konsekvensanalyser vid bildande av naturreservat m.m. (punkt 60)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 60 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 88. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ472 yrkande 18 samt avslår motionerna 2003/04: MJ288, 2003/04: MJ316, 2003/04: MJ349 yrkande 2, 2003/04: MJ409 yrkande 6 och 2003/04: MJ429.

Ställningstagande

Vid bildandet av naturreservat och naturskyddsområden är information, dialog och samråd mellan berörda parter av största vikt. Vidare måste markägaren hållas skadeslös och skötselplaner inrättas. Detta bör ges regeringen till känna.

89. Naturvårdsavtal (punkt 62)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Åsa Domeij (mp), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 89. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 10, 2003/04: MJ384 yrkande 2 och 2003/04: MJ387 i denna del samt avslår motionerna 2004/05: MJ219 och 2004/05: MJ534 yrkande 2.

Ställningstagande

Enligt miljö kvalitetsmålet Levande skogar och dess delmål 1 skall det fram till år 2010 slutas naturvårdsavtal på totalt 50 000 hektar i landet. Med anledning av detta har Skogsvårdsorganisationens anslag för områdesskydd öronmärkts så att 25 % av anslaget skall användas för naturvårdsavtal. Detta innebär att ca 45 miljoner kronor anvisades för naturvårdsavtal år 2002. Under år 2003 var motsvarande summa också ca 45 miljoner kronor och under år 2004 ca 39 miljoner kronor. Under perioden 1994–2002 utbetalades ca 60 miljoner kronor som ersättning till markägare. Av anslaget använder Skogsvårdsorganisationen ca 20 % för egna kostnader, vilket motsvarar i genomsnitt 11 500 kr per avtal.

Som framgår av utskottets redogörelse under avsnittet Skogen som resurs har arbetet med biotopskydd och naturvårdsavtal i syfte att uppnå miljö kvalitetsmålet Levande skogar utvecklats i en glädjande riktning, och skogsägarna är särskilt positiva till instrumentet naturvårdsavtal. Skogsvårdsstyrelsernas lokala anknytning, goda lokalkännedom och regelbundna kontakter med skogsägarna även i andra sammanhang antas vara de viktigaste faktorerna i denna gynnsamma utveckling. Utskottet har inhämtat att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket har beräknat de från år 2003 återstående kostnaderna för delmålet långsiktigt skydd av skogsmark. Beräkningarna, som ingår i Skogsstyrelsens rapport Underlag för fördjupad utvärdering 2004 av miljö kvalitetsmålet Levande skogar, utgår från den skyddsnivå som uppnått t.o.m. år 2002. Enligt beräkningarna bör områden med naturvårdsavtal öka med ca 35 000 hektar till år 2010. Av årets budgetproposition, utgiftsområde 23, framgår att, vid utgången av år 2003, arealerna produktiv skogsmark för naturvårdsavtal totalt uppgick till ca 13 400 hektar. Härav tillkom under

år 2003 ca 4 000 hektar som naturvårdsavtal och under år 2002 ca 5 000 hektar.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan och, med hänvisning till motionerna 2003/04: MJ63 (kd), 2003/04: MJ384 (c) och 2003/04: MJ387 (m) i berörda delar, anser vi att en större andel av avsättningarna bör ske genom frivilliga åtaganden. Därför bör skyddsformen naturvårdsavtal, där staten och markägaren tar ett gemensamt ansvar för naturvården, utnyttjas i betydligt större utsträckning än i dag. Detta bör ges regeringen till känna.

90. Natura 2000 (punkt 64)

av Åsa Domeij (mp), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 90. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 23 och 2004/05: MJ369 yrkande 27.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste fler Natura 2000-områden ges kvalificerat skydd som naturreservat eller på annat sätt. Ytterligare nationalparker och natur- och kulturresevat behövs för skyddet av exklusiva natur- och kulturlandskap. Detta bör ges regeringen till känna.

91. Tätortsnära natur (punkt 65)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 91. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ472 yrkande 24 och 2004/05: MJ369 yrkandena 28 och 29.

Ställningstagande

När det gäller tätortsnära natur anser vi att kommunerna bör uppmanas att bygga ut grönstråk och s.k. gröna korridorer. Det är viktigt att staten i sin roll som markägare tar ett stort ansvar för miljöhänsynen. Samtidigt vill vi påpeka att nedskräpningen av vår natur har ökat de senaste åren. En informationskampanj liknande Håll Sverige rent bör därför inledas. Detta bör ges regeringen till känna.

92. Livsmedelsproduktionen och konkurrenskraften för svenskt jordbruk (punkt 67)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 67 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 92.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkandena 8 och 18.

Ställningstagande

Enligt vår mening krävs ökade ansträngningar för att förbättra kunskapen och därmed minska miljöpåverkan från den konventionella livsmedelsproduktionen. Detta skulle sannolikt ge avsevärt större effekt än åtgärder för att gynna ekologisk produktion. Vi anser att inriktningen att främja ekologiska livsmedel grundas på en felaktig analys och därför bör överges. Så kallade frivilliga åtaganden mellan myndigheter, kommuner, företag och livsmedelbranschen bör inte främjas.

Det svenska jordbruket har i dag uppenbara svårigheter att möta konkurrensen från andra länders jordbruk på grund av våra unikt höga skatter på jordbrukets produktionsmedel, unika krav på djurhållningen och tillämpningen av miljöbalken och annan miljölagstiftning. Det är emellertid bra om det som regeringen aviserar om att bl.a. tillväxt och sysselsättning skall få en mer framträdande roll verkligen genomförs. Detta bör ges regeringen till känna.

93. Ett långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk (punkt 68)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 93.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 11 samt avslår motion 2003/04: MJ67 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi vill påtala behovet av en politik för biologisk mångfald och långsiktigt hållbart jord- och skogsbruk. Styrmedel som gynnar en hållbar utveckling av dessa näringar bör införas och, när det gäller landsbygdsprogrammen, bör det vara tillräckligt med målformuleringar för vad stödet skall åstadkomma. Därefter bör experter fördela medlen så att målen bäst uppfylls. Detta bör ges regeringen till känna.

94. Reformering av EU:s jordbrukspolitik (punkt 69)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 69 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 94. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt vår mening måste jordbrukspolitiken i EU förändras radikalt och vara en del av kampen mot fattigdomen i tredje världen och en hållbar utveckling. Detta innebär bl.a. att handelshinder och subventioner måste avvecklas snabbt, att de etiska värdena inom jordbruket bevaras och att jordbrukets stora betydelse för bevarandet av biologisk mångfald och goda livsmiljöer för människor och djur erkänns. Vidare måste ett mer långtgående förslag om snabbare avreglering på den europeiska jordbruksmarknaden utarbetas, och företrädare för de areella näringarna måste konkurrera på likartade villkor och på en konkurrensutsatt marknad. Slutligen måste exportbidrag, dumpningsförfarande och höga tullar förbjudas och utvecklingen i EU påskyndas så att samtliga länder når upp till kraven på ett gott djurskydd, god miljö och säkra livsmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

95. Översyn av EU:s fiskesubventioner (punkt 70)

av Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 70 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 95. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 10 samt avslår motion 2003/04: MJ63 yrkandena 24 och 25.

Ställningstagande

När det gäller EU:s mål för fiskepolitiken och hållbarhet är det enligt vår mening viktigt att fiskare och forskare kan råda över de fiskekvoter som skall gälla. Varje beslut om nya fiskemöjligheter måste se till beslutets konsekvenser för den marina miljön. Det internationella arbetet för hållbart fiske är viktigt, och samma hållbarhetsmål som inom EU-området skall gälla EU:s fiske i tredje land. Regeringen bör utarbeta metoder för att på ett tidigt stadium aktivt involvera riksdagen i Sveriges ställningstaganden vad avser kommissionens strategi för att skydda och bevara den marina miljön. Detta bör ges regeringen till känna.

96. Översyn av EU:s fiskesubventioner (punkt 70)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 70 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 96.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkandena 24 och 25 samt avslår motion 2003/04: MJ66 yrkande 10.

Ställningstagande

Enligt min mening behövs en översyn av EU:s fiskesubventioner i syfte att göra fiskepolitiken mer ändamålsenlig för att uppnå ett långsiktigt hållbart fiske. I dag gynnas stordrift på bekostnad av småskaligt fiske med mindre fartyg. Sverige måste verka för att fiskets konsekvenser för lokalbefolkningen alltid beaktas när EU förhandlar med andra länder. Detta bör ges regeringen till känna.

97. Tumlare (punkt 71)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 71 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 97.
Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 22 och 2004/05: MJ500 yrkande 14.

Ställningstagande

Förbudet mot drivgarn torde omöjliggöra ett kommersiellt laxfiske i Östersjön. För att vi skall kunna åstadkomma en socialt hållbar utveckling för kustfisket anser jag att full kompensation bör utgå till yrkesfiskare till följd av nya EU-regler mot bifångster av tumlare. Detta bör ges regeringen till känna.

98. Reglering av säl- och skarvbestånden (punkt 72)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 72 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 98.
Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 26, 2004/05: MJ500 yrkande 40 och 2004/05: MJ503 yrkande 3 samt avslår motionerna 2004/05: MJ211, 2004/05: MJ225, 2004/05: MJ286, 2004/05: MJ298, 2004/05: MJ318, 2004/05: MJ344 yrkande 1, 2004/05: MJ356, 2004/05: MJ369 yrkande 23, 2004/05: MJ414, 2004/05: MJ426, 2004/05: MJ433 yrkande 2,

2004/05: MJ486, 2004/05: MJ494 yrkande 2, 2004/05: MJ536 och 2004/05: MJ537.

Ställningstagande

Sälarna är ett problem för yrkesfiskarna genom att de orsakar skador på redskap och fångst. Med än så länge begränsad framgång pågår arbete med att ta fram sälsäkra fiskeredskap. Även det stora skarvbeståndet orsakar omfattande skador för yrkesfiskarna. Jag anser att säl- och skarvbestånden bör regleras genom ansvarsfull viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av jakttider och andra villkor. Detta bör ges regeringen till känna.

99. Spökgarn (punkt 73)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 73 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 99. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ63 yrkande 27 och 2004/05: MJ500 yrkande 32.

Ställningstagande

Förlorade fiskegarn, s.k. spökgarn, fortsätter att fiska under lång tid. Beräkningar har visat att garnen fångar lika mycket fisk som den fångst som landas. Detta är ett stort problem som måste lösas. Enligt min mening skall fiskare därför ha möjlighet att fiska upp dessa garn mot statlig ersättning. Detta bör ges regeringen till känna.

100. Yrkesfiskaravdrag (punkt 74)

av Sven Gunnar Persson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 74 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 100. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ63 yrkande 28.

Ställningstagande

Det är enligt min mening angeläget att förslaget i betänkandet om yrkesfiskets konkurrenssituation (SOU 1999:3) genomförs så snart som möjligt, dvs. att yrkesfiskaravdrag införs. Detta bör ges regeringen till känna.

101. En hållbar same- och rennäringspolitik (punkt 75)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 75 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 101.
Därmed bifaller riksdagen motion 2002/03:N304 yrkande 13 samt avslår motion 2003/04: MJ62.

Ställningstagande

För att komma till rätta med äganderättskonflikterna inom renskötseområdet måste gränsdragningskommissionen arbeta skyndsamt. Vi anser det angeläget att finna former för samråd och samexistens i det fall problematiken med samernas vinterbetesmark inte kan få en lösning. Vi motsätter oss en svensk ratificering av ILO:s konvention nr 169 eftersom stärkta rättigheter för renskötsel på annans mark enligt vår mening skulle medföra motsvarande inskränkning i markägarens rättigheter. Detta bör ges regeringen till känna.

102. Styrmedel inom energisektorn (punkt 76)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 76 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 102.
Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att floran av styrmedel inom energiområdet bör rensas och elcertifikationen och subventionerna till vissa energiformer avskaffas. Miljöskatter skall tas ut i producentledet och efter verklig miljöbelastning. Enligt vår mening bör antalet styrmedel för att åtgärda problemen inom energisektorn begränsas till ett enda styrmedel. Detta bör ges regeringen till känna.

103. Mål för energipolitiken m.m. (punkt 77)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 77 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 103. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2003/04: MJ65 yrkande 19 och 2003/04: MJ370 yrkande 12.

Ställningstagande

Energipolitiken bör enligt vår mening ha två övergripande mål. Den skall främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning och uppfylla högt ställda miljö- och säkerhetskrav. Vi vill även framhålla att det inte är acceptabelt att svensk energipolitik leder till kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser i norra Europa. Detta bör ges regeringen till känna.

104. Effektiv energiteknik (punkt 78)

av Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 78 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 104. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 20.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör användningen av befintlig effektiv energiteknik och introduktionen av ny sådan stimuleras. Avvecklingen av kärnkraften bör avbrytas. Vi tolkar regeringens ambition att satsa på vetenskap och forskning syftande till minskade utsläpp av växthusgaser som en vilja att häva den s.k. tankeförbudslagen kring kärnteknikutveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

105. Åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna (punkt 79)

av Sven Gunnar Persson (kd), Sverker Thorén (fp) och Marie Wahlgren (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 79 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 105. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ66 yrkande 8.

Ställningstagande

Enligt vår mening bör regeringen utarbeta en åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna. Högst prioriterat miljömål bör vara minskade utsläppen av klimatgaser. Även ener-

giefektivisering och effektivisering av transporter bör vara en del av denna strategi. Detta bör ges regeringen till känna.

**106. Frivilliga åtaganden mellan myndigheter och företag
(punkt 80)**

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Lars Lindblad (m) och Bengt-Anders Johansson (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 80 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager som sin mening vad som framförs i reservation 106. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04: MJ65 yrkande 21.

Ställningstagande

Vi anser att myndigheter skall kontrollera att lagar och regler följs och ha ansvaret för att lagstiftningen inom alla områden är aktuell. Så kallade frivilliga åtaganden mellan myndigheter, kommuner och företag eller hela branscher bör inte ingås, och existerande överenskommelser bör avvecklas. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Förbättrad integration av hållbar utveckling mom. 1

Grunderna för en hållbar utveckling

Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sven Gunnar Persson (kd), Lars Lindblad (m), Sverker Thorén (fp), Bengt-Anders Johansson (m), Marie Wahlgren (fp) och Claes Västerteg (c) anför:

En viktig uppgift i all politisk verksamhet är att främja en hållbar utveckling. Ett långsiktigt hållbart samhälle är ett samhälle där ekonomisk och social utveckling förenas med god miljö. Aktuella behov tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras.

Regeringen har i sin skrivelse En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomi, social och miljömässig valt att inkludera väldigt många olika frågor. Det är i sig bekymmersamt att regeringen i princip tar med allt, stort som smått, i skrivelsen. Visst berör hållbar utveckling många olika områden, men begreppet tunnas också ut om det tillåts innehålla allt.

Enligt vår mening handlar hållbar utveckling därför inte i första hand om tillfälliga lösningar så som maxtaxa, nivå på studiebidragen eller fri entré på våra museer. I iveren att lägga in allt i begreppet hållbar utveckling tappar regeringen bort de övergripande och viktiga frågorna. En redovisning av utvecklingen mot ett hållbart samhälle måste i stället fokusera på frågor om hur en hållbar utveckling skall uppnås när det gäller olika miljöindikationer, inkomstutveckling för olika grupper och åldrar, framtida belastningar på trygghetssystemen med anledning av demografiska förändringar, trygghet, rättssäkerhet och kampen mot brottslighet samt hur den ekonomiska utvecklingen på lite längre sikt bedöms.

För oss är grunden för ett hållbart samhälle att människor, var och en, vill och kan ta ansvar för sina liv. Det ansvaret gäller naturligtvis inte bara den egna personen utan också konsekvenserna för andra människor och kommande generationer. Vi är alla förvaltare av jorden, och det är varje individs skyldighet att ta ansvar för sin livsstil och gemensamt med andra vända de negativa trenderna.

Det finns vissa grundläggande villkor för att ett hållbart samhälle skall kunna uppnås. Den enskilt viktigaste förutsättningen är en väl fungerande demokrati men flera andra villkor måste uppfyllas. De mänskliga fri- och rättigheterna och demokratin måste ständigt återerövrats och försvaras. I demokratibegreppet ligger också behovet av ett fungerande rättssystem både

vad gäller skyddet av individens rättigheter men även samhällets möjligheter att skydda individen mot brott. Rättsväsendet är den främsta garanten för trygghet mot våld och brott, och det är en av statens mest grundläggande uppgifter att tillse att det fungerar.

Vi tror på skyddet av äganderätten som en del av arbetet för ett hållbart samhälle. I ett hållbart samhälle kombinerar man rätten till ägandet med ansvaret att förvalta det man äger. Äganderätten och förvaltaransvaret går hand i hand. Förvaltarskapet gäller såväl de personliga resurserna och de materiella värdena som miljö- och naturresurser.

Vi tror att frihandel är en av grunderna för att uppnå en hållbar värld. Frihandel har alltid visat sig vara viktigast för de allra fattigaste, och fattigdomsbekämpning är en av de viktiga vägarna till ett hållbart samhälle. Kopplingen mellan miljöförstöring och fattigdom har många olika sidor. Fattiga människor är mer sårbara för miljöförstöring eller olika typer av föroreningar. Fattigdom kan dessutom vara en bidragande orsak till miljöförstöring.

Vi tror på att varje generation skall betala sina kostnader. En hållbar ekonomi kräver att varje generation tar sitt ansvar. Vi tror på det personliga ansvaret. Hållbarhet kan inte beslutas fram av politiska system utan måste vara en del av varje individs vardagliga beslut. Vi tror på att teknikutveckling, tillväxt och företagande är förutsättningarna för ett bättre och hållbarare samhälle. Vikten av att få med näringslivet i arbetet med hållbar utveckling är stor. Företagaren/entreprenören är bra på nytänkande och detta skall vi dra nytta av. Ett miljöanpassat näringsliv är en viktig förutsättning för att ställa om Sverige till ett ekologiskt hållbart samhälle. Den miljödrivna utvecklingen inrymmer en enorm potential, både för miljön och den ekonomiska tillväxten.

I dag byggs inte alltid samhället med dessa viktiga förutsättningar som grund. Det finns ett antal system som ibland försvårar möjligheterna att bygga ett hållbart samhälle. Vi anser att det är viktigt att undanröja sådana systemfel. Ett hållbart samhälle når vi endast i samarbete mellan individer, familjer, organisationer, företag, olika politiska nivåer och nationer. Det är viktigt att undanröja de hinder som finns för detta samarbete. Det krävs mycket mer handling på detta område än vad regeringen nu visar. Det hade varit bra om regeringens skrivelse bättre hade fokuserat på hur dessa hinder har hanterats under den tid skrivelsen omfattar och hur de kan minskas i det fortsatta arbetet för en hållbar samhällsutveckling.

2. Forskning inom jordbrukets område m.m. mom. 48

Kjell-Erik Karlsson (v) anför

Den forskning som hittills har bedrivits inom växtodlingsområdet har i Sverige, såväl som i resten av världen, varit fokuserad på det konventionella jordbruket. När man ser på resursfördelningen mellan forskningsanslag till de konventionella respektive alternativa metoderna visar det sig att de största resurserna går till konventionellt jordbruk medan endast en mindre del går till ekologisk forskning. Detta skapar självklart stora kunskapsluckor. Trots att fördelningen hittills varit så sned har forskningen ändå gjort framsteg och

kunnat visa på flera positiva effekter av det ekologiska lantbruket. Fler och fler forskarrapporter har också på vetenskapliga grunder kunnat bevisa att miljökonsekvenserna i stort är mindre inom det ekologiska lantbruket jämfört med det konventionella. För att få kunskap i proportion till de politiska mål som är satta för det ekologiska jordbruket, för att driva utvecklingen mot ett hållbart jordbruk framåt och för att gynna den sammantagna forskningen för hållbara produktionsmetoder anser Vänsterpartiet att regeringen bör utreda hur forskningsanslagen inom jordbruksforskningen bör omfördelas mellan forskning om konventionella metoder och om metoder som tillämpas inom det ekologiska lantbruket. Vi har avstått från att reservera oss i detta ärende men har för avsikt att återkomma till frågan i annat sammanhang.

3. Anpassning av miljöbalken till småföretagarnas situation (mom. 53)

Åsa Domeij (mp) anför

Miljöpartiet anser att miljöbalken i sig inte utgör ett problem för småföretagen. Däremot har tillämpningen av systemet med miljöstraffavgifter inte anpassats till mindre företag när föreskrifterna om miljöstraffavgifter utformades. Satta i relation till den överträdelse som företagen har begått och till företagets storlek har avgifterna i vissa fall blivit mycket höga. Miljöpartiet har i riksdagen försökt få stöd för att miljöstraffavgifterna skall anpassas efter företagets storlek men inte lyckats få majoritet för ett sådant förslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2003/04:129 En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig.

Följdmotioner

2003/04: MJ62 av Per Erik Granström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av hållbar same- och rennäringspolitik.

2003/04: MJ63 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om teknologiöverföring från västvärlden till utvecklingsländerna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka WTO:s kompetens i miljöfrågor.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enprocentsmålet i biståndspolitiken.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mänskliga rättigheter.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om partnerskap med privata företag för att öka IT-investeringarna i de fattigaste länderna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skuldavskrivningar för de fattigaste länderna.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om effektivare vattenanvändning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige genom EU skall arbeta för att öka tillgången på mediciner för bekämpning av hiv/aids, tbc och malaria.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om institutionaliserat ekonomiskt, politiskt och ekologiskt samarbete med stater som inte vill eller kan bli EU-medlemmar.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om frivilliga avsättningar av skyddsvärd skog genom naturvårdsavtal.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbiflöden vid vattenkraftverk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en totalöversyn av den svenska skogspolitiken.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för fungerande reningsverk vid Östersjön.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om identifiering och sanering av källor till kadmium och PCB.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en gemensam myndighet för Östersjöregionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fartyg bör kunna lämna spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om transport av olja i enkelskroviga fartyg.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett avskaffande av bekvämlighetsflaggningen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om investeringsbidrag för att införa katalysator på fartyg.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polyaromatiska kolväten (PAH).
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om insatser mot nedskräpning av havet.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompensation till yrkesfiskare till följd av nya EU-regler mot bifångster av tumlare.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skydd av havsområden genom inrättande av Natura 2000-områden.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s fiskesubventioner.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hänsyn till lokalbefolkningen när EU förhandlar med andra länder.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reglering av säl- och skarvbestånden utifrån jaktetiska principer.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om spökgarn.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om yrkesfiskaravdrag.

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om REACH.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utfasning av bromerade flamskyddsmedel.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läkemedel.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbud mot HA-olja.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riksdagens roll i klimatpolitiken.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade insatser för att uppfylla klimatmålet.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barnomsorgens betydelse för lek och omsorg.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om valfrihet inom barnomsorgen.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra företagsklimatet för småföretag.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skattereduktion för hushållstjänster.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanhållen yrkeshögskola.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om balans mellan extern konkurrens och långsiktig basfinansiering inom forskningen.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka möjligheterna till en postdoktorsperiod.
53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett dynamiskt europeiskt ramverk kring integrerad produktpolitik (IPP).

2003/04: MJ64 av Gunnar Goude m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en väsentligt förbättrad integration av hållbar utveckling i alla politikområden.

2003/04: MJ65 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett program för snabb fattigdomsutrotning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte inrätta ytterligare ett miljö kvalitetsmål.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äganderättens betydelse för ett hållbart utnyttjande av havsresursen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Östersjön som fredat hav.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om giftfri miljö.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett styrmedel för att åtgärda problem inom energisektorn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbara trygghetssystem.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om livsmedelsproduktionen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbar ekonomisk utveckling.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sänkt skatt på arbete.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett hållbart näringsliv.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regional utveckling.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skogspolitiken.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om konkurrenskraften för svenskt jordbruk.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om målen för energipolitiken.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera användningen av befintlig effektiv energiteknik och introduktionen av ny.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om s.k. frivilliga åtaganden mellan myndigheter och företag.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokala klimatinvesteringsprogram (KLIMP).

2003/04: MJ66 av Lennart Fremling m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre fokus i politiken för ett hållbart samhälle och tillsättandet av en hållbarhetskommission.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mål för en strategi för hållbar utveckling.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jordbrukspolitiken i EU.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fattigdomsbekämpning, mänskliga rättigheter och demokrati som gemensamt mål i EU, för ett globalt hållbart samhälle.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mål för klimat- och energipolitiken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en åtgärdsstrategi för minimerad användning av fossila bränslen inom energi- och transportsektorerna.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en övergripande gemensam förvaltning av Östersjön.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s mål vad gäller fiskepolitiken och hållbarhet.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en politik för biologisk mångfald och långsiktigt hållbara jord- och skogsbruk.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lösning på motsättningarna mellan Sveaskog och Naturvårdsverket.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långsiktigt producentansvar.

2003/04: MJ67 av Jan Andersson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att varje människas delaktighet måste vara drivkraften i Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling.
2. Riksdagen begär att regeringen kommer med förslag till etiska och miljömässiga riktlinjer för de statliga företagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en tydligare målformulering i läroplanen/kursplanen vad gäller kunskapen om en hållbar utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i svenskt bistånd ge förebyggande hälsoinsatser en central plats och då med speciell tyngd vid målet att bromsa och motverka hivpidemin.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fortsatt driva arbetet för en global tidsplan för införande av alternativ energi.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det behövs en utredning som undersöker vad som krävs för

att jordbruket skall vara långsiktigt hållbart och som jämför miljöeffekterna av en avsaknad av ett livskraftigt, fungerande jordbruk.

Motioner från allmänna motionstiden 2002

2002/03: MJ263 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en översyn av hur forskningsanslag inom jordbruksforskningen bör omfördelas mellan forskning inom konventionellt respektive ekologiskt lantbruk för att gynna den sammantagna forskningen för hållbara produktionsmetoder bör genomföras.

2002/03: MJ426 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningen om fisksjukdomar.

2002/03: MJ428 av Maud Olofsson m.fl. (c):

30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör ta initiativ till en heltäckande forsknings- och aktionsplan för Östersjöns miljö.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera arbetet med att minska gapet mellan miljöforskningen och medborgare.

2002/03: MJ435 av Sven Bergström (c):

3. Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om forskning inom ekologiskt lantbruk i ett systemsammanhållet perspektiv vid SLU.

2002/03: MJ492 av Mona Jönsson m.fl. (mp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om nödvändigheten av utökad marin forskning i form av ett nytt nordiskt eller internationellt Västerhavsprojekt.

2002/03: N304 av Mikael Odenberg m.fl. (m):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om äganderättskonflikterna inom renskötselområdet.

Motioner från allmänna motionstiden 2003

2003/04: Ju263 av Annelie Enochson (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att hamnarnas åliggande att ta hand om avfall från fartyg efterlevs.

2003/04:T304 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda att mål sätts upp för införandet av avgasfria bilar i Sverige med en nollvision som slutmål.

2003/04:T563 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om långsiktiga mål vad gäller nya bränslen och ny teknik.

2003/04:T564 av Maud Olofsson m.fl. (c):

20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de svenska reglerna för miljöklassning av bilar skall ändras så att de även inkluderar utsläpp av fossil koldioxid.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa miljöanpassade drivmedel och införa certifikat (liknande dem för elbranschen) även för transporter.

2003/04: MJ225 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av check-points i Östersjön och ökad övervakning av Östersjöns vatten.

2003/04: MJ227 av Nils Fredrik Aurelius (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av sådana ändringar av miljöbalken att småföretagare inte på ett orimligt sätt drabbas av krångel, kostsam administration, sanktioner och dubbelbestraffning.

2003/04: MJ235 av Sven-Erik Sjöstrand m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör se över om den forskning som bedrivs kring de stora rovdjurens biologi och ekologi och kring hur människors attityder och vardagsliv förändras när rovdjur finns i närheten är tillräcklig för att möta det kunskapsbehov som finns.

2003/04: MJ243 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre takt i implementeringen av Helsingforskommissionens uppställda mål.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för rysk implementering av Helsingforskommissionens uppställda mål.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot kustnära övergödning.

2003/04: MJ257 av Gunilla Tjernberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att vara pådrivande vad gäller miljöfrämjande s.k. acceleratorer i drivmedel, främst diesel.

2003/04: MJ258 av Barbro Feltzing och Helena Hillar Rosenqvist (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram alternativ för ämnet trifenylfosfat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfasa de bromerade flamskyddsmedlen i snabb takt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det nu framlagda förslaget om år 2004 för avvecklingen av de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört.

2003/04: MJ278 av Barbro Feltzing (mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler vid tillverkning av ett nytt kemiskt ämne.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ekologiska aspekter på läkemedel.

2003/04: MJ284 av Rosita Runegrund (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om städning av strandområden och därmed behovet av nationella resurser.

2003/04: MJ287 av Annika Qarlsson och Birgitta Carlsson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att äganderätten inte får urholkas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av klara och tydliga ersättningsregler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skötselavtal skall finnas när naturreservat inrättas.

2003/04: MJ288 av Birgitta Carlsson och Margareta Andersson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att genomföra en konsekvensanalys före bildandet av nya naturreservat.

2003/04: MJ316 av Gunilla Tjernberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att konsekvensbeskrivningar och analyser kommer till stånd innan nya naturreservat tillkommer.

2003/04: MJ334 av Maud Olofsson m.fl. (c):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att införa en särskild miljödomstol för Östersjön.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att straffen för miljöbrott mot Östersjöns ekosystem måste stå i relation till skadan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att så snart som möjligt gå in med en PSSA-ansökan till IMO med bredast möjliga stöd och kraftfulla åtgärder.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ge berörda myndigheter i uppdrag att i samarbete med myndigheter i övriga Östersjöländer arbeta fram nya och kraftfulla åtgärder som tillsammans med befintliga regler kan kopplas till en ansökan om PSSA-klassning för Östersjön.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inrätta flera marina reservat eller andra former av ekomarint skydd efter samverkan mellan fiskenäringen, länsstyrelse, forskare och kommuner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utbytesprincipen liksom försiktighetsprincipen på kemikalieområdet skall tillämpas i svenska regler såväl som i EU:s.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljöprövning av läkemedel samt att försiktighetsprincipen även skall gälla läkemedel.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att fortsatt forskning, utveckling och rådgivning inom jordbrukets område krävs för att ytterligare minska läckaget av näringsämnen från jordbruksmark.

2003/04: MJ339 av Kjell-Erik Karlsson m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Naturvårdsverket skall få det övergripande ansvaret för havsmiljön.

2003/04: MJ349 av Åsa Torstensson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av lokalt förankrade skötselplaner i samband med kommande reservatsbildningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utvärdering av nuvarande skyddsplaner.

2003/04: MJ365 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att lokala miljö- och hälsoskyddsnämnder skall ges rätt att utfärda generella föreskrifter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige inte skall kringgå EU-förbud mot kemiska produkter genom att tillåta andra produkter med mycket liknande egenskaper.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör pröva möjligheten att utnyttja miljögarantin.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen skall återkomma med förslag för att öka allmänhetens tillgång till information om kemikalieanvändningen.

2003/04: MJ370 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett införande av handel med utsläppsrätter för att på ett effektivt sätt minska skadliga utsläpp.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fortsätta bekämpa försurning och övergödning.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det inte är acceptabelt att svensk energipolitik leder till kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser i norra Europa.

2003/04: MJ379 av Kerstin Lundgren (c):

- 1.1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra vattenkvaliteten i Stockholmsområdet, inklusive förbud mot HA-oljor i bildäck.

2003/04: MJ380 av Åsa Domeij och Ingegerd Saarinen (mp):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag som syftar till att förbättra bilparkens bränsleeffektivitet.

2003/04: MJ384 av Kenneth Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning vid intrång och inskränkningar i äganderätten.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om civilrättsliga naturvårdsavtal.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att avsättning av mark för naturvårdsändamål främst bör ske på statlig mark.

2003/04: MJ386 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvävereduktion på Gotland.

2003/04: MJ387 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av frivilliga avtal med markägare för naturreservat.

2003/04: MJ394 av Ingegerd Saarinen m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skapa nya miljöklasser för att stimulera utvecklingen av renare drivmedel och bränslen.

2003/04: MJ400 av Alf Svensson m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett samlat forskningsprogram som stöder utvecklingen mot hållbar produktion och konsumtion.
15. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning om förbud mot alla bromerade flamskyddsmedel.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad forskning om PFOS.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om förbättrad information om läkemedlens skadliga miljöeffekter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om incitament för biologiskt nedbrytbara läkemedel.
19. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning om förbud mot HA-oljor i bildäck.

2003/04: MJ401 av Maria Wetterstrand m.fl. (mp):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om en skärpning av Sveriges mål för utsläpp av växthusgaser till 10 %.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om drivmedel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning.

2003/04: MJ404 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ersättningsmark skall erbjudas vid naturskydd där markägandet övergår till staten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ersättning vid intrång.

2003/04: MJ407 av Sven Gunnar Persson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utveckling av fordonsmarknaden som ett sätt att minska miljöpåverkan.

2003/04: MJ408 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att motarbete kväveutsläpp från reningsverk och jordbruk.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en gemensam myndighet för reglering av giftutsläpp bör skapas för Östersjöregionen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att lämna spillolja i Östersjöns hamnar.
6. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om införande av en skrotningspremie på äldre tvåtaktsmotorer för fritidsbåtar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nedskräpning av hav och kuster.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA).
12. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag på lagstiftning i syfte att möjliggöra för riksdagen att inrätta och ange föreskrifter för marina skyddsområden som är av nationellt intresse, såväl innanför som utanför territorialvattengränsen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en revidering av Helsingforskonventionen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av havsforskning.

2003/04: MJ409 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

6. Riksdagen begär att regeringen låter utreda värdet av gamla reservatsavsättningar och tidigare skyddad mark, enligt vad i motionen anförs.

2003/04: MJ410 av Ulla Hoffmann m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredningen om hur förändringar av användningen och sammansättningen av petroleumbaserade bränslen kan minska hälsoeffekter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Socialstyrelsen får en aktiv roll i utredningen som ser över hur minskade hälsoeffekter uppnås genom förändringar av användningen och sammansättningen av petroleumbaserade bränslen.
3. Riksdagen begär att regeringen ser över hur hinder för omställningen till användningen av miljömärkta läkemedel kan undanröjas i syfte att underlätta introduktionen av miljömärkta läkemedel nationellt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen snarast antar en handlingsplan för hur källor till dioxinutsläpp skall stoppas.

2003/04: MJ429 av Karl Gustav Abramsson och Sören Wibe (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en rimligare fördelning av reservatsmark.

2003/04: MJ434 av Åsa Domeij m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag till och vidta konkreta åtgärder, bl.a. utifrån Havsmiljökommissionens förslag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag rörande Naturvårdsverkets ansvar för havsmiljön samt säkerställa att hushållning med fiskeresurser ges högre prioritet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot övergödning.

2003/04: MJ436 av Berndt Sköldestig och Johan Löfstrand (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stimulans till ökad användning av fordonsgas.

2003/04: MJ437 av Jan Emanuel Johansson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta bort rekvisitet ”grov vårdslöshet” och således endast kräva ”vårdslöshet” i regelverket om rättsligt ansvar för oljeutsläpp.

2003/04: MJ438 av Jan Emanuel Johansson och Mikael Damberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ett särskilt program och en utvecklad nationell strategi för integrerad utsjöplanering i svensk ekonomisk zon och utanför territorialvattengräns.

2003/04: MJ451 av Johan Andersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en aktiv miljöpolitik för att främja ungas möjligheter inom Östersjöområdet.

2003/04: MJ472 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marina reservat.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige internationellt skall agera för en översyn och harmonisering av de lagar och konventioner som påverkar havsmiljön.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Östersjön skall klassas som särskilt känsligt havsområde.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den biologiska mångfalden.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om naturreservat och naturskyddsområden.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nyanlägga och restaurera våtmarksområden.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Natura 2000.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tätortsnära natur.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av miljökrav för läkemedel.

2003/04: MJ474 av Maud Olofsson m.fl. (c):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att höja den svenska målsättningen i klimatarbetet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett åtgärdsbatteri för ett bättre klimat.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om flexibla mekanismer och kolsänkor.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inköspolicy för statliga myndigheter, bolag och verk vid inköp av fordon.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör såväl inom EU som i andra internationella organ arbeta för att sammanhålla forskningsstrategier och ökade resurser kommer till stånd inom klimatområdet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt förbud mot användning av särskilt hälso- eller miljöskadliga ämnen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett förbud mot bromerade flamskyddsmedel.

2003/04:N327 av Maud Olofsson m.fl. (c):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att statligt ägande, som i fallet med den kraftigt ökade naturreservatsbildningen, inte är någon garanti för att ett s.k. särskilt samhällsintresse tillgodoses.

2003/04:N412 av Alf Svensson m.fl. (kd):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöbalken måste anpassas utifrån de små företagens situation.

Motioner från allmänna motionstiden 2004

2004/05:U226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en hållbarhetskommision.

2004/05: MJ211 av Nils Fredrik Aurelius och Jeppe Johnsson (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyddsjakten av storskarv bör utvidgas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att allmän jakttid på storskarv bör återinföras.

2004/05: MJ219 av Lars-Ivar Ericson (c):

- Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om naturvårdsavtal.

2004/05: MJ225 av Niclas Lindberg och Britta Lejon (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ytterligare begränsningar av skarvens utbredning.

2004/05: MJ229 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta upp mål för införandet av avgasfria bilar i Sverige.

2004/05: MJ286 av Ewa Björling (m):

Riksdagen beslutar att tillåta jakt på skarv i Stockholms skärgård i enlighet med vad som anförs i motionen.

2004/05: MJ290 av Christin Hagberg och Michael Hagberg (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om fordonsgas.

2004/05: MJ298 av Yvonne Andersson och Anna Lindgren (kd, m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Sverige skall verka för att skarven skall tas upp på listan för jaktbart vilt inom unionen.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om allmän jakt på skarv.

2004/05: MJ318 av Kent Olsson och Inger René (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jakt på säl och skarv.

2004/05: MJ342 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre takt i implementeringen av Helsingforskommissionens uppställda mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för rysk implementering av Helsingforskommissionens uppställda mål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot kustnära övergödning.

2004/05: MJ344 av Patrik Norinder (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jakt på säl.

2004/05: MJ356 av Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillstånd att skjuta säl som angriper fiskares redskap.

2004/05: MJ361 av Barbro Feltzing m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att försiktighetsprincipen bör gälla nya flamskyddsmedel.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta fram alternativ för ämnet trifenylofosfat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utfasa de bromerade flamskyddsmedlen i snabb takt.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges förbud mot de bromerade flamskyddsmedlen PBB och PBDE verkligen blir genomfört och att Sverige verkar för att förbudet genomförs i EU.

2004/05: MJ369 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillsätta en hållbarhetskommission med uppgift att analysera de grundläggande frågorna om hur hindren för hållbar samhällsutveckling kan undanröjas och hur konflikter mellan miljömål och andra samhällsmål kan lösas på bättre sätt än i dag.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om marina reservat.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om restriktioner mot användning av natur- och handelsgödsel med hänsyn till lokala förhållanden.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om jakt på säl.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att bevara den biologiska mångfalden.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nyanlägga och restaurera våtmarksområden.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Natura 2000.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tätortsnära natur.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om opinionsbildning och informationsinsatser mot nedskräpning.

2004/05: MJ371 av Åsa Domeij och Sverker Thorén (mp, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en modell för gemensam förvaltning av Östersjön.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillkallandet av en hållbarhetskommission.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler marina reservat.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utredande av en skrotningspremie för äldre tvåtaktsmotorer.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot övergödning.

2004/05: MJ407 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att främja en utveckling av den alternativa drivmedelsmarknaden med fordonsgas för att därmed minska trafikens miljöpåverkan.

2004/05: MJ414 av Agneta Gille och Mats Berglind (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillåta allmän jakt på skarv i hela landet.

2004/05: MJ426 av Hans Stenberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att storskarven bör strykas från EU:s lista över hotade fågelarter.

2004/05: MJ433 av Eskil Erlandsson och Agne Hansson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att jakt från båt blir tillåten.

2004/05: MJ443 av Erling Wälivaara (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av check-points och ökad övervakning av Östersjöns vatten.

2004/05: MJ486 av Krister Örnfjäder (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utökad jakt på skarv.

2004/05: MJ494 av Annelie Enochson och Per Landgren (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rädda fisket från förstörelse av säl och skarv.

2004/05: MJ498 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade insatser på klimatområdet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU:s gemensamma kemikaliepolitik, REACH.
21. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag om förbud mot alla bromerade flamskyddsmedel.

2004/05: MJ500 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att motarbeta kväveutsläpp från reningsverk och jordbruk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att en gemensam myndighet för reglering av giftutsläpp bör skapas för Östersjöregionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att intensifiera arbetet med att identifiera och sanera källor till kadmium och PCB, såväl i Sverige som i andra Östersjöländer.
11. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag om införande av en skrotningssubvention på äldre tvåtaktsmotorer för fritidsbåtar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om internationellt samarbete mot nedskräpning av hav och kuster.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kompensation till svenska fiskare för de åtgärder som föranleds av de nya regler som skall förhindra bifångst av tumlare.
16. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag till lagstiftning i syfte att möjliggöra för riksdagen att inrätta och ange föreskrifter för marina skyddsområden som är av nationellt intresse, såväl innanför som utanför territorialvattengränsen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en revidering av Helsingforskonventionen.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om spökgarn.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskningen om fisksjukdomar.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reglering av skarv- och sälbeståndet.

2004/05: MJ503 av Björn von der Esch m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att skarvbeståndet bör regleras genom traditionell viltförvaltning utifrån jaktetiska principer och med tydliga regler i form av tider och andra villkor.

2004/05: MJ507 av Jan Andersson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att utbytes- och försiktighetsprincipen skall vara vägledande såväl i Sveriges som i EU:s kemikaliepolitik.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta fler marina reservat och/eller andra typer av ekomarint skydd efter samverkan mellan fiskenäringen, länsstyrelse, forskare och kommuner.

2004/05: MJ528 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett dynamiskt ramverk för integrerad produktpolitik.

2004/05: MJ534 av Maud Olofsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i större grad fokusera på frivilliga skogsavsättningar till naturvård framför reservatsbildningar.

2004/05: MJ536 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillåtelse att den pågående skyddsjakten av säl även skall få utföras från båt.

2004/05: MJ537 av Kenth Högström (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyddsjakt på storskarv (*Phalacrocorax carbo* och *sinensis*) på liknande sätt som skyddsjakt av säl.

BILAGA 2

Yttrande från annat utskott

Trafikutskottets yttrande 2004/05: TU2y

En svensk strategi för hållbar utveckling – ekonomisk, social och miljömässig

Till miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet har berett trafikutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2003/04:129 om En svensk strategi för hållbar utveckling samt följdmotioner och motioner från allmänna motionstiderna 2002 och 2003 i de delar som berör utskottets beredningsområde. Trafikutskottet, som fokuserar på den miljömässiga dimensionen i begreppet hållbar utveckling, yttrar sig över

dels följande områden i skrivelsen

- Framtidens miljö, avsnittet Havet,
- Begränsa klimatförändringarna,
- Utveckling av ett hållbart samhällsbyggande, avsnitten Transportsystem och infrastruktur samt Ny informationsteknik,

dels följande motionsyrkanden

- 2003/04: MJ63 (kd) yrkandena 17–19
- 2003/04: MJ65 (m) yrkande 4
- 2003/04: MJ66 (fp) yrkande 9.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Inledningsvis anger regeringen att hållbar utveckling är ett övergripande mål för dess arbete på alla politikområden. I skrivelsen redovisas en revidering av den nationella strategin för hållbar utveckling som presenterades 2002. Strategin omfattar alla tre dimensioner av hållbar utveckling, nämligen ekonomiska, sociala och miljömässiga, och den innehåller en vision för hållbar utveckling i ett längre tidsperspektiv. Vidare är strategin baserad på tre utgångspunkter. Den första är att hållbar utveckling i Sverige endast kan uppnås inom ramen för globalt och regionalt samarbete. Den andra är att hållbar utveckling måste integreras i alla politikområden. Den tredje utgångspunkten

är att ytterligare nationella insatser krävs för att man långsiktigt skall kunna värna om de kritiska resurser som utgör basen för hållbar utveckling.

Regeringen påminner om att hållbar utveckling sedan världstoppmötet i Johannesburg år 2002 är en överordnad princip för FN:s arbete. Utifrån bl.a. slutsatserna från toppmötet redovisar regeringen sina prioriteringar inom internationella processer och strategier för hållbar utveckling. Vidare beskrivs det nationella arbetet övergripande ur ett aktörs- och ansvarsperspektiv.

I skrivelsen lämnas också en redogörelse för fyra strategiska framtidsfrågor, som kommer att stå i fokus för regeringens politik för hållbar utveckling under mandatperioden. Dessa är:

- Miljödriven tillväxt och välfärd
- En god hälsa – framtidens viktigaste resurs
- En samlad politik för hållbart samhällsbyggande
- Barn- och ungdomspolitik för ett åldrande samhälle

Målen för åtta kärnområden redovisas liksom vidtagna, pågående och nya åtgärder. En redogörelse lämnas också för arbetet med dels vissa styrmedel och verktyg för hållbar utveckling, dels planerna för uppföljning och revidering av strategin.

Transportsystem och infrastruktur

Skrivelsen

Enligt regeringens bedömning fortsätter utvecklandet av ekonomiska styrmedel för att främja användningen av miljöanpassade fordon, fartyg, flygplan och drivmedel. Stora satsningar görs också i väg- och järnvägsnätet för en hållbar tillväxt.

För att åskådliggöra denna bedömning lämnar regeringen en redogörelse för vidtagna, pågående och nya åtgärder.

Utbyggnad av infrastrukturen

Riksdagen beslutade med anledning av propositionen Infrastruktur för ett långsiktigt hållbart transportsystem (prop. 2001/02:20, bet. 2001/02:TU2, rskr. 2001/02:126) 100 miljarder kronor för investeringar i järnvägar, 39 miljarder kronor på det nationella stamvägnätet och 30 miljarder kronor för regional transportinfrastruktur. Vägverket, Banverket och länen redovisade i augusti 2003 sina förslag till långsiktsplaner för transportinfrastrukturen. Regeringen har granskat och utvärderat förslagen, fastställt de nationella planerna och beslutat om definitiva ramar till länsplanerna.

Våren 2004 tog riksdagen ställning till bl.a. regeringens förslag i propositionen Utökade planeringsramar för väg- och järnvägsinvesteringar 2004–2015 (prop. 2003/04:95, bet. 2003/04:TU10, rskr. 2003/04:266 och 2003/04:267).

Utskottet ansåg att regeringens förslag till utökade ramar för väg- och järnvägsinvesteringar med 9,3 miljarder kronor till sammanlagt 149,8 miljarder kronor för perioden 2004–2015 skulle möjliggöra en kraftfull modernisering och utveckling av de svenska väg- och järnvägsnäten. Utskottet såg med tillfredsställelse på att uppgiften att bevara och säkerställa befintliga vägar och järnvägar prioriteras under perioden. De av regeringen fastställda långsiktplanerna och strategierna för perioden 2004–2015 som omfattar totalt 381,5 miljarder kronor utgick enligt utskottets bedömning ifrån en god avvägning mellan olika typer av åtgärder, de transportpolitiska delmålen och samhällsekonomiska bedömningar.

Järnvägstransporter

Ett antal EG-rättsakter har beslutats eller planeras som syftar till att förnya, vitalisera och harmonisera den europeiska järnvägssektorn; de har presenterats i tre olika s.k. järnvägspaket.

Det första järnvägspaketet behandlades av riksdagen våren 2004 med anledning av propositionen Järnvägslag (prop. 2003/04:123, bet. 2003/04:TU14, rskr. 2003/04:258). De grundläggande bestämmelserna om järnvägar regleras i en ny järnvägslag. Lagen innehåller bestämmelser om järnvägsinfrastruktur och järnvägsfordon samt om utförande och organisation av järnvägstrafik.

Vägtransporter

I skrivelsen redovisas regeringens förklaring i budgetpropositionen för år 2004 att den generella befrielsen från koldioxidskatt för koldioxidneutrala drivmedel som tidigare annonserats bör utvidgas till att omfatta befrielse från energiskatt och att detta bör gälla i fem år fr.o.m. 2004.

Vägtrafikskatteutredningen

Vägtrafikskatteutredningen (Fi 2001:08) överlämnade våren 2004 sitt slutbetänkande Skatt på väg (SOU 2004:63). Vid utformningen av förslaget säger sig utredningen ha strävat efter att iaktta miljö- trafiksäkerhets- och konkurrensaspekter. Som utgångspunkt för översynen har, enligt direktiven, ett fiskalt perspektiv gällt.

- På sikt bör skatten på bensin och dieselolja tas ut efter samma principer. Utredningen föreslår därför att beskattningen av dessa bränslen harmoniseras. I ett första steg föreslås att skatten på dieselolja skall höjas med 50 öre per liter.
- Fordonsskatten för personbilar skall genomgå en varsam omläggning, genom att grunden för skatteuttaget skall vara fordonens utsläpp av koldioxid och inte såsom i dag deras vikt. Nivån på dagens fordonsskatt för bensindrivna personbilar skall bilda utgångspunkt för omläggningen. Nyare dieseldrivna personbilar får därigenom en sänkt fordonsskatt.

- Som ett led i en koldioxidifferentierad fordonsskatt för samtliga lätta fordon skall fordonsskatten för lätta bussar och lätta lastbilar höjas med 40 % jämfört med i dag. Dessa fordon skall sedan, fr.o.m. modellår 2008, ingå i den gemensamma fordonsskatteskalen. I syfte att öka miljöstyrningen för tunga fordon sänks fordonsskatten för de fordon som uppfyller senaste obligatoriska miljöklass.

Utöver de ovan redovisade konkreta förslagen och i enlighet med direktiven har utredningen analyserat för- och nackdelar med att införa en kilometerskatt för tunga lastfordon i Sverige. Utredningen har därvid funnit att övervägande skäl talar för att det är lämpligt att införa en sådan skatt. I betänkandet lämnar utredningen därför förslag på hur grunddragen av en kilometerskatt kan utformas, varav några huvudpunkter anges nedan.

- Kilometerskatten bör i princip omfatta alla lastbilar med en totalvikt över 3,5 ton.
- Kilometerskatten skall tas ut på hela det allmänna vägnätet. Enskilda vägar t.ex. skogsbilvägar undantas.
- Tekniken skall utformas på ett flexibelt sätt.

Införandet av en kilometerskatt bedöms medföra en effektivare transportpolitik med hänsyn tagen till såväl vägtransporternas kostnadsansvar som behovet av en konkurrensneutral vägtrafikbeskattning.

Nationellt mål för alternativa drivmedel

En särskild utredare (M 2003:02) skall föreslå ett nationellt mål för alternativa drivmedel samt komma med förslag om hur tillgängligheten för sådana drivmedel kan ökas. Ett delbetänkande, Förnybara fordonsbränslen. Nationellt mål för 2005 och hur tillgängligheten av dessa bränslen kan ökas (SOU 2004:4) presenterades våren 2004. Ett förslag till vägledande nationellt mål för 2005 skall sättas till 3 % förnybara fordonsbränslen och ett förslag om hur ett krav i lag om skyldighet för bensinstationer att tillhandahålla minst ett förnybart fordonsbränsle 2005 kan utformas. Även möjligheten att införa någon form av drivmedelscertifikat skall analyseras. Uppdraget skall slutredovisas senast den 31 december 2004.

Skattestrategi för alternativa drivmedel m.m.

En åtgärd för att begränsa trafiksektorns klimatpåverkan är att främja en introduktion och ökad användning av alternativa drivmedel. För detta finns en skattestrategi för alternativa drivmedel och lättnad i förmånsbeskattningen av miljöanpassade bilar.

Sjöfart och luftfart

Departementspromemorian Nya farledsavgifter (Ds 2003:41) innehåller ett förslag till nya farledsavgifter som avses bättre spegla sjöfartens samhällsekonomiska marginalkostnader och som därmed bör utgöra ett mer effektivt och rättvist avgiftssystem. Förslaget innebär en ökad miljöstyrning. Sjöfartsverket har getts i uppdrag att utveckla systemet för farledsavgifter i linje med detta förslag.

Vidare har Sjöfartsverket och Luftfartsverket getts i uppdrag att analysera förutsättningar för och effekter av att beskatta bunkerolja och luftfartens bränsle i enlighet med de möjligheter som EG:s nya energiskattedirektiv (2003/96/EG) erbjuder.

Trafikutskottets bedömning

Inledningsvis vill utskottet erinra om riksdagens beslut om målet för transportpolitiken och delmålen, vilka anger ambitionen inom transportpolitiken på lång sikt. Dessa mål fastställdes genom 1998 års transportpolitiska beslut (prop. 1997/98:56, bet. 1997/98:TU10, rskr. 1997/98:266). Vissa kompletteringar har därefter gjorts genom beslut hösten 2001 (prop. 2001/02:20, bet. 2001/02:TU2, rskr. 2001/02:126). Som en utgångspunkt gäller vidare de 15 nationella miljökvalitetsmålen som riksdagen antagit år 1999 (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183).

Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Ett av de sex delmålen inom transportpolitiken är att inom ramen för en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning bidra till en god miljö, där transportsystemets utformning och funktion anpassas till krav på god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador och en god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser främjas. Etappmål, som anger lämpliga steg på väg mot de långsiktiga målen, beslutas av regeringen.

På grundval av redovisningen i budgetpropositionen för år 2005 konstaterar trafikutskottet beträffande utvecklingen av delmålet en god miljö på transportområdet att koldioxidutsläppen har fortsatt att öka, vilket innebär att förutsättningarna för att uppnå etappmålet har försämrats. Utsläppen av kväveoxider och kolväten från transportsektorn fortsätter däremot att minska. Vidare har antalet bullerutsatta minskat något genom vidtagna åtgärder. Regeringen bedömer dock att det blir svårt att nå etappmålet på grund av den ökande trafiken men också att många kommuner saknar nödvändiga åtgärdsprogram. Kretsloppsanpassningen är svårbedömd, men anses uppvisa en positiv utveckling. När det gäller uppföljningen av målet för natur- och kulturmiljön bedriver trafikverken ett arbete för att utveckla mål och mått.

Trafikutskottet konstaterar att uppnåendet av etappmålen inom delmålet en god miljö uppvisar en splittrad bild. I likhet med regeringen anser trafikut-

skottet att användandet av ekonomiska styrmedel är en ändamålsenlig och framkomlig väg för att internalisera de externa effekter för miljön som uppkommer inom transportsektorn. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse den utredningsverksamhet avseende sådana ekonomiska styrmedel som avslutats eller pågår. En bättre samverkan mellan trafikslagen är också ett medel att minska miljöbelastningen och resursåtgången. Det nyligen presenterade slutbetänkandet Godstransporter – noder och länkar i samspel (SOU 2004:76) från Godstransportdelegationen 2002 innehåller en rad förslag för att främja en sådan samverkan i arbetet på att uppnå ett långsiktigt hållbart transportsystem. Vidare räknar utskottet med att de av riksdagen nyligen beslutade infrastruktursatsningarna skall bidra till transportpolitikens övergripande mål om en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet samt delmålet en god miljö främjas. Trafikutskottet förutsätter vidare att regeringen i den aviserade transportpolitiska propositionen våren 2005 kommer att närmare behandla den fortsatta utvecklingen av ett hållbart transportsystem.

Havet

Skrivelsen

Mål för havsmiljöpolitiken

Målet för den nationella havsmiljöpolitiken utgår från det nationella miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård*. I skrivelsen påpekas emellertid att 11 av de 15 miljökvalitetsmålen har bäring på havsmiljön.

Målet innebär att Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation.

Åtta delmål anger inriktning och tidsperspektiv för att nå miljökvalitetsmålet. Delmålen gäller skydd för marina miljöer samt kust- och skärgårdsområden med höga natur- och kulturvärden, strategi för kustens och skärgårdens kulturarv och odlingslandskap, åtgärdsprogram för hotade marina arter och fiskstammar, minskning av bifångster av marina däggdjur, sjöfåglar och oönskade fiskarter, anpassning av uttaget av fisk inklusive bifångster av ungfisk, begränsning av buller och andra störningar från båttrafik, skärpt lagstiftning och ökad övervakning av utsläppen av olja och kemikalier från fartyg samt åtgärdsprogram enligt ramdirektivet för vatten.

Regeringens bedömning

Regeringen aviserar sin avsikt att under 2005 föreslå åtgärder som kan bidra till att bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön så att de nationella miljökvalitetsmål som är relevanta för havsmiljön kan nås till år 2020. Den europeiska marina strategin som utarbetats inom EU kommer att utgöra ett viktigt verktyg i arbetet med att nå dessa mål.

Internationellt miljö- och säkerhetssamarbete inom sjöfarten

Arbete med miljö- och säkerhetsfrågor inom sjöfarten drivs inom en rad internationella organ. Sverige deltar i samtliga.

IMO

FN:s sjöfartsorganisation (International Maritime Organization, IMO) har sjösäkerheten och skyddet av den marina miljön som övergripande mål för sin verksamhet med konventioner och liknande. En sådan är MARPOL-konventionen från 1973 om förhindrande av havsföroreningar från fartyg. Konventionen försågs år 1978 med ett protokoll som innehåller bl.a. regler för fartygs utformning och utrustning samt för mottagning av olje- och kemikalierester i hamnar.

En bilaga till MARPOL, Annex 6 VI, har nyligen ratificerats och träder i kraft den 19 maj 2005. Härmed finns ett internationellt regelverk för begränsning av emissioner från fartyg som medför att såväl svavel- som kväveutsläppen begränsas för all internationell sjöfart, oberoende av var i världen fartygen befinner sig. IMO har sitt säte i London.

I december 2003 lämnade åtta östersjöstater – däribland Sverige – av nio in en gemensam ansökan till IMO om att klassa Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (Particularly Sensitive Sea Area, PSSA). IMO:s havsskyddskommitté gav den 2 april 2004 ett principgodkännande om att klassa Östersjön, utom ryska vatten, som ett särskilt känsligt havsområde. För att ansökan ska bli slutligt godkänd har ansökarländerna att inom två år återkomma med förslag till preciserade åtgärder inom ramen för PSSA-klassningen. I IMO:s resolution A.927 föreskrivs vilka åtgärder som kan komma i fråga. I östersjöstaternas ansökan nämns obligatorisk rapportering, trafikövervakning, transportseparering och ruttsystem som exempel på möjliga åtgärder.

EU

EU:s verksamhet på området innebär i stor utsträckning att IMO:s konventioner görs till mer eller mindre bindande EG-regler. Detta gäller bl.a. IMO:s arbete med utfasningen av fartyg med enkelskrov, som resulterat i EG:s dubbelskrovsförordning.

EG-kommissionen har vidare tagit initiativ till en strategi för att skydda och bevara den marina miljön. Avsikten är att den skall presentas för rådet före maj 2005.

Den nyligen inrättade europeiska sjösäkerhetsbyrån (European Maritime Safety Agency, EMSA) skall se till att gemenskapens sjösäkerhetsregler tillämpas effektivt, samla information och förvalta databaser, utvärdera och kontrollera klassificeringssällskapen och samordna medlemsstaternas verksamhet. EMSA. Vid Europeiska rådets möte i december 2003 beslutades att EMSA, som provisoriskt har placerats i Bryssel, skall ha sitt säte i Lissabon.

Under verksamhetsåret 2003/04 har en EG-förordning antagits om sjöfartsskydd. Flera förslag till rättsakter inom området miljö och säkerhet är under behandling, nämligen förordning om genomförande av den internationella säkerhetsorganisationskoden i gemenskapen, ett direktiv om förorening från fartyg och införande av påföljder vid överträdelser och ett direktiv om ökat hamnskydd.

Under EU:s miljørådsmöte den 28 juni 2004 enades miljöministrarna om en politisk överenskommelse om svaveldirektivet avseende marina bränslen. De nya reglerna innebär bl.a.

- 1,5 % svavel i bränslet för alla fartyg i bl.a. Östersjön och Nordsjön. Detta ligger i linje med MARPOL Annex VI.
- 1,5 % svavel i bränslet för passagerarfartyg i reguljär drift mellan EU-hamnar. Detta går utöver MARPOL Annex VI.
- 0,1 % svavel i bränslet för alla fartyg i hamn från den 1 januari 2010. Detta är utöver MARPOL Annex VI.

En ny artikel har dessutom införts, som under vissa villkor tillåter avsteg från reglerna för att testa alternativa metoder av rening, såsom scrubbers. Sverige hade invändningar mot att direktivet inte är tillräckligt långtgående och deltog inte i beslutet. Direktivförslaget behandlas nu vidare inom EU:s beslutsprocess.

Konventionen för skydd av den marina miljön i Nordostatlanten (Nordsjökonferensen)

Nordsjökonferensen är ett samarbete mellan länderna runt Nordsjön för skydd av dess marina miljö. Sverige innehar ordförandeskapet sedan år 2002. Ett ministermöte planeras till år 2006 med fokusering på frågor om miljöpåverkan från sjöfart och fiske.

OSPAR

Oslo- och Pariskonventionerna har gett namn åt OSPAR-konventionen från år 1992 för skyddet av den marina miljön i Nordostatlanten. Den har sitt ursprung i oljetankern Torrey Canyons grundstötning år 1967.

Konventionen för skydd av den marina miljön i Östersjön (HELCOM)

Arbetet med ansökan om klassning av Östersjön som PSSA har pågått bl.a. inom ramen för HELCOM. Sverige har varit pådrivande i arbetet med att ta

fram ansökan och svenska Sjöfartsverket har haft huvudansvaret att samordna ansökan med de övriga länderna.

Vid ett gemensamt ministermöte för HELCOM och OSPAR i Bremen 2003 betonades de regionala konventionernas betydelse i arbetet med den europeiska marina strategin. HELCOM:s och OSPAR:s roll i det arbetet definierades. Mötet slog vidare fast att ekosystemansatsen skall tillämpas senast 2010 i förvaltningen av alla mänskliga aktiviteter som påverkar haven och att åtgärder som behövs för dess genomförande skall utvecklas. Mötet beslutade också att HELCOM och OSPAR skall samarbeta för att till 2010 skapa ett nätverk som omfattar båda havsområdena med väl förvaltade marina skyddade områden.

Utredningar

Havsmiljökommissionen har haft i uppdrag att bl.a. föreslå åtgärder som kan bryta den pågående negativa utvecklingen i havsmiljön, så att de nationella miljökvalitetsmål som är relevanta för havsmiljön kan nås till år 2020. Kommissionen överlämnade sitt betänkande Havet – tid för en ny strategi (SOU 2003:72) till regeringen i juni 2003. Sammanfattningsvis föreslås en nationell marin strategi samt åtgärder inom bl.a. sjöfarten.

Flera av förslagen innebär en revidering av de miljökvalitetsmål som är relevanta för havets miljötillstånd. För miljökvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* föreslås för sjöfarten följande åtgärder.

- Ingen undermålig sjöfart skall trafikera våra omgivande hav
- De mest värdefulla områdena skall skyddas från sjöfartens negativa konsekvenser
- Räddningsberedskapen skall säkerställas.

Även förslag till kompletterande åtgärder förs fram.

- Befraktaren (lastägaren) bör ges ett större ansvar för valet av transport, byggt på samverkansavtal.
- Åtgärder för att underlätta för kvalitetssjöfarten skall vidtas.
- All fartygstrafik skall avledas från de mest värdefulla områdena.
- Räddningsberedskapen skall förstärkas vad gäller förmågan att utföra nödbogsering, nödläktring (överföring av flytande last mellan fartyg) och brandsläckning till sjöss.

För Östersjön förespråkar kommissionen en indelning i zoner med olika nivåer av marint skydd. Vidare föreslås – inom ramen för en reviderad Helsingforskonvention och genom samarbete inom IMO – att vissa minimikrav för sjöfartsstandard i Östersjön fastställs. Dessa är följande.

- Alla Österjöns hamnar skall ha utrustningar och anordningar för att omhänderta avfall, även oljehaltigt sådant.
- Krav på endast högkvalitativa tankfartyg för all farlig last inklusive olja, inga anmärkningar från besök i tidigare hamnar, fartyg utrustade med transpondrar och/eller annan utrustning för kontroll och spårning och vara klassificerade av välrenommerade klassificeringssällskap.

- Farleder och trafikregler utformade så att känsliga områden undviks samt att skador från oljeutsläpp blir minsta möjliga om de skulle uppstå.
- Kontrollerat utsläpp av barlastvatten för att minimera spridningen av främmande organismer.
- Inom ramen för samarbetet i HELCOM samordnas insatser för att borda, inspektera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott mot nationella miljölagar.

Budgetpropositionen för år 2005

Det transportpolitiska delmålet En säker sjöfart

I proposition 2004/05:1 Utgiftsområde 22 redovisas att antalet allvarliga olyckor för svenska fartyg minskat från en från början mycket låg nivå till en ännu lägre nivå i alla sjötrafik kategorier sedan 1998. Sammanfattningsvis anser regeringen att målet endast delvis är uppfyllt på grund av att antalet allvarliga olyckor för fritidsbåtar inte har minskat.

Det transportpolitiska delmålet En god miljö avseende sjöfarten

I propositionen anmäler regeringen vidare sin uppfattning att verksamhetsmålet för att uppnå en god miljö inom sjöfarten fortsatt måste ges en hög prioritet. Det betonas att Kustbevakningen och Sjöfartsverket bedriver ett omfattande nationellt och internationellt arbete för att minska sjöfartens negativa miljöpåverkan.

Sammanfattningsvis anser regeringen att det transportpolitiska delmålet om en god miljö har uppfyllts endast delvis när det gäller sjöfarten.

Motionerna

I motion 2003/04: MJ65 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande om Östersjön som fredat hav. Det understryks att Östersjön är ett mycket känsligt hav där känsligt gods, såsom olja, fraktas på fartyg som inte alltid håller högsta standard. Att Östersjön nu deklarerats som särskilt skyddsvärt vatten är ett framsteg, sägs det. Regelverket bör innehålla en regel om att dubbelskrov skall vara obligatoriskt för oljetransporter. Vidare sägs att förstärkta möjligheter till gemensam havsövervakning kan uppnås genom samarbete mellan Östersjöns strandstater (yrkande 4).

Ingen äger havet och därför blir det lätt ”allas tillgång men ingens ansvar”, framhålls det i motion 2003/04: MJ66 av Lennart Fremling m.fl. (fp). Motionärerna anser emellertid att havet är allas ansvar, och de begär därför ett tillkännagivande om en övergripande gemensam förvaltning av Östersjön. Det hänvisas till Folkpartiet liberalernas rapport om Östersjön med förslag till strategier för en långsiktigt hållbar politik för detta särskilt känsliga hav. Med anledning av att Östersjön blivit klassat som ett PSSA måste regeringen snar-

ast presentera en strategi för på vilket sätt detta instrument skall bli kraftfullt. Folkpartiets förslag i detta avseende är bl.a.

- Krav på s.k. miljölotsar.
- Krav på utrustning och anordningar i Östersjöns hamnar för omhändertagande av avfall, inklusive oljehaltigt avfall.
- Användning av uteslutande högkvalitativa, klassificerade tankfartyg för all farlig last, inklusive olja.
- Utformning av farleder och trafikregler för att man undviker känsliga områden undviks samt att skador från oljeutsläpp blir så små som möjligt.
- Kontroll av utsläpp av barlastvatten för att minimera spridning av främmande organismer.
- Samordnade insatser för att borda, visitera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott eller hot om brott mot nationella miljölagar (yrkande 9).

I motion 2003/04: MJ63 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd) tas flera aspekter upp som gäller havet.

Ett tillkännagivande krävs om att transport av olja i enkelskroviga fartyg inom Sveriges ekonomiska zon bör förbjudas snarast. Motionärerna framhåller vikten av att den rättsliga grunden för en bestämmelse med sådant syfte klarläggs; skälet är att det internationella regelverket är svårtolkat (yrkande 17).

Vidare begär motionärerna att den s.k. bekvämlighetsflaggningen för fartyg avskaffas eftersom den bedöms utgöra ett problem i miljöarbetet. De anser att EU bör engageras i detta arbete. I avvaktan på resultatet av sådant arbete förespråkar de att Östersjöländerna genom HELCOM inför regler för att begränsa bekvämlighetsflaggade fartygs tillträde till Österjöns vatten och hamnar (yrkande 18).

I motionen tas även fråga om avgaser från sjöfarten upp. Förslag läggs fram om att investeringsbidrag för katalysatorer på fartyg skall införas, eftersom kostnaderna är mycket höga. Fartyg med katalysatorer släpper ut en femtedel så mycket kväveoxid som de som saknar sådana, framhålls det i motionen (yrkande 19).

Trafikuskottets ställningstagande

Inledning

Inledningsvis vill trafikuskottet erinra om att sjöfarten är internationell och regleras av ett internationellt regelverk. Samtidigt är Sverige i hög grad beroende av sjöfarten; uppemot 95 % av den gränsöverskridande handeln över gränserna går med sjötransporter liksom en betydande del av den inhemska handeln. Det beräknas vidare att ca 30 miljoner personer färdas till eller från Sverige med passagerarfartyg och 38 miljoner reser med passagerarfartyg, färjor och vägfärjor i inrikes trafik. Sjötransporter är – relativt andra transportslag – ett säkert och resurseffektivt sätt för färd och frakt. Som framgår av

regeringens redovisning ligger fartygsolyckorna på en mycket låg nivå. Infrastrukturen är till stor del given och kräver endast en begränsad utbyggnad, t.ex. i form av hamnar.

Trafikutskottet konstaterar att Sverige har varit och alltjämt är drivande i internationella organ med avseende på säkerhets- och miljöåtgärder. Bland de åtgärder som har vidtagits kan nämnas trafiksepareringssystem, rapporteringssystem och utsläppsbegränsningar enligt MARPOL-konventionens bilagor om oljeutsläpp, skadliga flytande ämnen, fast avfall och luftföroreningar. Den svenska sjöfartsnäringen ligger också långt framme i sina strävanden att bedriva kvalitetssjöfart. Detta kommer bl.a. till uttryck i den internationella översyn som årligen utförs inom ramen för Paris Memorandum of Understanding (Paris MoU), dvs. samarbetet mellan hamnstatsmyndigheterna i ett stort antal europeiska stater, däribland Sverige. Paris MOU rangordnar flaggstaterna efter utfallet av de genomförda hamnstatskontrollerna. Sverige återfinns på andra plats på den s.k. vita listan.

Trots vidtagna åtgärder finns kvarstående problem med negativ miljöpåverkan från den internationella sjöfarten, såsom utsläpp av olja och andra kemikalier, barlastvatten, luftföroreningar och växthusgaser. Samtidigt ökar sjöfarten i och omkring svenska farvatten kraftigt, bl.a. till följd av ökad tillväxt i Ryssland, de baltiska länderna och Polen. Därmed ökar riskerna för fartygsolyckor med svåra konsekvenser.

Med anledning av de här aktuella motionsyrkandena vill trafikutskottet kommentera följande.

Regionala åtgärder – Östersjön

Trafikutskottet har vid ett flertal tillfällen uttalat sig till förmån för en klassificering av Östersjön som ett särskilt känsligt havsområde (PSSA) och noterar nu med tillfredsställelse det principbeslut som fattades inom IMO våren 2004. Utskottet beklagar att samarbetet inom HELCOM inte inkluderat Ryssland samtidigt som de ökande oljetransporterna från framför allt ryska hamnar föranleder ytterligare ansträngningar i sjösäkerhetsarbetet. Enligt uppgift har Sjöfartsverket för avsikt att bjuda in Ryssland att delta i det fortsatta arbetet med de s.k. tilläggsåtgärderna inom PSSA-klassificeringen. Trafikutskottet anser det högst angeläget att samtliga länder runt Östersjön deltar i samarbetet och utgår från att regeringen aktivt verkar i denna riktning.

I detta sammanhang vill utskottet betona att många av de konkreta åtgärder som föreslagits i motionerna kan genomföras oberoende av en PSSA-klassning.

Ökad säkerhet vid navigering

I sitt av riksdagen godkända betänkande Sjösäkerhet (bet. 2002/03:TU5) anförde trafikutskottet bl.a. följande

Såvitt avser om *miljölotsar* erinrades om att denna fråga diskuterades inom HELCOM inför antagandet av den s.k. Köpenhamnsdeklarationen hösten 2001. Det kom emellertid inte att föras vidare, eftersom det inte bedömdes

medföra en sådan effektivitetshöjning att det motsvarade de relativt sett höga kostnaderna. Utskottet pekade emellertid på att lotsplikt utgör en av de åtgärdsstyper som kan vara aktuella som PSSA-åtgärd.

Trafikutskottet ser inte heller nu någon anledning att ändra uppfattning i denna fråga. Sannolikt kan en för alla kuststater runt Östersjön gemensam förvaltning, innefattande bl.a. trafikledning och trafikövervakning, ge ett motsvarande resultat till lägre kostnader. Utskottet utgår från att regeringen inom ramen för sin aviserade proposition lägger fram förslag i enlighet med syftet i motion 2003/04: MJ66 (fp) med avseende på miljölotsar. Därmed blir denna motion liksom förslaget i motion 2003/04: MJ65 (m) om gemensam havsövervakning genom samarbete mellan Östersjöns strandstater tillgodosett. Motionsförslagen avstyrks alltså.

Vad härefter gäller frågan om bl.a. *skärpta regler för fartygsleder* hänvisade utskottet till den politiska överenskommelse som träffades år 2001 i HELCOM i fråga om djupvattenområden. Vidare påpekades att frågan om klassificering av Östersjön som PSSA bl.a. rör denna fråga. Trafikutskottet konstaterar nu att Sjöfartsverket har i uppgift att utarbeta förslag till s.k. tilläggsåtgärder inom PSSA-klassningen och utgår från att förslagen i motion 2003/04: MJ66 (fp) i denna del kommer att övervägas.

Åtgärder för att motverka systemet med bekvämlighetsflaggade fartyg

Trafikutskottet har behandlat frågan om åtgärder mot systemet med bekvämlighetsflaggade fartyg och samtidigt främjat att fartyg återregistrerar sig inom gemenskapen vid flera tillfällen, senast hösten 2003 (bet. 2003/04: TU1). Inledningsvis erinrade utskottet om sin behandling hösten 2002 av motionsyrkanden då utskottet betonat vikten av att regelsystemet – syftande till bl.a. ökad sjösäkerhet och motverkande av social dumpning – är enhetligt och gällande för all sjöfart inom gemenskapen, oavsett i vilket land som fartyget är registrerat. När det gäller åtgärder för att minska möjligheterna för fartyg under bekvämlighetsflagg att färdas över svenska farvatten och lägga till i svenska hamnar borde Sverige i EU samt separat för Östersjöländerna kraftfullt verka för att bekvämlighetsflaggnings begränsas inom EU:s vattenområden. I det sammanhanget framhöll utskottet att genom en klassificering av Östersjön som särskilt skyddat havsområde (PSSA) inom ramen för IMO:s riktlinjer skulle erbjuda ökade möjligheter för att vidta angelägna åtgärder för att öka säkerheten för miljö och människor. Utskottet ansåg det angeläget att en gemensam syn utvecklas när det gäller näringspolitiskt stöd till sjöfart inom EU.

Som trafikutskottet har redovisat i det föregående har Havsmiljökommissionen föreslagit målet att inom HELCOM samordna insatser för att borda, visitera och uppehålla handelsfartyg som är misstänkta för brott eller hot om brott mot nationella miljölagar. Det kan medföra ett begränsat tillträde till hamnar och marknader för handelsfartyg och deras last om de seglar under bekvämlighetsflagg. I ett längre perspektiv, säger kommissionen vidare, bör Sverige och övriga Östersjöstater arbeta för ett avskaffande av bekvämlig-

hetsflaggningen för att komma till rätta med den obalans i rättigheter som för närvarande råder mellan flaggstater och kuststater. Vidare sägs att frivilliga överenskommelser – samverkansavtal – mellan parterna kan bidra till att svenska vatten inte trafikeras av undermåliga fartyg.

Trafikutskottet vidhåller sin uppfattning om vikten av en enhetlig tillämpning av det internationella regelverket inom sjöfarten, utvecklande av en gemensam syn inom EU när det gäller näringspolitiskt stöd till sjöfarten och värnandet av konkurrensneutralitet inom näringen. Mot den bakgrunden emotser utskottet förslag i den aviserade propositionen som innebär att dessa syften i hög grad kan uppnås. Genom en sådan åtgärd blir förslaget i motion 2003/04:MJ63 (kd) i huvudsak tillgodosett; motionen avstyrks därför i denna del.

Utsläpp av olja

Krav på dubbelskrov för oljetankfartyg är ett motionsvägen återkommande önskemål; avsikten är att minska risken för oljeutsläpp. Trafikutskottet delar uppfattningen som framförs om vikten av säkra transporter av olja och erinrar om de regelsystem, såväl inom IMO som EU, som går ut på att fartyg med enkelskrov skall fasas ut och ersättas med sådana byggda med dubbelskrov. Det finns skäl att se positivt på dessa åtgärder och trafikutskottet ansluter sig därmed till vad som anförs i denna fråga i motion 2003/04:MJ65 (m). I detta sammanhang är det emellertid angeläget att betona att dubbelskrov inte ensamt kan bidra till säkrare oljetransporter. Minst lika viktigt är att inga undermåliga fartyg är i bruk, dvs. att de är väl byggda och väl underhållna samt att fartygen hanteras av besättningar med hög grad av professionell kompetens. Utskottet delar vidare motionärernas uppfattning om vikten av ett samarbete mellan Östersjöns strandstater för att stärka övervakningen av Östersjön. Mot den nu angivna bakgrunden förutsätter utskottet att syftet med motionen i nu behandlad del blir väl tillgodosett och inte nu bör föranleda något initiativ från riksdagens sida. Följaktligen förordar trafikutskottet att motionsyrkandet avstyrks.

Utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider

Utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider uppkommer vid förbränning av olja och utsläppen leder bl.a. till ökad försurning.

Sedan år 1998 tillämpas inom inrikesjöfart ett system med ekonomiska styrmedel i form av miljödifferenterade farledsavgifter, som innebär en rabatt för fartyg med låga utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider. Detta kan åstadkommas genom att fartygen använder lågsvavlig bunkerolja samt katalysatorer eller annan kvävereducerande utrustning. Målet är att minska sjöfartens luftföroreningar med 75 % inom en tioårsperiod. Systemet har visat sig ge goda resultat. Samtidigt torde det vara unikt för Sverige, bl.a. på grund av att farledsavgifter över huvud taget inte förekommer i övriga EU-länder. Även flertalet svenska hamnar tillämpar likartade system genom hamnavgif-

ter som är miljödifferenterade med avseende på olika skadliga ämnen från fartyg.

Svaveldioxidutsläppen är högre räknat per ton transporterat gods än för andra transportslag. Vissa svenska rederier använder bunkerolja av miljöklass 1 i sina fartyg. Ett stort problem för dessa rederier är att det kan vara mycket svårt att få tag på bunkerolja av tillräckligt god kvalitet i andra europeiska hamnar. Enligt trafikutskottets mening är det viktigt att efterfrågan av en sådan produkt stimuleras för att öka tillgängligheten av bunkerolja av god miljö kvalitet. Det kan konstateras att olika metoder för ekonomisk stimulans av miljöförbättrande åtgärder nu diskuteras i flera länder och inom EU. Trafikutskottet vill starkt understryka vikten av att det är angeläget att Sverige – inom ramen för EU-arbetet – verkar för att sådan bunkerolja blir tillgänglig i alla EU-ländernas hamnar.

I det föregående har en redovisning lämnats om arbetet med det s.k. svaveldirektivet avseende marina bränslen. Utskottet har noterat att Sverige anser det nödvändigt med ytterligare åtgärder. Positivt från svensk sida är att Sverige drev igenom skrivningar om att förslaget nu omfattas av tung eldningsolja samt att direktivet skall ses över år 2008.

Kväveoxidutsläpp kan, som framgått i det föregående, reduceras avsevärt genom bl.a. katalysatorer. Sverige ligger mycket långt framme när det gäller att installera katalytisk avgasrening inom sjöfarten. Tidigare utgick ett statligt stöd till investeringar av katalysatorer. Frågan om ett återinförande av detta stöd har behandlats av riksdagen vid flera tillfällen. Trafikutskottet har bl.a. erinrat (bet. 2002/03:TU5) om att det år 1998 införda systemet med miljödifferenterade farledsavgifter har samma syfte och att systemet också visat sig ge goda resultat.

Trafikutskottet vill med anledning av förslaget i motion 2003/04: MJ63 (kd) hänvisa till regeringens avsiktsförklaring om ett fortsatt utvecklande av ekonomiska styrmedel för att komma tillrätta med bl.a. sjöfartens utsläpp av luftföroreningar såsom kväveoxider. Som har framgått i det föregående har systemet gett goda effekter. Som har framgått i det föregående har Sjöfartsverket getts i uppdrag att utveckla farledsavgiftssystemet med utgångspunkt i det förslag som presenterades i departementspromemorian Nya farledsavgifter (Ds 2003:41) och på framförda remissynpunkter på denna. För den fartygsrelaterade farledsavgiften föreskriver uppdraget en övergång från s.k. anlöpstak baserade på kalenderår till kalendermånad. Samtidigt som avgiften per anlop sänks, höjs antalet anlop som debiteras. Förändringarna är budgetneutrala. Uppdraget kommer också att föranleda vissa andra justeringar med syftet att stärka farledsavgifternas miljöstyrande karaktär. Enligt vad utskottet har inhämtat avses de nya reglerna, som administreras av Sjöfartsverket, att träda i kraft den 1 januari 2005.

Ett system med handel för utsläppsrätter avseende svaveldioxid och kväveoxid har genomförts i projektform under år 2003, delvis finansierat av Vinnova och Sjöfartsverket. Enligt den utvärdering som har gjorts på uppdrag av DG Miljö inom Europeiska kommissionen är resultatet lovande. Systemet

förutsätts omfatta alla fartyg som opererar inom EU:s gränser. Miljöeffekterna bedöms ha potential att på ett radikalt och snabbt sätt kraftigt minska utsläppen av svaveldioxid och kväveoxid från fartygstrafiken inom hela EU-området. Detta system kan ses som en komplettering till det internationella regelverket. Frågan om handel med utsläppsrätter har också tagits upp av Godstransportdelegationen 2002 som i sitt slutbetänkande (SOU 2004:76) anför att förutsättningarna för ett frivilligt handelssystem där sjöfarten ingår bör analyseras vidare.

Sammanfattande ställningstagande

Sammanfattningsvis vill trafikutskottet framhålla sin positiva syn på syftena med här behandlade motionsförslag som går ut på ökad säkerhet och förbättrad miljö inom sjöfarten. Som har framhållits i det föregående drivs arbetet parallellt på flera plan; internationellt inom IMO och EU, regionalt inom bl.a. HELCOM och nationellt inom Sverige. Med ett adekvat regelverk och effektiv och enhetlig tillämpning kan sjöfarten aktivt bidra till att lösa godstransporternas miljöproblem och skapa ett effektivt transportsystem. Utskottet förutsätter i likhet med tidigare ställningstagande att regeringen inom EU aktivt verkar för en ordning som säkerställer största möjliga konkurrensneutralitet.

Trafikutskottet konstaterar att berörda företag inom svensk sjöfartsnäring bedriver ett fortlöpande arbete i miljöförbättrande syfte. I likhet med vad utskottet tidigare har uttalat är detta ett både framkomligt och föredömligt arbetssätt. Det kan emellertid, menade utskottet, finnas skäl för regeringen att närmare undersöka förutsättningarna för att främja ytterligare initiativ av parterna. Därmed finns det skäl att betona vikten av att utveckla en svensk-flaggad handelsflotta.

Såsom redovisas i skrivelsen har Havsmiljökommissionen föreslagit en övergripande marin strategi med syfte att åstadkomma samverkan för ett förbättrat havsmiljöarbete. Såvitt trafikutskottet kan finna ligger detta förslag liksom en rad övriga förslag i kommissionens betänkande väl i linje med de nu behandlade motionsförslagen. Som regeringen påpekar i budgetpropositionen återstår emellertid vissa frågor som måste drivas hårdare medan andra frågor, såsom barlastvattenhantering, tillkommer. Trafikutskottet utgår från att regeringen i sitt fortsatta arbete tar i beaktande alla relevanta frågor om sjöfarten i nu aktuella motioner. Mot bakgrund av vad här har anförts finner trafikutskottet att syftet med samtliga nu behandlade motionsyrkanden blir helt eller delvis tillgodosett; dessa avstyrks därmed.

Begränsa klimatförändringarna

Skrivelsen

Enligt det av riksdagen fattade beslutet om Sveriges klimatstrategi (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163) kan regeringen, om

behov finns, komma att föreslå ytterligare åtgärder och/eller föreslå en omprövning av målet. Regeringen avser att under 2005 återkomma till riksdagen med en uppföljning av det svenska klimatarbetet.

Mål för klimatpolitiken m.m.

Målet för klimatpolitiken lades fast genom riksdagens beslut med anledning av propositionen Sveriges klimatstrategi. En begränsning av klimatpåverkan skall uppnås genom en aktiv klimatpolitik som integreras i hela samhället. Ekonomiska styrmedel som koldioxid- och energibeskattnings utgör hörnstenen i svensk klimatpolitik.

Internationellt samarbete på klimatområdet

FN:s konvention om klimatförändringar och Kyotoprotokollet

Genom ramkonventionen om klimatförändringar som antogs vid konferensen i Rio de Janeiro år 1992 finns det en politisk samsyn om att växthuseffekten är ett reellt problem som måste hanteras. I mars 2004 hade 188 stater ratificerat klimatkonventionen.

Genom Kyotoprotokollet, som antogs år 1997 genomförs ett första steg mot konventionens mål att undvika farlig mänsklig påverkan på klimatsystemet. I protokollet åtar sig industriländerna att minska sina utsläpp av de sex vanligaste växthusgaserna med 5,2 % i genomsnitt under perioden 2008–2012 jämfört med utsläppen 1990. Nyligen har även Ryssland ratificerat protokollet, vilket innebär att det kan träda i kraft.

Under de senaste åren har de globala förhandlingarna när det gäller hur Kyotoprotokollet skall genomföras och följas upp slutförts. Beslut har fattats om påföljder, hur kolsänkor skall behandlas, hur rapportering skall ske och vilka regler som skall användas för Kyotoprotokollets s.k. flexibla mekanismer. Handel med utsläppsrätter är av stor betydelse för att minska de globala utsläppen av koldioxid.

IMO

IMO har getts i uppdrag att skapa former för att minska utsläppen av växthusgaser från sjöfarten.

Utredningar, m.m.

I det föregående har en redovisning lämnats om utredningen om Nationellt mål för alternativa drivmedel och om det framlagda delbetänkandet. Även Vägtrafikskatteutredningens uppdrag och slutbetänkande Skatt på väg (SOU 2004:63) liksom skattestrategin för alternativa bränslen har redovisats i det föregående.

Propositioner

Regeringen har nyligen lagt fram en proposition Kvaliteten på bensin och dieselbränslen (prop. 2004/05:9) till riksdagen. Bakgrunden till propositionen är det svenska genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/17/EG om ändring av direktiv 98/70/EG om kvaliteten på bensin och dieselbränslen.

Propositionen innebär att det tillåtna gränsvärdet för svavel i motorbensin i miljöklass 1 skärps från den 1 januari 2005. Kraven för alkylatbensin och motorbensin miljöklass 2 samt miljöklass 2 och 3 för dieselbränsle skärps successivt fram till den första januari 2009 då svavelhalten i samtliga dessa kommer att ligga på en så låg nivå som det i dag är tekniskt möjligt att nå. Propositionen innebär också att mobila maskiner (som till exempel vägmaskiner) och jordbrukstraktorer skall drivas med samma rena diesel som bilar. Enligt direktivet skulle Sverige kunna tillåta att de körs på sämre diesel, men regeringen väljer att föreslå att vi skall ha den högsta skyddsnivån för miljön.

Vidare har regeringen lagt fram ett förslag till lag om handel med utsläppsrätter II (prop. 2004/05:18). Lagen innebär ett fullständigt regelverk för ett handelssystem för utsläppsrätter avseende koldioxid. Det följer av lagen (2004:656) om utsläpp av koldioxid att en verksamhetsutövare som omfattas av handelssystemet senast den 1 januari 2005 måste inneha ett tillstånd till att släppa ut koldioxid för att ha rätt att bedriva verksamhet vid anläggningar som medför utsläpp av koldioxid. Utsläppsrätterna kommer att utfärdas efter ansökan om tilldelning för de verksamheter som har tillstånd till att släppa ut koldioxid och som därmed ingår i den s.k. handlande sektorn. Verksamhetsutövaren måste för varje år kunna redovisa tillräckligt antal utsläppsrätter för de utsläpp av koldioxid som gjorts från en anläggning som omfattas av systemet. Genom förslagen genomförs direktivet 2003/87/EG om ett system för handel med utsläppsrätter för växthusgaser inom gemenskapen och om ändring av rådets direktiv 96/61/EG (handelsdirektivet).

Trafikutskottets bedömning

Trafikutskottet anser att det är angeläget att problemen med de pågående klimatförändringarna tas på stort allvar. Utsläppen av koldioxid, som är den dominerande växthusgasen, kommer företrädesvis från förbränning av fossila bränslen, och transportsektorn är en av flera stora källor till sådana utsläpp. En aktiv klimatpolitik som integreras i hela samhället, vilket också riksdagen har beslutat om, är nödvändig för att problemen skall kunna bemästras. När det gäller transportområdet har dock koldioxidutsläppen fortsatt att öka vilket innebär att förutsättningarna för att uppnå etappmålet har försämrats. Orsaken är framför allt ett ökat trafikarbete för lätta lastbilar och till viss del även ökat trafikarbete för tunga lastbilar.

Som framgår av redovisningen i det föregående är ett antal utredningsförslag med inriktning att begränsa transportsektorns miljöpåverkan under beredning. Trafikutskottet noterar med tillfredsställelse att regeringen avser

återkomma till riksdagen med en redovisning av det svenska klimatarbetet och utgår från att en särredovisning görs med avseende på transportsektorn. Utskottet förutsätter vidare att regeringen i den aviserade transportpolitiska propositionen våren 2005 kommer att närmare utveckla hur transportsystemet kan anpassas till en hållbar utveckling.

Ny informationsteknik

Skrivelsen

Regeringen informerar om att en IT-politisk strategigrupp har tillsatts med uppdrag att bl.a. betrakta IT-politiken ur ett bredare perspektiv utifrån alla politikområden. Ett av gruppens fokusområden är miljö och ekologiskt hållbart samhälle.

Organ m.m. inom Regeringskansliet för utveckling av IT

IT-kommissionen (numera nedlagd) har i betänkandet IT och miljö (SOU 1996:178) redovisat såväl positiva som negativa konsekvenser för miljön som IT-användningen kan medföra.

Ett *Forum för IT och miljö* tillsattes under år 2001. Målet är att kartlägga hur IT-tillämpningar i högre grad kan utnyttjas för att minska miljöpåverkan och främja en hållbar utveckling, och hur man kan stimulera olika aktörer för att nå detta. Arbetet bedrivs genom en arbetsgrupp med företrädare för både industri, IT-experter, miljöexperter, forskare, Naturvårdsverket och representanter från miljöorganisationer. Gruppen studerar särskilt de möjligheter som IT-användningen ger åt framväxten av ny infrastruktur, produkter och tjänster som tär mindre på resurser och miljö.

En *IT-politisk strategigrupp* tillsattes, som har framgått i det föregående, år 2003 med uppdrag att bl.a. betrakta IT-politiken ur ett bredare perspektiv, utifrån alla politikområden. Gruppen skall vara rådgivande till regeringen och en pådrivande kraft för att uppnå det IT-politiska målet om ett informations-samhälle för alla. Ett av gruppens fokusområden är miljö och ett ekologiskt hållbart samhälle. En slutrapport skall lämnas senast den 1 november 2006.

Utbyggnad av infrastrukturen på IT-området

Bredbandsutbyggnaden skall ske i marknadens regi. Det finns dock områden där det inte finns något intresse från marknaden att bygga. Totalt har riksdagen reserverat 5,25 miljarder kronor för stöd till utbyggnad av IT-infrastruktur. För närvarande pågår en utbyggnad och uppgradering av såväl stomnätet som regionala och lokala nät.

Regionalt samarbete

Inom ramen för Östersjörådet har IT-ministrarna beslutat om ett närmare samarbete och om att ytterligare stärka regionens ledande position inom IT-sektorn, allt inom ramen för Nordliga dimensionens handlingsplan. En av sju särskilt utvalda inriktningar för det fortsatta arbetet är Environment, inom vilket område man önskar skapa en större respekt för miljön, främja miljöaktiviteter och stödja kapacitetsbyggnaden för utveckling av en sund miljöpolitik i regionen. Målet är att öka användningen av Internet som ett redskap inom miljöledningsområdet och beslutsfattandet genom att skapa en ökad tillgänglighet till miljöinformation, bygga en arena för dialog, skapa ökad insikt och deltagande i beslutsprocessen samt synliggöra olika lokala miljöinitiativ.

Trafikutskottets bedömning

Trafikutskottet anser att informationstekniken har stor betydelse för samhällsutvecklingen. Den påverkar vår produktionsförmåga och våra levnadsmönster liksom förutsättningarna för att uppnå målet om ett hållbart samhälle. I samband med att riksdagen våren 2002 lade fast den gällande IT-politiken betonades också användningen av IT för att främja en ekologiskt hållbar utveckling och bidra till att minska transporternas negativa inverkan på miljön. Vidare framhöll trafikutskottet vikten av att IT-politiken följs upp och utvärderas. Enligt utskottets mening var det nödvändigt att regeringen lämnade information som gjorde det möjligt att bedriva ett effektivt uppföljningsarbete.

Mot denna bakgrund välkomnar trafikutskottet regeringens redovisning av vidtagna, pågående och nya åtgärder inom IT-området av särskild betydelse för miljön och målet att uppnå ett ekologiskt hållbart samhälle. Enligt utskottets mening finns det också en rad exempel på hur skilda verksamheter kan bedrivas på ett miljömässigt bättre sätt med hjälp av IT. Genom informationsteknik kan exempelvis intelligenta trafikstyrnings-, vägvisnings-, logistik- och informationssystem införas samtidigt som bättre möjligheter till distansarbete kan införas. Åtgärder som kan bidra till bl.a. lugnare körsätt, effektivare vägval, förbättrat kapacitetsutnyttjande, effektivare motorer och utvecklad resplanering som leder till minskad miljöbelastning. Genom användning av IT kan också ökade möjligheter tillskapas för att uppnå en helhetssyn på trafiksystemet och därmed underlätta samordning mellan olika trafikgrenar och ett effektivare transportsystem. Utvecklingen visar dock att varken resandet eller transporterna har minskat till följd av IT-utvecklingen, även om miljöbelastningen i relativa termer har minskat.

Riksdagen har nyligen beslutat om en ny lag om elektronisk kommunikation (prop. 2002/03:110, bet. 2002/03:TU6, rskr. 2002/03:228). Trafikutskottet förutsatte därvid att fortsatta och fördjupade insatser genomförs för att påskynda utvecklingen mot ett informationssamhälle för alla. Utskottet angav att staten har ett särskilt ansvar för att IT-utvecklingens positiva drivkrafter kan tas till vara inom olika samhällsområden. Enligt utskottets mening är det

angeläget att frågan om IT och hållbar utveckling uppmärksammas ytterligare i det fortsatta arbetet. Informationstekniken inrymmer intressanta förutsättningar för att skapa ett mer miljövänligt transportsystem och stödja visionen om ett hållbart samhälle.

I årets budgetproposition har regeringen aviserat att en IT-politisk proposition kommer att lämnas till riksdagen under våren 2005. Av regeringens redovisning framgår att propositionen bl.a. kommer innehålla en utvärdering av IT-politiken. Utskottet förutsätter att informationsteknikens betydelse för utvecklingen för miljö och ett ekologiskt hållbart samhälle därvid kommer att ytterligare utvecklas.

Stockholm den 12 oktober 2004

På trafikutskottets vägnar

Carina Moberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Carina Moberg (s), Elizabeth Nyström (m), Jarl Lander (s), Erling Bager (fp), Hans Stenberg (s), Krister Örnfjäder (s), Johnny Gylling (kd), Karin Svensson Smith (v), Claes-Göran Brandin (s), Monica Green (s), Runar Patriksson (fp), Kerstin Engle (s), Björn Hamilton (m), Mikael Johansson (mp), Börje Vestlund (s), Carl-Axel Roslund (m) och Staffan Danielsson (c).

Avvikande mening

Johnny Gylling (kd) anför:

Enligt min mening är det angeläget att riksdagen tar frågorna om sjöfartens inverkan på miljön på stort allvar. Kristdemokraterna anser att det framför allt är på följande fyra områden som insatser bör göras.

Oljeutsläpp

Trots en del åtgärder fortsätter oljeutsläppen, framför allt i Östersjön, att vara ett stort problem. Utsläppen härrör från tankbåtsolyckor men framför allt från rengöringen ombord på olika typer av fartyg. Därför måste betydligt kraftfullare åtgärder vidtas. Kristdemokraterna anser att Sverige aktivt bör verka inom HELCOM för att fartygen skall kunna lämna sin spillolja gratis i alla Östersjöns hamnar.

När det gäller fartygshaverier måste beredskapen mot oljeolyckor höjas, bl.a. genom ökad kapacitet för nödutryckning och oljesanering samt utformning av farleder och trafikregler så att särskilt känsliga områden undviks. Vidare bör transport av olja i enkelskroviga fartyg förbjudas inom Sveriges ekonomiska zon.

Bekvämlighetsflaggningen

Även bekvämlighetsflaggningen av fartyg utgör ett problem i miljöarbetet. Vi anser att Sverige, främst inom EU, bör verka för att bekvämlighetsflaggning avskaffas. Så länge som bekvämlighetsflaggade fartyg finns kvar bör Östersjöländerna genom HELCOM införa lämpliga regler för att begränsa bekvämlighetsflaggade fartygs tillträde till vatten och hamnar i Östersjön.

Avgaser från sjöfart

I dag drivs många färjor med regelbunden trafik på Sverige med lågsvavlig och förhållandevis miljövänlig bunkerolja. Sverige har som första land i världen infört miljödifferenterade farledsavgifter. Principen är att fartyg som trafikerar svenska hamnar och som minskar sina utsläpp, t.ex. genom katalytisk avgasrening och användning av oljor med låg svavelhalt, skall få betala mindre i avgift. Investeringskostnaderna för att installera katalysatorer på fartyg är mycket höga. Ett fartyg med katalysator släpper i genomsnitt "bara" ut en femtedel så mycket kväveoxid som ett utan. Tidigare gavs investeringsbidrag för att installera katalysator. Vi anser att detta eller liknande system bör prövas igen.

Handel med utsläppsrätter

Kristdemokraterna anser att det system för handel med utsläppsrätter som nu växer fram bör innefatta även vägtransporterna, men även övriga delen av trafiksektorn bl.a. för att utsläppen från transporterna ökar snabbt. Ytterligare ett skäl är att kostnaden för att minska utsläppen är betydligt lägre inom industrin än inom transportsektorn. Hushållens och transportsektorns utsläppsreduktioner sker i dag till en betydligt högre marginalkostnad än vad som är fallet inom industrin. För att systemet skall bli effektivt är det avgörande att en så stor andel som möjligt av de totala utsläppen omfattas. Detta bör prövas så snart som möjligt.

Mot bakgrund av vad vi nu har anfört bör motion 2003/04: MJ63 (kd) tillstyrkas i berörda delar.